

Handlings- og økonomiplan 2016-2019

Sola kommune

Rådmannens forslag

Forside: Sjøbadet på Myklebust

Fotograf: Skarp kommunikasjon og reklame

Innholdsfortegnelse

Utfordrende tider	7
1. Innstilling til vedtak	11
2. Økonomiske rammebetingelser og prioriteringer	13
2.1. Frie inntekter	14
2.1.1. Nasjonale forutsetninger	14
2.1.2. Lokale forutsetninger	15
2.2. Andre inntekter	18
2.2.1. Overføringer fra Lyse	18
2.2.2. Avgifter, gebyrer og egenbetalinger	19
2.3. Utgiftsforutsetninger	20
2.3.1. Lønnsvekst	20
2.3.2. Prisvekst	20
2.3.3. Renteforutsetninger	20
2.3.4. Pensjonskostnader	21
2.4. Netto driftsresultat	22
2.5. Tall fra KOSTRA	23
2.5.1. Grunnskole	24
2.5.2. Barnehage	24
2.5.3. Helsestasjon og skolehelsetjeneste	25
2.5.4. Barnevern	25
2.5.5. Kultur	26
2.5.6. Levekår	26
2.6. Rådmannens forslag til investeringer 2016-2019	29
2.6.1. Hovedprioriteringer investeringer	29
2.6.2. Investeringsstabell	31
2.6.3. Investeringer – beskrivelse	36
2.6.4. Finansiering av investeringer	51
2.6.5. Utvikling i lånegjeld	52
2.6.6. Gjeldsgrad	54
2.7. Rådmannens forslag til endringer i drift 2016-2019	56
2.7.1. Hovedprioriteringer drift	56

2.7.2.	Driftstabell	59
2.7.3.	Nye tiltak i drift – beskrivelse	65
3.	Kommunens utvikling	85
3.1.	Kommuneplan	86
3.2.	Samfunnsutvikling – bærekraftig utvikling	87
3.3.	Befolkningsutvikling	87
3.3.1.	Befolkningsvekst	87
3.3.2.	Befolkningsframskriving	88
3.4.	Boligbygging	89
3.4.1.	Utbygging – boliger	89
3.4.2.	Boligbygging	89
3.5.	Transport	89
3.6.	Næringsutvikling	90
3.7.	Folkehelse og livskvalitet	91
3.8.	Trygge og gode oppvekstvilkår	92
3.9.	Senterstruktur i kommunen	93
3.10.	Samfunnssikkerhet og beredskap	93
4.	Tjenesteområdene	95
4.1.	Politisk nivå	96
4.2.	Rådmannsnivå med staber	97
4.2.1.	Rådmannsgruppen	97
4.2.2.	Avdeling IKT	98
4.2.3.	Personal og organisasjon	98
4.2.4.	Økonomi	100
4.3.	Tjenesteområdet Oppvekst og kultur	101
4.3.1.	Fagstab oppvekst og kultur	101
4.3.2.	Skolene, SFO og Voksenopplæring	103
4.3.3.	Barnehagene	104
4.3.4.	Barnevern	106
4.3.5.	Helsestasjon	107
4.3.6.	PPT – Pedagogisk psykologisk tjeneste	109
4.3.7.	Kultur	110
4.4.	Tjenesteområde Levekår	114

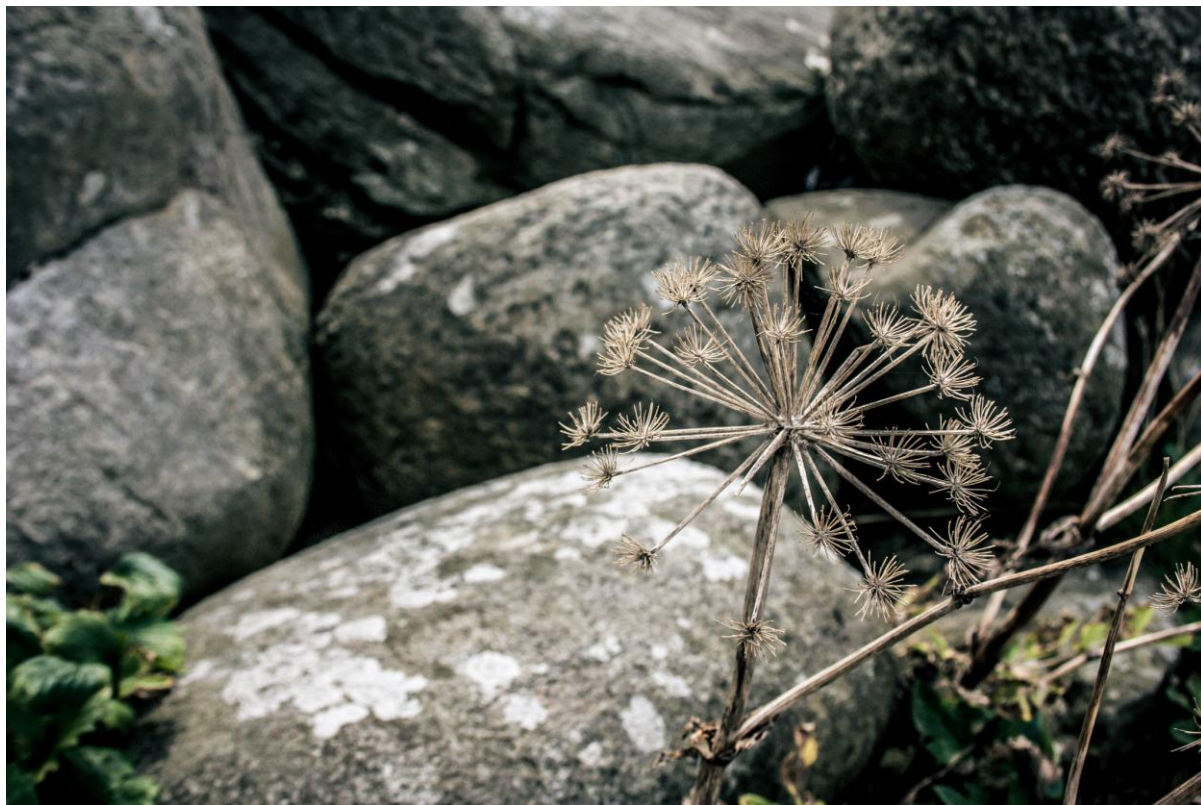
4.4.1.	Fagstab levekår	115
4.4.2.	Virksomhetene	116
4.5.	Tjenesteområde Samfunnsutvikling	122
4.5.1.	Eiendom	123
4.5.2.	Arealbruk	128
4.5.3.	Kommunalteknikk	131
5.	Kommunale foretak og Sola kirkelige fellesråd	133
5.1.	Kvithei utbyggingsselskap Sola KF	135
5.2.	Sola Storkjøkken KF	139
5.3.	Sola kirkelige fellesråd	143
6.	Rådmannens forslag til avgifter, gebyrer og egenbetalinger	149
6.1.	Oppvekst og kultur	150
6.1.1.	Barnehage	150
6.1.2.	Skolefritidsordning – SFO	151
6.1.3.	Kulturskole	152
6.2.	Levekår	152
6.2.1.	Betaling for langtidsopphold	152
6.2.2.	Betaling for korttidsopphold	153
6.2.3.	Betaling for dagsenteropphold	153
6.2.4.	Betaling for trygghetsalarm	153
6.2.5.	Betaling for praktisk bistand i hjemmet	153
6.2.6.	Betaling Frisklivssentralen	154
6.3.	Samfunnsutvikling	154
6.3.1.	Eiendom	154
6.3.2.	Kommunalteknikk	155
6.3.3.	Arealbruk	159
6.4.	Årsgebyr for feiing og tilsyn per pipeløp	176
7.	Vedlegg – Forskriftsregulerte skjema	177
7.1.1.	Økonomisk oversikt – Drift	179
7.1.2.	Budsjettskjema 1A – Driftsbudsjettet	181
7.1.3.	Budsjettskjema 1B – Driftsbudsjett per virksomhet	182
7.1.4.	Driftsbudsjettet fordelt per Kostrafunksjon	183
7.1.5.	Økonomisk oversikt – Investering	185

7.1.6.	Budsjettskjema 2A – Investeringsbudsjettet _____	186
7.1.7.	Budsjettskjema 2B – Investeringer per prosjekt _____	187

Utfordrende tider

Vekstutsiktene i norsk økonomi er svekket. Lav oljepris og redusert aktivitet i petroleumsnæringen har ført til nedbemanning i oljebransjen i vår region. Dette, sammen med økende arbeidsledighet vil påvirke kommunens økonomiske rammebetingelser, og samtidig stille krav til vår evne til å levere velferdstjenester til befolkningen. Kontinuerlig fokus på forbedring, forenkling og fornying må fortsatt være vår viktigste strategi i de utfordrende tider som står foran oss.

Rogaland har de siste årene hatt sterk vekst som følge av stadig økende etterspørsel fra norsk olje- og gassindustri. Økt aktivitetsnivå i oljerelaterte bedrifter har medført økning i sysselsetting og investeringer, og det har gitt økt etterspørsel etter varer og tjenester også fra andre næringer. Dette har bidratt til en sterk vekst i regionen, som Sola kommune har vært en del av.

I det siste året har oljeprisen begynt å falle kraftig, og aktiviteten i petroleumsnæringen ser ut til å bli mye lavere enn tidligere antatt.

Den lave oljeprisen og reduserte investeringer i oljebransjen har ført til nedbemanning i mange bedrifter i vår region. Arbeidsledighet øker og per utgangen av september er bruttoledighet 4,1 % både i Rogaland og Sola kommune.

Det forventes at den økonomiske veksten blir lavere. Så langt i år har Sola kommune ikke merket noen stor virkning i form av lavere skatteinntekter. Imidlertid er det rimelig å anta at redusert aktivitet i næringslivet og nedbemanning i oljebransjen, kombinert med

økende arbeidsledighet, vil påvirke de økonomiske rammebetingelsene til kommunen i 2016.

Selv om befolkningsveksten viser noe nedgang i andre kvartal merker ikke kommunen noe endring i tjenesteetterspørsel. I tillegg er det humanitære kriser som direkte påvirker Europa og Norge og som sannsynligvis på sikt vil påvirke Sola kommune også. Demografiske endringer, begrensede ressurser og økonomiske nedgangstider utfordrer velferdsstaten og tjenesteutviklingen på ulike måter. Kommunesektoren generelt ser et forventningsgap mellom innbyggernes forventninger til tjenester og det sektoren har økonomi til å levere. For å kunne opprettholde god kvalitet i tjenestene må vi ha evne til å tenke nytt og jobbe systematisk med omstilling og endring. Gjennom forbedring, forenkling og fornying ønsker vi å møte utfordringene med tjenesteutvikling og berede grunnen for robuste brukerrettede tjenester også i framtiden.

Gjeldende Kommuneplan er vedtatt for perioden 2015-2026. Innenfor kommuneplanens samfunnsdel har kommunestyret vedtatt fem satsningsområder:

1. Helsefremmende lokalsamfunn med ansvar for hverandre.
2. God oppvekst for alle.
3. Helhetlig lokalsamfunnsutvikling – Sola i regionen.
4. Bærekraftig økonomi.
5. Innovativ organisasjonsutvikling.

Disse satsingsområdene har vært bakteppet for rådmannens prioriteringer i denne planen.

Regjeringen har lagt frem en stortingsproposisjon om ny kommunereform.

Kommunestyret har vedtatt å invitere nabokommuner til samarbeid om videre utredning. En mulig kommunereform og ny kommunestruktur vil utfordre oss, åpne for nye muligheter og påvirke måten vi bør tenke og handle på i tiden fremover. I løpet av planperioden vil spørsmålet om endringer i kommunestrukturen i vårt område bli avklart.

Investeringsnivået i rådmannens forslag til Handlings- og økonomiplan 2016-2019 er høyt, og høyere enn i vedtatt Handlings- og økonomiplan 2015-2018, blant annet som følge av at Jåsund skole har byggestart i planperioden. Samlet investeringsbudsjett i planperioden er i overkant av kr 1,2 mrd. Selvfinansierte byggeprosjekt kommer i tillegg og investeringer for dette formålet er på kr 76 mill. i planperioden.

En stor del av investeringsbudsjettet går til videreføring og ferdigstilling av prosjekter som er vedtatt tidligere. De største investeringer er nytt sykehjem i Sola sentrum og nytt rådhus. Gjeldsgrad eksklusive startlån og lån for selvfinansierte byggeprosjekter blir på 76 % i 2016 med en forsiktig nedgang mot 64 % i 2019.

Forslaget i driftsbudsjettet innebærer et netto driftsresultat på 3 % i tråd med kommunestyrets vedtatt målsetting. Dette er nødvendig for å kunne opprettholde økonomisk handlingsrom og tilfredsstillende egenfinansiering av investeringer. Rådmannens forslag til driftsbudsjett er resultat av strenge prioriteringer i budsjettprosessen. Rådmannens vurdering er at Sola kommune leverer tjenester av høy kvalitet til innbyggere i alle livsfaser. Sammenlignet med situasjonen i kommunesektoren for øvrig er vi i en sterk posisjon med gode og robuste tjenester.

Forslag til handlings- og økonomiplan er et resultat av innsatsen fra hele organisasjonen.

Forslaget viser en kommune som vil være i forkant for å møte fremtidas utfordringer.

Sola, 29. oktober 2015

Ingrid Nordbø
Rådmann

Sabina Leto
Økonomisjef

1. Innstilling til vedtak

Politisk behandling av Handlings- og økonomiplan 2016-2019 vil bli som følger:

- Formannskapet behandler rådmannens forslag til Handlings- og økonomiplan 2016-2019 den 24. og 25. november 2015.
- Kommunestyret vedtar Handlings- og økonomiplan 2016-2019 den 17. desember 2015.

Rådmannen legger med dette fram forslag til Handlings- og økonomiplan 2016-2019 og tilrår følgende vedtak:

1. Kommunestyret godkjenner rådmannens forslag til Handlings- og økonomiplan 2016-2019 for Sola kommune. Netto budsjetttramme for 2016 fastsettes i henhold til:
 - Budsjettskjema 1B – Driftsbudsjett per virksomhet (kap. 7, avsnitt 7.1.3.).
 - Budsjettskjema 2A – Investeringsbudsjettet (kap. 7, avsnitt 7.1.6.).
 - Budsjettskjema 2B – Investeringer per prosjekt (kap. 7, avsnitt 7.1.7.).
2. Kommunestyret godkjenner forslag til budsjetter for skatter, rammetilskudd, renter, avdrag og anvendelse av netto driftsresultat m.v. i henhold til budsjettskjema 1A – Driftsbudsjettet (kap. 7, avsnitt 7.1.2.).
3. Skatt på inntekt og formue fastsettes i henhold til høyeste skatteøre som Stortinget vedtar.
4. Kommunestyret oppretter årsverk som følge av rådmannens tilrådning av nye tiltak i drift. Jamfør kapittel 2 avsnitt 2.7.2. og 2.7.3. driftstabell med beskrivelse av nye tiltak i drift.
5. Det tas opp totalt kr 217,9 mill. i lån til finansiering av investeringer i 2016 til henholdsvis:
 - Lån til finansiering av egne investeringer utenom VAR-sektor, kr 80,4 mill.
 - Lån til VAR-sektor kr 61,8 mill.
 - Lån til mellomfinansiering av selvfinansierte prosjekter kr 75,7 mill.
6. Det tas opp kr 40 mill. i 2016 i startlån for videre utlån fra Husbanken.
7. Det betales ordinære avdrag på lån i 2016 i tråd med minimumsbestemmelsene i kommuneloven. I tillegg betales det ekstraordinært avdrag på kr 19,4 mill. i 2016.
8. Kommunestyret godkjenner endringer i avgifter, gebyrer og egenbetalinger slik det framgår i kapittel 6 i rådmannens forslag til Handlings- og økonomiplan 2016-2019.

9. Handlings- og økonomiplaner innrettes med sikte på reell styring etter følgende økonomiske måltall:
 - For å sikre en bærekraftig kommuneøkonomi skal balansen mellom inntekter og utgifter i driftsbudsjettet tilpasses et netto driftsresultat på minimum 3 % av kommunens brutto driftsinntekter.
 - For å sikre en bærekraftig kommuneøkonomi skal framtidig låneopptak tilpasses en gjeldsgrad – lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter – som på sikt ikke bør ligge over 60 %.
10. Kommunestyret godkjenner Handlings- og økonomiplan 2016-2019 og budsjett 2016 for Kvithei utbyggingsselskap Sola KF i samsvar med rådmannens tilrådning og i tråd med styrets vedtak. Det betales avdrag på kr 3,4 mill. til Sola kommune.
11. Kommunestyret godkjenner budsjett 2016 for Sola Storkjøkken KF i samsvar med rådmannens tilrådning og i tråd med styrets vedtak.

2. Økonomiske rammebetingelser og prioriteringer

I dette kapittelet redegjøres det for de økonomiske prioriteringer som rådmannen foreslår for kommende planperiode. Konjunktorendringer i regionen og landet for øvrig påvirker kommunens økonomiske rammebetingelser. Det forventes at veksten vil bli lavere enn tidligere. Kommunens ressurser må planlegges og forvaltes slik at økonomisk bærekraft og tilstrekkelig handlefrihet opprettholdes på lang sikt.

Kapittel 2 Økonomiske rammebetingelser og prioriteringer er inndelt som følger:

- 2.1. Frie inntekter
- 2.2. Andre inntekter
- 2.3. Utgiftsforutsetninger
- 2.4. Netto driftsresultat
- 2.5. Tall fra Kostra
- 2.6. Rådmannens forslag til investeringer 2016-2019
- 2.7. Rådmannens forslag til endring i drift 2016-2019

2.1. Frie inntekter

Frie inntekter er avgjørende for økonomisk handlefrihet og utvikling av tjenestetilbudet i kommunen. Kommunens frie inntekter består av rammetilskudd og skatteinntekter, og utgjør om lag 78 % av Sola kommunens samlede inntekter. Inntektene disponeres fritt uten andre føringer fra staten enn gjeldende lover. Gjennom inntektssystemet fordeles de frie inntektene til kommunene. Inntektssystemet for kommunene inneholder en mekanisme for utjevning av skatteinntekter. Det betyr at endringer i skatteinntekter, både lokalt og nasjonalt, vil påvirke rammetilskuddet. De forutsetninger som legges til grunn ved beregning av frie inntekter for 2016, og videre i planperioden, er basert på forslag til statsbudsjett 2016 og forventninger om den videre økonomiske utviklingen i Sola kommune.

2.1.1. Nasjonale forutsetninger

I Statsbudsjettet for 2016 legger regjeringen opp til en realvekst i kommunesektorens frie

inntekter på kr 4,7 mrd. Dette tilsvarer en realvekst på 1,4 %. Veksten er regnet fra anslått inntektsnivå for kommunesektoren i revidert nasjonalbudsjett 2015. Veksten i frie inntekter foreslås fordelt med kr 4,2 mrd. til kommunene og kr 0,5 mrd. til fylkeskommunene. Av veksten i frie inntekter til kommunene er kr 200 mill. begrunnet i behovet for en særskilt styrking av helsestasjons- og skolehelsetjenester. Videre er kr 400 mill. av veksten begrunnet i en styrking av kommunale tjenester til rusavhengige og personer med psykiske lidelser. Kr 400 mill. av veksten er begrunnet ut fra satsing på mer fleksibelt barnehageopptak.

Veksten i frie inntekter må sees i sammenheng med kommunesektorens anslåtte merutgifter knyttet til befolkningsutviklingen. Beregninger utført av Teknisk beregningsutvalg (TBU) indikerer at kommunesektoren vil kunne få merutgifter i 2016 på om lag kr 2,1 mrd. på grunn av den demografiske utviklingen. Av dette kan de

anslås at kr 1,7 mrd. finansieres av innenfor veksten i frie inntekter.

I Kommuneproposisjonen 2016 ble veksten i kommunesektorens samlede pensjonskostnader anslått til i størrelsesorden kr 900 mill. i 2016 utover dette som dekkes av den kommunale deflator.

Regjeringen foreslår et engangstilskudd til vedlikehold og rehabilitering av skole og omsorgsbygg i kommunene på kr 500 mill. Midlene er en del av Regjeringens særskilte tiltakspakke for økt sysselsetting. Midlene kommer i tillegg til inntektsrammen som foreslås for kommunesektoren i Statsbudsjettet for 2016. Sola kommune sin andel av pakken er på kr 2,5 mill.

Skatteinngangen til kommunesektoren har de siste månedene vært godt i tråd med anslagene i Revidert nasjonalbudsjett 2015. Anslaget for skatteinngangen i kommunesektoren i 2016 bygger på en samlet vurdering av utviklingen i norsk økonomi. Anslag for kommunesektorens skatteinntekter for 2015 er i Statsbudsjettet 2016 uendret. Det er betydelig usikkerhet om utviklingen i norsk økonomi og kommunenes skatteinntekter. Regjeringen følger nøye med på den økonomiske utviklingen, og vil foreta en ny vurdering av kommuneøkonomien i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2016.

I Kommuneproposisjonen 2016 ble det varslet at den kommunale skattøren skal fastsettes ut fra en målsetting om at skatteinntektene for kommunene skal utgjøre 40 % av de samlede inntektene. Anslaget på kommunesektorens skatteinntekter i 2016 bygger blant annet på 0,5 % sysselsettingsvekst i norsk økonomi og 2,7 % lønnsvekst fra 2015 til 2016. Det foreslås at den kommunale skattøren for 2016

settes opp fra 11,35 % i 2015 til 11,8 % i 2016. Skatteanslaget er også vesentlig påvirket av økte skattøren og et skatteopplegg som øker kommunesektorens skatteinntekter. Anslått vekst for kommunes skatteinntekter på landsbasis er på 7,4 %. Samlet for frie inntekter er den nominelle veksten på 4,3 % i 2016. Med anslått lønns- og prisvekst (kommunal deflator) på 2,7 % i 2016 tilsvarer dette en realvekst på 1,4 %.

2.1.2. Lokale forutsetninger

Skatteinntekter

Det er budsjettert med en skatteinngang fra formues- og inntektsskatten til Sola i 2016 på kr 997,8 mill. I dette anslaget er det tatt utgangspunkt i at skatteveksten i 2015 blir på 5,4 % og at skatteinngangen i 2015 blir på kr 943 mill. Dette er kr 15 mill. høyere enn opprinnelig budsjettert i 2015 og utgjør en forventet skatteinngang i 2015 på 140,5 % av landsgjennomsnittet. Dette anslaget er utarbeidet på bakgrunn av skatteinngangen per september 2015 og prognosen om videre utvikling i 2015. Etter september er skatteinngangen i Sola kommune kr 18 mill. over budsjettet. Som følge av dette anslår rådmannen at inngangen i 2015 blir kr 15 mill. høyere enn opprinnelig budsjettert. Videre forutsetter rådmannen en vekst i 2016 på 137 % av landsgjennomsnittet. Dette er lavere enn gjennomsnitt for 2013, 2014 og 2015 (anslag) som er på 140 %. Per september 2015 har Sola en skatt på 141,8 % av landsgjennomsnittet.

Som følge av dette anslås en skattevekst i 2016 på 5,8 %. Den anslåtte veksten for Sola er 1,6 prosentpoeng lavere enn anslått vekst på landsbasis. Anslaget er også lavere enn regjeringens anslag for Sola kommune

utarbeidet i Statsbudsjettet. Skattevekst i Sola begynner å avta og våre nabokommuner, særlig Stavanger har opplevd en betydelig svikt i skatteinntekter. Det er flere bedrifter i regionen vår som er nedbemannet. Arbeidsledighet øker og ved utgangen av september var den på 4,1 % (helt ledige registrert på NAV + personer med tiltak) mens brutto ledighet på landsbasis er på 3,4 %. På samme tidspunkt i fjor var ledighet i Sola på 1,5 %. Hvordan dette vil påvirke skatteinntekter i Sola samfunnet er vanskelig å anslå. Så langt i år har ikke Sola kommune merket utslagene på skatteinntektene. Dette skyldes blant annet at kommunen har høyere andel av yrkesaktive, lav andel av uføre og ikke minst høyere prosentandel av sysselsatte enn nabokommunene. Imidlertid er det rimelig å anta at økende arbeidsledighet og redusert aktivitet i regionen vil før eller senere påvirke våre skatteinntekter.

Rådmannen vil presisere at det knyttes fortsatt stor usikkerhet rundt utvikling i skatteinntekter. Det er mange faktorer som påvirker skatteinntekter gjennom året og mange av disse faktorene kan gi store utslag i skatteinngangen. Det er usikkerhet om videre utvikling i lys av økt arbeidsledighet og redusert aktivitet i regionen. På bakgrunn av dette har rådmannen valgt å utarbeide et forsiktig skatteanslag.

I perioden fra 2017 til 2019 er det for hvert år forutsatt en skattevekst på 2,5 % i Sola og 1,2 % for landet.

Rammetilskuddet

Ved beregningen av rammetilskuddet har rådmannen benyttet KS' beregningsmodell, hvor endringene i inntektssystemet og Statsbudsjettet er innarbeidet. Det ordinære rammetilskuddet tar utgangspunkt i et

innbyggertilskudd som fordeles med et likt beløp per innbygger. Innbyggertilskuddet korrigeres videre for utgiftsutjevning, beregnet etter objektive kriterier som kalles kostnadsnøkkel.

Innbyggertilskudd for Sola kommune utgjør kr 588,9 mill. Det er et likt beløp per innbygger som fordeles mellom alle landets kommuner. I tillegg får kommunen kr 3,8 mill. i særskilt fordeling som følge av regjeringens satsing på helsestasjons- og skolehelsetjenesten.

Sola betraktes som en lettdreven kommune og har en beregnet kostnadsindeks på 0,95 i 2016. Dette innebærer en utgiftsutjevning i 2016 på kr 58,8 mill., noe som betyr reduksjon i innbyggertilskuddet med tilsvarende beløp.

Tilskudd til øyeblikkelig hjelp døgnopphold for pasienter med somatiske sykdommer innlemmes i rammetilskuddet. For 2016 forelås det at ikke-kommunale barnehage får samme finansiering som kommunale barnehage, det vil si økning fra 98 % til 100 %. I tillegg er innbyggertilskudd økt som følge av helårseffekt av gratis kjernetid, nasjonal minstekrav for foreldrebetaling, og brukerstyrt personlig assistanse. På andre siden er innbyggertilskudd redusert som følge av helårseffekt av makspris barnehage og endring i finansieringsordning ikke-kommunale barnehager. Videre foreslår regjeringen å øke timetall i naturfaget med én uke time fra høsten 2016 på 5.- 7. trinn.

Regjeringen foreslår å overføre skatteoppkreveren til staten med virkning fra juni 2016. Innbyggertilskuddet er redusert med til sammen kr 630 mill. og Sola sin andel er på kr 2,9 mill. Trekk i tilskuddet er høyere enn driftsbudsjettet knyttet til skatteoppkreverens oppgaver.

Tapskompensasjon som følge av tap ved endringer i inntektssystemet utgjør kr 5,5 mill. i 2016 og vil stå fast i planperioden.

Inntektsgarantitilskuddet (INGAR) vil for 2016 ha en isolert effekt på minus kr 1,4 mill. for Sola. Dette er Sola sin andel knyttet til finansiering av ordningen som utgjør kr 57,3 per innbygger i 2016. Sola har ingen kompensasjon i 2016, siden kommunen har en vekst i rammetilskuddet som er over vekstgrensen. Det er videreført samme nivå for INGAR i planperioden.

Vekstkommunetilskuddet for Sola øker fra 11,2 mill. i 2015 til kr 14,4 mill. i 2016 som følge av endringer i utforming av tilskuddet. Grensen settes ned fra 1,6 % i 2015 til 1,5 % i 2016 som gjennomsnittlig årlig befolkningsvekst de tre siste årene. Veksttilskuddet fordeles som en sats per innbygger utover vekstgrensen. Satsen prisjusteres i 2016 og utgjør kr 56.485 per innbygger ut over vekstgrense. Den totale rammen øker. Dagens skattegrense på 140 % av landsgjennomsnittet opprettholdes. Videre i planperioden fra og med 2017 har rådmannen valgt å ikke budsjettere med veksttilskuddet for Sola. For å få tilskuddet må ikke kommunen ha skatteinntekter over 140 % av landsgjennomsnittet i de siste tre år. Grunnlag for beregning av tilskuddet for 2017 vil være

kommunes skatteinntekter 2013, 2014 og 2015. Dersom Sola får skattevekst for 2015 som anslått i rådmannens forslag blir da snitt for de tre nevnte årene over 140 %. Det er stor sannsynlighet at kommunen faller utenom ordningen som følge av at gjennomsnittlig skattevekst forventes å være over 140 %. Av forsiktighets prinsipper velger rådmannen å ikke regne med veksttilskuddet fra og med 2017. Rådmannen presiserer at dette vil bli endelig kjent først etter at skattetall 2015 for landet og Sola kommune foreligger.

Til sammen reduseres rammetilskuddet med et totalbeløp på kr 51 mill., som består av sum utgiftsutjevning, INGAR, samt tapskompensasjon skjønner.

Videre korrigeres innbyggertilskuddet for inntektsutjevningen som har direkte sammenheng med prognoser om skatteanslaget både nasjonalt og lokalt samt prognoser om befolkningsvekst. Forventet inntektsutjevning for Sola blir i 2016 i størrelsesorden kr 171,2 mill.

Tabell under viser en oversikt over prognosen for samlede frie inntekter i 2016 og videre i planperioden. Det budsjetteres med en vekst på frie inntekter på 5,1 % i forhold til revidert anslag 2015.

TABELL: PROGNOSE FOR SAMLEDE FRIE INNTEKTER

Skatt og rammetilskudd	2015	2015	2016	2017	2018	2019
Tall i 1000 kr	Opprinnelig vedtatt	Revidert anslag	Nominelle tall	2016 priser	2016 priser	2016 priser
Formue- og inntektskatt	928 000	943 000	997 800	1 021 600	1 046 400	1 075 500
Innbyggertilskudd	570 700	570 700	588 900	602 200	618 000	635 000
Utgiftsutjevning, INGAR, skjønn, saker særskilt fordeling	-48 500	-48 500	-51 000	-46 900	-42 000	-42 000
Veksttilskudd	11 200	11 200	14 400	0	0	0
Endring i Stortinget (budsjettavtale des. 14)		-300				
Endring i RNB 2015		7 400				
Inntektsutjevning	-162 600	-172 000	-171 200	-175 300	-179 500	-184 500
Sum frie inntekter	1 298 800	1 311 500	1 378 900	1 401 600	1 442 900	1 484 000
			5,1 %	1,6 %	2,9 %	2,8 %

2.2. Andre inntekter

2.2.1. Overføringer fra Lyse

Inntektene fra Lyse består av renter og avdrag på det ansvarlige lånet på kr 3 mrd. Sola kommunes eierandel er 8,741 %. Avdragstid på lånet er 30 år fra 2009. I henhold til avtale om ansvarlige lån mellom Lyse og aksjonærene skal renten fastsettes hvert kvartal, med basis i 3 måneders NIBOR-rente + 2 %. I skrivende stund er 3 måneders NIBOR-rente på ca 1,1 %, og Norges Banks styringsrente på 0,75 %. Rådmannen legger til grunn at 3 måneders NIBOR-rente vil være på ca 0,75 % i 2016 og 2017, 1 % i 2018 og 1,2 % i 2019. Se avsnitt om renteforutsetninger for mer detaljer. På bakgrunn av ovennevnte forutsetninger er det lagt til grunn en rente på 2,75 % inklusive marginpåslag på det ansvarlige lånet i 2016, med videre opptrapping i planperioden i henhold til prognose om renteutvikling.

Halvårsrapport for 2015 for selskapet viste kr 10 mill. i bedre resultat enn i fjor korrigert

for ekstraordinært salg av gass. Kraftprisene er lave og ventes å være det framover mens tele øker og viser positiv utvikling.

I 2015 ble utbyttet fra Lyse på totalt kr 432 mill., hvor Sola sin andel var på kr 37,8 mill. Utbytte i 2015 ble samlet sett kr 22 mill. høyere enn lagt til grunn i planen som følge av ekstraordinært salg av gass.

I HØP 15-18 ble det budsjettert med et samlet utbytte på kr 435 mill. for 2016 og kr 460 mill. i 2017. I samråd med andre eierkommunene foreslår rådmannen å justere ned anslagene for 2016 og 2017 med henholdsvis kr 10 mill. og kr 25 mill. i forhold til utbytteplan vedtatt i HØP 15-18, med sikte på et mest mulig realistisk anslag.

Som følge av dette budsjetteres med et samlet utbytte fra Lyse på kr 425 mill. i 2016, kr 435 mill. i 2017, kr 500 mill. i 2018 og kr 550 mill. i 2019. Signalene fra Lyse, etter avhold strategimøtet i oktober 2015, var kr 5 mill. lavere i 2016 og 2017 mens opptrappingen i de to siste årene i

planperioden er i samsvar med Lyse sin utbyttestrategi hvor selskapet forventer fordobling av utbytte i 2020 i forhold til 2012 nivå.

Sola kommunes andel av budsjettett utbytte er på kr 37,1 mill. i 2016 med videre opptrapping i planperioden, jamfør tabell under.

TABELL: PROGNOSE – OVERFØRINGER FRA LYSE

Prognose – overføringer fra Lyse, tall i 1000 kr	Solas andel 8,74 %	2016	2017	2018	2019
Opprinnelig lån på kr 3 mrd.	262 230				
Avdrag til føring i investering		8 741	8 741	8 741	8 741
Rente til føring i drift		5 500	5 300	5 500	5 600
Utbytte til føring i drift		37 100	38 000	43 700	48 100

2.2.2. Avgifter, gebyrer og egenbetalinger

Rådmannen foreslår å øke de statlig regulerte egenbetalingene i tråd med forslag til statsbudsjett 2016, samt gjeldende regler og forskrifter. Det er i hovedsak egenbetalinger innen pleie og omsorg som er forskriftsregulert.

For barnehageområde foreslår rådmannen følgende endringer i tråd med forslag til statsbudsjett 2016:

- Øke makspris foreldrebetaling barnehage fra kr 2.580 til kr 2.655 per måned for en hel plass. Maksimalsats per år vil med dette utgjøre kr 29.205.
- Videreføre det nasjonale minstekravet til redusert foreldrebetaling for familier med lav inntekt som ble innført 01.05.2015. I 2016 vil husholdninger med inntekt under kr 486.750 ha rett til redusert foreldrebetaling.
- Videreføre gratis kjernetid for alle fire- og femåringer fra familier med lav inntekt som ble innført 01.08.2015. Inntektsgrense ble i 2015 satt til kr 405.000. Ny inntektsgrense fra 01.08.2016 er satt til kr 417.000.

Som følge av at nasjonalt minstekrav til redusert foreldrebetaling som ble innført 01.05.2015 foreslår rådmannen å avvike kommunalordning med 80 % reduksjon i foreldrebetaling dersom inntekt inntil 3G og 60 % reduksjon inntil 4G.

Rådmannen foreslår å øke foreldrebetaling SFO inkludert mat med kr 100 per år. Satsene inkl. mat vil etter prisøkningen bli kr 2.900 for 100 % plass og kr 2.100 for 60 % plass. I tillegg foreslår rådmannen å øke kontingent i kulturskolen med 3 % til dekning av lønns- og prisvekst.

Egenbetalingene innen levekårsområdet er i stor grad forskriftsregulert. Transport og mat/drikke dagsenter foreslås økt med 3 %. Det samme gjelder betaling for trygghetsalarm og praktisk bistand for husstander med inntekt over 2G. Egenbetaling for tre måneders reseptperiode ved Frisklivssentralen økes med kr 100, mens egenbetaling for 60+ trening videreføres på samme nivå som i 2015.

Rådmannen foreslår å øke billett- og leiepriser i kommunale idrettsanlegg og gymsaler med 3 % avrundet til nærmeste 5-krone. Vann-, avløp og renovasjonsgebyrene foreslås økt

med 5 % på vann, 5 % på avløp og 2 % på renovasjon.

Rådmannen foreslår videre at gebyrer for arealplan økes med 5 % fra 2015 til 2016. Gebyrene for oppmåling og byggesak foreslås økt med henholdsvis 3 % og 13,9 %. Økningen på byggesak begrunnes i økte kostnader samt inndekking av framført underskudd fra 2014.

En fullstendig oversikt over endringene i avgifter, gebyrer og egenbetalinger framkommer i kapittel 6.

2.3. Utgiftsforutsetninger

2.3.1. Lønnsvekst

Kommunal virksomhet er en arbeidsintensiv virksomhet. Av kommunens årlige driftsutgifter, før overføringer og finansieringsutgifter, utgjør lønn om lag 68 %. Lønnsvekst er derfor en viktig utgiftsforutsetning.

Rådmannen har innarbeidet full kompensasjon for helårseffekt av lønnsoppgjør 2015 samt effekt av lønnsoppgjør 2016. Ved beregning av lønnsoppgjør 2016 er det lagt til grunn en lønnsvekst på 2,7 % som tilsvarer forventet lønnsvekst lagt fram i forslag til statsbudsjett for 2016. Rådmannen tilrår at lønnsreserven på bakgrunn av ovennevnte settes til kr 37,0 mill. Det er grunn til å understreke at lønnsreserven er mer en teknisk forordning enn et uttrykk for lønnsvekst. I perioden 2016-2019 er lønnsbudsjettet videreført i faste 2016-priser.

2.3.2. Prisvekst

Rådmannens forslag til Handlings- og økonomiplan 2016-2019 er utarbeidet i faste 2016-priser. Rådmannen foreslår å ikke innarbeide priskompensasjon til den enkelte virksomhet i planperioden. Priskomponenten i

kommunal deflator i 2016 utgjør 2,5 % i forslag til statsbudsjett 2016. Forslag om å ikke gi priskompensasjon vil medføre et underliggende effektiviseringskrav for alle virksomheter på kr 5,8 mill., dersom en legger til grunn en prisvekst på 2,5 %.

2.3.3. Renteforutsetninger

I skrivende stund ligger styringsrente i Norges bank på 0,75 % mens pengemarkedsrente er på 1,1 %. Styringsrente ble sist endret i møte den 24.09.15.

Analyse utarbeidet av Norges bank i pengepolitisk rapport 3/15 tilsier en styringsrente som avtar i overkant av 0,5 % i 2016. Mot slutten av prognoseperioden (2018) anslås at styringsrenten vil øke til nær 1 %. Pengemarkedsrenten anslås å følge utviklingen i styringsrenten. Selv om rente vil holde seg lav en stund framover har kredittmargin økt i det siste. Kommunalbanken har økt sin margin fra 0,4 % til 0,55 % og mange aktører i markedet har fulgt med. Det betyr at det er dyrere å låne penger selv om styringsrente og pengemarkedsrente holder seg på et lavt nivå.

Ved utgangen av september var vektet gjennomsnittsrente for kommunens innlån på 2,3 % og en rentedurasjon på 1,81. Ca 40 % av den totale låneporteføljen er på fastrente.

På bakgrunn av signaler fra rentemarkedet, Norges Bank, Statsbudsjettet og SSB legger rådmannen til grunn at rente på kommunens innlån vil være på 2,4 % i 2016, 2,4 % i 2017, 2,7 % i 2018 og 3 % i 2019. På den måten har rådmannen tatt hensyn til økning i kredittpåslag.

Renteinntekter for ansvarlig lån i Lyse samt rente på bankinnskudd beregnes i henhold til tre måneders pengemarkedsrente, såkalt NIBOR-rente. Rådmannen har lagt til grunn en

gjennomsnittets pengemarkedsrente på 0,75 % i 2016, 0,75 % i 2017, 1 % i 2018 og 1,2 % i 2019.

Avdragstiden på alle lån beregnes i tråd med minimumsbestemmelsene i kommuneloven. Bokførte avskrivninger, såkalt kapitalslit, fastsettes med utgangspunktet i veid restlevetid på kommunens anleggsmidler etter vurderingsreglene i forskrift om årsregnskap og årsberetning § 8. I det finansielt orienterte kommuneregnskapet er det avdragene som dekkes inn, ikke avskrivningene.

Staten gir tilskudd til å dekke renter og avdrag i forbindelse med eldreomsorg, opptrappingsplan for psykisk helse samt videre tilskudd til å dekke renter i forbindelse med rehabilitering av skole- og kirkebygg. Disse kompensasjonsordningene forvaltes av Husbanken og tilskuddene beregnes ut fra flytende rente i Husbanken. Det er lagt til grunn et rentenivå på 1,5 % i 2016, 1,5 % i 2017, 1,7 % i 2018 og 2,2 % i 2019.

I VAR-sektoren benyttes 5-årig swaprente tillagt 0,5 prosentpoeng i henhold til nye retningslinje for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester.

Rådmannen vil presisere at det er alltid usikkerhet knyttet til renteutviklingen i tiden framover.

2.3.4. Pensjonskostnader

Sola kommune har Kommunal Landspensjonskasse (KLP) som pensjonsleverandør både for fellesordningen og folkevalgfordelingen.

Kommunen er i tillegg, i henhold til tariffavtale, pliktig til å ha tjenstepensjonsordning til pedagogisk personell i grunnskole og

sykepleiere hos henholdsvis Statens pensjonskasse (SPK) og KLP.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) fastsetter forutsetninger for beregning av pensjonskostnader. Hver høst utarbeider KMD et rundskriv som angir forholdstall mellom diskonteringsrente og lønnsvekst som forsikringsselskapene skal legge til grunn for sine beregninger. I hovedsak er det forholdstallet som avgjør nivået på pensjonskostnader og pensjonsforpliktelsene. Et høyere forholdstall gir lavere pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser enn et lavere forholdstall.

Forholdstallet for 2016 er satt til 1,0. Det er identisk med forholdstallet for 2015. Årlig vekst i pensjonsreguleringen er fra 2016 satt til å være 2,22 %, noe som er tilnærmet lik årlig vekst i folketrygden minus 0,75.

De forskjellige leverandørene har blitt enige om å sette diskonteringsrenten til 4,00 %. Årlig avkastning er redusert med 0,05 prosentpoeng fra 2015, og medfører isolert sett en liten økning i pensjonskostnaden. Dødelighet og uførheten hos medlemmene i pensjonsordningen er i tillegg en viktig del av grunnlaget for beregning av pensjonskostnadene og pensjonsforpliktelsene.

Ved beregning av pensjonskostnadene har pensjonsleverandørene for første gang i 2015 innarbeidet de vedtatte delene av pensjonsreformen. Dette er videreført i 2016. KMD har vedtatt følgende:

- Nye dødelighetsforutsetninger (K2013FT).
- Pensjonsregulering i samsvar med endringene vedtatt fra 2011.
- Levealdersjustering for alle årskull som ble vedtatt fra 2011.
- Nye uførepensjonsregler som gjelder fra 2015.

- Individuelle garantier for gitte årskull.
- Ulik regulering av AFP-pensjon og grunnlag for framtidig alderspensjon for gitte årskull.

Implementering av elementene i pensjonsreformen og ny ordning for uføretrygd i kostnadsberegningene medfører isolert sett en vesentlig reduksjon i kommunesektorens pensjonskostnader fra 2015. På den andre siden innebærer implementering av nye levealdersforutsetninger en betydelig økning i pensjonskostnaden fra 2015.

Pensjonspremiene som kommunesektoren betaler inn til pensjonsordningene har de siste årene vært høyere enn de regnskapsmessige pensjonskostnadene. Dette har bidratt til oppbygging av akkumulert premieavvik i regnskapene i perioden 2002-2013. De siste årene har KMD strammet inn de økonomiske forutsetningene for beregning av regnskapsmessige pensjonskostnader. Dette har vært nødvendig på lang sikt for å kunne oppnå bedre samsvar mellom premiene og kostnadene.

Det er ventet at betalte pensjonspremier i Sola kommune klart vil overstige regnskapsførte pensjonskostnader i 2016. Premieavviket som dette medfører i 2016 bidrar til en vekst i amortiseringskostnadene i 2017.

Stoltenberg II-regjeringen sendte i september 2013 på høring et forslag om å redusere amortiseringstiden for premieavvik oppstått i 2014 og senere. Formålet med forslaget var å bygge ned nye premieavvik raskere, og redusere økningen i det akkumulerte premieavviket. Departementet har besluttet at amortiseringstid reduseres til sju år og med en regnskapsmessig virkning fra og med 2015.

Isolert sett bidrar denne endringen til høyere pensjonskostnader fra og med 2015.

Ved utgangen av 2014 hadde Sola kommune et akkumulert premieavvik på til sammen kr 96,5 mill. som ennå ikke er dekket inn i driftsregnskapet. Dette er utgifter som kommunen må dekke inn over driftsbudsjettet over 12 år.

Ved utarbeidelse av anslag på pensjonskostnader i 2016 har rådmannen brukt prognoser fra KLP og SPK. Prognosen for 2015 tilsier en sats på ca 17 % inkl. arbeidstakers andel på 2 %. Samlet sett øker pensjonskostnadene for 2016 sett i forhold til nominelle tall for 2015.

Dette er det beste estimatet på nåværende tidspunkt. Rådmannen vil presisere at det er alltid usikkerhet knyttet til anslagene på pensjonskostnader siden de avhenger av mange faktorer, blant annet lønnsvekst og utvikling i folketrygdens grunnbeløp.

2.4. Netto driftsresultat

Netto driftsresultat viser driftsoverskudd etter at renter og avdrag er betalt, og er et uttrykk for hva kommunen sitter igjen med til avsetninger og egenfinansiering av investeringer. Netto driftsresultat er den primære indikatoren for økonomisk handlefrihet og bør, i henhold til tidligere anbefalinger fra Teknisk beregningsutvalg (TBU), ligge over 3 % av kommunens brutto driftsinntekter.

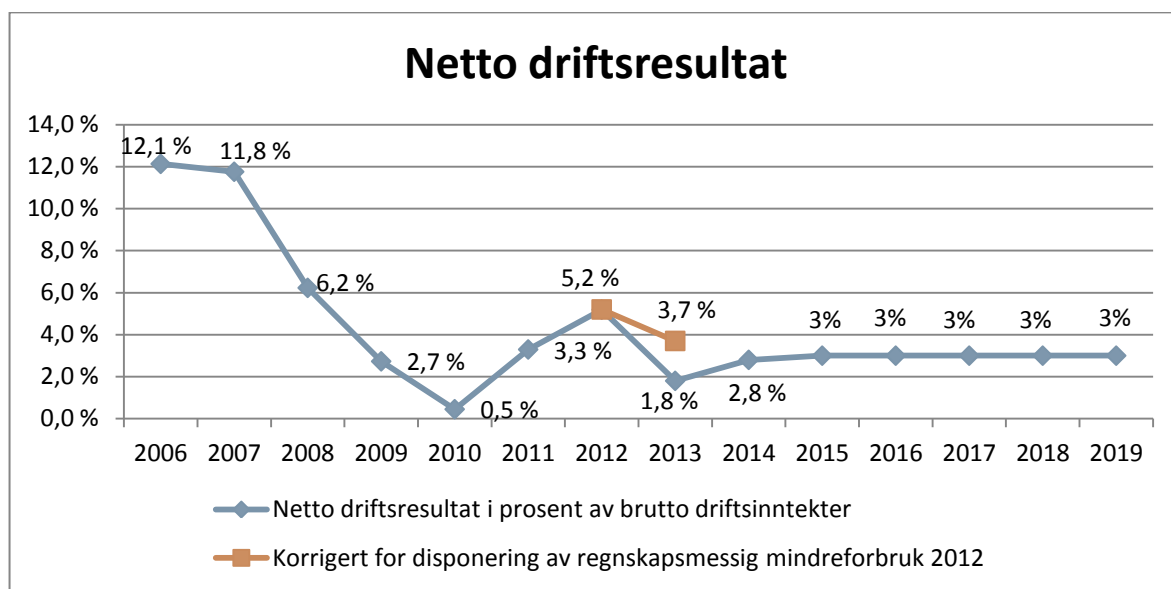
I november 2014 kom TBU med ny anbefaling som følge av at momskompensasjon knyttet til investeringer fra og med 2014 ble ført direkte i investeringsregnskapet. Det nye anbefalte nivået for kommunene er på 1,75 %. Rådmannen mener likevel at Sola kommune

bør opprettholde det tidligere anbefalte nivået på 3 % for å unngå ytterligere økning i gjeldsgraden. Dette for å kunne opprettholde en bærekraftig økonomi på lang sikt, ivareta handlefrihet samt unngå at en over tid avsetter et for lavt beløp til formuesbevaring.

Isolert sett i 2014 ble netto driftsresultat på kr 47,2 mill., noe som tilsvarer 2,8 % av brutto driftsinntekter. For 2015 er det budsjettet med et netto driftsresultat på 3 %

Rådmannen foreslår at det budsjetteres med et netto driftsresultat på 3 % i 2016 og videre i planperioden, noe som er i tråd med vedtaket i kommunestyret i forbindelse med behandling av Handlings- og økonomiplan 2015-2018 samt satsingsområde 4 "Bærekraftig økonomi" vedtatt i Kommuneplanen 2015-2026.

2.5. Tall fra KOSTRA

KOSTRA (KOMMune-STAT-RAPportering) er et nasjonalt informasjonssystem som samler inn, registrerer og publiserer styringsinformasjon om kommunal virksomhet.

I dette avsnittet gis det en oversikt og en kort analyse over tall fra Kostra for årene 2012-2014 for Sola kommune sammenlignet med Kostragruppe 13¹ og nabokommunene

Stavanger, Sandnes og Klepp. Indikatorene som presenteres her viser ressursbruk, prioriteringer, dekningsgrad og kvalitet på områdene innenfor grunnskole, barnehage, helsestasjon, barnevern, kultur og levekår. Det er benyttet Kostra konserntall for å utelukke eventuelle organisatoriske ulikheter som kan påvirke sammenligning av tallene.

¹Kostragruppe 13: Kommuner med 20.000 innbyggere eller flere med unntak av de fire største kommunene i Norge som er i Kostragruppe 14.

2.5.1. Grunnskole

Indikatoren netto driftsutgifter til grunnskolesektor per innbygger 6-15 år viser at Sola ligger noe over nabokommunene og

Kostragruppe 13. Samtidig ligger Sola som tidligere høyest på gjennomsnittlig grunnskolepoeng, noe som indikerer at kommunen har god kvalitet i skolen.

TABELL: NØKKELTALL KOSTRA GRUNNSKOLE

	2012	2013	2014
Netto driftsutgifter til grunnskolesektor per innbygger 6-15 år			
1124 Sola	92 263	96 043	98 857
1103 Stavanger	87 645	91 425	93 428
1102 Sandnes	85 929	88 737	92 071
1120 Klepp	89 268	91 750	93 765
Kostragruppe 13	88 568	91 177	92 919
Gjennomsnittlig grunnskolepoeng			
1124 Sola	40,8	41,7	42,8
1103 Stavanger	40,0	40,9	41,2
1102 Sandnes	39,2	39,4	40,4
1120 Klepp	38,7	39,6	40,0
Kostragruppe 13	..	..	..

2.5.2. Barnehage

Andel barn 1-5 år med barnehageplass er høyest i Sola kommune sammenlignet med nabokommuner og Kostragruppe 13. Dette kan skyldes at det gis tilbud i private barnehager til barn bosatt i andre kommuner, høyere andel bedriftsbarnehager enn de vi

har sammenlignet oss med samt en barnehage med internasjonalt preg.

Korrigerte driftsutgifter per korrigert oppholdstime i kommunale barnehager viser at Sola kommune er på nivå med Klepp og Kostragruppe 13, men lavere enn Stavanger.

TABELL: NØKKELTALL KOSTRA BARNEHAGE

	2012	2013	2014
Andel barn 1-5 år med barnehageplass			
1124 Sola	97,8	98,0	96,6
1103 Stavanger	89,6	90,0	88,1
1102 Sandnes	86,0	86,1	87,5
1120 Klepp	91,6	91,0	90,8
Kostragruppe 13	91,0	91,1	91,4
Korrigerte brutto driftsutgifter per korrigert oppholdstime i kommunale barnehager			
1124 Sola	44	44	46
1103 Stavanger	40	43	48
1102 Sandnes	39	39	42
1120 Klepp	45	43	46
Kostragruppe 13	42	43	45

2.5.3. Helsestasjon og skolehelsetjeneste

Sola kommune har fortsatt høyest netto driftsutgifter per innbygger 0-20 år sett opp mot kommunene vi sammenligner oss med. Indikatoren for andel nyfødte med

hjemmebesøk innen to uker etter hjemkomst er i Sola betydelig lavere i 2014 enn tidligere år. Dette skyldes tidligere feilregistreringer av data og ikke færre utførte hjemmebesøk. Alle får tilbud om hjemmebesøk, men mange ønsker heller barselkontakt på helsestasjonen.

TABELL: NØKKELTALL KOSTRA HELSESTASJON OG SKOLEHELSETJENESTE

	2012	2013	2014
Netto driftsutgifter til forebygging, helsestasjons- og skolehelsetjeneste per innbygger 0-20 år			
1124 Sola	1 880	2 173	2 255
1103 Stavanger	2 009	2 133	2 211
1102 Sandnes	1 856	1 881	1 935
1120 Klepp	1 372	1 439	1 565
Kostragruppe 13	1 723	1 773	1 903
Andel nyfødte med hjemmebesøk innen to uker etter hjemkomst			
1124 Sola	84	86	51
1103 Stavanger	56	68	78
1102 Sandnes	87	98	97
1120 Klepp	93	64	99
Kostragruppe 13	77	85	84

2.5.4. Barnevern

Indikatoren netto driftsutgifter per barn i barnevernet viser at Sola kommune de to siste årene har lagt på nivå med Klepp, høyere enn Sandes, men lavere enn Stavanger. Det er ikke publisert tall for Kostragruppe 13. Sola har

lavest andel barn med tiltak sett i forhold til innbyggertall 0-17 år. Indikatoren andel undersøkelser med behandlingstid over tre måneder viser at innsatsen som er lagt ned for å få ned behandlingstiden i Sola viser positive resultater.

TABELL: NØKKELTALL KOSTRA BARNEVERN

	2012	2013	2014
Netto driftsutgifter (funksjon 244, 251 og 252) per barn i barnevernet			
1124 Sola	82 902	88 985	91 287
1103 Stavanger	126 897	108 597	117 653
1102 Sandnes	82 319	79 486	80 919
1120 Klepp	106 670	88 144	90 067
Kostragruppe 13	..	..	..

TABELL: NØKKELTALL KOSTRA BARNEVERN, FORTSETTELSE

	2012	2013	2014
Andel barn med barnevernstiltak ift. innbyggere 0-17 år			
1124 Sola	3,6	2,9	2,8
1103 Stavanger	3,7	3,8	4,3
1102 Sandnes	3,5	3,8	3,9
1120 Klepp	3,4	3,7	3,8
Kostragruppe 13	..	..	..
Andel undersøkelser med behandlingstid over 3 måneder			
1124 Sola	33	28	10
1103 Stavanger	45	51	37
1102 Sandnes	8	15	7
1120 Klepp	22	15	29
Kostragruppe 13	..	25	18

2.5.5. Kultur

Indikatoren netto driftsutgifter for kultur-sektoren per innbygger i kroner viser at Sola kommune bruker mer på kultur per innbygger enn Sandnes, Klepp og Kostragruppe 13, men

mindre enn Stavanger. I tillegg har Sola fortsatt høyest netto driftsutgifter til kulturskole per innbygger 6-15 år sammenlignet med de andre kommunene.

TABELL: NØKKELTALL KOSTRA KULTUR

	2012	2013	2014
Netto driftsutgifter for kultursektoren per innbygger			
1124 Sola	2 218	2 339	2 381
1103 Stavanger	2 817	3 072	3 027
1102 Sandnes	2 106	2 034	2 049
1120 Klepp	1 473	1 475	1 433
Kostragruppe 13	1 761	1 806	1 909
Netto driftsutgifter til kommunale musikk- og kulturskoler per innbygger 6-15 år			
1124 Sola	2 771	2 930	3 060
1103 Stavanger	2 151	2 124	2 304
1102 Sandnes	2 247	2 298	2 397
1120 Klepp	1 391	1 488	1 592
Kostragruppe 13	1 669	1 821	1 923

2.5.6. Levekår

I pleie- og omsorgstjenestene samlet har Sola kommune en høyere andel årsverk i brukerrettede tjenester med fagutdanning enn Stavanger, Sandnes og Kostragruppe 13, men

lavere enn Klepp kommune. Sola har i tillegg større andel årsverk i brukerrettede tjenester per mottaker enn omkringliggende kommuner og Kostragruppe 13. Dette indikerer en høyere kvalitet i tjenestene.

TABELL: NØKKELTALL KOSTRA LEVEKÅR – ÅRSVERK

	2012	2013	2014
Andel årsverk i brukerrettede tjenester med fagutdanning			
1124 Sola	76	78	79
1103 Stavanger	72	72	73
1102 Sandnes	73	74	73
1120 Klepp	78	80	82
Kostragruppe 13	74	74	75
Årsverk eksklusive fravær i brukerrettede tjenester per mottaker			
1124 Sola	0,63	0,67	0,69
1103 Stavanger	0,55	0,57	0,57
1102 Sandnes	0,50	0,49	0,51
1120 Klepp	0,54	0,56	0,59
Kostragruppe 13	0,48	0,49	0,49

Korrigerte brutto driftsutgifter per mottaker av hjemmetjenester er fortsatt høyere i Sola enn nabokommunene og Kostragruppe 13, men har økt mindre enn de fleste nabokommunene siste år. Høye utgifter må sees i sammenheng med høy andel ansatte med fagutdanning samt høye tall på årsverk per

bruker. Sola har færre mottakere av hjemmetjenester enn kommunene vi sammenligner med målt i antall mottakere av hjemmetjenester per 1000 innbyggere 80 år og over. Dette må sees i sammenheng med en relativ høy dekningsgrad på sykehjemsplasser, jamfør omtale nedenfor.

TABELL: NØKKELTALL KOSTRA LEVEKÅR – HJEMMETJENESTER

	2012	2013	2014
Korrigerte brutto driftsutgifter per mottaker av hjemmetjenester			
1124 Sola	265 793	303 825	313 343
1103 Stavanger	228 875	239 846	262 017
1102 Sandnes	228 250	235 512	241 728
1120 Klepp	253 649	271 399	292 402
Kostragruppe 13	216 140	225 735	237 390
Mottakere av hjemmetjenester, per 1000 innbyggere 80 år og over			
1124 Sola	282	255	246
1103 Stavanger	313	298	301
1102 Sandnes	313	302	294
1120 Klepp	322	327	304
Kostragruppe 13	323	320	315

Korrigerte brutto driftsutgifter per kommunal plass i institusjon er høyere i Sola enn i de fleste nabokommunene og Kostragruppe 13,

men har blitt redusert i 2014 i motsetning til alle andre kommuner. De høye driftsutgiftene må sees i sammenheng med høy andel

ansatte med fagutdanning og høye tall på årsverk per bruker. Sola kommune har også en relativ høy dekningsgrad på sykehjemsplasser, målt i plasser i institusjon i prosent av

innbyggere over 80 år. Den er høyere enn Kostragruppe 13, Sandnes og Klepp, men litt lavere enn i Stavanger.

TABELL: NØKKELTALL KOSTRA LEVEKÅR – INSTITUSJON

	2012	2013	2014
Korrigerte brutto driftsutgifter, institusjon, per kommunal plass			
1124 Sola	1 064 160	1 162 300	1 162 000
1103 Stavanger	1 012 997	1 052 267	1 119 923
1102 Sandnes	1 055 663	1 089 766	1 105 492
1120 Klepp	983 859	994 164	1 213 264
Kostragruppe 13	1 002 177	1 022 093	1 070 077
Plasser i institusjon i prosent av innbyggere 80 år og over			
1124 Sola	21,2	20,2	22,0
1103 Stavanger	22,9	23,3	22,9
1102 Sandnes	14,9	15,5	17,8
1120 Klepp	21,4	23,2	17,1
Kostragruppe 13	16,6	16,8	16,9

Andelen sosialhjelpsmottakere i forhold til innbyggere er lavere i Sola kommune enn i omkringliggende kommuner.

Bemanningen i sosialtjenesten er også vesentlig lavere enn kommunene vi sammenligner oss med.

TABELL: NØKKELTALL KOSTRA NAV (SOSIALE TJENESTER)

	2012	2013	2014
Andelen sosialhjelpsmottakere i forhold til innbyggere			
1124 Sola	1,6	1,6	1,8
1103 Stavanger	2,3	2,4	2,4
1102 Sandnes	1,8	1,9	2,1
1120 Klepp	1,8	2,0	1,9
Kostragruppe 13	..	..	..
Årsverk i sosialtjenesten per 1000 innbyggere			
1124 Sola	0,39	0,36	0,35
1103 Stavanger	1,12	0,92	0,91
1102 Sandnes	1,05	0,95	0,97
1120 Klepp	0,85	0,84	0,53
Kostragruppe 13	1,08	1,07	1,05

2.6. Rådmannens forslag til investeringer 2016-2019

2.6.1. Hovedprioriteringer investeringer

Investeringsnivået i rådmannens forslag til Handlings- og økonomiplan 2016-2019 er høyt, og høyere enn i vedtatt Handlings- og økonomiplan 2015-2018, blant annet som følge av at Jåsund skole har byggestart i planperioden. Samlet investeringsbudsjett i planperioden er i overkant av kr 1,2 mrd. Selvfinansierte byggeprosjekt kommer i tillegg og investeringer for dette formålet er på kr 76 mill. i planperioden.

Rådmannen har i utarbeidelsen av investeringsbudsjettet tatt utgangspunkt i vedtatte investeringsprosjekter i Handlings- og økonomiplan 2015-2018 og vurdert disse opp mot endrede behov og innkomne forslag til investeringstiltak.

Noen prosjekter som var inkludert i Handlings- og økonomiplan 2015-2018 har etter gjennomgang fått økt kostnadsramme. Dette gjelder blant annet nytt rådhus, nytt sykehjem i Sola sentrum og erstatningslokaler for de kommunale barnehagene Røyneberg, Skjalgstova og Kornbergvegen 23. I tillegg inneholder rådmannens forslag noen nye prosjekter foreslått startet opp i planperioden, blant annet kommunale boliger med base for utviklingshemmende, kommunale utleieboliger for vanskeligstilte, prosjekter som følge av revidert skolebruksplan og VA Sola sentrum.

Av budsjettmessige, kapasitetsmessige og reguleringsmessige årsaker har det vært nødvendig å foreslå noen utsettelse av investeringsprosjekter i forhold til tidligere forutsetninger. Dette gjelder blant annet boliger med base på Kjelsberg ring som er

foreslått utsatt som følge av behandlingstid for regulering. Arbeidet med detaljregulering for å tilpasse det nye sykehjemmet til sentrumsplanen har tatt noe lengre tid enn antatt. Dette, kombinert med avklaringen om eventuelle salg/makebytte av eiendommer, førte til at det er nødvendig å skyve byggestart for sykehjemmet til 2017. Videre er prosjekt VA06 Torkelsparken del 1 forskjøvet ut av planperioden i påvente av Transportkorridor Vest (TKV). Boligprosjekt på Skadberg/Litlaberget er midlertidig tatt ut av planperioden da kommunen er avhengig av blant annet ferdigstillelse av at boliger med base på Kjelsberg ring er ferdigstilt før man river eksisterende bygning på Skadberg/Litlaberget.

Beregnet gjeldsgrad på bakgrunn av rådmannens forslag til investeringer ligger på 76 % i 2016, 74 % i 2017, 76 % i 2018 og 64 % i 2019. Dette er høyere enn anbefalt målsetting og kommunestyrets vedtak i behandlingen av HØP 15-18. Rådmannen ønsker også å påpeke at gjeldsgraden vil stige i årene etter planperioden da en del nødvendige investeringer vil ligge der. Dette gjelder blant annet ferdigstillelsen av Jåsund skole, erstatningslokaler for kommunale barnehager, ny kirke Sola sentrum og nye kommunale bygg i Tananger. Rådmannen har likevel kommet til at dette investeringsnivået er nødvendig for å opprettholde et forsvarlig tjenestetilbud til en økende befolkning. For å opprettholde økonomisk bærekraft og handlingsrom er det likevel viktig at samlet investeringsnivå begrenses med sikte på å redusere kommunens gjeldsgrad.

I forhold til målområde 2, boligosiale forhold, i Boligpolitisk handlingsplan 2015-2026 (BPHP) vil ikke alle disse bli oppnådd. Dette som følge av at rådmannen har foretatt

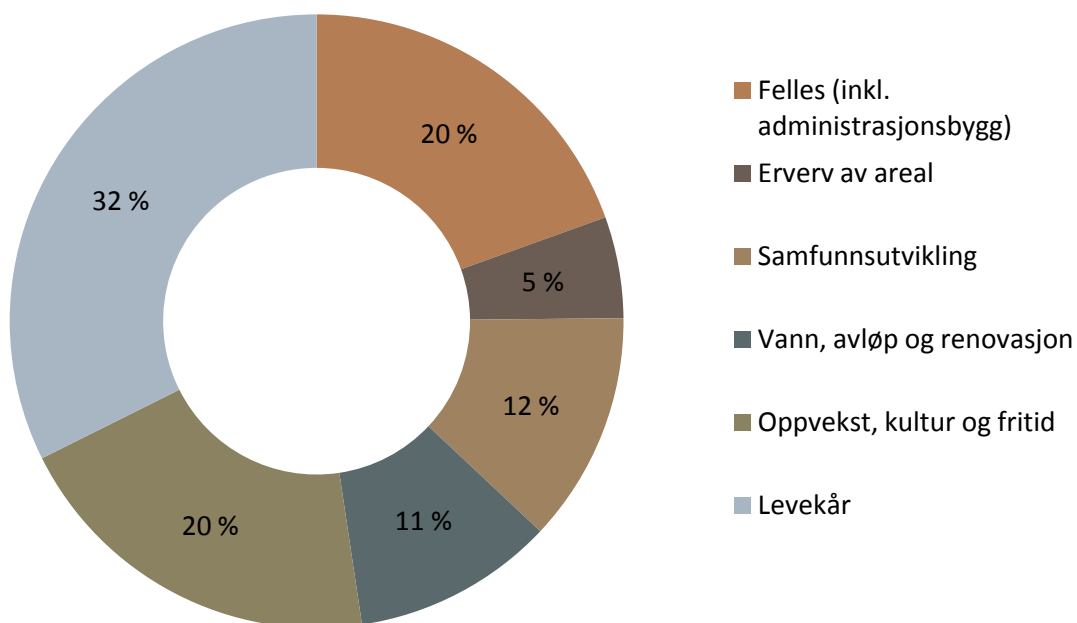
strengt prioritert i investeringsbudsjett av hensyn til utvikling i gjeldsgrad. Rådmannen finner likevel rom til å oppfylle om lag 60 % av BPHP, blant annet ved å bygge seks nye enheter tilknyttet base, ni utleieboliger, fem hybler/hospitsplasser og seks småhus.

Sola kommune ferdigstiller totalt 110 selvfinansierte boliger i 2015/2016. I tillegg sitter

kommunen fremdeles med tre selvfinansierte leiligheter som ble ferdigstilt i 2014.

Rådmannen har tidligere opplyst at kommunen bærer en betydelig risiko ved prosjektene for selvfinansierte boliger, og vil sent 2015 komme med en egen sak angående dette.

Investeringer 2016-2019

2.6.2. Investeringsstabell

TABELL: FORSLAG TIL INVESTERINGER 2016-2019

Tall i hele kr 1000

Felles (inkl. administrasjonsbygg)								
Linje	Felles (inkl. administrasjonsbygg)	Prosjekt	Total budsjett-ramme	Budsjett t.o.m. 2015	2016	2017	2018	2019
1	Samlebevilgning formål felles (inkl. administrasjonsbygg)				1 350	1 350	1 350	1 850
2	Nytt rådhus	19016	216 700	6 400	17 500	92 500	71 200	29 100
3	IKT-investering strategisk (årsbev.)	19601			2 000	1 500	1 500	1 500
4	Utbygging av trådløst nettverk, kommunale bygg	19020	2 750	0	1 375	1 375	0	0
5	Egenkapitalinnskudd KLP (årsbev.)	19606			3 415	3 711	4 035	4 390
	Sum felles (inkl. kommunehus)				25 640	100 436	78 085	36 840
Samfunnsutvikling								
Linje	Turveg	Prosjekt	Total budsjett-ramme	Budsjett t.o.m. 2015	2016	2017	2018	2019
6	Turveg Hellestø - Sele	59621	3 600	100	2 000	1 500	0	0
7	Turveg Hafrsfjord - Sørnes	59652	5 390	3 500	1 890	0	0	0
8	Turveg Tananger indre havn	59654	1 200	0	0	1 200	0	0
9	Turveg Tananger indre havn, bryggeområder	59669	2 600	0	2 600	0	0	0
10	Turveg Hafrsfjord - Grannes	59672	7 274	2 374	0	4 900	0	0
11	Turveg Hafrsfjord - Joa	59673	6 525	1 060	5 465	0	0	0
12	Turveg Hafrsfjord - Jåsund	59674	11 006	2 305	0	7 644	1 057	0
13	Turveg Hafrsfjord - Snøde	59675	1 000	0	500	500	0	0
14	Turveg Hafrsfjord - Sømme	59676	1 000	0	500	500	0	0
	Sum turveg				12 955	16 244	1 057	0
Linje	Kirke	Prosjekt	Total budsjett-ramme	Budsjett t.o.m. 2015	2016	2017	2018	2019
15	Samlebevilgning formål kirke				1 150	3 200	500	300
16	Ny kirke Sola sentrum	49041	99 000	500	500	0	0	1 000
	Sum kirke				1 650	3 200	500	1 300

Linje	Div. samfunnsutvikling	Prosjekt	Total budsjett-ramme	Budsjett t.o.m. 2015	2016	2017	2018	2019
17	Samlebevilgning formål energi				2 000	2 000	2 000	2 000
18	Samlebevilgning formål uteareal				6 100	4 100	4 400	3 000
19	Tilrettel. universell utforming kommunale bygg (årsbev.)	19017			500	500	500	500
20	Tiltak radonoppfølging kommunale bygg (årsbev.)	19022			1 000	2 000	1 000	0
21	Superlekeplass i Sola sentrum	49645	4 000	0	2 000	2 000	0	0
22	Intern prosjektledelse eiendomsutvikling (årsbev.)	19600			6 883	6 883	6 883	6 883
23	Erverv av areal (årsbev.)	19604			50 350	2 850	700	12 010
	Sum div. samfunnsutvikling				68 833	20 333	15 483	24 393
Linje	Idrett	Prosjekt	Total budsjett-ramme	Budsjett t.o.m. 2015	2016	2017	2018	2019
24	Samlebevilgning formål idrett				8 500	3 500	0	0
25	Skytehall Forus Bedriftsidrettsarena	49024	13 125	7 125	1 000	5 000	0	0
26	Trimpark Hålandskogen	49642	600	0	600	0	0	0
27	Skatepark Dysjaland	49646	300	0	300	0	0	0
28	Innskudd folkehallene	49604	6 145	825	0	5 320	0	0
29	Infrastruktur regionalt sykkelanlegg	59364	11 000	0	0	5 500	5 500	0
	Sum idrett				10 400	19 320	5 500	0
Linje	Vann, avløp og renovasjon	Prosjekt	Total budsjett-ramme	Budsjett t.o.m. 2015	2016	2017	2018	2019
30	A97 Rehab. pumpestasjoner avløp (årsbev.)	59101			800	1 000	1 000	1 000
31	R116 Renovasjon (årsbev.)	59206			250	250	250	250
32	VA18 Bergjevegen	59327	10 550	0	0	0	0	3 300
33	VA111 Uforutsette tiltak (årsbev.)	59335			1 500	1 000	1 000	1 000
34	VAR105 Div. maskiner/utrustning/utstyr (årsbev.)	59337			350	150	350	150
35	VA151-153 Kolnes	59352	22 650	6 000	16 000	650	0	0
36	Tiltak ved private utbyggings-prosjekter (årsbev.)	59356			500	500	500	500
37	VA40 Grotnes nord	59359	18 400	0	0	0	1 200	14 000
38	VA42 Grotnes sør	59360	13 900	0	0	900	10 500	2 500
39	VA, undergang Rægekrossen	59343	2 000	0	0	2 000	0	0
40	VA157, Ølbergvegen	59312	14 000	0	14 000	0	0	0
41	VA Sola sentrum	59347	17 450	0	2 650	6 000	4 000	4 800

Linje	Vann, avløp og renovasjon, fortsetter	Prosjekt	Total budsjett-ramme	Budsjett t.o.m. 2015	2016	2017	2018	2019
42	P107 Biler/større maskiner (årsbev.)	59901			1 700	1 200	0	1 700
43	VA63 Lensmannsvegen	59320	16 200	2 200	13 000	1 000	0	0
44	VA49 Røyneberg (vann)	59339	13 000	0	6 000	1 000	4 000	2 000
45	Omlegging av VA-ledninger, Sømmevågen	59341	5 000	0	5 000	0	0	0
Sum vann, avløp og renovasjon					61 750	15 650	22 800	31 200
Linje	Kommunale veger	Prosjekt	Total budsjett-ramme	Budsjett t.o.m. 2015	2016	2017	2018	2019
46	Utskiftning gatelys, standardheving (årsbev.)	59406			2 000	1 500	1 000	1 000
47	Trafikksikkerhetsplan, standardheving veger (årsbev.)	59419			500	500	500	500
48	Trafikksikkerhetsplan, ikke spesifikke tiltak (årsbev.)	59425			1 100	1 100	1 100	1 100
49	Småanlegg veger (busskur mv.) (årsbev.)	59437			400	400	400	400
50	Ræge kirke, ny veg	59440	935	35	900	0	0	0
51	Ombygging av kryss, Sømmekroken	59434	500	0	500	0	0	0
Sum kommunale veger					5 400	3 500	3 000	3 000
Sum samfunnsutvikling					160 988	78 247	48 340	59 893
Kultur								
Linje	Kultur	Prosjekt	Total budsjett-ramme	Budsjett t.o.m. 2015	2016	2017	2018	2019
52	Samlebevilgning formål kultur				2 021	200	200	1 240
53	Krigshistorisk museum, Sømmevågen	49040	2 600	1 000	1 600	0	0	0
Sum kultur					3 621	200	200	1 240
Levekår								
Linje	Boligpolitisk (sosial) handlingsplan	Prosjekt	Total budsjett-ramme	Budsjett t.o.m. 2015	2016	2017	2018	2019
54	Skadbergv./Åsensv. lavbl. (10 komm. leil.)(BSHP)	39074	25 194	22 106	3 088	0	0	0
55	Bokollektiv Skadbergv./Åsensv. (4 leil. + pers.base) (BSHP)	39050	9 686	7 482	2 204	0	0	0
56	4 boliger m/base, Kjelsberg ring (rus/psyk.)	39093	23 000	500	1 250	11 250	10 000	0
57	Småhus, midlertidige/permanente	39087	21 550	10 750	3 600	3 600	0	3 600

Linje	Boligpolitisk (sosial) handlingsplan, fortsettelse	Prosjekt	Total budsjett-ramme	Budsjett t.o.m. 2015	2016	2017	2018	2019
58	Kommunale utleieboliger (gruppe 1)	39098	21 000	0	0	0	21 000	0
59	Kommunale utleieboliger (gruppe 2)	39099	22 500	0	5 000	5 000	12 500	0
60	Sola hybelhus	39097	10 170	0	10 170	0	0	0
Sum boligsosial handlingsplan					25 312	19 850	43 500	3 600
Linje	Div. levekår	Prosjekt	Total budsjett-ramme	Budsjett t.o.m. 2015	2016	2017	2018	2019
61	Samlebevilgning formål levekår				2 350	2 350	2 150	650
62	Inventar levekår (årsbev.)	39609			600	600	600	600
63	Velferdsteknologi Levekår (årsbevilgning)	39094			750	900	1 000	1 000
64	Ny sjukeheim Sola sentrum	39052	276 060	7 000	0	121 760	138 900	8 400
65	Erstatning av utleieboliger K/T/B3	39095	12 500	0	0	0	0	12 500
66	Erstatning av utleieboliger B05	39100	12 500	0	0	12 500	0	0
Sum div. levekår					3 700	138 110	142 650	23 150
Sum levekår					29 012	157 960	186 150	26 750
Oppvekst								
Linje	Skole og SFO	Prosjekt	Total budsjett-ramme	Budsjett t.o.m. 2015	2016	2017	2018	2019
67	Samlebevilgning formål skole og SFO				7 550	4 550	4 550	4 550
68	Ressurssenteret Grannes skole, utvidelse (del 1)	29044	102 891	97 777	5 114	0	0	0
69	Ressurssenteret Grannes skole, utvidelse (del 2)	29076	9 511	0	0	0	0	1 000
70	Skolebruksplan, Sande skole (4 klasserom)	29070	18 500	0	0	0	1 500	17 000
71	Skolebruksplan, Håland skole (3 klasserom)	29078	14 000	0	0	4 000	10 000	0
72	Skolebruksplan, Storevarden skole	29079	8 400	0	0	0	400	8 000
73	Skolebruksplan, Sola skole	29073	70 000	28 200	41 800	0	0	0
74	Datamaskiner/fornyng skoler (årsbev.)	29602			1 852	3 216	2 394	2 202
75	Skolebruksplan, ny skole Jåsund	29001	202 000	0	0	0	2 000	70 000

Linje	Skole og SFO	Prosjekt	Total budsjett-ramme	Budsjett t.o.m. 2015	2016	2017	2018	2019
76	Skolebruksplan, Dysjaland skole, utbygging	29060	30 000	880	14 620	14 500	0	0
77	Inventar skole (planlagt utskiftning) (årsbev.)	29620			250	250	250	250
	Sum skole og SFO				71 186	26 516	21 094	103 002
Linje	Barnehage	Prosjekt	Total budsjett-ramme	Budsjett t.o.m. 2015	2016	2017	2018	2019
78	Samlebevilgning formål barnehage				4 500	4 500	4 500	4 500
79	Erstatningslokaler kommunale barnehager	29077	85 000	0	0	0	0	2 000
	Sum barnehage				4 500	4 500	4 500	6 500
	Sum oppvekst				75 686	31 016	25 594	109 502

Sum investeringer/finansieringsbehov					
Linje		2016	2017	2018	2019
80	Sum ordinære investeringsprosjekter	233 197	352 209	315 569	203 025
81	Sum VAR	61 750	15 650	22 800	31 200
	Sum alt	294 947	367 859	338 369	234 225

Finansiering					
Linje	Finansiering av investeringer	2016	2017	2018	2019
82	Husbanktilskudd boliger (maks 30 %)	18 642	6 330	3 750	4 830
83	Husbanken investeringstilskudd	4 359	0	15 750	123 200
84	Salg øvrige eiendommer	6 000	167 000	0	75 000
85	Spillemidler	0	0	3 500	3 500
86	Diverse inntekter	6 883	6 883	6 883	6 883
87	Bruk av ubundet investeringsfond	16 961	7 731	0	0
88	Overføring fra drift	62 200	63 200	64 000	65 600
89	Avdrag fra Lyse	8 741	8 741	8 741	8 741
90	Momskompensasjon i investering	28 984	56 165	52 433	31 094
91	Låneopptak eksklusiv byggeprosjekt	142 177	51 809	183 312	0
92	Ekstraordinært avdrag på lån i investeringsregnskap	0	0	0	-84 623
	Sum inntekter	294 947	367 859	338 369	234 225

Selvfinansierte byggeprosjekter								
Linje	Selvfinansierte byggeprosjekt	Prosjekt	Total budsjett-ramme	Budsjett t.o.m. 2015	2016	2017	2018	2019
93	Skadbergv./Åsenv. lavbl. (50 leil. for salg)	39068	137 444	120 582	16 862	0	0	0
94	Myklebust felt G	39605	58 817	0	58 817	0	0	0
	Sum selvfinansierte byggeprosjekt				75 679	0	0	0
Finansiering selvfinansierte byggeprosjekt								
Linje	Finansiering selvfinansierte byggeprosjekt				2016	2017	2018	2019
95	Bruk av midlertidige lånemidler				75 679	0	0	0
96	Salg av selvfinansierte byggeprosjekt				270 247	76 453	0	0
97	Avdrag på lån				-253 286	-68 722	0	0
98	Avsetning til ubundet investeringsfond til erverv av nytt byggeareal, sosial infrastruktur og boliger				-16 961	-7 731	0	0
	Sum finansiering selvfinansierte byggeprosjekt				75 679	0	0	0

Startlån					
Linje	Startlån	2016	2017	2018	2019
99	Innlån fra Husbanken	40 000	40 000	40 000	40 000
100	Utlån til innbyggere	-40 000	-40 000	-40 000	-40 000
101	Innbetaling avdrag fra innbyggere	5 000	5 000	5 000	5 000
102	Avdrag betalt til Husbanken	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
	Sum startlån	0	0	0	0

2.6.3. Investeringer – beskrivelse

Linje 1: Samlebevilgning formål felles (inkl. administrasjonsbygg)

Samlebevilgningen skal benyttes til små prosjekter på eksisterende administrasjonsbygg, samt prosjekter i forbindelse med for eksempel valg og utstyr til politikere. Samlebevilgningen planlegges i 2016 blant annet brukt til små rehabiliteringsprosjekter på Sola Sjø, rådhusets blokk B og kommunens administrasjonsbygg i Kongshaugvegen.

Linje 2: Prosjekt 19016 Nytt rådhus

Prosjekt 19016 Nytt rådhus følger nå oppsatt fremdriftsplan med ferdigstilling i 2018/2019. Arkitektkonkurranse for plan og design ble gjennomført i 2015, og et utvalg forslag har

blitt kostnads kalkulert ut fra innsendt materiale. Vinneren kunngjøres i november 2015, og vinnerutkast og premierte forslag presenteres deretter for folkevalgte. Hvilket forslag som skal realiseres som nytt rådhus vil bli gjenstand for politisk behandling sent 2015. Byggestart kan forventes i 2016. Prosjektrammen var opprinnelig kr 198 mill., men er økt til kr 216,7 mill. som følge av frikjøpsmidler for parkering og rivekostnader for nåværende rådhus. Alle tall må anses som foreløpige, endelig tall vil framkomme ved utarbeidelse av grunnlag for totalentreprise. Prosjektet er planlagt ferdigstilt i 2018/2019.

Linje 3: Prosjekt 19601 IKT-investering strategisk (årsbev.)

Prosjektet dekker investeringer i datamaskiner ved utvidelse av maskinparken, mindre oppgraderinger av programvare og nettverksutstyr i hele organisasjonen, kjøp av nye servere, samt fornyelse av datamaskiner. I vedtatt HØP 15-18 var det budsjettert med kr 0,3 mill. til ny telefonsentral. Rådmannen har vurdert at det var viktigere å prioritere kjøp av Office 2013, da Office 2007 ikke lenger var kompatibel med flere av kommunens IT-systemer. Dette medførte at anskaffelse av ny telefonsentral ble skjøvet til 2016. Basert på nye opplysninger er estimert kostnad til ny telefonsentral kr 0,5 mill.

Linje 4: Prosjekt 19020 Utbygging av trådløst nettverk, kommunale bygg

Det vises til sak 20/15 i Administrasjonsutvalget 12.05.2015 Status utbygging av trådløst nett i kommunale bygg hvor det ble fattet følgende vedtak "Status for utbygging av trådløst nett i kommunale bygg tas til orientering. Rådmannen bes om å utarbeide en prioritert plan for utbygging av trådløst nettverk som skal være ferdigstilt innen utgangen av 2016".

Sola kommune har startet utbygging av trådløst nettverk i noen av kommunens bygg. Per august 2015 er det bygd ut trådløst nettverk med tilnærmet 100 % dekning i blant annet rådhuset, kulturhuset, Sola ungdomsskole og Tananger ungdomsskole. Videre skal alle barneskoler, 13 barnehager og fellesrom i byggene Sande dagsenter, Sola sykehjem, TABO og Soltun få trådløst internett i løpet av planperioden.

Arbeidet med planlegging og utbygging av trådløst nett er svært ressurskrevende, og

fremdrift er avhengig av at avdeling IKT får tilført årsverket foreslått av rådmannen i driftstabellen. Prosjektet er planlagt ferdigstilt i 2017, og vil dermed ikke oppfylle Administrasjonsutvalgets ambisjonsnivå om ferdigstillelse i 2016.

Linje 5: Prosjekt 19606 Egenkapitalinnskudd KLP (årsbev.)

Sola kommune må i henhold til forsikringsvirksomhetsloven betale inn årlig egenkapitalinnskudd til KLP for fellesordningen og sykepleierordningen. For fellesordningen skal det innbetales 0,35 % av pensjonsfondet, mens for sykepleierordningen skal det innbetales kr 0,8 % av pensjonsgrunnlaget. Egenkapitalinnskuddet er estimert til kr 3,41 mill. i 2016 med en opptrapping til kr 4,39 mill. i 2019.

Linje 6: Prosjekt 59621 Turveg Hellestø – Sele

Det vises til vedtak i k-sak 103/11, HØP 12-15. Turstiprosjektet fra Hellestø til Sele utsettes til tursti Hafrsfjord er ferdigstilt. Arbeidet kan heller ikke starte før sykkelsti langs Vigdelsvegen er på plass.

Våren 2014 ble det klart at det må gjennomføres en arkeologisk utgravning på deler av traséen. Antatt kostnad på denne er kr 0,6 mill. Utgravningen vil bli gjennomført i løpet av våren 2016 og vil derfor ikke påvirke fremdriften av prosjektet. Prosjektet er planlagt ferdigstilt i 2017.

Linje 7: Prosjekt 59652 Turveg Hafrsfjord – Sørnes

Prosjektet har blitt noe utsatt som følge av at forhandlinger med grunneiere tar lenger tid enn tidligere forutsatt, jamfør f-sak 87/15 Budsjettoppfølgning 2015 – Investering per

31.08.2015. Prosjektet er planlagt ferdigstilt i løpet av 2016.

Linje 8: Prosjekt 59654 Turveg Tananger indre havn

Prosjektet må sees i sammenheng med prosjekt 59669 Turveg Tananger indre havn, bryggeområder. Prosjektene var tidligere ett prosjekt, men er splittet opp i to da det er et rekkefølgekrav om at bryggeområdet må være ferdig opparbeidet før arbeidet med selve turvegen starter opp. Reviderte kalkyler for prosjekt 59654 viser at opparbeidelsen vil koste om lag kr 1,2 mill. Det forutsettes da en forholdsvis høy kvalitet på opparbeidelsen, da dette strekket er plassert i et sårbart og viktig miljø. Det er ikke inkludert grunnerverv i denne posten da dette er innarbeidet i prosjekt 19604 Erverv av areal. Prosjektet er planlagt ferdigstilt sent 2017.

Linje 9: Prosjekt 59669 Turveg Tananger indre havn, bryggeområder

Prosjektet må sees i sammenheng med prosjekt 59654 Turveg Tananger indre havn. Prosjektene var tidligere ett prosjekt, men er splittet opp i to da det er et rekkefølgekrav om at bryggeområdet må være ferdig opparbeidet før arbeidet med selve turvegen starter opp. Reviderte kalkyler for prosjekt 59669 viser at opparbeidelsen vil koste om lag kr 2,6 mill. Det er beregnet en forholdsvis høy kvalitet på utførelsen av prosjektet. Prosjektet er planlagt ferdigstilt i 2016.

Linje 10: Prosjekt 59672 Turveg Hafrsfjord – Grannes

Deler av traséen er bygget ved å rehabilitere en gammel traktorvei, resterende trasé avventer reguleringsplan, jamfør k-sak 36/14 Budsjettoppfølging per 30.04.2014 – Investering. Det er foretatt arkeologiske

undersøkelser på deler av traséen, og det ble ikke funnet fornminner. Årsaken til at prosjektet er forsinket er flere og sammensatte. Prosjektet er prioritert som siste delstrek av Turveg Hafrsfjord og når andre delstrek har dratt ut i tid har det også påvirket prosjekt 59672 Turveg Hafrsfjord – Grannes. Området er komplisert i forhold til nærhet til verneområde og bevaringsverdige områder og naturtyper, og det er derfor gjennomført grundige vurderinger av flere alternative traséer. Prosjektet er planlagt ferdigstilt i løpet av 2017.

Linje 11: Prosjekt 59673 Turveg Hafrsfjord – Joa

Reguleringsplanen ble behandlet og vedtatt i 2014. I forbindelse med arkeologiske undersøkelser ble det funnet rester av eldre fornminner på et område som berører turvegen. Området er frigitt etter søknad til Riksantikvaren. Det er blitt utarbeidet detaljerte tekniske planer som tar hensyn til innspill fra grunneierne. Planene var grunnlag for et skriftlig, konkret tilbud om avtale som ble sendt i mai til grunneiere. Grunneierne har per 31.08.15 ikke gitt kommunen svar på tilbudet. Prosjektet er derfor blitt noe forsinket, jamfør f-sak 87/15 Budsjettoppfølging 2015 – Investering per 31.08.2015. Prosjektet er planlagt ferdigstilt i løpet av 2016.

Linje 12: Prosjekt 59674 Turveg Hafrsfjord – Jåsund

Planforslag til strekket ble utarbeidet i 2014. Kommunen mottok i 2015 innsigelse på 15 punkter fra Rogaland fylkeskommune på reguleringsplanen. Noen av innsigelsene er imøtekommet og avklart, men det må sendes søknad om frigivelse av område til Riksantikvaren. Grunneieravtaler og

opparbeidelse av turstien må avvente annen-gangs behandling av reguleringsplanen.

Avklaringen av dette har tatt uforholdsmessig mye tid, og prosjektet har derfor forsinket fremdrift, jamfør f-sak 87/15

Budsjettoppfølgning 2015 – Investering per 31.08.2015. Prosjektet er planlagt ferdigstilt i løpet av 2018.

Linje 13: Prosjekt 59675 Turveg Hafrsfjord – Snøde

I forslag til HØP 14-17 foreslo rådmannen en budsjettramme på kr 6,5 mill. Denne ble redusert til kr 1,0 mill. i kommunestyrets behandling. Turvegen i dette området vil som følge av dette følge allerede opparbeidede traktorveier/traséer. Prosjektet er planlagt ferdigstilt i 2017.

Linje 14: Prosjekt 59676 Turveg Hafrsfjord – Sømme

I forslag til HØP 14-17 foreslo rådmannen en budsjettramme for prosjektet på kr 11,5 mill. Denne ble redusert til kr 1,0 mill. i kommunestyrets behandling. Turvegen i dette området vil som følge av dette følge allerede opparbeidede traktorveier/traséer. Prosjektet er planlagt ferdigstilt i 2017.

Linje 15: Samlebevilgning formål kirke

Samlebevilgningen skal dekke små prosjekter innen formålet kirke. I 2016 er det planlagt videre arbeid med tilpassing av gravfelt for andre religioner, oppstart av prosjekt for minnelund i forhold til nye krav i lov, prosjektmidler for nytt alterparti og nye skyvedører i Sørnes kirke, samt oppgradering/rehabilitering av kirkegårder/gravplasser.

Linje 16: Prosjekt 49041 Ny kirke Sola sentrum

I k-sak 76/14 Handlings- og økonomiplan 2015-2018 la kommunestyret inn et verbalpunkt om ny kirke i Sola sentrum, samt avsatte kr 1,0 mill. i prosjektmidler i 2015 til forprosjekt. Rådmannen opplyste i f-sak 87/15 Budsjettoppfølgning 2015 – Investering per 31.08.2015 at det er ønskelig med en helhet rundt torget som både Sola rådhus og ny Sola kirke skal vende ut mot, og at plan- og designkonkurransen for kirken dermed avventer utfallet av plan- og designkonkurransen for nytt Sola rådhus. Det er ventet at plan- og designkonkurransen for nye Sola kirke avsluttes i 2016. Videre er det lagt inn midler til forprosjekt for kirken i 2019 som kan muliggjøre byggestart i 2020.

Linje 17: Samlebevilgning formål energi

Samlebevilgningen skal benyttes til prosjekter med energibesparende og/eller -økonomiserende effekt. I 2016 er det planlagt anskaffelse av styrings- og automasjons-systemer for SD-anlegg, samt energiøkonomisering på kommunale bygg i henhold til klima-/energiplan for Sola kommune.

Linje 18: Samlebevilgning formål uteareal

Samlebevilgningen skal benyttes til prosjekter knyttet til kommunale uteområder. I 2016 er det blant annet planlagt nedgravde avfallscontainere ved kommunale bygg, en oppgradering av Ormen Lange-anlegget, samt rehabilitering av uteområder ved kommunale bygg som for eksempel sykehjem og Kongshaugvegen.

Linje 19: Prosjekt 19017 Tilrettelegging universell utforming kommunale bygg (årsbev.)

Kommunens eiendommer skal være i tråd med nasjonale føringer for universell utforming. Løsninger skal være fremtidsrettet og legge til rette for fullverdig tilgjengelighet for alle som bor i, og besøker, kommunen. Universell utforming skal bidra til å utvikle et velfungerende lokalsamfunn, der alle innbyggere sikres en likeverdig mulighet for aktiv deltagelse på alle samfunnsområder.

Linje 20: Prosjekt 19022 Tiltak radonoppfølging kommunale bygg (årsbev.)

Sola kommune planlegger i 2016 oppstart av tiltak som følge av gjennomførte radonmålinger i kommunale bygg. Lovpålagte målinger av skole- og barnehagebygg skal gjennomføres hvert femte år. Der hvor målingene over stiger grenseverdiene skal ytterligere målinger tas og forslag til tiltak vurderes. Tiltak kan være økning av ventilasjonstid, ombygging av ventilasjon, radontetting mot grunn eller større ombygginger. Etter at tiltak er gjennomført skal nye målinger foretas for kontroll. Det vil i tillegg i perioden bli fortatt målinger av andre kommunale bygg.

Linje 21: Prosjekt 49645 Superlekeplass i Sola sentrum

I k-sak 76/14 Handlings- og økonomiplan 2015-2018 la kommunestyret inn følgende verbalpunkt: "En superlekeplass vil være med og vitalisere Solakrossen. Mange flere barn og unge, samt voksne vil oppholde seg i sentrum og skape liv. Rådmannen bes arbeide frem en skisse for hvor og hvordan parken skal se ut og igangsette arbeidet med parken i henhold til

budsjett. Det skal også søkes om ekstern støtte fra stat og private til støtte av parken".

Rådmannen har i 2015 arbeidet med å finne hensiktsmessig plassering av parken. Prosjektet er planlagt ferdigstilt i løpet av 2017.

Linje 22: Prosjekt 19600 Intern prosjektleidelse eiendomsutvikling (årsbev.)

Administrasjonskostnader for prosjektleidelse i seksjon Eiendomsutvikling.

Linje 23: Prosjekt 19604 Erverv av areal

Sola kommune har behov for å skaffe seg arealer for sin fremtidige tjenesteyting. Kostnadene ved grunnnerv er jevnt stigende i en presskommune som Sola. I noen grad kan kommunen utsette erverv av arealer som er regulert til offentlige formål, men utsettelse har kostnadmessige konsekvenser. Kommunen har av konkurransemessige forhold behov for et visst handlingsrom ved erverv av areal, men budsjetttrammen tar i dette tilfellet kun høyde for kjente tomteerverv. De enkelte tomteobjekter har noe usikre prisanslag.

Linje 24: Samlebevilgning formål idrett og bad

Samlebevilgningen skal benyttes til prosjekter knyttet til kommunens idrettsanlegg. I 2016 er det blant annet planlagt rehabilitering av bassengområdet i Tananger svømmehall, samt nytt avfuktningsaggregat i Tananger svømmehall.

Linje 25: Prosjekt 49024 Skytehall Forus Bedriftsidrettsarena

Ved behandling av k-sak 8/14 "Kjøp av seksjon i Forus Bedriftsidrettsarena" ble det vedtatt kjøp av seksjon til bruk som skyteanlegg. Hallen vil være berettiget kr 4,0 mill. i spille-

midler. Seksjonen var planlagt ervervet i 2014, men grunnet manglende fullfinansiering hos utbygger har byggestart blitt utsatt i flere omganger, og er nå planlagt tidlig 2016. Videre er det planlagt med oppstart av prosjekteringen for selve skytehallen i 2016, mens den skal være ferdigstilt og klar til bruk i løpet av 2017.

Rådmannen ønsker å påpeke at det er noe usikkerhet rundt budsjettestimater for 2016 og 2017 da det er valgt en finansieringsmodell der utbygger står for en tom hall, mens kommunen skal prosjektere nødvendige ombygginger og innredning for å kunne ferdigstille hallen som et skyteanlegg.

Linje 26: Prosjekt 49642 Trimpark Hålandskogen

I k-sak 76/14 Handlings- og økonomiplan 2015-2018 la kommunestyret inn midler til trimpark i Hålandskogen. Det ligger imidlertid en forutsetning om bidrag fra private aktører for å bygge trimparken. Forsinkelsen ble også omtalt i f-sak 87/15. Prosjektet er planlagt ferdigstilt i løpet av 2016.

Linje 27: Prosjekt 49646 Skatepark Dysjaland

I k-sak 76/14 Handlings- og økonomiplan 2015-2018 la kommunestyret inn midler til skatepark på Dysjaland. Prosjektet er planlagt ferdigstilt i 2016 i tråd med framdrift i vedtatt HØP 15-18.

Linje 28: Prosjekt 49604 Innskudd folkehallene

Dersom Sola kommune vedtar sammen med andre nabokommuner å bygge et regionalt sykkelanlegg i kommunen som en del av Folkehallene IKS, må kostnader for å tiltre eierskap i Randaberhallen og Multihallen innarbeides. Basert på eierskap i Sørmarka

Arena IKS vil Sola kommunes eierskap i Folkehallene IKS være på 8,4 %. Folkehallene IKS tok opp lån på kr 160 mill. i 2011 som skal tilbakebetales i løpet av 25 år. Dette betyr at egenkapitalinnskuddet til Sola kommune beregnet fra 2011 til begynnelsen av 2017 vil bli kr 5,32 mill., samtidig som kommunen betaler avdrag og lånerenter på resterende andel lån gjennom driftsbudsjettet fra inntredelse i Folkehallene IKS i 2017 og frem til lånet er tilbakebetalt.

Linje 29: Prosjekt 59364 Infrastruktur regionalt sykkelanlegg

Dersom det fattes politisk vedtak om bygging av sykkelanlegget gjennom Folkehallene IKS, må Sola kommune selv finansiere infrastruktur i forbindelse med byggingen av anlegget. Det er foretatt et grovt kostnads-estimat for arbeidet på kr 11,0 mill. Av hensyn til prosjektoppfølgning er prosjektet delt opp i to deler, den første ble gjennomført i 2014.

Linje 30: Prosjekt 59101 A97 Rehabilitering pumpestasjoner avløp (årsbev.)

Eksisterende pumpestasjoner for avløp må rehabiliteres på bakgrunn av alder og slitasje. I tillegg må stasjonene tilpasses arbeidsmiljøkrav for utførelse av drift og tilsyn ved stasjonene.

Linje 31: Prosjekt 59206 R116 Renovasjon (årsbev.)

Nye innkjøp og supplering av gammelt renovasjonsutstyr, samt innkjøp og nedsetting av nedgravde avfallsbeholdere i etablerte områder som ikke kommer inn under allerede etablerte ordninger.

Linje 32: Prosjekt 59327 VA18 Bergjevegen

Ledningsnett i området skal saneres. Virksomhet Kommunalteknikk inspiserte

ledningene før utarbeidelsen av HØP 14-17, og det ble avgjort at prosjektet kunne utsettes noe. Prosjekteringen ble foretatt i 2014. Prosjektet er avhengig av utbyggingen av Transport Korridor Vest, og det er derfor vanskelig å anslå når prosjektet er ferdig.

Linje 33: Prosjekt 59335 VA111 Uforutsette tiltak (årsbev.)

Midler for å kunne sikre god leveranse til alle abonnementer når det oppstår uforutsette hendelser innenfor vann og avløp. Det kan også være at små prosjekter som ikke er prioritert i hovedplan må utføres. Disse vil også dekkes innenfor prosjektets ramme.

Linje 34: Prosjekt 59337 VAR105 Div. maskiner/utrustning/utstyr (årsbev.)

Til innkjøp av diverse utstyr til VAR-sektoren.

Linje 35: Prosjekt 59352 VA151-153 Kolnes

Prosjektet er et fellesprosjekt for prosjekt VA151 Kolnes, VA152 Kolnesvegen sør og VA153 Kolnesvegen nord. Prosjektet er et saneringsprosjekt for sanering av eldre hovedvannledninger og legging av nytt trykk-avløpssystem i området. Prosjekteringen ble startet opp i 2014, mens byggestart var i 2015. Prosjektet er planlagt ferdigstilt i 2017.

Linje 36: Prosjekt 59356 Tiltak ved private utbyggingsprosjekter (årsbev.)

Ved private utbyggingsprosjekter må ofte deler av offentlige anlegg utbedres eller fornyes samtidig med utbyggingen. En del av denne kostnaden kan ikke pålegges utbyggeren, det vil si at kommunen må dekke dette. Prosjektet benyttes til å dekke disse kostnadene.

Linje 37: Prosjekt 59359 VA40 Grotnes nord

Prosjektet må sees i sammenheng med prosjekt 59360 VA42 Grotnes sør. Dette er to saneringsprosjekter for utskiftning av eldre vannledninger, separering av overflatevann/spillvann og legging av nytt avløpsanlegg i Grotnesområdet. Prosjektene er utsatt i tid på grunn av kapasitetsproblemer hos planleggere og utførende entreprenørselskaper. Planlagt oppstart for prosjekteringen er i 2018, mens prosjektet er planlagt ferdigstilt i 2020.

Linje 38: Prosjekt 59360 VA42 Grotnes sør

Prosjektet må sees i sammenheng med prosjekt 59359 VA40 Grotnes nord. Dette er to saneringsprosjekter for utskiftning av eldre vannledninger, separering av overflatevann/spillvann og legging av nytt avløpsanlegg i Grotnesområdet. Prosjektene er utsatt i tid på grunn av kapasitetsproblemer hos planleggere og utførende entreprenørselskaper. Planlagt oppstart for prosjekteringen er i 2017, mens prosjektet er planlagt ferdigstilt i 2019.

Linje 39: Prosjekt 59343 VA, undergang Rægekrossen

Vegvesenet skal bygge undergang i krysset Kleppvegen-Nordsjøvegen. I den forbindelse må deler av VA-anlegget flyttes og fornyes. Kostnadene er knyttet til nyanlegg og er ikke berørt av "flytteplikten". Arbeidet skal utføres av Statens Vegvesen. Prosjektet er planlagt ferdigstilt i 2017.

Linje 40: Prosjekt 59312 VA157 Ølbergvegen

Gjelder videreføring av avsluttet prosjekt VA164 Solastranden. Vegvesenet skal bygge rundkjøring i krysset mellom Ølbergvegen og Nordsjøvegen, i tillegg skal det bygges gang- og sykkelvei langs Ølbergvegen. Arbeidet er igangsatt i form av arkeologiske utgravninger ved Ølbergskogen. Kommunen skal fornye

eksisterende vannledning gjennom krysset og legge vann- og avløpsledninger i gang- og sykkelveien. Arbeidet utføres av Statens Vegvesen. Prosjektet er planlagt ferdigstilt i 2016.

Linje 41: Prosjekt 59347 VA Sola sentrum

I forbindelse med utbygginger i Solakrossen må det foretas utskiftning av VA-ledninger. I dette prosjektet ligger vann- og avløpsverkets andel av kostnader for dette i forbindelse med fremtidige utbyggingsprosjekter i Sola sentrum. Prosjektet er planlagt ferdigstilt i 2019.

Linje 42: Prosjekt 59901 P107 Biler/større maskiner (årsbev.)

Fornyng av kjøretøy, maskiner, utstyr og lignende innenfor seksjon teknisk drift.

**Linje 43: Prosjekt 59320 VA63
Lensmannsvegen**

Området er planlagt sanert og separert da gamle kombiledninger begynner å bli dårlige. Ledningene tar imot mye overflatevann som pumpes til Mekjarvik for rensing. Dette medfører også ekstra stor belastning på pumpestasjonen. Prosjektet er planlagt ferdigstilt i 2017.

Linje 44: Prosjekt 59339 VA49 Røyneberg (vann)

Utskiftning av eksisterende hovedvannledning av eternitt. Prosjektet er planlagt ferdigstilt i 2019.

Linje 45: Prosjekt 59341 Omlegging av VA-ledninger, Sømmevågen

Som følge av Statens Vegvesens omlegging til vei med seks felter langs Sømmevågen må Sola kommune legge om deler av avløps-anlegget og vannledningsnett i anleggs-

området. Kostnadene forbundet med vann vil bli betraktet som en oppgradering av ledningsnett og som en del av Statens Vegvesen sine kostnader i forbindelse med utbyggingen av veien. Kostnadene forbundet med avløp vil ikke kunne bli betraktet som en oppgradering, og Statens Vegvesen kan derfor ikke ta disse med i sine kostnader i forbindelse med veiutbyggingen. Kalkylene er foreløpig usikre, og baserer seg i stor grad på omfanget av forelagte planer fra Statens Vegvesen. Mer eksakte tall vil fremkomme når Statens Vegvesen har kontrollregnet anbudet for prosjektet og skilt ut kommunens andel av de totale kostnadene. Prosjektet er planlagt ferdigstilt i 2016.

Linje 46: Prosjekt 59406 Utskiftning gatelys, standardheving (årsbev.)

Oppgradering og fornyelse av gatelysnett i kommunen. Det er i 2016 og 2017 avsatt midler til utskiftning av kvikksølvarmaturer i henhold til miljøkrav. Lyse er utfører av dette arbeidet på vegne av flere kommuner i området.

**Linje 47: Prosjekt 59419
Trafikksikkerhetsplan, standardheving veger (årsbev.)**

Det er registrert nødvendige trafikksikrings-tiltak i kommunen med en samlet kostnads-ramme på om lag kr 45,0 mill. Ved behandlingen av HØP 14-17 ble det avsatt kr 0,5 mill. i året i planperioden. Dette utgjør anslagsvis kommunens andel av kostnadene med gjennomføring av trafikksikringstiltakene. Sammen med midler fra vegmyndigheter og bompengoordningen vil en kunne realisere 3-4 prosjekter årlig.

Linje 48: Prosjekt 59425

Trafikksikkerhetsplan, ikke spesifikke tiltak (årsbev.)

Prosjektmidler til trafikksikkerhetsarbeider som oppstår i løpet av året, og som er en del av trafikksikkerhetsplanen. Dette kan være omlegging av mindre veikryss, sikring av gang- og sykkelveier og lignende. Det foreslås avsatt kr 1,1 mill. årlig i planperioden.

Linje 49: Prosjekt 59437 Småanlegg veger (busskur mv.) (årsbev.)

Gjelder mindre tilpassingsarbeider på veianlegg. Dette er ikke driftsrelaterte oppgaver eller trafikksikringsarbeider. Noen oppgaver oppstår i forbindelse med andre utbygginger hvor det bør gjøres tiltak for å få prosjektene komplettert og på sikt spare penger. Dette inkluderer oppsetting av busskur, maling av veistriper, merking av opp- og nedkjøringer til underganger osv.

Linje 50: Prosjekt 59440 Ræge kirke, ny veg

Gjeldende reguleringsplan er en svært kostbar løsning. Det avklares alternativ med ut- og innkjørsel for et hus foran kirke, og at eksisterende veistruktur stort sett beholdes som i dag, med berørte parter og Statens vegvesen. Prosjektet er planlagt ferdigstilt i 2016.

Linje 51: Prosjekt 59434 Ombygging av kryss, Sømmekroken

Som følge av Statens Vegvesens omlegging til vei med seks felter langs Sømmevågen og videre etablering av ny vei forbi Sola Airporthotel må kommunen omlegge et kryss i Sømmevågen. Prosjektet ble omtalt i f-sak 87/15 "Budsjettoppfølgning 2015 – Investering per 31.08.2015" der det ble opplyst om at prosjektet blir forsinket som følge av

forsinkelser av prosjektet til Statens Vegvesen. Prosjektet er planlagt ferdigstilt i 2016.

Linje 52: Samlebevilgning formål kultur

Samlebevilgningen skal benyttes til prosjekter knyttet til kultur i Sola kommune. I 2016 er det blant annet planlagt brannalarm tilpasset scenerøyk og pyroteknikk på Sola kulturhus.

Linje 53: Prosjekt 49040 Krigshistorisk museum, Sømmevågen

Det ble 31.03.2009 underskrevet en intensjonsavtale mellom Jærmuseet og Sola kommune som sier "hensikten er å sikre og videreutvikle begge museenes virksomhet og tilbud mot publikum samt å lokalisere museene i Sømmevågen i Sola kommune". Dette ble vedtatt i k-sak 89/11 "Avtale om konsolidering av Flyhistorisk og Krigshistorisk museum i Sola med Jærmuseet". Prosjektet for omlokalisering av Krigshistorisk museum var planlagt ferdigstilt i løpet av 2015, men som følge av begrensninger hos venneforeningens kapasitet er prosjektet blitt forsinket, jamfør i f-sak 87/15 "Budsjettoppfølgning 2015 – Investering per 31.08.2015". Prosjektet er planlagt ferdigstilt i 2016.

Linje 54: Prosjekt 39074

Skadbergvegen/Åsenvegen lavblokker (10 kommunale leiligheter) (BSHP)

Prosjektet utgjør sammen med prosjekt 39068 Skadbergvegen/Åsenvegen lavblokker (50 leiligheter for salg) ett prosjekt.

Det skal bygges fire lavblokker med 15 leiligheter i hver blokk, totalt 60 leiligheter. Kommunen har planlagt å beholde til sammen 10 leiligheter til eget bruk. Det er budsjettert med 30 % boligtilskudd fra Husbanken på bakgrunn av godkjente anleggskostnader.

I Boligsosial Handlingsplan 2013-2016 ble det kartlagt et behov på til sammen 33 nye kommunale utleieleiligheter i planperioden frem til og med 2016. Dette prosjektet, sett sammen med andre prosjekter, er en del av kommunens plan for anskaffelse av disse leilighetene.

Prosjektet hadde byggestart i 2014 og vil bli ferdigstilt etappevis med første etappe sent 2015 og siste etappe våren 2016.

Linje 55: Prosjekt 39050 Bokollektiv Skadbergvegen/Åsenvegen (4 leiligheter + personal base) (BSHP)

Det skal bygges fire samlokaliserte boliger og base på samme tomt som prosjekt 39068 og 39074 Skadbergvegen/Åsenvegen lavblokker. Prosjektet skal være med på å dekke opp kommunens behov for totalt 26 nye samlokaliserte boliger med base identifisert i Boligsosial Handlingsplan 2013-2016. Det er budsjettert med investeringstilskudd fra Husbanken på prosjektet. Investeringsstilskuddet vil utgjøre 45 % av godkjente anleggskostnader på dette prosjektet. Selve bygget ble ferdigstilt juni 2015, men sluttoppgjør for prosjektet er avhengig av de andre prosjektene på samme tomt, og prosjektet ferdigstilles derfor ikke regnskapsmessig før i 2016.

Linje 56: Prosjekt 39093 4 boliger med base, Kjelsberg ring² (rus/psykiatri)

Det skal bygges fire boliger med base på Kjelsberg ring. Prosjektet er en omdisponering av midler tidligere avsatt til bygging av tre midlertidige boenheter med personalbase og fem boliger/hybler på Sola sjø. Prosjektet ble behandlet i f-sak 69/15 "Psykisk helsearbeid –

omdisponering av midler" og omtalt i budsjettoppfølgning investering per 31.08.15, f-sak 87/15. Prosjektet er planlagt ferdigstilt i 2018.

Prosjektet er sammen med andre prosjekter en del av kommunens plan for anskaffelse av nye boliger med base i henhold til kartlegging av behov i Boligpolitisk Handlingsplan 2015-2026.

Linje 57: Prosjekt 39087 Småhus, midlertidige/permanente

Kommunen bygger småhus som kan utplasseres midlertidig eller permanent, jamfør Boligsosial Handlingsplan 2013-2016 og Boligpolitisk Handlingsplan 2015-2026. Det vil bli anskaffet to småhus i 2016, to i 2017 og to i 2019. Det er budsjettert med 30 % boligtilskudd fra Husbanken på bakgrunn av godkjente anleggskostnader. Prosjektet er planlagt ferdigstilt i 2019.

Linje 58: Prosjekt 39098 Kommunale utleieboliger (gruppe 1)

Det ble i Boligpolitisk Handlingsplan 2015-2026 identifisert et behov for totalt 22 kommunale utleieboliger til gruppe 1 (samlokaliserte boliger med base for personer med psykiske lidelser, rusproblematikk, utviklingshemming og/eller nedsatt funksjonsevne) i perioden 2015-2018. Dette prosjektet, sett sammen med andre prosjekter, er en del av kommunens plan for anskaffelse av disse boligene. Prosjektet innebærer seks leiligheter og en bemannet personalbase. Det er budsjettert med investeringstilskudd fra Husbanken i tråd med satser i forslag til statsbudsjett 2016. Prosjektet er planlagt ferdigstilt i 2018.

² Tidligere omtalt som tomt ved Sola DPS

Linje 59: Prosjekt 39099 Kommunale utleieboliger (gruppe 2)

Det ble i Boligpolitisk Handlingsplan 2015-2026 identifisert et behov for totalt 29 kommunale utleieboliger til gruppe 2 (kommunale gjennomgangsboliger, inkludert småhus) i perioden 2015-2018. Dette prosjektet er en del av kommunens plan for anskaffelse av disse boligene. Det er planlagt anskaffelse av to leiligheter i 2016, to i 2017 og fem i 2018. Kostnadsestimatet per leilighet er kr 2,5 mill. Det er budsjettert med 30 % boligtilskudd fra Husbanken på bakgrunn av godkjente kostnader. Prosjektet er planlagt ferdigstilt i 2018.

Linje 60: Prosjekt 39097 Sola hybelhus

Det er ønskelig å bygge fem hybelleiligheter i et hybelhus i kommunen. Prosjektet vil medføre et redusert bruk av kjøpte hospitsplasser for midlertidig bosted for enkelte brukergrupper. Prosjektet er en omdisponering av midler fra prosjekt 39090 Erstatning utleieboliger sykehjemstomt, og ble behandlet i f-sak 69/15 "Psykisk helsearbeid – omdisponering av midler" samt omtalt i budsjettoppfølging investering per 31.08.15, f-sak 87/15. Prosjektet er planlagt ferdigstilt i 2017.

Linje 61: Samlebevilgning formål levekår

Samlebevilgningen skal benyttes til prosjekter knyttet til tjenesteområdet levekår. I 2016 er foreslått avsatt midler til rehabilitering/ ombygging av institusjons- og helsebygg og oppgradering/tilpasninger av boliger.

Linje 62: Prosjekt 39609 Inventar levekår (årsbev.)

Institusjonene får stadig flere brukere med større bstandsbehov, og flere brukere med sammensatte behov. Dette forutsetter at

kommunen har nødvendig utstyr og hjelpemidler slik at også personalets arbeidssituasjon blir ivaretatt. Prosjektet skal dekke samlet behov for utstyr som sykesenger og andre nødvendige hjelpemidler.

Linje 63: Prosjekt 39094 Velferdsteknologi levekår (årsbev.)

Bruk av teknologi skal bidra til at flere kan mestre eget liv og helse, og bidra til at de kan bo lenger i eget hjem. Rett bruk av teknologi kan bidra til at institusjonsinnleggelse blir forebygget, eller utsatt. Ulike typer teknologi vil bli utprøvd, og all utprøving vil være basert på en vurdering av hvilken gevinst teknologien kan gi. Gevinst kan i denne sammenheng være både økonomisk og kvalitetsmessig. Eksempler på teknologi som kan være aktuelt å teste ut i årene fremover er GPS, sensortechnologi, kameraovervåking og nye elektroniske systemer.

Linje 64: Prosjekt 39052 Ny sjukeheim Sola sentrum

Kommunestyret vedtok i sak 49/13 at nytt sykehjem skal bygges i Solakrossen. Sykehjemmet vil ha 64 plasser, hvorav 42 plasser erstatter de som rives på Soltun. Sykehjemskapasiteten i sentrum kan utvides med 16 plasser i trinn to, som er planlagt som en ny etasje på eksisterende sykehjem. Rådmannen vil komme tilbake til hvordan dette teknisk og bygningsmessig kan løses. Andre helsetilbud og helseforetak vil ikke ha samlokalisering med sykehjemmet, men kan fungere sentralt beliggende nærmest mulig sykehjemmet (se protokoll i sak 49/13 Lokalisering av nytt sykehjem).

Kostnadsoverslaget er basert på erfaringstall per kvadratmeter og inkluderer rekkefølgekrav som følge av ny sentrumsplan for Sola

sentrum, tomtens andel av VA Sola sentrum, frikjøpsmidler til parkering, samt inventar. Det er startet med detaljregulering for å tilpasse bygget til den nye sentrumsplanen for Sola, men det har tatt noe lenger tid enn antatt å få avklart eventuelle salg/makebytte av eiendommer i området. Det er derfor nødvendig å forskyve byggestart for sykehjemmet til 2017. Soltun aldershjem vil derfor måtte fungere noe lenger enn først antatt. Det er budsjettert med investeringstilskudd fra Husbanken i tråd med satser i forslag til statsbudsjett 2016. Prosjektet er planlagt ferdigstilt årsskiftet 2018/2019.

Linje 65: Prosjekt 39095 Erstatning utleieboliger K/T/B3

Fem kommunale boliger må rives for å lage adkomstvei til det nye sykehjemmet, jamfør k-sak 49/13. K/T/B3 er en tomt i direkte tilknytning til det nye sykehjemmet i Sola sentrum. Boligene på tomten må rives i forbindelse med adkomstveg til det nye sykehjemmet, og det må derfor anskaffes erstatningsboliger for de fem leilighetene i bygget. Boligene må erstattes ved at kommunen kjøper eksisterende leiligheter eller at kommunen selv bygger nye leiligheter. Kostnadsestimatet per leiligheter kr 2,5 mill. (reduisert med kr 0,5 mill. per leilighet fra HØP 2015-2018). Prosjektet er planlagt ferdigstilt i 2018.

Linje 66: Prosjekt 39100 Erstatning utleieboliger B05

Fem eksisterende utleieboliger i Mostunvegen, felt B05, må rives i forbindelse med fremføring av ny vei som skal forbinde Sandesletta med den nye ringvei øst, ved adkomstveien til nye Sola sykehjem. Felt B05 skal avhendes, enten gjennom salg eller make-

bytte. Kostnadsestimatet per leilighet er kr 2,5 mill. Prosjektet er planlagt ferdigstilt i 2017.

Linje 67: Samlebevilgning formål skole og SFO

Samlebevilgningen skal benyttes til mindre rehabiliteringsprosjekter og tilbygg på skoler og SFO i Sola kommune, både utomhus og innomhus. I 2016 er det blant annet foreslått å utføre prosjekter som følge av rullering av skolebruksplan.

Linje 68: Prosjekt 29044 Ressurssenteret Grannes skole, utvidelse (del 1)

Prosjektet har en total kostnadsramme på kr 102,9 mill., inkludert kr 18,7 mill. flyttet fra prosjekt 19604 Erverv av areal i forbindelse med tomteervervelse.

Rådmannen henviser til sak 95/15 i formannskapet 27.10.15 "Prosjekt 29044 – Ressurssenter Grannes – Orientering om merforbruk". Prosjektet startet som et lite prosjekt i 2006, men har i flere omganger blitt utvidet og fremstår i dag som et stort og komplekst prosjekt. Det nye ressurscenteret er tilpasset stadig flere og mer krevende elever og vil ferdigstilles med 25 elevplasser. I forbindelse med utførelsen av prosjektet har det vist seg nødvendig å flytte fordrøyningsbasseng, støyskjerm og sanseløype fra del 2 til del 1 for at det nye ressurscenteret skal ta imot sine brukere med et tilfredsstillende tilbud. Prosjektet vil bli ferdigstilt tidlig 2016.

Linje 69: Prosjekt 29076 Ressurssenteret Grannes skole, utvidelse (del 2)

Som nevnt i prosjekt 29044 Ressurssenteret Grannes skole, utvidelse (del 1) inneholder del 2 opparbeidelse av uteareal, inkludert asfaltering og lekeområder.

Ved utflytting av dagens ressurscenter ved skolen til nybygget er det planlagt å bygge om det nåværende ressurscenteret til klasserom for å dekke behovet for økt elevkapasitet i forbindelse med pågående utbygginger på indre Grannes. Det er planlagt oppstart for prosjektering i 2019, mens selve prosjektet vil bli gjennomført i 2020.

Linje 70: Prosjekt 29070 Skolebruksplan, Sande skole

I henhold til rådmannens forslag til Skolebruksplan 2016-2026 bygges Sande skole ut med fire klasserom til skolestart 2019 for å avlaste Skadberg skole når den får kapasitetsutfordringer og for å ta imot økt elevtall i eget nærområde. Prosjektet er planlagt ferdigstilt til skolestart 2019.

Linje 71: Prosjekt 29078 Skolebruksplan, Håland skole

I henhold til rådmannens forslag til Skolebruksplan 2016-2026 bygges Håland skole ut med klasserom og spesialrom i tråd med vedtatt romprogram. Prosjektet er planlagt ferdigstilt til skolestart 2018.

Linje 72: Prosjekt 29079 Skolebruksplan, Storevarden skole

I henhold til rådmannens forslag til Skolebruksplan 2016-2026 får Storevarden skole behov for økt kapasitet. Kapasitetsutfordringen planlegges løst ved bruk av moduler eventuelt tilbygg. Prosjektet er planlagt ferdigstilt til skolestart 2019.

Linje 73: Prosjekt 29073 Skolebruksplan, Sola skole

Ved kommunestyrets behandling av skolebruksplan for 2012-2022 ble det vedtatt at Sola skole skulle beholdes som 1-7 skole, og at skolen skulle rehabiliteres og bygges noe ut.

Mangler og begrensninger ved Sola skole er grundig dokumentert, sist i 2013 med en oppdatert teknisk tilstandsvurdering av hele bygningsmassen. Anbefalingen basert på denne rapporten er at det eldste bygget (fra 1938) rives, bygget fra 1976 blir delvis rehabilitert og man bygger nybygg med åtte klasserom.

Prosjektet hadde byggestart i 2015. Nytt skolebygg vil være ferdigstilt før skolestart 2016 for å møte fremskrevet elevøkning. Prosjektet er planlagt ferdigstilt ved årsskiftet 2016/2017.

Linje 74: Prosjekt 29062 Datamaskiner/ fornying skoler

Digital kompetanse er en av fem grunnleggende ferdigheter som Kunnskapsløftet legger opp til og som skal gjelde for alle fag. For å møte sentrale føringer og forventninger, og målsettingene i kommunens egen IKT-plan for skolen, er det avgjørende at det investeres i både trådløs infrastruktur og digitale enheter. Våren 2015 innførte Utdanningsdirektoratet krav til obligatorisk bruk av digitale verktøy for alle eksamener i matematikk i grunnskolen og videregående.

Linje 75: Prosjekt 29001 Skolebruksplan, ny skole Jåsund

Skolebruksplanen for 2012-2022 viser behov for ny barneskole på Jåsund umiddelbart etter skolebruksplanperioden. I tråd med vedtak i Utvalg for oppvekst 27.8.2015, sak 28/15, har rådmannen innarbeidet planlagt ferdigstillelse av Jåsund skole i 2020. Rådmannen presiserer at dette er et grovt estimat som må oppdateres når nyere elevprognoser samt valg av løsninger knyttet til gymsal eller flerbruks-hall foreligger.

Linje 76: Prosjekt 29060 Skolebruksplan, Dysjaland skole, utbygging

I henhold til vedtatt Skolebruksplan for 2012-2022 skal Dysjaland skole bygges ut med fem klasserom i løpet av planperioden. Nye klasserom skal erstatte modulene som i dag er i dårlig forfatning, samt ivareta fremskrevet elevvekst. Prosjektet ble startet opp i 2015. Planlagt ferdigstilling er 2017.

Linje 77: Prosjekt 29620 Inventar skole (planlagt utskiftning) (årsbev.)

Bevilgningen fordeles etter vurdering og prioritering basert på søknader fra skolene.

Linje 78: Samlebevilgning formål barnehage

Samlebevilgningen skal benyttes til mindre rehabiliteringsprosjekter i kommunens barnehager. I 2016 er det blant annet foreslått gjennomføring av tiltak foreslått i barnehagebruksplanen.

Linje 79: Prosjekt 29077 Erstatningslokaler kommunale barnehager

Den nye barnehagen skal etter rådmannens forslag stå ferdig i 2021, og skal i tillegg til Røyneberg barnehage også erstatte barnehagene Skjalgstova og Kornbergvegen 23. Total budsjetttramme er kr 85,0 mill. Barnehagen skal ha 13 avdelinger, hvorav én blå avdeling for barn med særskilte behov. Prosjektet er planlagt ferdigstilt 2020/2021.

Linje 80 og 81: Sum investeringer/finansieringsbehov

Finansiering av investeringer

Linje 82: Husbanktilskudd boliger (30 %)

Inntekten knyttet til anskaffelsen av nye utleieboliger i perioden. Dette for å bidra til flere egnede utleieboliger for ungdom og

vanskeligstilte på boligmarkedet. Kommunen må disponere boligen i minimum 20 år.

Linje 83: Husbanken investeringstilskudd

Inntekten knyttet til anskaffelse av sykehjemsplasser og omsorgsboliger for personer med behov for heldøgns helse- og omsorgstjenester. Kommunen må disponere boligen i minst 30 år. Fra 2014 ble Sola kommune betegnet som en presskommune, noe som betyr at kommunen kvalifiserer for de høyeste satsene. Satsen for sykehjemsplasser er 55 % av godkjente anleggskostnader, avgrenset oppover til maksimalt kr 1,925 mill. per plass. Tilsvarende sats for omsorgsboliger er 45 % av godkjente anleggskostnader, avgrenset oppover til maksimalt kr 1,575 mill. per plass. Satsene er i tråd med forslag til statsbudsjett 2016.

Linje 84: Salg øvrige eiendommer

Sola kommune er eier av areal som er egnet for salg, og som kan være attraktivt i markedet. Det er i forslag til HØP 16-19 lagt inn til dels betydelige inntekter gitt markedspris etter reguleringsstatus. Det er kjent at kommunen ønsker å avhende hus og grunn ved Helsehuset, og at næringsområdet på Joa i fremtiden kan komme for salg. Det er videre lagt inn at kommunen vil selge sentrale sentrumstomter i forbindelse med realisering av områdeplan for Sola sentrum.

Linje 85: Spillemidler

Sola kommune vil være berettiget inntekter i form av spillemidler for en del av friluft- og idrettsanleggene som kommunen bygger, blant annet skyteanlegg på Forus og turveger. Erfaringene viser at kommunen ikke får utbetalt mer enn 3,5 mill. årlig i spillemidler, samtidig som kommunen venter på budsjetterte spillemidler fra fylkeskommunen

for prosjekter som allerede er ferdigstilte. For å ta høyde for dette budsjetteres det ikke med spillemidler for nye prosjekter omtalt i årets Handlings- og økonomiplan før i 2018.

Linje 86: Diverse inntekter

Fordeling av intern prosjektledelse, jamfør prosjekt 19600, inngår i denne posten.

Linje 87: Bruk av ubundet investeringsfond

Dette er kommunens fortjeneste etter salg av selvfinansierte leiligheter.

Under utarbeidelsen av rådmannens forslag til HØP 15-18 ble det besluttet å budsjettere fortjenesten ved salg av selvfinansierte leiligheter mer konservativt enn tidligere.

Dette resulterte i bruk av differensierte påslag. Ved tildeling er påslaget budsjettert å ligge på mellom 0 og 7,5 %, mens det ved salg i markedet er budsjettert med 10-15 %. Rådmannen påpeker at dette kun er en budsjettmessig endring som følge av forsiktighetsprinsippet. Vedtak i f-sak 127/12 om påslag ved tildeling vil fortsatt være gjeldende, samtidig som markedet setter prisen på leilighetene solgt til markedspris. Rådmannen har i HØP 16-19 benyttet seg av samme metode.

Linje 88: Overføring fra drift

Det budsjetteres med kr 62,2 mill. i 2016 i overføring fra drift til investering som en del av egenfinansiering av investeringene.

Linje 89: Avdrag fra Lyse

Avdrag på det ansvarlige lån i Lyse skal etter gjeldende regler føres i investeringsregnskap. Det budsjetteres med kr 8,7 mill. årlig.

Linje 90: Momskompensasjon i investering

Fra og med 2014 ble momskompensasjon investeringer ført direkte i investerings-

regnskapet. For 2016 budsjetteres det med kr 28,9 mill. Det er ikke budsjettert med momskompensasjon for prosjekter tilknyttet rus og psykiatri i henhold til gjeldende regler.

Linje 91 og linje 92: Låneopptak eksklusiv byggeprosjekt og ekstraordinært avdrag på lån i investeringsregnskap

Investeringer som ikke finansieres av inntekter gjengitt over må lånefinansieres. Sum lån i 2016 er på kr 142,2 mill. Som følge av høyere inntekter enn investeringsbehov i 2019 kan Sola kommune da betale ekstraordinært avdrag på lån i investeringsregnskapet.

Selvfinansierte byggeprosjekter

Linje 93: Prosjekt 39068

Skadbergvegen/Åsenvegen lavblokker (50 leiligheter for salg)

Prosjektet utgjør sammen med prosjekt 39074 Skadbergvegen/Åsenvegen lavblokker (10 kommunale leiligheter) ett prosjekt. Det skal bygges fire lavblokker med 15 leiligheter i hver blokk, totalt 60 leiligheter. Det er lagt opp til en nøktern standard der boligprisen vil være tilpasset ungdomsboliger, boliger for førstegangsetablerere, og at denne typen bolig kan være åpningen fra å gå fra leid til eid bolig. Kommunen har planlagt å beholde til sammen 10 leiligheter til eget bruk.

Av konkurransemessige hensyn har rådmannen valgt å ikke trykke pris per kvadratmeter i dette dokumentet. Prosjektet hadde byggestart i 2014 og vil bli ferdigstilt etappevis med første etappe sent 2015 og siste etappe våren 2016.

Linje 94: Prosjekt 39605 Myklebust felt G

Kommunen skal erverve felt G på Myklebust i henhold til forpliktelser som aksjonær i Jåsund Utviklingsselskap AS. Delfeltet har en

ervervelseskostnad på kr 58,8 mill., jamfør i f-sak 87/15 "Budsjettoppfølgning 2015 – Investering per 31.08.2015". Felt G vil bli byggemodnet i takt med feltene E, F og H, men arbeidet med utbygging vil ikke igangsettes slik boligmarkedet i regionen er nå. Overtakelse av eiendommen er avtalt gjennomført i 2016.

Linje 95: Bruk av midlertidige lånemidler

Det tas opp midlertidige byggelån knyttet til hvert prosjekt i takt med planlagt fremdrift. Dette lånet betales ned i sin helhet når boligene selges.

Linje 96: Salg av selvfinansierte byggeprosjekt

Salgsinntekter knyttet til salg av selvfinansierte byggeprosjekter. I 2016 skal kommunen selge leiligheter på Skadberg og på Myklebust.

Linje 97: Avdrag på lån

Avdrag på lån knyttet til selvfinansierte byggeprosjekter. Prosjektene belastes for renteutgifter årlig, samtidig som lånet nedbetales i sin helhet når boligene selges.

Linje 98: Avsetning til ubundet investeringsfond til erverv av nytt byggeareal, sosial infrastruktur og boliger

Dette er kommunens fortjeneste etter salg av selvfinansierte leiligheter, jamfør linje 87.

Startlån

Linje 99: Innlån fra Husbanken

Dette er Sola kommune sitt innlån fra Husbanken i forbindelse med Startlån.

Linje 100: Utlån til innbyggere

Dette er Sola kommune sitt utlån til innbyggere i forbindelse med Startlån.

Linje 101: Innbetaling avdrag fra innbyggere

Dette er det innbyggere betaler Sola kommune som nedbetaling på Startlån.

Linje 102: Avdrag betalt til Husbanken

Dette er det Sola kommune betaler til Husbanken som nedbetaling på Startlån.

2.6.4. Finansiering av investeringer

Tabell under viser hvordan finansiering av investeringer eksklusive selvfinansierte byggeprosjekter fordeler seg på egenfinansiering og låneopptak i årene fra 2016 til 2019.

TABELL: FINANSIERING AV INVESTERINGER I PROSENT

Sum investeringer ekskl. byggeprosjekter og startlån	2016	2017	2018	2019
Andel egenfinansiering	52 %	86 %	46 %	100 %
Andel lånefinansiering	48 %	14 %	54 %	0 %

Andel lånefinansiering er 48 % i 2016 men reduseres videre i det siste året av planperioden. Ekstraordinært eiendomssalg i 2017 bidrar til økt egenfinansiering. Investerings-tilskudd til det nye sykehjemmet bidrar til en høy egenfinansiering i 2019. Samlet sett er

investeringsinntekter i 2019 høyere enn investeringsutgifter, noe som bidrar til at det frigjøres midler som kan benyttes til ekstraordinært avdrag i investeringsregnskapet i 2019. Rådmannen presiserer at kostnadsoverslagene så langt som i 2019

baserer seg på usikre tall. Investerings-tilskuddene er budsjettert i henhold til statsbudsjettet for 2016.

Tabell under viser hvordan investeringene eksklusive selvfinansierte byggeprosjekter finansieres i planperioden.

TABELL: FINANSIERING AV INVESTERINGER I PLANPERIODEN

Linje	Finansiering av investeringer	2016	2017	2018	2019
82	Husbanktilskudd boliger (maks 30 %)	18 642	6 330	3 750	4 830
83	Husbanken investeringstilskudd	4 359	0	15 750	123 200
84	Salg øvrige eiendommer	6 000	167 000	0	75 000
85	Spillemidler	0	0	3 500	3 500
86	Diverse inntekter	6 883	6 883	6 883	6 883
87	Bruk av ubundet investeringsfond	16 961	7 731	0	0
88	Overføring fra drift	62 200	63 200	64 000	65 600
89	Avdrag fra Lyse	8 741	8 741	8 741	8 741
90	Momskompensasjon i investering	28 984	56 165	52 433	31 094
91	Låneopptak eksklusiv byggeprosjekt	142 177	51 809	183 312	0
92	Ekstraordinært avdrag på lån i investeringsregnskap	0	0	0	-84 623
	Sum inntekter	294 947	367 859	338 369	234 225

2.6.5. Utvikling i lånegjeld

Per 31.12.14 var langsiktig lånegjeld ekskl. pensjonsforpliktelse i Sola kommune på kr 1.690,4 mill. Av dette var kr 173,5 mill. lån til videre utlån, startlån i Husbanken, samt kr 290,6 mill. er lån til mellomfinansiering av selvfinansierte investeringsprosjekter. Låneopptak til startlån samt lån til mellomfinansiering er eksempler på låneopptak det er viktig å korrigere for. Dermed inngår ikke disse lånene i rådmannens beregning av gjeldsgrad.

I forbindelse med behandling av HØP 15-18 vedtok kommunestyret låneopptak for egne investeringer på kr 59,8 mill. Ved behandling av årsrapport 2014 samt første og andre tertial 2015 ble vedtatt låneopptak endret som følge av endringer i planlagt framdrift av investeringsprosjekter og utsettelse av salg.

Dette, kombinert sammen med nedbetaling av avdrag utover minimumsavdrag på kr 4,6 mill. i 2015, innebærer at beregnet lånegjeld (ekskl. startlån og lån for mellomfinansiering) per 31.12.15 på kr 1.268,9 mill.

I 2016 budsjetteres det med et låneopptak på kr 142,2 mill. Videre i planperioden tas det opp lån på kr 51,8 mill. i 2017, kr 183,3 mill. i 2018 og kr 0 mill. i 2019. Egenfinansiering av investeringer i 2019 er høyere enn planlagt brutto investeringsnivå i 2019. Den positive differansen benyttes for ekstraordinært avdrag i investeringsregnskapet og vil bidra til å redusere gjeldsgrad.

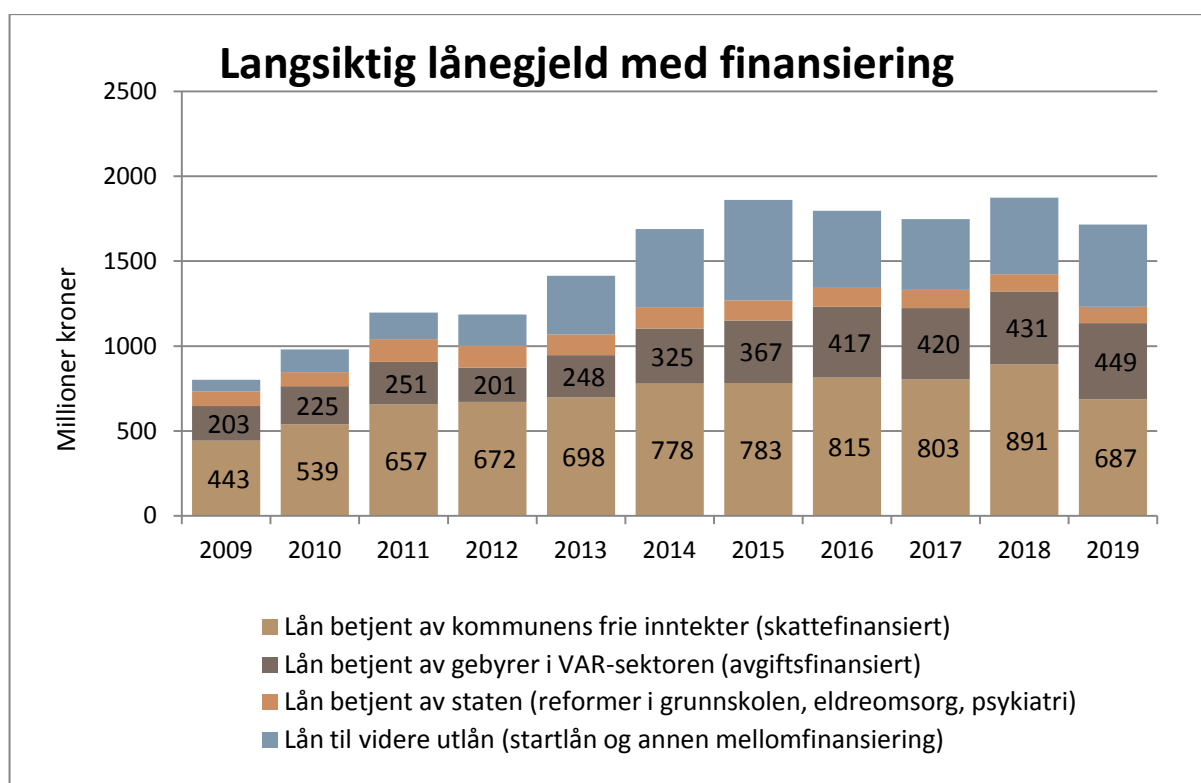
Startlån, lån til foretakene og mellomfinansiering av selvfinansierte byggeprosjekter kommer i tillegg. Rådmannen foreslår en låneramme på kr 40 mill. per år til startlån i perioden fra 2016 til 2019. Lån for mellom-

finansiering av selvfinansierte byggeprosjekter er på kr 75,6 mill. i 2016.

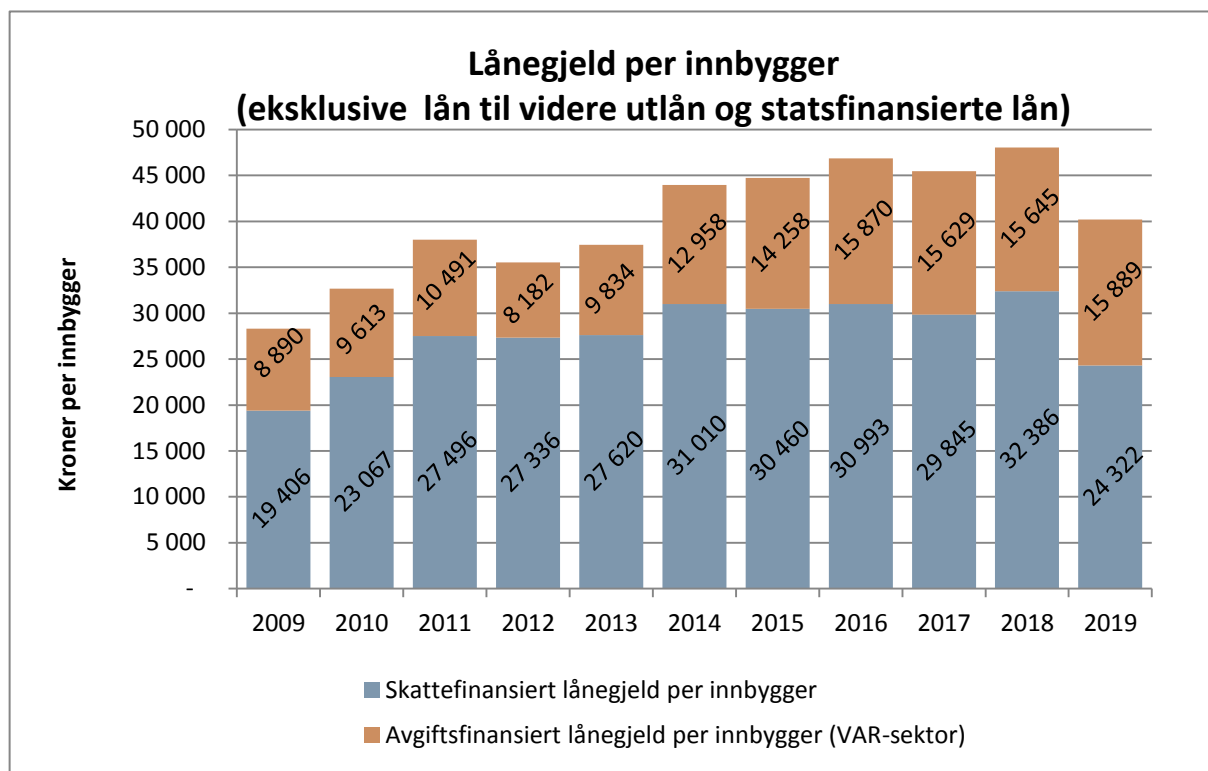
Som et ledd for å redusere gjeldsbelastning legger rådmannen videre til grunn at det betales avdrag utover minimumsavdrag på kr 19,4 mill. i 2016, kr 20,2 mill. i 2017, kr 46,6 mill. i 2018 og kr 59,1 mill. i 2019. Dette innebærer at beregnet brutto lånegjeld per 31.12.2019 (eksklusive startlån og lån for mellomfinansiering) blir på kr 1.230,4 mill. Dette er kr 38,5 mill. lavere enn beregnet brutto lånegjeld per 31.12.2015 og er resultat at bevist fokus på nedbygging av lånegjeld.

Grafen under viser hvordan langsiktig lånegjeld fordeles mellom forskjellige typer finansiering. Beregnet lånegjeld per 31.12.16 betjent av kommunes frie inntekter vil beløpe seg på kr 815 mill., mens lån som finansieres av gebyrer i VAR sektor beløper seg på kr 417 mill. En stor andel av lånegjeld henføres til VAR sektor. Kalkulatoriske avskrivninger og renter for disse lånene belastes brukerne i form av avgifter.

Hensyntatt den forventende veksten i innbyggertall kan utviklingen i kommunes

lånegjeld per innbygger illustreres med graf under.

2.6.6. Gjeldsgrad

Gjeldsgrad er en viktig indikator som viser forhold mellom brutto lånegjeld og brutto driftsinntekter eksklusive finansinntekter og er et nøkkeltall som uttrykker kommunens økonomiske handlefrihet. Lån for videre utlån, såkalt startlån samt lån for mellomfinansiering av selvfinansierte byggeprosjekter er ikke med i beregning av gjeldsgrad.

I forbindelse med behandling av HØP 2015-2018 vedtok kommunestyret følgende:

”Handlings- og økonomiplaner innrettes med sikte på reell styring etter følgende økonomiske måltall:

- For å sikre en bærekraftig kommuneøkonomi skal balansen mellom inntekter og utgifter i driftsbudsjettet tilpasses et netto driftsresultat på minimum 3 prosent av kommunens brutto driftsinntekter.

- For å sikre en bærekraftig kommuneøkonomi skal framtidige låneopptak tilpasses en gjeldsgrad – lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter – som på sikt ikke bør ligge over 60 prosent”

De økonomiske måltallene er også vedtatt i Kommuneplanen 2015-2026 som satsingsområde 4: ”Bærekraftig økonomi”

I rådmannens forslag til HØP 2016-2019 er målsetting om 3 % netto driftsresultat innarbeidet mens målsetting om gjeldsgrad på maksimum 60 % har vist seg å være vanskelig å innfri uten drastiske tiltak. Samtidig mener rådmannen at gjeldsgrad er urovekkende høy og Sola kommune har i løpet av knapt 15 år beveget seg fra en betydelig netto formue til en netto gjeldsposisjon. Høy gjeldsgrad innebærer at større andel av driftsbudsjettet må avsettes til betaling av rente og avdrag,

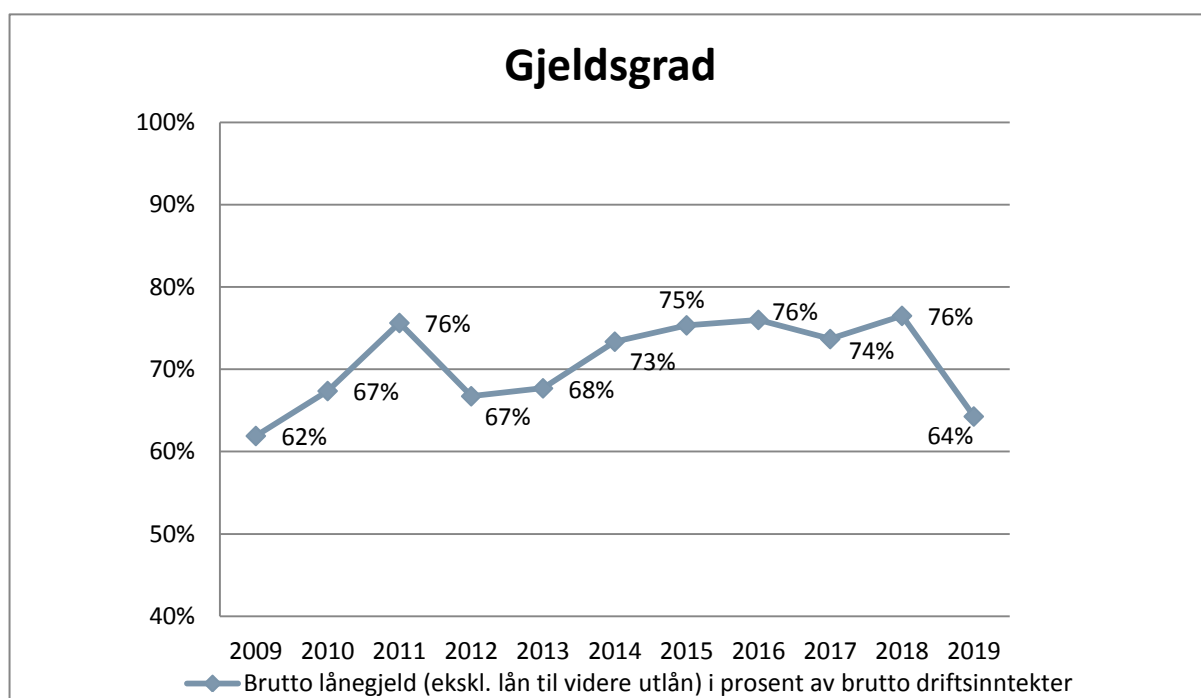

noe som svekker den økonomiske handlefriheten og reduserer handlingsrommet på sikt. Rentene er lave i dag og når rentene går opp på sikt vil det medføre handlingsrommet i driften blir enda mindre.

Samlet investeringsnivå i rådmannens forslag til HØP 16-19 er på kr 1,24 mrd i planperioden eksklusive selvfinansierte byggeprosjekter. For å kunne komme ned til en gjeldsgrad på 60 % i 2018 bør et samlet investeringsnivå reduseres med ca kr 200 mill. i planperioden.

I forslaget til HØP 2016-2019 legger rådmannen til grunn at gjeldsgrad eksklusive startlån og lån for mellomfinansiering av selvfinansierte byggeprosjekter blir på 76 % i 2016, 74 % og 2017, 76 % i 2018 og 64 % i 2019.

Grafen under viser utviklingen i gjeldsgrad og rådmannens forslag i planperioden.

Regjeringen har varslet tilbakeføring av deler av selskapsskatten til kommunene fra og med 2017. Regjeringen foreslo at 1 % av selskapsskatten tilbakeføres til kommunene basert på lønnsgrunnlaget i det lokale næringslivet i den enkelte kommune. I 2017 vil den nye inntekten baseres på vekst fra et gjennomsnitt av årene 2012-2015. Den nye inntekten vil inngå inn i skatteutjevningen på samme måte som formue- og inntektsskatt er i dag. I skrivende stund er det ukjent hva beløpet vil

bli for Sola kommune men det er rimelig å anta at vår kommune som har relativt mange arbeidsplasser vil ha godt nytte av den tilbakeføringen. Av forsiktighets prinsipper har rådmannen valgt å ikke legge inn noe beløp i budsjettet men vil tilrå at eventuell tilbakeføring av selskapsskatt benyttes til tilbakebetaling av lånegjeld fra og med 2017. Dette er i tråd med verbalpunkt pkt 19 vedtatt i forbindelse med behandling av Handlings- og økonomiplan 2014-2017.

Rådmannen vil presisere at det er nødvendig å ha sterk fokus på nedbygging av lånegjeld i tiden framover.

2.7. Rådmannens forslag til endringer i drift 2016-2019

2.7.1. Hovedprioriteringer drift

I arbeidet med forslag til Handlings- og økonomiplan 2016-2019 har rådmannen tatt utgangspunktet i vedtatt Handlings- og økonomiplan 2015-2018 samt andre politiske vedtak. Tiltak foreslått i denne planen er i hovedsak knyttet til demografi samt tiltak hvor kostnader vil påløpe uansett budsjett-dekning. Rådmannen har innarbeidet full kompensasjon av lønnsoppgjør, men har ikke funnet rom for å foreslå kompensasjon for prisvekst.

I forslag til HØP 16-19 har rådmannen innarbeidet merutgifter til lønn og møtegodtgjørelse politisk nivå i kommunestyreperiode 2015-2019. Kommunestyret har i flere år disponert en bevilgningsreserve på kr 0,2 mill. Bevilgningsreserven er ikke benyttet de siste årene, og rådmannen foreslår derfor å avvikle denne. Utvalg for kultur, samfunnsutvikling og miljø disponerte en bevilgningsreserve for ungdomsformål. Rådmannen foreslår å overføre denne til Fritid på permanent basis for å skape større forutsigbarhet i tjenestetilbudet.

Rådmannen har i sitt forslag til HØP 16-19 innarbeidet budsjettmidler til økt stillingsressurs til kommunikasjonsrådgiver og beredskap samt driftsmidler til samfunnsikkerhet og beredskap samt budsjettmidler til implementering av Forenkling, Forbedring og Fornyning (FFF) i organisasjonen. I tillegg har rådmannen redusert budsjettrammen til

avdeling økonomi som følge av regjeringens forslag om statliggjøring av skatteoppkreveren i forslag til statsbudsjett 2016.

Rådmannen foreslår å styrke Grannes ressursenter og SFO som følge av økt bistandsbehov hos elevene. I tillegg har rådmannen innarbeidet bevilgning til én ekstratime naturfag på mellomtrinnet i tråd med forslag til statsbudsjett 2016.

Innenfor barnehageområdet har rådmannen innarbeidet økt bevilgning relatert til regjeringen forslag om økt tilskuddsgolv fra 98 % til 100 % for ikke-kommunale barnehager. Rådmannen har også innarbeidet konsekvens av økt foreldrebetaling som følge av økt nasjonal sats og redusert inntekt på foreldrebetaling som følge av gratis kjernetid og nasjonal moderasjonsordning. Økte ressurser til helsestasjonstjenesten er i tråd med regjeringens satsing.

Rådmannen foreslår å opprette en veiledningstjeneste på tvers av tjenestemånadene levekår og oppvekst. Etableringen finansieres delvis ved tilskuddsmidler fra Fylkesmannen, og det forventes at tilbudet vil redusere behovet for innkjøp av avlastningstjenester.

Ut fra en behovsanalyse finner ikke rådmannen at det er behov for å øke kapasiteten på institusjonsplasser ytterligere i 2016. Rådmannen foreslår derfor at resterende plasser ved TABO åpnes i 2017 og at nytt sykehjem i Sola sentrum åpnes i 2019. Rådmannen vurderer fortløpende det eksakte behovet for nye plasser og vil komme tilbake med eventuelle justeringer ved neste rullering av handlings- og økonomiplanen.

Behovet for boliger for psykisk utviklingshemmede tilknyttet personalbase har endret seg den senere tid. Det er etablert base med bemanning dag/kveld, men rådmannen vurderer at det ikke er behov for base med heldøgnsbemanning på Myklebust. Kommunen har for tiden tilstrekkelig kapasitet til å kunne dekke behovet for antall brukere med vedtak om bolig tilknyttet base.

Rådmannen har i forslag til HØP 16-19 innarbeidet økning av budsjettrammen til flyktningeteamet ved NAV tilsvarende 1,5 årsverk med en ytterligere økning i 2017. Det er i 2015 vedtatt å motta flere flyktninger både i 2015 og 2016 enn tidligere vedtatt, og det er nødvendig å styrke mottaksapparatet for å følge opp disse. Rådmannen foreslår også å øke budsjettrammen for kvalifiseringsprogrammet til finansiering av 0,5 årsverk som skal arbeide med personer med nedsatt arbeidsevne. Rådmannen forventer at økt stillingsressurs tilknyttet kvalifiseringsprogrammet vil bidra til å redusere utgiftene til økonomisk sosialhjelp.

I forslag til statsbudsjett 2016 har regjeringen, som et engangstilskudd, bevilget kr 500 mill. til tiltakspakke for økt sysselsetting gjennom vedlikehold/rehabilitering av skoler og omsorgsbygg. Sola kommunes andel av

tilskuddet og bruk av dette er innarbeidet i rådmannens forslag til HØP 16-19.

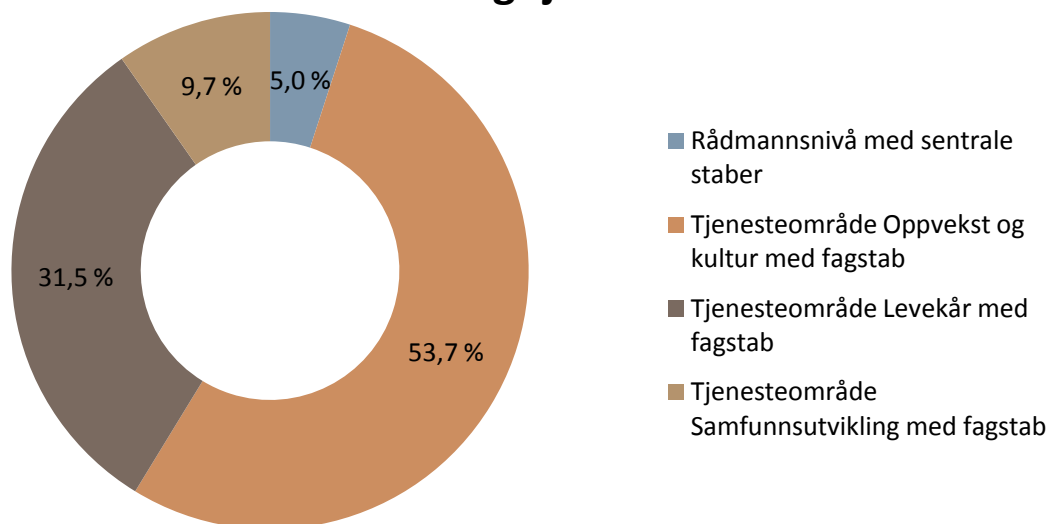
Rådmannen har ved utarbeidelse av forslag til HØP 16-19 sett på forventet aktivitetsnivå på alle seksjoner hos Arealbruk i 2016, og ser at det er grunn til å tro at seksjon plan fortsatt vil ha et lavt nivå på gebyrbelagt aktivitet. Rådmannen foreslår at fordeling mellom skatt og gebyr på seksjon plan budsjetteres med 80 % skattefinansiert og 20 % gebyrfinansiert aktivitet.

Rådmannen vil gjøre kommunestyret oppmerksom på at det fra virksomhetsledere og andre er meldt inn større behov enn rådmannen har funnet dekning for i denne planen. Dette stiller store krav til våre virksomhetsledere for å kunne levere tjenester av samme omfang og kvalitet. På noen områder vil dette ikke la seg gjennomføre, og en må forvente at standarden kan bli redusert.

Figuren under viser prosentandel av forslag til netto driftsbudsjett 2016 eksklusive frie inntekter samt felles inntekter og utgifter, fordelt mellom rådmannsnivå med sentrale staber og de ulike tjenesteområdene.

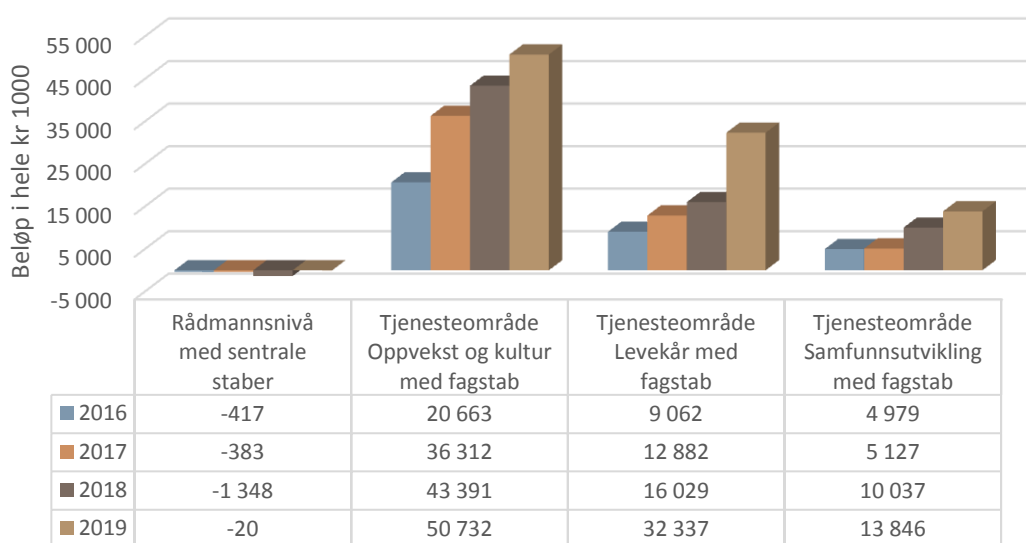
Prosentandel av forslag til netto driftsbudsjett 2016 rådmannsnivå og tjenesteområdene

Figuren under viser hvordan rådmannens forslag til tiltak i HØP 16-19 fordeler seg på henholdsvis rådmannsnivå med sentrale staber og de enkelte tjenesteområdene.

Reduksjon i budsjettsrammen hos rådmannsnivå med sentrale staber skyldes i hovedsak forslag om statliggjøring av skatteoppkreveren.

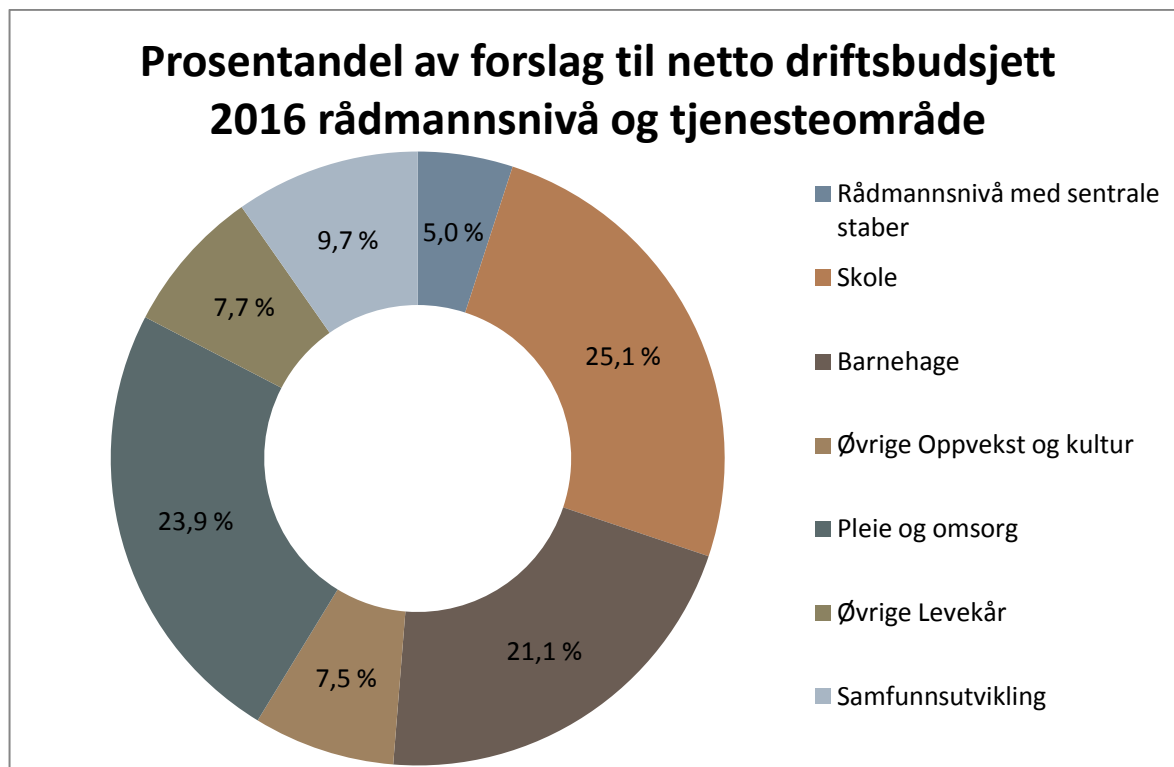
Tiltak 2016-2019 fordelt på rådmannsnivå og tjenesteområdene

Figuren under viser prosentandel av forslag til netto driftsbudsjett 2016 på rådmannsnivå

med sentrale staber og tjenesteområdene inkludert rådmannens forslag til tiltak.

Rådmannsnivå med sentrale staber inkluderer: Politisk nivå, Rådmannsgruppe, Personal og organisasjon, Økonomi og IKT.

Øvrige oppvekst og kultur inkluderer: Fagstab oppvekst eks. midler til skole og barnehage, Fagstab kultur, Sola PPT, Barnevern, Helsestasjon, Fritid, Sola bibliotek samt Sola kulturskole.

Pleie og omsorg inkluderer: Sentralt budsjetterte midler til pleie og omsorg hos Fagstab levekår, Sola sjukeheim, Sola bo- og hjemmetjenester, Tananger bo- og hjemmetjenester, Åsenhagen avlastnings-/barnebolig, Miljøtjenesten samt Psykisk helsearbeid og rus.

Øvrige levekår inkluderer: Fagstab levekår eksklusive sentralt budsjetterte midler til pleie og omsorg, NAV – Sosiale tjenester samt Fysio-/ergoterapi.

Samfunnsutvikling inkluderer: Fagstab samfunnsutvikling, Eiendom, Kommunalteknikk og Arealbruk.

2.7.2. Driftstabell

Tabellen under viser rådmannens forslag til endringer i driftsbudsjettet samt forslag til opprettelse av nye årsverk i 2016. Tabellen leses slik at tallene fra og med linje 1 til og med linje 27 er faktiske foreslåtte budsjett. Fra og med linje 28 viser tallene endringer i forhold til vedtatt budsjett 2015. Det budsjetteres med 2016-priser i hele perioden.

TABELL: FORSLAG TIL ENDRINGER I DRIFT 2016-2019

	Tall i hele kr 1000	Forslag til nye årsverk 2016	Opprinnelig vedtatt budsjett	Forslag til budsjett	Forslag til budsjett	Forslag til budsjett	Forslag til budsjett
			2015	2016	2017	2018	2019
1	Innbyggertilskudd inkl. utgiftsutjevning		533 400	552 300	555 200	576 000	593 000
2	Inntektsutjevning		-162 600	-171 200	-175 300	-179 500	-184 500
3	Formue- og inntektsskatt		928 000	997 800	1 021 700	1 046 400	1 075 500
	Sum frie inntekter		1 298 800	1 378 900	1 401 600	1 442 900	1 484 000
4	Integreringstilskudd flyktninger		17 500	23 600	24 700	24 100	23 100
5	Andre renteinntekter		6 600	4 200	4 200	5 000	5 800
6	Kompensasjonstilskudd fra Husbanken		5 000	4 500	3 900	3 300	3 700
7	Kapitalinntekter fra selvkostområdene		21 756	23 748	23 748	23 748	23 748
	Sum sentrale inntekter		50 856	56 048	56 548	56 148	56 348
8	Minimumsavdrag		43 000	44 200	47 400	45 000	49 200
9	Avdrag utover minimum etter kommuneloven		4 622	19 400	20 200	46 600	59 100
10	Renteutgifter innlån		36 900	33 900	33 600	40 900	40 200
11	Lønnsreserve		11 648	37 000	37 000	37 000	37 000
12	Pensjonsreserve		6 109	12 600	12 600	12 600	12 600
13	Seniorordning		1 600	1 600	1 600	1 600	1 600
14	Sola kirkelige fellesråd		12 802	13 711	13 711	13 711	13 711
15	Tilskudd livssynssamfunn		2 657	3 554	3 554	3 554	3 554
16	Revisjon og kontrollutvalg		1 296	1 332	1 332	1 332	1 332
17	Fordelte utgifter		17 604	17 677	17 677	17 677	17 677
18	Div. felles inntekter og utgifter		8 048	8 584	8 592	8 619	8 151
	Sum sentrale utgifter		146 286	193 558	197 266	228 593	244 125
19	Renteinntekter - ansvarlig lån i Lyse		-7 800	-5 500	-5 300	-5 500	-5 600
20	Utbytte Sola bredbånd AS		-5 000	-6 000	-7 000	-7 000	-7 000
21	Utbytte fra Lyse		-35 800	-37 100	-38 000	-43 700	-48 100
22	Egenkapital investeringer		58 900	62 200	63 200	64 000	65 600
	Sum netto utgifter		156 586	207 158	210 166	236 393	249 025
	Tilskudd regionale prosjekter:						
23	Tilskudd Rogaland brann og redning IKS		19 226	19 680	19 680	19 680	19 680
24	Tilskudd Greater Stavanger		753	900	920	940	960
25	Tilskudd Sørmarka Arena IKS		1 746	1 578	1 501	1 414	1 311
26	Tilskudd til Folkehallen IKS		0	0	598	1 167	1 132
27	Tilskudd Nordjærenpakken		170	170	170	170	170
	Sum tilskudd regionale prosjekt		21 895	22 328	22 869	23 371	23 253
	Beregnet netto driftsramme til avdelingene		1 171 175	1 205 462	1 225 113	1 239 284	1 268 070
	Disponibelt utover 2015-nivå			34 287	53 938	68 109	96 895

		Forslag til nye årsverk 2016	Opprinnelig vedtatt budsjett	Forslag til endring ifht bud 2015	Forslag til endring ifht bud 2015	Forslag til endring ifht bud 2015	Forslag til endring ifht bud 2015
	Tall i hele kr 1000						
	Standard- og volumendringer fordelt på sektorene:		2015	2016	2017	2018	2019
	RÅDMANN MED SENTRALE STABER						
	Politisk nivå med sekretariat		15 930				
28	Valg			-900	200	-900	400
29	Lønn og møtegodtgjørelse politisk nivå			1 116	1 116	1 116	1 116
30	Bevilgningsreserve Kommunestyret			-200	-200	-200	-200
31	Bevilgningsreserve Utvalg for kultur, samfunnsutvikling og miljø, ungdomsformål			-250	-250	-250	-250
	Rådmannsgruppen		9 990				
32	Informasjon/nett			-100	-100	-100	-100
	Personal og organisasjon		24 639				
33	Kommunikasjonsrådgiver	0,50		328	983	983	983
34	Økt stillingsressurs til beredskap	0,50		473	473	473	473
35	Verktøy for befolkningsvarsling ved kriser			110	55	55	55
36	Driftsmidler samfunnssikkerhet og beredskap			200	200	200	200
37	Implementering av FFF i organisasjonen			400	400	400	400
38	Interkommunalt arkiv i Rogaland (IKA)			156	340	475	503
	Økonomi		11 875				
39	Statliggjøring skatteoppkreveren			-1 750	-3 600	-3 600	-3 600
	IKT		0				
40	Rådgiver drift/vedlikehold trådløst nettverk	1,00		0	0	0	0
	SUM Rådmann med sentrale staber	2,00	62 434	-417	-383	-1 348	-20
	TJENESTEOMRÅDE OPPVEKST OG KULTUR						
	Fagstab Oppvekst		21 328				
41	Psykologstilling, redusert statstilskudd			150	150	150	150
42	Den kulturelle skolesekken, ovf. av 0,2 årsverk til Sola kulturskole	-0,20		-149	-149	-149	-149
	Grunnskole og SFO		273 760				
43	Demografikostnader skole			2 304	5 555	7 414	9 405
44	Styrking Grannes ressurscenter og SFO			1 000	1 000	1 000	1 000
45	Økning foreldrebetaling SFO			-412	-412	-412	-412
46	Ekstratime naturfag mellomtrinn			360	900	900	900
47	Kjøp av undervisningstjenester			1 000	1 000	1 000	1 000
	Sola voksenopplæring		7 604				
	Sola PPT		7 238				

		Forslag til nye årsverk 2016	Opprinnelig vedtatt budsjett	Forslag til endring ifht bud 2015	Forslag til endring ifht bud 2015	Forslag til endring ifht bud 2015	Forslag til endring ifht bud 2015
	Tall i hele kr 1000						
	Kommunale og private barnehager		237 733				
48	Økt tilskudd ikke-kommunale barnehager			3 000	3 000	3 000	3 000
49	Økt tilskuddsgolv fra 98 % til 100 % ikke-kommunale barnehager			2 800	2 800	2 800	2 800
50	Økning foreldrebetaling barnehage			-610	-610	-610	-610
51	Demografikostnader barnehager			7 800	18 398	23 698	28 998
52	Gratis kjernetid/reduisert foreldrebetaling			620	620	620	620
53	Eksisterende vedtak spesial pedagogiske tiltak			800	400	0	0
54	Administrativ ressurs kommunale bhg			320	320	320	320
	Barnevern		28 236				
	Helsestasjon		17 075				
55	Økt bemanning helsestasjon – statlig satsning	1,50		861	1 861	1 861	1 861
	Fagstab Kultur		6 551				
56	Økning husleierefusjonsordning – lag og foreninger			0	100	300	300
57	Intern husleierefusjon – kommunale aktører			250	350	450	450
58	Lokale produksjonsmidler			0	250	250	250
59	Justering driftstilskudd museer			170	180	200	250
	Fritid		11 524				
60	Vedlikehold av utstyr/inventar			150	150	150	150
61	Ferietilbud for barn inkl. plasser for ungdom med tilretteleggingsbehov			100	100	100	100
62	Aktivitetsmidler ungdomsinitierte tilbud Feelgood			100	100	100	100
	Sola bibliotek		6 112				
	Sola kulturskole		8 929				
63	Fornyelse av utstyr og instrumenter			0	100	100	100
64	Den kulturelle skolesekken, ovf. av 0,2 årsverk fra fagstab oppvekst	0,20		149	149	149	149
65	Driftsmidler til Den kulturelle skolesekken			0	100	100	100
66	Økning foreldrebetaling kulturskolen			-100	-100	-100	-100
	Sum Tjenesteområdet Oppvekst og kultur	1,50	626 090	20 663	36 312	43 391	50 732

		Forslag til nye årsverk 2016	Opprinnelig vedtatt budsjett	Forslag til endring ifht bud 2015	Forslag til endring ifht bud 2015	Forslag til endring ifht bud 2015	Forslag til endring ifht bud 2015
	Tall i hele kr 1000						
	TJENESTEOMRÅDE LEVEKÅR						
	Fagstab Levekår		15 139				
67	Økt vederlagsbetaling, institusjoner			-685	-1 735	-3 635	-5 335
68	Utskifting av leasingbiler			-250	80	-40	-250
69	Nytt sykehjem i Sola			0	0	0	15 000
70	Økte bidrag legevakt/K46/Krisesenter/ Funkishuset			407	637	870	1 120
71	Hjemmetjenestene, personaltøy			175	175	175	175
72	Rådgiver omstilling levekår			0	0	-650	-650
73	Driftsmidler, velferdsteknologi			0	300	300	300
74	Pasientskadeerstatning			170	180	190	200
75	Fastlegeordningen, gjesteinnbyggere og helsetjenester i EØS			300	300	300	300
76	Øyeblikkelig hjelp døgn (ØHD) senger			2 650	2 730	2 810	2 900
77	Sola storkjøkken			-125	165	464	772
78	Vaskeritjeneste			320	320	320	320
79	Interkommunalt smittevernarbeid			400	410	420	430
80	Psykolog			780	780	780	780
81	Tilskudd, psykolog			-300	-300	-300	-300
82	Etablering av veiledningstjeneste i hjemmet			1 715	1 415	1 415	1 415
83	Tilskudd fra Helsedirektoratet til veiledningstjeneste i hjemmet			-1 070	-1 070	-1 070	-1 070
84	Redusert kjøp av avlastningstjenester			-650	-650	-650	-650
85	Samarbeidsavtale med Stavanger kommune vedrørende kommuneoverlege			-480	0	0	0
	Sola sjukeheim		63 948				
86	Økt legedekning			480	480	480	480
	Sola bo- og hjemmetjenester		67 882				
87	Trygghetsalarm			-500	-500	-500	-500
	Tananger bo- og hjemmetjenester		54 058				
88	Åpning av ny avdeling ved TABO, 7 senger			0	2 300	4 700	4 700
	Åsenhagen avlastnings- og barnebolig		20 076				
	Miljøtjenesten		58 530				
89	Sande dagsenter - økt behov for bemanning			200	650	650	650
90	Bemanning av base, boliger for mennesker med psykisk utviklingshemming			0	0	500	3 000
	Psykisk helsearbeid og rus		36 090				
91	Redusert statlig finansiering av stillinger			0	0	1 950	1 950
92	Driftsbudsjett, leasingbiler/Lag A			250	250	200	200

		Forslag til nye årsverk 2016	Opprinnelig vedtatt budsjett	Forslag til endring ifht bud 2015	Forslag til endring ifht bud 2015	Forslag til endring ifht bud 2015	Forslag til endring ifht bud 2015
	Tall i hele kr 1000						
	NAV - Sosiale tjenester		38 223				
93	Kvalifiseringsprogrammet - økt stillingsressurs			325	325	325	325
94	Flyktningeteamet - økte stillingsressurser			975	1 625	1 625	1 625
95	Økonomisk sosialhjelp			3 000	3 000	3 000	3 000
	Fysio- og ergoterapitjenesten		16 028				
96	Formidling av syns- og hørselshjelpemidler			200	200	200	200
97	Videreføring av tiltak finansiert gjennom folkehelsemidler			400	400	400	400
98	Ergoterapi barn - økt stillingsressurs			335	335	670	670
99	Indeksregulering, driftstilskudd			180	270	370	470
100	Økning fastlønnstilskudd			-140	-190	-240	-290
	Sum Tjenesteområdet Levekår		369 974	9 062	12 882	16 029	32 337
	TJENESTEOMRÅDE SAMFUNNSUTVIKLING						
	Fagstab Samfunnsutvikling		4 668				
101	Rådgiver, helårseffekt			440	440	440	440
	Eiendom		88 387				
102	Bygg som tas i bruk, FDV-kostnader			1 242	1 390	6 300	10 109
103	Tiltakspakken for økt sysselsetting			-2 503	0	0	0
104	Vedlikehold av skoler og omsorgsbygg			2 503	0	0	0
105	Økte leieinntekter			-800	-800	-800	-800
106	Økte billettinntekter Idrett og Bad			-13	-13	-13	-13
107	Deltidsstilling spesialarbeider, Idrett og Bad	0,32		175	175	175	175
108	Finansiert ved redusert overtid			-175	-175	-175	-175
	Kommunalteknikk		12 377				
109	Fagarbeider VA	1,00		575	575	575	575
110	Fagarbeider VA, 100 % gebyrfinansiert			-575	-575	-575	-575
111	Opptrapping kjøp fra I.V.A.R fast			955	2 684	4 163	5 146
112	Opptrapping kjøp fra I.V.A.R variabel			1 190	4 082	6 968	8 633
113	Opptrapping diverse driftsutgifter			3 709	3 709	3 709	3 709
114	VA ledning i kryss Kleppvegen/Nordsjøvegen			2 000	0	0	0
115	Opptrapping kjøp fra I.V.A.R, 100 % gebyrfinansiert			-7 854	-10 475	-14 840	-17 488

		Forslag til nye årsverk 2016	Opprinnelig vedtatt budsjett	Forslag til endring ifht bud 2015	Forslag til endring ifht bud 2015	Forslag til endring ifht bud 2015	Forslag til endring ifht bud 2015
	Tall i hele kr 1000						
	Arealbruk		7 245				
116	Prosjektleder kloakking Kolnes			0	0	0	-800
117	Prosjektleder kloakking Kolnes, finansiert 100 % ved bruk av fond spredte avløp			0	0	0	800
118	Konsulenttjenester			-90	-90	-90	-90
119	Plan (ny fordeling mellom skatt 80 % og gebyr 20 %)			4 200	4 200	4 200	4 200
	Sum tjenestoområde samfunnsutvikling	1,32	112 677	4 979	5 127	10 037	13 846
	Budsjettbalanse 2015		0				
	Sum endringer på sektorene	4,82		34 287	53 938	68 109	96 895
	BUDSJETTBALANSE I PLANPERIODEN			0	0	0	0

2.7.3. Nye tiltak i drift – beskrivelse

Linje 1, 2 og 3: Innbyggertilskudd, inntektsutjevning samt formue- og inntektsskatt

Det vises til innledende kommentarer i avsnitt 2.1. Det budsjetteres med sum frie inntekter på kr 1.378,9 mill. i 2016.

Linje 4: Integreringstilskudd flyktninger

Det budsjetteres med kr 23,6 mill. i 2016. Tilskuddet er beregnet i henhold til satser i forslag til statsbudsjett 2016 og på bakgrunn av vedtaket i formannskapet om bosetting av flyktninger, sak 58/15, behandlet i møte 26.05.2015.

Linje 5: Andre renteinntekter

Disse inntektene er budsjettet i henhold til forventet likviditet på kommunens konsern-konto samt forventet rentenivå og vilkår for rentebetingelser som Sola kommune har med

sin bankforbindelse. Det budsjetteres med kr 4,2 mill. i 2016.

Linje 6: Kompensasjonstilskudd fra Husbanken

Staten gir tilskudd for å dekke renter og avdrag i forbindelse med handlingsplan for eldreomsorg og opptrappingsplan psykisk helse samt reform 97. I tillegg gis det tilskudd til å dekke renteutgifter i forbindelse med skole- og svømmehallbygg. Sola kommune utnytter ordningen maksimalt i henhold til tildelte investeringsrammer fra Husbanken. Det budsjetteres med kr 4,5 mill. i 2016 for dette formålet og ut fra renteforutsetningen redegjort i avsnitt 2.3.3.

Linje 7: Kapitalinntekter fra selvkostområdene

Motpost på avskrivninger og rente på rest-kapital på investeringer i VAR-sektoren og Arealbruk er beregnet til kr 23,748 mill.

Kostnadene belastes selvkostområdene og inngår i gebyrgrunnlagene.

Linje 8 og 10: Minimumsavdrag og renteutgifter innlån

Det budsjetteres med kapitalutgifter på kr 78,1 mill. i 2016. Dette på bakgrunn av rådmannen forslag til investeringsnivå samt det tilhørende låneopptak. Det vises til innledende kommentarer om rente-forutsetninger avsnitt 2.3.3. samt avsnitt om utvikling av lånegjeld og gjeldsgrad.

Linje 9: Avdrag utover minimum etter kommuneloven

Rådmannen har lagt til grunn at kr 19,4 mill. i 2016, kr 20,2 mill. i 2017, kr 46,6 mill. i 2018 og kr 59,1 mill. i 2019 benyttes til betaling av avdrag utover minimumsavdrag. Dette er i tråd med kommunestyrets og rådmannens intensjon for å redusere kommunens gjeldsgrad.

Linje 11: Lønnsreserve

Rådmannen har innarbeidet full kompensasjon for helårseffekt av lønnsoppgjørene i 2015 samt effekt av lønnsoppgjørene i 2016. Ved beregning av lønnsoppgjør 2016 er det lagt til grunn en lønnsvekst på 2,7 % som tilsvarer forventet lønnsvekst lagt fram i forslag til statsbudsjett 2016. Rådmannen tilrår at lønnsreserven på bakgrunn av ovennevnte settes til kr 37,0 mill. Det er grunn til å understreke at lønnsreserven er mer en teknisk forordning enn et uttrykk for lønnsvekst. I perioden 2017-2019 er lønnsbudsjettet videreført i 2016-priser.

Linje 12: Pensjonsreserve

Det vises til innledende kommentarer under avsnitt 2.3.4. Denne linjen viser kun budsjettert pensjonsreserve på sentral konto.

I tillegg er pensjonsutgifter budsjettert på den enkelte virksomhet med videreføring av 2015-nivået.

Linje 13: Seniorordning

Kompensasjon til virksomhetene for seniorordning på kr 1,6 mill. videreføres fra budsjett 2015.

Linje 14: Sola kirkelige fellesråd

Budsjetttrammen for Sola kirkelige fellesråd videreføres fra 2015 justert lønnsvekst, indeksregulering av mva-kompensasjon samt redusert med kr 60.000 i bevilgning til døpefont Ræge kirke som kun var gjeldende for 2015. I tillegg tilrår rådmannen å bevilge kr 0,3 mill. til økt vedlikeholdsramme for kirkene i Sola og kr 0,3 mill. til økning av vaktmesterressurs fra 55 % til 100 % for kirkene i Sola. Rådmannen tilrår å budsjettere med kr 13,7 mill. i 2016.

Linje 15: Tilskudd livssynssamfunn

Tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke kan kreve et årlig tilskudd fra staten og fra kommunene hvor det bor medlemmer av samfunnet. Utviklingen de siste årene viser at kostnadene til denne tilskuddsordningen øker, og rådmannen tilrår derfor å øke budsjett-rammen til kr 3,554 mill. i 2016. Rådmannen foreslår at tilskuddet til frivillig hjelpearbeid i ideelle organisasjoner i utlandet avvikes. Kr 40.000 var brukt til dette formålet tidligere år, og i dette forslaget benyttes midler til å delfinansiere økt tilskudd til livssynssamfunn.

Linje 16: Revisjon og kontrollutvalg

I tråd med budsjettforslag 2016 – kontroll og tilsyn fra Kontrollutvalget i Sola har rådmannen budsjettert med kr 1,332 mill. i 2016.

Linje 17: Fordelte utgifter

Budsjettposten inneholder inntekter fra selvkostområdenes bruk av sentrale stabs-tjenester og administrasjonsbygg. I tillegg ligger det budsjettmidler til fellesutgifter som skal fordeles på korrekt KOSTRA funksjon i forbindelse med regnskapsavslutningen. Dette gjelder utgifter til Servicetorg inkl. Kopitorg, IKT, faglitteratur, porto og annonser. Budsjettet for 2016 er videreført på om lag samme reelle nivå som i 2015. Det budsjetteres med kr 17,7 mill. i 2016.

Linje 18: Diverse felles inntekter og utgifter

Budsjettposten dekker utgifter til enkelte tilskudd til lag og organisasjoner, velferds-tiltak, forsikringer, tilskudd til Sola Storkjøkken KF samt andre sentrale utgifter. Økningen i 2016 skyldes i hovedsak økt OU- og FOU-kontingent til KS. Det budsjetteres med kr 8,6 mill. i 2016.

Linje 19 og 21: Overføringer fra Lyse

Det vises til innledende kommentarer i avsnitt 2.2.1. Det budsjetteres med rente og utbytte fra Lyse på henholdsvis kr 5,5 mill. og kr 37,1 mill. i 2016. Avdrag på ansvarlig lån i Lyse føres i investering og utgjør kr 8,7 mill.

Linje 20: Utbytte Sola bredbånd AS

I forbindelse med behandling av HØP 15-18 vedtok kommunestyret å budsjettere med utbytte fra Sola bredbånd på kr 5 mill. i 2015, kr 6 mill. i 2016, kr 7 mill. i 2017 og 2018. Rådmannen viderefører 2018 nivå til 2019 i denne planperioden.

Linje 22: Egenkapital investeringer

Det budsjetteres med kr 62,2 mill. i 2016 til egenkapital investeringer.

Linje 23: Tilskudd Rogaland brann og redning IKS

Selskapet har oversendt økonomiplan 2016-2019 til eierne, der det legges til grunn en økning på kr 17,93 mill. (8,1 %) i tilskuddet til drift av brannvesenet, Miljørettet helsevern og skjenkekontrollen. I økonomiplanen inngår også investeringer i kjøretøy og utstyr på kr 10,66 mill. i 2016, som finansieres gjennom låneopptak.

Rådmennene i de største eierkommunene har i samarbeid utarbeidet forslag til tilskuddsnivå basert på selskapets budsjettforslag. I rådmennenes forslag er det innarbeidet en økning på kr 6,5 mill. i 2016 (3 %) som kompensasjon for pris- og lønnsvekst (kommunal deflator - 2,7 %). Rådmennenes budsjettforslag reflekterer eierkommunenes økonomiske handlingsrom i kommende planperiode. I forslaget er det likevel tatt sikte på å legge til rette for en tilfredsstillende beredskap i regionen. Det tilligger imidlertid de styrende organ i selskapet å foreta nødvendige prioriteringer innenfor den økte driftsrammen for å sikre en forsvarlig drift og beredskap. Tilskuddet fra Sola kommune vil med dette utgjøre kr 19,7 mill. i 2016.

Framdrift i innfasingen av nye stasjoner vil fastsettes fram mot neste rullering av handlings- og økonomiplanen, jf. kommunestyrets godkjenning av forslag til ny brannstasjonsstruktur, k-sak 46/14 møte 12.06.14. Det tas videre sikte på at virkninger av nasjonale endringer/reformer avklares i egen prinsippsak som fremmes for politisk behandling. Basert på denne saken må strategi for en eventuell ytterligere oppbygging av ressurser i selskapet utformes, slik at dette kan legges til grunn ved neste rullering av handlings- og økonomiplanen.

Linje 24: Tilskudd Greater Stavanger

Kommunestyret vedtok 21.05.2015 i sak 28/15 videreføring av partnerskap med Greater Stavanger i fire år fra 01.01.2016. Ihht. vedtaket skal kommunen bidra med et tilskudd per innbygger på kr 35. Sola kommunes andel av tilskudd til Greater Stavanger budsjetteres med kr 0,9 mill. i 2016 med en økning på kr 20.000 hvert år i planperioden. Budsjettet er lagt på bakgrunn av forventet folketall og en sats per innbygger på kr 35.

Linje 25: Tilskudd Sørmarka Arena IKS

Sola kommune dekker 8,4 % av kapital- og driftskostnadene for Sørmarka flerbrukshall IKS (Sørmarka Arena). Budsjettforslaget frå Sørmarka IKS viser en nedtrapping på kr 3,5 mill. noe som er tråd med eiernes forventning og utvikling i tilskuddet. Selskapet har en mer usikker situasjon jamfør situasjonen i næringslivet/regionen. Det gjelder også tidligere utleie til bedrifter sine idrettsaktiviteter. Per i dag er har selskapene (både Sørmarka IKS og Multihallen og Randaberg Arena IKS) liten fri egenkapital. Den bør søkes styrket slik at selskapene selv kan håndtere mulige svingninger gjennom budsjettår for å unngå behov for tilleggsbevilgninger fra eierne. Investeringsprogrammet i hallene følger oppsatt plan og vil i stor grad være gjennomført i perioden. Som følge av dette og i i samråd med rådmennene i de øvrige eierkommunene budsjetteres med et samlet tilskudd på kr 18,7 mill. hvor Sola kommune sin andel er på kr 1,58 mill. Dette er i tråd med oversendt forslag fra styret i Sørmarka IKS.

Linje 26: Tilskudd til Folkehallene

Dersom Sola kommune sammen med andre nabokommuner vedtar å bygge regionalt sykkelanlegg som del av Folkehallene IKS, må kostnader til driftstilskudd i Randaberghallen og Multihallen innarbeides. Etter rådmannens vurdering kan dette være aktuelt fra andre halvår 2017. Basert på eierstruktur i Sørmarka Arena IKS vil Sola kommunes andel av tilskuddene i Folkehallene IKS utgjøre 8,4 %. Rådmannens tilrådning til budsjett 2017-2019 er basert på Folkehallene IKS sitt budsjettforslag med en eierandel på 8,4 %.

Linje 27: Tilskudd Nordjærenpakken

Tilskuddet gjelder Sola kommunes andel i spleiselaget mellom stat, fylkeskommune og kommune.

RÅDMANN MED SENTRALE STABER

Linje 28: Valg

I vedtatt HØP 15-18 ble det budsjettert med kr 0,9 mill. til gjennomføring av kommune- og fylkestingsvalg i 2015. Rådmannen tilrår å øke budsjetttrammen fra 2015 med kr 0,2 mill. i 2017 og kr 0,4 mill. i 2019 til gjennomføring av henholdsvis stortingsvalg samt kommune- og fylkestingsvalg. Budsjetttrammen for 2016 og 2018 settes lik null.

Linje 29: Lønn og møtegodtgjørelse politisk nivå

Rådmannen viser til vedtak i k-sak 53/15 *Politisk organisering – endring* samt k-sak 56/15 *Folkevalgtes arbeidsvilkår*. Det er innarbeidet dekning av økte utgifter til lønn og møtegodtgjørelser med kr 1,12 mill. i 2016 og resten av planperioden.

Linje 30: Bevilgningsreserve kommunestyret

Kommunestyret har i flere år disponert en bevilgningsreserve på kr 0,2 mill. Bevilgningsreserven er ikke benyttet etter 2010, og rådmannen vurderer på bakgrunn av dette at behovet for en slik reserve ikke er til stede. Rådmannen tilrår å nulle ut reserven fra 2016.

Linje 31: Bevilgningsreserver Utvalg for kultur, samfunnsutvikling og miljø

Utvalg for kultur, samfunnsutvikling og miljø ble med virkning fra kommunestyreperiode 2015-2019 nedlagt, og utvalgets oppgaveportefølje relatert til kultur og ungdom ble flyttet til Utvalg for oppvekst og kultur. Utvalget har disponert to bevilgningsreserver; én på kr 0,2 mill. til allmenne kulturtiltak og én til ungdomsformål på kr 0,25 mill.

Fritid har de siste årene fått overført midler fra bevilgningsreserven for ungdomsformål til ulike formål, blant annet ferietiltak og aktivitetsmidler. Rådmannen tilrår at bevilgningsreserven tiltenkt ungdomsformål på kr 0,25 mill. overføres til Fritid på permanent basis for å skape større forutsigbarhet for tjenestetilbudet. Midlene foreslås brukt til utstyr ved Stangelandsenteret, ferietilbud for barn inkludert plasser for ungdom med tilretteleggingsbehov samt aktivitetsmidler ungdomsinitierte tilbud Feelgood, jamfør linjene 60-62. Rådmannen tilrår videre at bevilgningsreserve for allmenne kulturtiltak på kr 0,2 mill. overføres til Utvalg for oppvekst og kultur.

Linje 32: Informasjon/nett

Ved behandling av Handlings- og økonomiplan 2014-2017 bevilget kommunestyret kr 0,1 mill. til utarbeidelse av en informasjonsstrategi/kommunikasjonsstrategi med tanke

på å styrke kommunikasjonen utad til innbyggerne. Bevilgningen ble gitt i 2014 og 2015. Kommunikasjonsstrategi for Sola kommune ble vedtatt av kommunestyret 21.5.2015, jamfør k-sak 29/15. I tråd med vedtak i HØP 2014-2017 tilrår rådmannen å avvikle bevilgningen på kr 0,1 mill. fra 2016.

Linje 33: Kommunikasjonsrådgiver

Kommunestyret har vedtatt en strategisk kommunikasjonsplan, jamfør k-sak 29/15, i samsvar med vedtaket i Administrasjonsutvalget, for de neste årene. Noen av utfordringene i kommunikasjonsarbeidet er:

Sola kommune har forventninger om å ha en representant fra kommunikasjon i fire kommunale/regionale arbeidsgrupper. Dette gjelder i kommunereformen (går til sommer 2016), Bypakke Nord-Jæren, regional beredskap for Stavangerregionen og i IKDP Forus.

Kommunikasjonsavdelingen skal også medvirke i utviklingen av digitale samhandlingsløsninger med innbyggere og næringsliv, samt interne elektroniske arbeidsprosesser og nye intranettløsninger.

Kommunikasjonsavdelingen har ansvar for utvikling, drift og vedlikehold av nettsidene sola.kommune.no, Nye Sola Rådhus, intranettet og kommunens sosiale medier. Avdelingen har også ansvar for etablering og framdrift av en netttredaksjon for kommunens eksterne nettsider.

Det er forventninger til kommunikasjonsarbeid knyttet til utbygging i Risavika, og til innbyggermedvirkning i kommunens planarbeid. Sola har blant annet ansvar for en kommunikasjonsgruppe med representanter fra DSB, Sola kommune og Rogaland brann og redning.

Kommunikasjonsstrategien sier for årene framover at Sola skal bli en klarspråk-kommune. Det betyr et oppfølgingsarbeid av språknormer og innføring av klarspråk-prosjektet i kommunens avdelinger. Kommunikasjonsavdelingen skal også utvikle og styrke kommunens visuelle og skriftlige kommunikasjon i brosjyrer, rapporter og annet informasjonsmateriell.

Rådmannen tilrår å opprette 0,5 årsverk i 2016 til en kostnad på kr 0,33 mill. med en økning til totalt 1,5 årsverk fra 2017.

Linje 34: Økt stillingsressurs til beredskap

I HØP 14-17 vedtok kommunestyret å styrke beredskapsarbeidet med 0,5 årsverk. I f-sak 26/14 redegjorde rådmannen for et treårig prosjekt innenfor samfunnssikkerhet og beredskap. De planlagte aktivitetene på området krevde ressurser utover 0,5 årsverk, og rådmannen valgte å øke stillingsressursen midlertidig i prosjektperioden, dekket innenfor vedtatte rammer. Dette har til sammen utgjort en full stilling som beredskapsleder fra januar 2014.

Rådmannen skrev i Handlings- og økonomiplan 2015-2018 at erfaringene så langt med å sikre et systematisk beredskapsarbeid i hele organisasjonen bekrefter at det vil være behov for minst ett årsverk også etter prosjektperiodens utløp og det ble varslet om at det vil komme forslag i en senere handlings- og økonomiplan.

Prosjektet viser med all tydelighet at kommunens oppgaver er omfattende, og vil kreve mye oppmerksomhet i organisasjonen i årene framover, og at tidligere anslått behov for en fast stilling er nødvendig for å løse de viktigste oppgavene. Noen av oppgavene er:

- Utarbeidelse av risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS) på virksomhetsnivå – startet august 2015
- Oppfølging av helhetlige ROS (kommune og region), gjennom risikostyring i egen organisasjon og i samhandling med andre aktører
- Utarbeidelse av beredskapsplaner, på de ulike nivå i organisasjonen, basert på ROS
- Gjennomføre øvelser på alle nivå for å være best mulig forberedt til å takle utfordringer ved større påkjenninger.
- Oppfølging av tiltak identifisert i prosjekt "Risavika - kartlegging, forebygging og beredskap 2014 -2015"

Rådmannen tilrår å øke stillingsressurs til beredskap med 0,5 årsverk til en kostnad på kr 0,48 mill. fra og med 2016. Rådmannen understreker at beredskapsfeltet vil være i utvikling framover, og vil komme tilbake med en vurdering av ressursituasjonen på lengre sikt i en senere handlings- og økonomiplan.

Linje 35: Verktøy for befolkningsvarsling ved kriser

Som oppfølging av helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse for Stavangerregionen, skal SMS-varsling per mobiltelefon vurderes som tiltak ved akutte hendelser der store befolkningsmengder er involvert. SMS-løsningen gir tilgang til alle mobiltelefoner som befinner seg i området. Viktige meldinger kan sendes med prioritet på meget kort tid. Fra våren 2015 har kommunene Stavanger, Randaberg, Sandnes og Sola i samarbeid med nødetatene hatt et pilotprosjekt for uttesting. Erfaringene er meget positive. Rådmannen anbefaler at Sola kommune inngår i et spleiselag for anskaffelse og drift av verktøyet. For kommunenes del foreslås det at kostnadene fordeles etter folketall. Det er lagt til grunn at

kommunene fra andre aktører som har ansvar på dette området klarer å innhente totalt kr 350.000 til anskaffelsen og kr 300.000 til årlig drift. Dersom fullfinansiering ikke lykkes vil rådmannen ta det opp ved første tertialrapportering.

Rådmannen tilrår å bevilge kr 110.000 til Sola sin andel av anskaffelse og drift i 2016 og kr 55.000 til drift per år videre i planperioden.

Linje 36: Driftsmidler samfunnssikkerhet og beredskap

I tråd med opptrapping av innsatsen på dette området er det behov for egne budsjettmidler. Anskaffelse av utstyr til bruk ved krisehåndtering, konsulenttjenester til bistand ved spesielle utredninger, kompetanseheving og til løpende drift. Rådmannen tilrår å bevilge kr 0,2 mill. til dette formålet fra 2016.

Linje 37: Implementering av FFF i organisasjonen

Vedtaket av Handlings- og økonomiplan for 2014-2017 markerte overgangen til en ny omstillingsstrategi for Sola kommune. Fra omstilling gjennom kostnadsutt og budsjett-reduksjoner, skjer videre omstilling gjennom endrede arbeidsformer og endret innretning av tjenestetilbudet. Omstillingsstrategien forenkling, forbedring, fornying (FFF) ble presentert i ADM sak 24/14. Denne kontinuerlige omstillingen gjør det mulig å øke i tjenestetilbudet som følge av befolkningsvekst, uten at dette er finansieres fullt ut gjennom økte budsjetter. Organisasjonens evne til fornying skal styrkes ved å bygge en kultur der både ledere og medarbeidere kontinuerlig leter etter forbedringer og nye måter å gjøre ting på. Alle ansatte i kommunen skal involveres i arbeidet med forenkling, forbedring og fornying (FFF). Disse

prosessene skal bidra til å utruste organisasjonen med en tydelig struktur og metode for kontinuerlig forbedringsarbeid, slik at dette blir en naturlig del av arbeidshverdagen; "Sola kommune sin måte å jobbe på". Hittil har 8 medarbeidere fått opplæring i LEAN og innovasjonsmetodikk. Sammen med prosjektleder skal disse stå for den videre opplæring, implementering og veiledning i organisasjonen. Ressurspersonene har sine ordinære jobber i kommunale virksomheter, men vil i perioder frigjøres for å kunne jobbe med FFF. For noen av virksomhetene vil det da være nødvendig å ha vikar. For at de virksomhetene som avgir ressurspersoner skal ha økonomisk mulighet til å leie inn vikarer, foreslås det å sette av et beløp til dette.

Ett av de andre tiltakene som planlegges i 2016 er medarbeiderdag. For at alle skal få tilbud må dagen arrangeres gjentakende dager. Det vil være utgifter både til forelesere og materiell når alle ansatte skal samles.

For å kunne kjøre disse interne kompetansebyggende prosessene anslår rådmannen at det trengs midler til frigjøring tilsvarende 60 % stilling. Rådmannen tilrår å bevilge kr 0,4 mill. til implementering av FFF i organisasjonen.

Linje 38: Interkommunalt arkiv i Rogaland IKS

Sola kommune har en eierandel på 7,04 % i Interkommunalt arkiv i Rogaland IKS (IKA). Hver deltaker (kommune eller selskap) betaler tilskudd etter en fordelingsnøkkel som representantskapet vedtar. I tillegg betales det en årlig hyllemeteravgift/depotleie med utgangspunkt i arkivmaterialet som eierne har i IKAs depot. IKA flytter til et nytt arkivbygg på Ullandhaug medio 2017. Økte leieutgifter dekkes inn ved en økning i tilskuddet. Fra 2017 vil tilskuddet også inkludere depotleie. Rådmannens tilrådning til økning av

budsjettramme er basert på IKAs budsjettforslag for perioden 2016-2019.

Linje 39: Statliggjøring skatteoppkreveren

I Statsbudsjettet 2016 har regjeringen foreslått å overføre skatteoppkreveren til staten. Kommunene er trukket i rammetilskuddet med til sammen kr 630 mill. i 2016. Sola sin andel av trekket er på kr 2,9 mill. Det er planlagt at overføring skjer fra og med juni/juli 2016. Som følge av dette tilrår rådmannen å redusere budsjettet til team skatt, avdeling økonomi, med kr 1,75 mill. i 2016. Trekket i rammetilskuddet er beregnet etter delkostnadsnøkkel administrasjon i inntekts-systemet, og er høyere enn faktiske utgifter knyttet til skatteoppkreverens oppgaver.

Linje 40: Rådgiver drift og vedlikehold trådløst nettverk

Det vises til vedtak i sak 20/15 i Administrasjonsutvalget 12.05.2015 "Status for utbygging av trådløst nett i kommunale bygg tas til orientering. Rådmannen bes om å utarbeide en prioritert plan for utbygging av trådløst nettverk som skal være ferdigstilt innen utgangen av 2016". Sola kommune har i dag ca 100 trådløse basestasjoner. Oppfølging av disse samt videre utbygging vil kreve at avdeling IKT har en dedikert person som skal drifte nettverkene. Rådmannen tilrår å opprette ett årsverk som rådgiver hos avdeling IKT til dette formålet. Rådmannen vurderer at stillingen finansieres innenfor eksisterende budsjettramme.

TJENESTEOMRÅDE OPPVEKST OG KULTUR

Fagstab oppvekst

Linje 41: Psykologstilling, redusert statstilskudd

I forbindelse med behandling av HØP 15-18 vedtok kommunestyret å opprette en psykologstilling med delvis finansiering fra Helsedirektoratet. I henhold til forslag til statsbudsjett 2016 vil kommunene motta kr 0,3 mill. i tilskudd fra staten til delvis finansiering av psykologstillinger. Nedgang i refusjon i forhold til oppstartsåret 2015 legges derfor inn med kr 0,15 mill. per år i planperioden.

Linje 42: Den kulturelle skolesekken, overføring av 0,2 årsverk til Sola kulturskole

Rådmannen tilrår å overføre 0,2 årsverk øremerket den kulturelle skolesekken fra fagstab oppvekst til Sola kulturskole. Dette som følge av at oppgaven er flyttet i løpet av 2015. Tiltaket sees i sammenheng med linje 64.

Skole og SFO

Linje 43: Demografikostnader skole

Beregning av demografikostnader er basert på prognosene i skolebruksplanen. Rådmannen foreslår å legge inn ca 50 % av reelle demografikostnader i planperioden. Resten må dekkes inn via omprioriteringer av elevressursen med mer. Rådmannen tilrår å bevilge kr 2,3 mill. i 2016 med videre opptrapping i planperioden.

Linje 44: Styrking Grannes ressurscenter og SFO

Skolen har rapportert om behov for å øke ressursene som følge av at bistandsbehov for enkelte elever har økt, både ved

ressurssenteret og SFO. Rådmannen tilrår å øke budsjettet med kr 1 mill.

Linje 45: Økning foreldrebetaling SFO

Rådmannen foreslår å øke inntektsbudsjettet som følge av økt foreldrebetaling SFO inkludert mat med kr 100 per år.

Linje 46: Ekstratime naturfag mellomtrinn

I forslag til statsbudsjett 2016 er det lagt opp til og bevilget penger til én ekstra time naturfag per uke fra høsten 2016 på 5.-7. trinn. Rådmannen foreslår derfor å øke skolebudsjettet med kr 0,36 mill. tilsvarende Sola sin del av dette formålet, med en helårseffekt på kr 0,9 mill. fra 2017.

Linje 47: Kjøp av undervisningstjenester

Tiltaket gjelder kjøp av undervisningstjenester fra andre kommuner og private aktører for elever fra Sola. Inngåtte avtaler og utgifter på nåværende tidspunkt viser behov for en budsjettstyrking. Rådmannen tilrår derfor å øke budsjettet med kr 1,0 mill.

Kommunale og private barnehager

Linje 48: Økt tilskudd ikke-kommunale barnehager

Ved beregning av tilskuddet har rådmannen lagt til grunn dagens ordning og sist tilgjengelig telling per 15.12.14. Antall barn andre kommuner og netto kostnader barn plassert andre kommuner er vanskelig å estimere, da kostnader/inntekter tidligst er kjent i november for høsten 2015. Rådmannen estimerer nettokostnader barn andre kommuner til å bli tilnærmet lik 2014. Basert på disse forutsetninger forventer rådmannen at tilskudd øker med kr 3 mill. i 2016 i forhold til opprinnelig vedtatt budsjett 2015. Rådmannen tilrår å bevilge kr 3,0 mill.

til dette formålet. Tilrådning er i tråd med styrking av budsjett til ikke-kommunale barnehager vedtatt av formannskapet i forbindelse med budsjettoppfølging drift per 31.08.2015, f-sak 86/15. Rådmannen vil også gjøre oppmerksom på at det pågår en høring med mulighet for overgang til ny finansieringsordning fra 01.01.2016. I skrivende stund er det ukjent hva dette vil bety for kommunes kostnader.

Linje 49: Økt tilskuddsgolv fra 98 % til 100 % - ikke-kommunale barnehager

I forslag til statsbudsjett for 2016 legges det opp til at tilskuddsgolvet økes fra 98 % til 100 %. Dette gjøres for å få likeverdige rammevilkår mellom kommunale og ikke-kommunale barnehager. Kostnaden er beregnet til kr 2,8 mill. per år, og rådmannen tilrår å styrke budsjettet med tilsvarende sum.

Linje 50: Økning foreldrebetaling barnehage

Rådmannens estimat bygger på forslag til statsbudsjett 2016, hvor det legges opp til en økning av maksimalpris fra 2.580 til kr 2.655 per måned, eller 2,9 % for 2016.

Linje 51: Demografikostnader barnehager

Anslag på demografikostnader tar hensyn til siste oppdaterte behov, fremskrivning per september utarbeidet av kommuneplanleggere og gjeldende barnehagebruksplan. Usikre faktorer som kan påvirke anslagene er blant annet oppstart av ny barnehage på Jåsund, antall barn i oppstartsfasen i barnehagen på Jåsund, hvor barna kommer fra (andre barnehager i Sola kommune/andre kommuner), antall nullåringer gitt plass i private barnehager barnehageåret 2015/2016 og venteliste som per september 2015 viser 169 barn.

Rådmannen tilrår å bevilge kr 7,8 mill. til demografikostnader barnehager i 2016 med videre opptrapping i planperioden.

Linje 52: Gratis kjernetid/reduisert foreldrebetaling

Rådmannens estimat legger til grunn at ny ordning kan gjelde fra ca 50 til 100 familier, der husholdningens inntekt vi variere i beløpsstørrelse. I skrivende stund er 26 av om lag 60 søknader behandlet og inntektstap for høsten 2015 utgjør basert på behandlede søknader kr 0,22 mill. Rådmannen tilrår å bevilge kr 0,62 mill. i 2016 til dekning av forventet inntektstap.

Linje 53: Eksisterende vedtak spesialpedagogiske tiltak (både kommunale og ikke-kommunale barnehager)

Det spesialpedagogiske området er under omorganisering, jamfør sak 2/15 i Utvalg for oppvekst og sak 107/12 i formannskapet. Omfanget hittil viser behov for økning av budsjettramme også i 2016 og 2017. Rådmannen tilrår å bevilge kr 0,8 mill. i 2016 og 0,4 mill. i 2017 til det spesialpedagogiske området.

Linje 54: Administrativ ressurs kommunale barnehager

Sammenlignet med nabokommuner ligger de kommunale barnehagene i Sola kommune lavt når det gjelder administrative ressurser. Det er mange varianter av utregninger, men tabellen her gir oversikt over administrativ ressurs i forhold til størrelse på barnehagen for noen kommuner:

TABELL: SAMMENLIGNING ADMINISTRATIV RESSURS I BARNEHAGER

Kommune	Antall barn og antall avdelinger					
	36-2	54-3	72-4	90-5	108-6	126-7
Stavanger		1,0	1,2	1,2	1,5	1,7
Sandnes		1,0	1,0	1,25	1,5	1,75
Klepp	0,76	1,2	1,2	1,6	1,7	1,7
Gjesdal	0,9	1,2	1,4	1,7	1,7	1,7
Time		1,0	1,0	1,0	1,4	1,8
Hå	0,72	1,2	1,2	1,48	1,66	1,75
Sola		1,0	1,0	1,0	1,0	1,0

18 barn over 3 år eller 9 barn under 3 år utgjør vanligvis 1 avdeling

Sola har en fast ressurs (styrer) uavhengig av barnehagens størrelse, jamfør tabell ovenfor. Kommunen har barnehager med tre til seks avdelinger, og noen barnehager har flere bygg. Tabellen ovenfor viser at ledelsesressursen er betydelig større, særlig for barnehager med fem avdelinger og oppover.

Av våre 13 kommunale barnehager er det seks barnehager som har fem avdelinger eller mer. Det er av stor betydning for virksomhetslederne at de kan få avlastning til merkantile arbeidsoppgaver slik som praksis er i skolen. Det er per i dag tre barnehager som har utvidet ressurs; Røyneberg, Tananger/Risnes

og Dravhaug/Øygarden. De som trenger utvidet ressurs er; Grannes, Havnealleen og Tjelta med til sammen 50 % stiling. Kostnad er beregnet til å utgjøre 0,32 mill.

Helsestasjon

Linje 55: Økt bemanning helsestasjon – statlig satsning

I Statsbudsjettet 2015 økte regjeringen rammeoverføring til kommunene knyttet til satsing på helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Som følge av dette ble det i vedtatt HØP 2015-2018 opprettet ett årsverk i 2015. Rådmannen tilrår å opprette 1,5 årsverk i 2016 til en kostnad på kr 0,86 mill.

I forslag til statsbudsjett 2016 legger regjeringen opp til en ytterligere satsing på helsestasjons- og skolehelsetjeneste. I tråd med disse føringene foreslår rådmannen en videre opptrapping fra og med 2017 med ytterligere 1,5 årsverk, inkludert økte driftsutgifter.

Fagstab kultur

Linje 56: Økning husleierefusjon – lag og foreninger

Kulturhuset får årlig tilført budsjettmidler fra Felles inntekter og utgifter som en kompensasjon for at lag og foreninger får benytte kulturhuset vederlagsfritt. Denne kompensasjonen/husleierefusjonen har vært uforandret på kr 0,7 mill. i mange år og behovet for økning er betydelig. Rådmannen tilrår å øke husleierefusjonen relatert til lag og organisasjoner med kr 0,1 mill. i 2017, med en opptrapping til kr 0,3 mill. fra 2018.

Linje 57: Intern husleierefusjon – kommunale aktører

Bruk av kulturhuset til kommunal virksomhet i form av møter, kurs og samlinger er omfattende, og kulturhuset har hittil ikke fått kompensert sine utgifter til blant annet innleie av lyd- og lysteknikere i forbindelse med arrangementene. Kulturhuset har en presset økonomi, og har behov for å øke inntjeningen for å opprettholde den kvaliteten på tjenesten som forventes. Rådmannen vurderer at bruken av kulturhuset er et gode for virksomhetene i Sola, og ønsker å videreføre kulturhuset som et samlingspunkt for kommunens virksomheter. Rådmannen tilrår at det bevilges kr 0,25 mill. til dette formålet i 2016 med opptrapping i planperioden.

Linje 58: Lokale produksjonsmidler

I kommunens virksomheter er det mange kreative krefter, og det er behov for å avsette midler til å skape nye produksjoner på tvers i virksomhetene. Et eksempel vil være oppsetting av Oliver Twist. Rådmannen tilrår at det bevilges kr 0,25 mill. til dette formålet fra 2017 og videre i planperioden.

Linje 59: Justering driftstilskudd museer

Det er behov for å indeksregulere tilskudd til museer som Flyhistorisk museum, Krigshistorisk museum og Jærmuseet. Rådmannen foreslår derfor at driftstilskudd til museer økes med kr 0,17 mill. i 2016 og med videre opptrapping i planperioden.

Fritid**Linje 60: Vedlikehold av utstyr og inventar**

Fritidsklubbene og Stangelandsenteret har i dag ikke avsatt budsjettmidler som kan dekke løpende behov for nyanskaffelse/reparasjon av utstyr og inventar. Rådmannen tilrår å bevilge kr 150.000 til dette formålet. Budsjettmidlene til Stangelandsenteret, kr 50.000, foreslås finansiert gjennom overføring fra bevilgningsreserven for ungdomsformål, som Utvalg for kultur, samfunnsutvikling og miljø har disponert, jamfør linje 31.

Linje 61: Ferietilbud for barn inkludert plasser for ungdom med tilretteleggings-behov

Virksomhet Fritid har i flere år søkt og fått midler gjennom overføring fra Utvalg for kultur, samfunnsutvikling og miljø sin bevilgningsreserve for ungdomsformål, der ferietiltak har vært en av mange tiltak gjennom flere år. Det er nå imidlertid knyttet uforutsigbarhet til hvorvidt midlene er tilgjengelige, og når det må søkes hvert år blir dette lite hensiktsmessig. For å få en kostnadseffektiv tjeneste tilrår rådmannen at ferietilbudet opprettes som et fast tiltak i budsjettet til Fritid. Dette gir forutsigbarhet for brukerne og for ansatte som kan planlegge og inngå avtaler på noe lengre sikt. Rådmannen tilrår å bevilge kr 0,1 mill. til dette formålet gjennom overføring fra bevilgningsreserven for ungdomsformål, jamfør linje 31.

Linje 62: Aktivitetsmidler ungdomsinitierte tilbud Feelgood

I ny arbeidsmodell for fritid er det lagt opp til at ungdom selv står for planlegging og gjennomføring av aktiviteter. Virksomhet Fritid har tidligere fått midler fra Utvalg for kultur, samfunnsutvikling og miljø til dette

formålet, noe som har gjort at driften har vært uforutsigbar. For å få en kostnadseffektiv tjeneste tilrår rådmannen at aktivitetsmidlene opprettes som et fast tiltak i budsjettet til Fritid. Rådmannen tilrår å bevilge kr 0,1 mill. til dette formålet gjennom overføring fra bevilgningsreserven for ungdomsformål, jamfør linje 31.

Sola kulturskole**Linje 63: Fornyelse av utstyr og instrumenter**

I vedtatt Handlings- og økonomiplan 2015-2018 er det bevilget kr 0,2 mill. til fornyelse av utstyr og instrumenter ved kulturskolen. Rådmannen tilrår å øke denne rammen med kr 0,1 mill. fra 2017 for nødvendig utskifting av utstyr og instrumenter.

Linje 64: Den kulturelle skolesekken, overføring av 0,2 årsverk fra fagstab oppvekst

Rådmannen tilrår å overføre 0,2 årsverk øremerket den kulturelle skolesekken fra fagstab oppvekst til Sola kulturskole. Dette som følge av at oppgaven er flyttet i løpet av 2015. Tiltaket sees i sammenheng med linje 42.

Linje 65: Driftsmidler til Den kulturelle skolesekken

Det er behov for driftsmidler til forskjellige instrumentrekvisita med mer. Rådmannen tilrår at det bevilges kr 0,1 mill. til dette formålet fra 2017 og videre i planperioden.

Linje 66: Økning foreldrebetaling kulturskolen

Rådmannen tilrår at inntektsbudsjettet i 2016 økes med 3 % noe som tilvarer en gjennomsnittlig lønns- og prisvekst.

TJENESTEOMRÅDE LEVEKÅR

Fagstab levekår/felles levekår

Linje 67: Økt vederlagsbetaling, institusjoner

Vederlagsbetaling i institusjon er regulert i Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester. Rådmannen har lagt inn en forventet økning i inntektene på 3 % per år i tråd med lønns- og prisvekst i de siste årene. Dette samsvarer med økningen i forskriften de siste årene. I tillegg kommer nye plasser ved TABO som forventes å gi kr 0,38 mill. i 2017 og kr 1,1 mill. fra 2018 i økte inntekter og nye plasser ved ny sjukeheim i Sola som forventes å gi kr 1,0 mill. fra 2019. Rådmannen tilrår å øke inntektsbudsjettet for vederlagsbetaling i institusjon med kr 0,69 mill. i 2016, med en opptrapping i planperioden til kr 5,3 mill. i 2019.

Linje 68: Utskifting av leasingbiler

Ihht. inngått leasingavtale skal tjenesteområde levekår skifte ut to leasingbiler i 2016. Det koster ca kr 15.000 per bil i reparasjon og andre kostnader. Det ble i vedtatt HØP 2015-2018 lagt inn kr 0,28 mill. til utskifting av leasingbiler, som kan justeres ned med kr 0,25 mill. i 2016. På grunn av varierende antall biler som skiftes ut hvert år, vil kostnadene ved utskifting av biler variere. Rådmannen tilrår å redusere bevilgningen til utskifting av leasingbiler med kr 0,25 mill. i 2016.

Linje 69: Nytt sykehjem i Sola

Tabell under viser antall plasser for heldøgns omsorg sett opp mot behov ved en dekningsgrad på 21 %. I vedlegget til sak 18/13 behandlet i Utvalget for levekår 29.05.2013 (Behovsanalyse sykehjemsplasser) ble det gjort rede for at 21 % dekning ivaretok behovene, sammen med blant annet god sirkulasjon på kortidsplasser.

TABELL: ANTALL PASSER FOR HELDØGNSOMSORG SETT OPP MOT BEHOV V/DEKNINGSGRAD 21%

	2016	2017	2018	2019	2020	2022
Nye plasser	2	7	0	22	0	16
Totalt antall plasser	164	171	171	193	193	209
Behov ved 21 % dekning	156	164	170	177	181	193

Tall fra Kostra for 2014 viser at Sola kommune i dag har en dekningsgrad på 22 %, og en beleggsprosent på 90,5 %.

Øyeblikkelig hjelp plasser er lovpålagt fra 01.01.2016. Sola kommune viderefører avtalen om kjøp av to øyeblikkelig hjelp senger i Stavanger kommune. Sju nye plasser i 2017 er ved Tananger bo- og aktivitetssenter.

Ved årsskifte 2018/2019 åpner 42 plasser ved det nye sykehjemmet. Plassene erstatter

nåværende Soltun alderspensjonat, i tillegg får en 22 nye sykehjemsplasser. I henhold til befolkningsframskrivingen og beregnende dekningsgrad på 21 % viser tabell over at det ikke er behov for åpne alle 22 nye plasser i 2019. Rådmannen velger likevel å budsjettere med kr 15 mill. som tilsvarer helårseffekt av 22 nye plasser i 2019, og vil ved neste rullering av HØP komme med eventuell justering når mer oppdaterte prognoser for befolkningsframskriving foreligger.

Det er i tillegg planlagt 16 nye plasser ved et eventuelt påbygg av en etasje på Sola sykehjem.

Linje 70: Økte bidrag legevakt/K 46/ Krisesenteret/Funkishuset

Sola kommune har fra 01.06.2014 inngått administrativt vertskommunesamarbeid med Stavanger kommune om legevakt og psyko-sosialt kriseteam, jamfør k-sak 56/14 som ble behandlet i kommunestyret 11.09.2014. Det varsles nå en økning i utgiftene til drift av legevakt på grunn av ny akuttmedisinsk forskrift som kommer i år. Forskriften krever at legevaktene har utrykningsplikt ved akutte hendelser, noe som fordrer en utrykningsbil med tilhørende personell. Stavanger kommune har beregnet at dette vil gi en økt årlig kostnad for Sola kommune på kr 0,32 mill., men bare med halvårseffekt i 2016 siden dette ikke vil være på plass før tidligst medio 2016. I tillegg til dette vil driftskostnadene for Sola kommune øke mer enn tidligere forutsatt blant annet på grunn av innføring av nytt nødnett.

Økte kostnader til K46, Krisesenter og Funkishuset er lagt inn i henhold til inngåtte avtaler.

Rådmannen tilrår å øke bevilgningen til legevakt, K46, Krisesenter og Funkishuset med kr 0,41 mill. i 2016 med en økning i planperioden til kr 1,12 mill. i 2019.

Linje 71: Hjemmetjenestene, personaltøy

Arbeidstilsynet gjennomførte tilsyn i levekår høsten 2013. Hjemmetjenestene fikk pålegg om å bruke hensiktsmessig arbeidstøy og personlig verneutstyr. Påleggene ble innfridd 30.06.15, og helårseffekt av tiltaket er beregnet til 0,18 mill. Rådmannen tilrår å

bevilge kr 0,18 mill. til dekning av helårseffekt av personaltøy i hjemmetjenestene fra 2016.

Linje 72: Rådgiver omstilling levekår

Videreføring av prosjektstilling, rådgiver levekår i tråd med vedtaket i k-sak 50/14, Utredning av mulig konkurranseutsetting av kommunale tjenester samt vedtatt HØP 15-18.

Linje 73: Driftsmidler, velferdsteknologi

Bruk av teknologi skal bidra til at flere kan mestre eget liv og helse og bo lengre hjemme. Teknologi forebygger og utsetter innleggelse på institusjon. En viktig del av teknologisatsingen er å arbeide for at de ansatte sin hverdag blir mest mulig effektiv, slik at deres tid og kompetanse blir bedre utnyttet.

Sola kommune skal ta i bruk innovative løsninger for å forenkle, forbedre og fornye måten vi yter tjenester til våre innbyggere. Gjennom 2015 har det blitt kartlagt hvilke behov som kan løses ved hjelp av teknologi i Sola kommune. Innføring av ny teknologi som GPS, sensorteknologi, kameraovervåking og nye elektroniske systemer vil medføre utgifter til drift. Rådmannen tilrår å bevilge kr 0,3 mill. til drift av velferdsteknologi fra 2017.

Linje 74: Pasientskadeerstatning

Kommunen yter tilskudd til Norsk Pasientskadeerstatning for å dekke erstatning for pasientskader voldt i den offentlige helse- og omsorgstjenesten. Dette tilskuddet blir fastsatt av Norsk Pasientskadeerstatning. Tilskuddet har de siste årene vært høyere enn budsjettert. Rådmannen tilrår å øke bevilgningen til Norsk Pasientskadeerstatning med kr 0,17 mill. med en økning i planperioden til kr 0,2 mill. i 2019.

Linje 75: Fastlegeordningen, gjesteinnbyggere og helsetjenester i EØS

Kommunen har de siste årene sett en økning i utbetalingene til Helfo i forbindelse med gjesteinnbyggeroppgjør for fastlegeordningen samt for helsetjenester for kommunens innbyggere i EØS-området. Rådmannen tilrår å bevilge kr 0,3 mill. til dette formålet fra 2016.

Linje 76: Øyeblikkelig hjelp døgn (ØHD) senger

Øyeblikkelig hjelp døgnopphold for pasienter med somatiske sykdommer er lovpålagt fra 01.01.2016. Øremerkede tilskuddsmidler fra staten innlemmes nå i kommunens frie inntekter. Rådmannen tilrår å bevilge kr 2,65 mill. til øyeblikkelig hjelp døgnopphold i 2016 med en opptrapping i planperioden til kr 2,9 mill. i 2019.

I forslag til statsbudsjett 2016 varsler regjeringen at det tas sikte på å innføre plikt til kommunal øyeblikkelig hjelp innen psykisk helse- og rusområdet fra 2017. Det er fortsatt usikkerhet knyttet til finansiering og kostnad tilknyttet dette tilbudet. Rådmannen har derfor ikke innarbeidet dette i HØP 2016-2019.

Linje 77: Sola storkjøkken

Sola Storkjøkken KF har i sitt forslag til budsjett for 2016 lagt inn en reduksjon i tilskudd fra Sola kommune på kr 27.000 og en reduksjon på salg av mat til institusjoner på kr 98.000. Rådmannen tilrår å redusere bevilgningen til tilskudd og kjøp av mat til institusjoner med kr 0,13 mill., men med en økning i planperioden til kr 0,77 mill. i 2019 som følge av økte antall institusjonsplasser.

Linje 78: Vaskeritjeneste

Kostnader til kjøp av vaskeritjenester ved institusjonene er større enn budsjettert på dette området. Rådmannen tilrår å bevilge kr 0,32 mill. til dekning av økte kostnader til vaskeritjenester.

Linje 79: Interkommunalt smittevernarbeid

Smittevernarbeidet i Sola kommune er i dag spredt utover helsestasjon, sykehjem og hjemmebaserte tjenester. Rådmannen anbefaler å inngå et interkommunalt samarbeid med smittevernkontoret i Stavanger. Kontoret tar seg av det lovpålagte tuberkulosearbeidet og infeksjonskontroll i kommunen. I tillegg driver kontoret rådgiving av sykehjem og hjemmebaserte tjenester i smittevernspørsmål. Kostnaden ved et slikt samarbeid vil beløpe seg til ca 16 kr per innbygger per år. Rådmannen tilrår å bevilge kr 0,4 mill. til interkommunalt smittevernarbeid i 2016 med en økning til kr 0,43 mill. i 2019.

Linje 80 og 81: Psykolog

Sola kommune har mottatt tilskuddsmidler fra Helsedirektoratet for å kunne tilsette psykolog som skal jobbe med voksne som har psykiske lidelser og rusproblematikk. I forslag til statsbudsjett 2016 foreslår regjeringen å legge om rekrutteringstilskuddet for psykologer til et flatt årlig tilskudd gjennom en femårsperiode på kr 300.000 per psykologårsverk som rekrutteres fra 2016. For kommuner som allerede mottar tilskudd gjennom ordningen, foreslår regjeringen at de tas inn i den nye ordningen fra 2016.

Kommunen har søkt Helsedirektoratet om deltakelse i pilotprosjektet "Rask psykisk helsehjelp". Et av kravene er at kommunen skal ha fast tilsatt psykolog i 100 % stilling som

skal lede teamet "Rask psykisk helsehjelp". Rådmannen tilrår at det bevilges netto kr 0,48 mill. til finansiering av psykologstilling.

Linje 82, 83 og 84: Etablering av veiledningstjeneste i hjemmet, redusert kjøp av avlastningstjenester

Kommunestyret har vedtatt at det skal etableres en kommunal veiledningstjeneste i planperioden, jamfør k-sak 55/15 i møte 26.05.2015. Veiledningstjenesten etableres på tvers av tjenesteområdene oppvekst og levekår. Den skal gi hjelp og veiledning til familier med ulike utfordringer.

Veiledningstjenesten skal være tverrfaglig sammensatt, og vil bestå av tre hele årsverk. Tilskuddsmidler fra Fylkesmannen finansierer 1,5 årsverk i 2016. Det må søkes hvert år om nye tilskuddsmidler. Ett årsverk finansieres ved at ledige stillingshemler i oppvekst og levekår settes sammen. De resterende 0,5 årsverk foreslås bevilget i handlings og økonomiplanen. Rådmannen forventer at etablering av tjenesten vil gi et redusert behov for kjøp av avlastningstjenester fra private leverandører.

Rådmannen tilrår at det bevilges kr 0,65 mill. i 2016 inkludert kr 0,3 mill. i oppstarts-kostnader i 2016. Videre bevilges kr 0,35 mill. fra 2017 til finansiering av 0,5 årsverk i veiledningstjeneste i hjemmet. Rådmannen tilrår samtidig at rammen til kjøp av avlastningstjenester reduseres med kr 0,65 mill.

Linje 85: Samarbeidsavtale med Stavanger kommune vedrørende kommuneoverlege

Rådmannen tilrår at det legges inn et inntektsbudsjett for samarbeidsavtalen med Stavanger om bruk av kommuneoverlege i 0,4 årsverk på kr 0,48 mill. Avtalen går ut i

2016, og det er derfor ikke lagt inn inntekter senere i planperioden.

Sola sjukeheim

Linje 86: Økt legedekning

Samhandlingsreformens intensjon om at mer av pasientbehandlingen skal foregå i primærhelsetjenesten, har medført et økt behov for legeressurser i institusjon. En økt legedekning vil bidra til bedre gjennomstrømming på korttidsplassenene ved Sola sjukeheim. Sola kommune nærmer seg dermed Legeforeningens anbefalte normer for legedekning. Rådmannen tilrår å bevilge kr 0,48 mill. til finansiering av økt legedekningen ved Sola sjukeheim tilsvarende 40 % stilling.

Sola bo- og hjemmetjenester

Linje 87: Trygghetsalarm

Kommunestyret har vedtatt å leie trygghetsalarmer fremfor å kjøpe, jamfør k-sak 37/14 i møte 12.06.2014. Kostnadene viser seg å bli lavere enn antatt i HØP 2015-2018. Rådmannen tilrår å redusere rammen til leie av trygghetsalarmer med kr 0,5 mill.

Tananger bo- og hjemmetjenester

Linje 88: Åpning av ny avdeling ved TABO, sju senger

Rådmannen har på bakgrunn av ledig kapasitet i institusjon, ikke funnet det nødvendig å foreslå bevilgning av driftsmidler til opptrapping av sju senger ved TABO før 2017. Som følge av dette foreslås det bevilget kr 2,3 mill. i 2017. Rådmannen vurderer fortløpende det eksakte behovet for nye plasser og vil komme tilbake med eventuelle justeringer ved neste rullering av HØP.

Miljøtjenesten

Linje 89: Sande dagsenter – økt behov for bemanning

Sande dagsenter vil fra høsten 2016 motta nye brukere med store og sammensatte behov. Dagsenteret har derfor behov for å få tilført midler tilsvarende et årsverk fra 2017, med delårseffekt i 2016. Det vil ikke være mulig å flytte ressurser fra bolig for å styrke dagsenteret. Rådmannen tilrår å bevilge kr 0,65 mill. til ett årsverk ved Sande dagsenter fra 2017 med en delårseffekt på kr 0,2 mill. i 2016.

Linje 90: Bemanning av base, boliger for mennesker med psykisk utviklingshemming

Det skal bygges kommunale utleieboliger, (gruppe 1). Prosjektet har planlagt oppstart og ferdigstilling i 2018. Prosjektet innebærer seks leiligheter og en bemannet personalbase. Eksakt ressursbehov vil først kunne settes når aktuelle brukere har fått vedtak på tjenestene. Rådmannen anbefaler å bevilge kr 0,5 mill. i 2018 med helårsvirkning fra 2019 på kr 3,0 mill.

Psykisk helsearbeid og rus

Linje 91: Redusert av statlig finansiering av stillinger

Tre årsverk innen Psykisk helsearbeid og rus blir i perioden 2015 til 2017 finansiert med statlige midler. Dette gjelder arbeidsleder i Lag A, biveileder og ettervernskonsulent. Sola kommune må dekke kostnadene til disse tre årsverkene fra 2018. Rådmannen tilrår å bevilge kr 1,95 mill. fra 2018 til finansiering av disse stillingene.

Linje 92: Driftsbudsjett, leasingbiler/Lag A

Psykisk helsearbeid og rus har behov for å styrke driftsbudsjettet når det gjelder drift av leasingbiler og driftskostnader til Lag A. Kostnadene til leasingbiler har økt på grunn av økt antall biler. I tillegg har Lag A behov for økte driftsmidler for å kunne tilby et godt aktivitetstilbud til sine brukere. Rådmannen tilrår å bevilge kr 0,25 mill. til økte driftskostnader til leasingbiler og Lag A, med en nedtrapping til kr 0,2 mill. fra 2018.

NAV – Sosiale tjenester

Linje 93: Kvalifiseringsprogrammet – økt stillingsressurs

Tilbudet gis til personer som vurderes å ha en mulighet for å komme i arbeid gjennom tettere og mer forpliktende bistand og individuell oppfølging. Dette handler i stor grad om personer som uten et slikt program vil være avhengige av økonomisk sosialhjelp som hovedinntektskilde over lengre perioder. Kvalifiseringsprogrammet er et fulltidsprogram. Programmet skal være individuelt tilpasset og målrettet, slik at det kan være med på å støtte opp under og forberede overgangen til arbeid. Rådmannen tilrår å bevilge kr 0,33 mill. til finansiering av ytterligere 0,5 årsverk som skal arbeide med personer med nedsatt arbeidsevne gjennom kvalifiseringsprogrammet. Rådmannen forventer at økt stillingsressurs tilknyttet kvalifiseringsprogrammet vil bidra til å redusere veksten i utgiftene til økonomisk sosialhjelp.

Linje 94: Flyktningeteamet – økte stillingsressurser

Antall flyktninger har økt, og formannskapet har vedtatt å ta imot ytterligere 15 flyktninger i 2016. Rådmannen tilrår å styrke NAV ved å

bevilge kr 0,98 mill. til finansiering av 1,5 årsverk fra 2016, og ytterligere ett årsverk i 2017, totalt kr 1,63 mill.

Linje 95: Økonomisk sosialhjelp

Utgiftene til sosialhjelp øker på grunn av en økende arbeidsledighet. Rådmannen tilrår å øke sosialhjelpsbudsjettet med kr 3 mill., noe som tilsvarer ca halvparten av utgiftsøkning i 2015. Rådmannen forventer at økt stillingsressurs tilknyttet kvalifiseringsprogrammet, jamfør linje 93, vil bidra til å redusere veksten i utgiftene til økonomisk sosialhjelp.

Fysio- og ergoterapitjenesten

Linje 96: Formidling av syn- og hørselshjelpemidler

Formidling av syn- og hørselshjelpemidler er en lovpålagt oppgave som alle kommuner skal ha tilbud om. Fysio- og ergoterapi tjenesten har en 0,3 årsverk til dette. Ventelister og en stadig økende etterspørsel synliggjør et behov for styrking av denne tjenesten. Rådmannen ser behov for å øke med ytterligere 0,3 årsverk innen formidling av syn- og hørselshjelpemidler, og tilrår å bevilge kr 0,2 mill. til dette formålet.

Linje 97: Videreføring av tiltak finansiert gjennom folkehelsemidler

Ulike folkehelse tiltak har de siste tre årene vært delvis finansiert med tilskudd fra folkehelsemidler. Tanken var at tilskuddene skulle stimulere til etablering av nye tiltak. For å kunne opprettholde driften av tiltakene "Forebyggende hjemmebesøk", Trening 60+, yoga, kokkekurs, drift av Frisklivssentralen, åpne foredrag, Juztmove, må det bevilges varige driftsmidler. Rådmannen tilrår å bevilge kr 0,4 mill. til videreføring av tiltak som

tidligere har blitt delvis finansiert ved folkehelsemidler.

Linje 98: Ergoterapi barn – økt stillingsressurs

Det er et udekket behov for ergoterapi ressurser til barn og unge som skal arbeide med tilrettelegging for at brukere kan bo hjemme. Rådmannen tilrår å bevilge kr 0,34 mill. til finansiering av 0,5 årsverk som ergoterapeut for barn og unge.

Linje 99: Indeksregulering, driftstilskudd

Driftstilskudd til fysioterapeuter utbetales til fysioterapeuter som har driftsavtale med kommunen. Tilskuddet justeres årlig fra 1. juli. Rådmannen tilrår å øke bevilgningen til driftstilskudd med kr 0,18 mill. i 2016 med en økning i planperioden til kr 0,47 mill. i 2019.

Linje 100: Økning fastlønnsstilskudd

Fastlønnsstilskuddet er hjemlet i forskrift om fastlønnsstilskudd til delvis dekning av kommunens utgifter til fysioterapitjenesten. Fastlønnsstilskuddet bestemmes av Staten ved Helse- og omsorgsdepartementet i juni/juli hvert år og skal gå direkte til å dekke en del av kommunens lønnsutgifter til ansatte fysioterapeuter. Rådmannen tilrår å øke inntektsbudsjettet for fastlønnsstilskudd med kr 0,14 mill. i 2016 med en økning i planperioden til kr 0,29 mill. i 2019.

TJENESTEOMRÅDE SAMFUNNSUTVIKLING

Fagstab Samfunnsutvikling

Linje 101: Rådgiver, helårseffekt

Kommunestyret vedtok ved behandling av HØP 15-18 å opprette ett årsverk som rådgiver i fagstab Samfunnsutvikling med halvårseffekt fra 2015. Rådmannen tilrår å bevilge kr 0,44 mill. til dekning av helårseffekt fra 2016.

Eiendom

Linje 102: Bygg som tas i bruk, FDV-kostnader

Bygg som nytt rådhus, ressurscenteret Grannes, nytt sykehjem og nye kommunale utleieboliger vil tas i bruk i planperioden. Dette medfører netto økte forvaltnings-, drift- og vedlikeholdsutgifter som blant annet renhold, vaktmestertjenester, strøm, forsikring og diverse vedlikeholdsutgifter. Rådmannen tilrår at det bevilges kr 1,24 mill. til dekning av økte FDV-kostnader i 2016 med en opptrapping i planperioden til kr 10,11 mill. i 2019. Det er ikke medregnet økte kostnader til løpende drift i usolgte selvfinansierte leiligheter.

Linje 103 og 104: Regjeringens tiltakspakke for økt sysselsetting, skoler og omsorgsbygg

I forslag til statsbudsjett 2016 skriver Regjeringen følgende "I Regjeringens tilskuddspakke for økt sysselsetting foreslås det et engangstilskudd på kr 500 mill. til vedlikehold og rehabilitering av skoler og omsorgsbygg som kommer i tillegg til veksten i kommunens inntekter."

For Sola kommune utgjør dette kr 2,5 mill. 70 % av tilskuddsmidlene er tiltenkt vedlikeholdsprosjekter på kommunens skolebygg, mens de resterende 30 % er tiltenkt vedlikeholdsprosjekter på kommunens omsorgsbygg.

Linje 105: Økte leieinntekter

Sola kommune overtok i 2014 et lager i Risavika. Lageret blir i dag leid ut til kr 0,8 mill. årlig. Kommunen har ingen utgifter i forbindelse med lageret. Rådmannen tilrår at inntektsbudsjettet økes med kr 0,8 mill.

Linje 106: Økte billettinntekter Idrett og Bad

Rådmannen foreslår at billettprisene for bruk av kommunale anlegg økes med 3 % for å dekke inn generell lønns- og prisvekst. Merinntekten vil utgjøre totalt kr 13.000 årlig. Rådmannen tilrår at inntektsbudsjettet økes med kr 13.000.

Linje 107 og 108: Deltidsstilling spesialarbeider Idrett og Bad

Det er behov for 0,32 årsverk som badebetjent og spesialarbeider. En spesialarbeider er en som i tillegg til å utføre oppgavene til en badebetjent har ansvar for vannbehandling, tilsyn og drift/vedlikehold av hallene. Det er per i dag kun syv medarbeidere som har denne kompetansen, noe som gjør badeanleggene sårbare for nedetid. Deltidsstillingen finansieres av redusert bruk av overtid i seksjonen. Rådmannen tilrår å opprette 0,32 årsverk som spesialarbeider i seksjon Idrett og Bad til en kostnad på kr 0,18 mill.

Kommunalteknikk

Linje 109 og 110: Fagarbeider VA

Det er behov for å styrke seksjonen vann og avløp med ett årsverk for å kunne håndtere økt arbeidsmengde på grunn av stor utbyggingsaktivitet i kommunen, og vannverkets sårbarhet ved feil/brudd i ledninger. Rådmannen tilrår at det opprettes ett årsverk som fagarbeider innenfor VA. Stillingen er 100 % gebyrfinansiert.

Linje 111-115: Driftskostnader VAR

Linjene samler økte driftskostnader for seksjonene vann, avløp og renovasjon. I.V.A.R. skal i løpet av de neste årene oppgradere både vannbehandlingsanlegg og renseanlegg, noe som vil føre til økte gebyrer for Sola

kommune. Det er planlagt en opptrapping av driftskostnadene til seksjonene vann, avløp og renovasjon i planperioden, blant annet av vedlikeholdskostnader. I 2016 er det planlagt vedlikehold av en VA-ledning i krysset Kleppvegen/Nordsjøvegen som følge av at Statens Vegvesen skal bygge om krysset. Alle kostnadene her er 100 % gebyrfinansierte.

Arealbruk

Linje 116 og 117: Prosjektleder kloakking Kolnes

Kommunestyret vedtok ved behandling av HØP 15-18 å opprette en midlertidig stilling som prosjektleder for kloakking på Kolnes fra 2015 til en kostnad av kr 0,8 mill. for perioden 2015-2017. Prosessen med ansettelse har imidlertid tatt mye lenger tid enn tidligere forutsett, og ny prosjektleder vil sannsynligvis ikke være på plass før i starten av 2016. Dette betyr at prosjektet forskyves ett år. Stillingen finansieres fullt ut gjennom bruk av fond for spredte avløp. Rådmannen tilrår at prosjektet videreføres til og med 2018.

Linje 118: Konsulenttenester

Kommunestyret bevilget i vedtatt HØP 15-18 kr 90.000 til økt bruk av konsulenttenester i 2015 hos seksjon Plan. Dette var en engangsbevilgning i 2015, og videreføres dermed ikke i planperioden.

Linje 119: Plan (ny fordeling mellom skatt 80 % og gebyr 20 %)

Rådmannen viser til vedtaket i f-sak 91/15 "Revidering av selvkostprinsipp hos virksomhet Arealbruk": "Fordelingen mellom skatte- og gebyrfinansiering vil bli reberegnet i Handlings- og økonomiplaner basert på forventet aktivitetsnivå i budsjettåret, og vil

bli etterkalkulert ved årlig regnskapsavslutning". Rådmannen har sett på forventet aktivitetsnivå for alle seksjoner hos virksomhet Arealbruk i 2016 og ser at det er grunn til å tro at seksjon Plan fremdeles vil ha et lavt nivå av gebyrbelagt aktivitet. Av denne grunn foreslår rådmannen at fordelingen mellom skatt og gebyr hos seksjonen i 2016 budsjetteres med 80 % skattefinansiert aktivitet og 20 % gebyrfinansiert aktivitet. På bakgrunn av endret prosentfordeling mellom skatt- og gebyrfinansiert aktivitet tilrår rådmannen å øke skattefinansiert del av budsjettet til seksjon Plan med kr 4,2 mill. fra 2016.

3. Kommunens utvikling

Sola kommune er, som resten av regionen, preget av usikkerhet i oljemarkedet. Kommunen må ta grep for å gjøre ringvirkningene minst mulig. Det legges vekt på en bærekraftig utvikling og et utstrakt samarbeid med nabokommuner. Innbyggerne i kommunen skal, uavhengig av alder, inntekt og ressurser, sikres tilgang på tjenester av god kvalitet gjennom tiltak som fremmer helse, trivsel og gode sosiale og miljømessige forhold.

Kapittel 3 Kommunens utvikling er inndelt som følger:

- 3.1. Kommuneplan
- 3.2. Samfunnsutvikling – bærekraftig utvikling
- 3.3. Befolkningsutvikling
- 3.4. Boligbygging
- 3.5. Transport
- 3.6. Næringsutvikling
- 3.7. Folkehelse og livskvalitet
- 3.8. Trygge og gode oppvekstvilkår
- 3.9. Senterstruktur i kommunen
- 3.10. Samfunnssikkerhet og beredskap

3.1. Kommuneplan

Gjeldende Kommuneplan er vedtatt for perioden 2015-2026. De sentrale utfordringer i kommuneplanen er å avstemme de samfunnsmessige utfordringer for kommunens innbyggere med tanke på god livskvalitet i alle livets faser på den ene side, og å legge til rette for en bærekraftig utvikling gjennom en formålstjenlig arealdisponering på den andre side.

Innenfor kommuneplanens samfunnsdel har kommunestyret vedtatt fem satsingsområder, se punktliste. Disse er nærmere beskrevet i kommuneplanen.

- 1. Helsefremmende lokalsamfunn med ansvar for hverandre.
- 2. God oppvekst for alle.
- 3. Helhetlig lokalsamfunnsutvikling – Sola i regionen.

- 4. Bærekraftig økonomi.
- 5. Innovativ organisasjonsutvikling.

Sola kommune fremstår som en svært dynamisk og potent kommune. Arbeidsledigheten stiger, men antallet arbeidsplasser er nesten like høyt som innbyggertallet. Kommunen er vertskommune for helt sentrale regionale næringsklynger som Stavanger lufthavn Sola, deler av Forus-området og Risavika havn. I tillegg er Sola kommune en betydelig jordbrukskommune.

I løpet av 2016 skal ny planstrategi utarbeides og ferdigstilles. Planstrategien er en arena for å drøfte utviklingstrekk i kommunen som samfunn og organisasjon. Dette blir grunnlaget for å vurdere planbehovet i kommunestyreperioden. Planstrategien skal vedtas senest ett år etter at nytt kommunestyre er konstituert.

3.2. Samfunnsutvikling – bærekraftig utvikling

Nedgang i oljeproduksjon får konsekvenser også for Sola-samfunnet. Færre arbeidsplasser resulterer i lavere befolkningsvekst og lavere etterspørsel etter boliger. Det vil være viktig i tiden fremover å støtte opp om initiativ som kan bidra til å skape nye arbeidsplasser innenfor ulike områder. Næringslivet må gis utviklingsmuligheter, forutsigbarhet og gode konkurransevilkår. Viktige forutsetninger for dette er blant annet kvalifisert arbeidskraft, nødvendige arealer og at transportbehovet, både for folk og varer, dekkes på en effektiv måte.

Sola kommune har sammen med Stavanger og Sandnes gjennom Bypakke Nord-Jæren forpliktet seg til å redusere privatbilens del av transportbehovet, det vil si en tilnærmet null-økning ut fra dagens nivå. Pakken innebærer en total revisjon av dagens bompengoordning og en betydelig satsning på sentrale vei-prosjekter, med vekt på varetransport, kollektivtilbud og sykkelnett. Den største delen av fremtidig vekst skal tas gjennom kollektiv transport, sykkel og gange. Dette er en formidabel samfunnsmessig oppgave som vil kreve ressurser til omlegging, innovativ kraft og en betydelig holdningsendring på en rekke felt, men som kan gi en betydelig miljø-messig gevinst, mer effektiv transport-avvikling, bedre folkehelse, livskvalitet og oppvekstmiljø. For Sola kommune vil Transportkorridor Vest fra Sømmevågen til Sundekrossen, en firefelts vei med gang- og

sykkelvei gjennom jordbruks-, nærings- og befolkningsområder bli et prøveprosjekt på hvordan Bypakke Nord-Jæren vil lykkes.

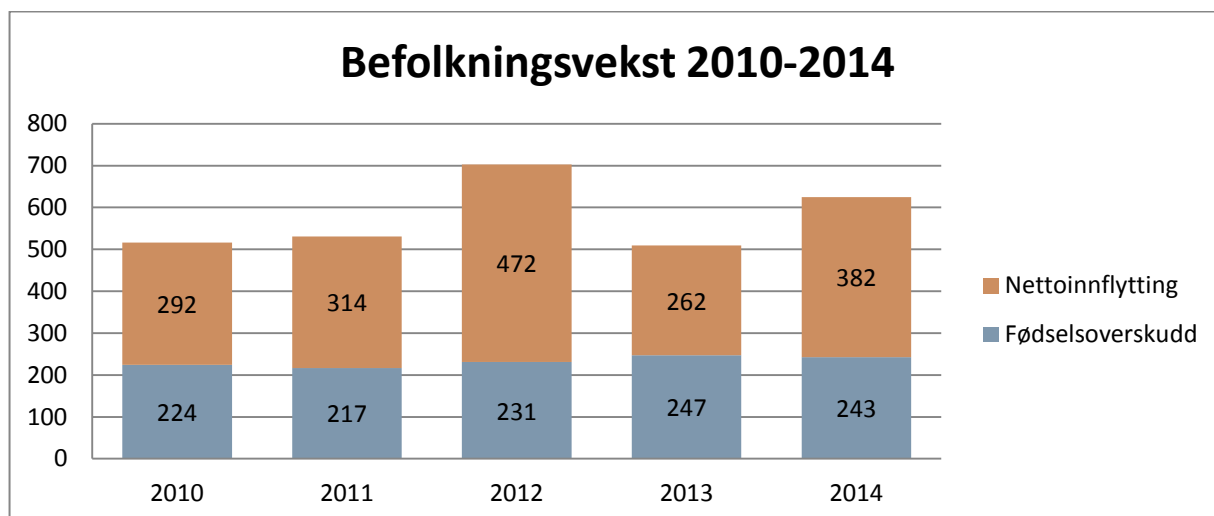
Forus er et område som over noen tiår har utviklet seg til å bli et av Norges viktigste næringsområder. Gjennom arbeidet med Interkommunal kommunedelplan for Forus har Sola, Sandnes og Stavanger kommuner en felles ambisjon om å videreutvikle Forus som et næringsområde av nasjonal og regional betydning. Planen har en tidshorisont frem til 2040.

3.3. Befolkningsutvikling

3.3.1. Befolkningsvekst

Per 01.01.2015 var det 25.708 personer som var registrert bosatt i Sola kommune. Årlig prosentvis vekst fra 2010-2015 var på om lag 2,4 %. Kommunen ligger i en region med store årlige flyttestrømmer. Befolkningsveksten har de siste årene svingt mest i takt med netto innflytting, mens fødselsoverskuddet har vært relativt stabilt.

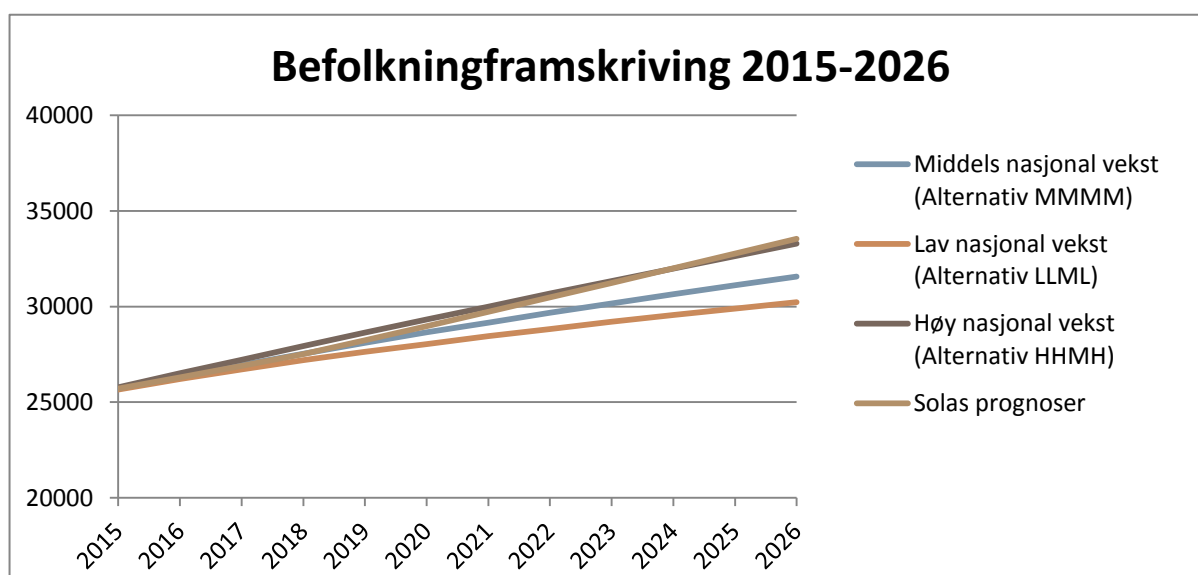
Norges befolkning blir stadig mer internasjonal, og også Sola kommune opplever en voksende innvandrerbefolkning. Per 2015 hadde 4.763 Solabuer innvandrerbakgrunn, en andel på 18,5 % av befolkningen. Det vil si at de selv har innvandret til Norge, eller at de er født i Norge og begge foreldrene har innvandret. Det bor personer med bakgrunn fra over 110 land i Sola kommune.

3.3.2. Befolkningsframskriving

Statistisk Sentralbyrå (SSB) fremskriver befolkningstall i flere alternativer basert på lav, middels og høy nasjonal vekst. Diagrammet nedenfor viser forventet befolkningsutvikling i Sola i kommuneplan-perioden 2015-2026, med utgangspunkt i SSBs alternativer; LLML (lav nasjonal vekst: lav fruktbarhet, levealder og nettoinnvandring), MMMM (middels nasjonal vekst: middels

levealder, middels mobilitet og middels innvandring) og HHMH (høy nasjonal vekst: høy fruktbarhet, høy levealder, middels mobilitet og høy netto innvandring). Sola kommunes egne prognoser er basert på forventet boligbygging. Prognosene viser at vi kan passere 30.000 innbyggere i 2022. Det må planlegges for oppimot 33.000 innbyggere i 2026. Kommuneplanen planlegger for en årlig vekst på 2,2 %.

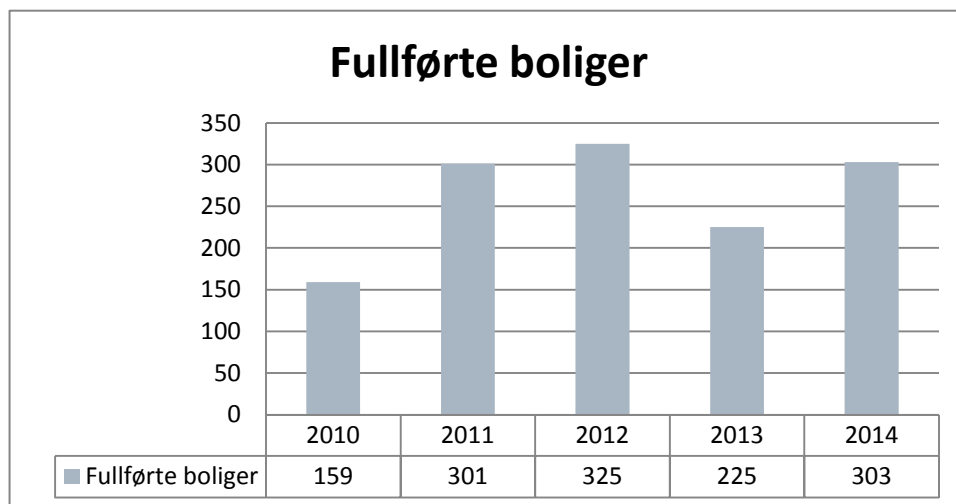

3.4. Boligbygging

3.4.1. Utbygging – boliger

I 2014 ble det fullført 303 nye boenheter. Det har fra årtusenskiftet vært en markert økning i boligbygging i kommunen. Figuren under viser fullførte nye boenheter i perioden 2010 til

2014. Gjennomsnittlig antall fullførte boenheter per år i perioden var 262. Kommunen ser tendenser til at salg av nye boliger går noe senere enn tidligere.

3.4.2. Boligbygging

Etterspørselen etter bolig påvirkes av mange faktorer, blant annet arbeidsmarkedet og befolkningssammensetning. Sola kommune legger følgende faktorer til grunn for planperioden:

- Vekstprosent: 2,2 % per år, eller i snitt 624 nye innbyggere
- Antall personer per boenhet: 2,4
- Forventet innbyggertall i 2026: om lag 32.600

Med dette utgangspunktet er det anslått et behov for 260 nye boenheter per år. Dette for å ta høyde for befolkningsvekst, men samtidig legge til rette for et utbyggingsvolum på Jåsund og Myklebust, og senere Vestø, Skiftesvik og Stokkavik, som forsvarer tunge tiltak innen infrastruktur. Myklebust, Jåsund, Sola og Tananger sentrum, samt Skadberg vil være de største utbyggingsområdene i årene

fremover. I tillegg kommer utbygging av Kvithei gjennom kommunens kommunale foretak. På Bærheim er målet å utvikle området med rimelige boliger for blant annet førstegangsetablerere.

Krav om god tilknytning til kollektivakser for områder med høy boligtetthet skal bidra til en mer effektiv og miljøvennlig trafikkavvikling. Plan- og bygningsloven og kommuneplanbestemmelsene inneholder krav om blant annet størrelse på utearealer, mengde dagslys, parkering, med videre som også skal bidra til at det utvikles gode boligområder.

3.5. Transport

Transportproduksjonen i kommunen er svært høy. Dette har direkte sammenheng med lokasjonen av flyplass, samt næringsklynger på Forus og i Risavika. Også forhold som demografi, boligbygging og konjunkturer

spiller inn. Regionen er preget av spredt bebyggelse, stor grad av mellomlang pendling og med et kollektivtilbud som oppfattes som lite tjenlig er det privatbilen som dekker transportbehovet for folk flest.

Det er av mange grunner vanskelig å se for seg at man ensidig kan bygge seg ut av kø- og rushtidsproblematikk, både for person- og varetransport. Det må tas flere grep på en gang, og man kan ikke vente på et tilfredsstillende og fungerende kollektivtilbud før man iverksetter tiltak på andre områder. Transport er ett av de områdene der alt syntes å henge sammen med (nesten) alt.

Kommunens fremtidige behov for transport vil med all sannsynlighet øke de kommende årene, dette på tross av tiltak for å redusere bruken av privatbilen. Det er særlig planer for fortetting i Forus-området, utbygging av næringsområder i forbindelse med flyplassen og Risavika som vil skape behov for både vare- og privattransport. I tillegg vil gjennomføringen av Transportkorridor Vest trolig øke gjennomgangstrafikken i kommunen. Til sist vil den generelle befolkningsøkning gi press i transportsektoren.

Det er derfor gledelig å registrere en markert økning i lengden på gang- og sykkelveinettet i kommunen, og at man samtidig har satt i gang detaljregulering av øst-vestaksen i det fremtidige høyverdige regionale kollektivnettet. I årene som kommer er det forventet at dette vil være et sentralt planpolitisk virkemiddel.

3.6. Næringsutvikling

Sola kommune har i dag godt utbygde næringsareal på Forus, i Risavika, i tilknytning til Stavanger lufthavn Sola og i Tananger

sentrum. Alle næringsarealene i Sola ligger i tilknytning til planlagte høyverdige transportårer.

I Regionalplan for Jæren vises det til fremtidig utvikling på Forus. Det utarbeides også en Interkommunal kommunedelplan for Forus for Stavanger, Sola og Sandnes som ser på hvordan Forus-området skal utvikle seg videre.

Det pågår også arbeid med å utarbeide en ny kommunedelplan for Stavanger lufthavn Sola. Her ser man blant annet på hvordan man kan tilrettelegge for økt næring. Videre pågår det et reguleringsplanarbeid for Risavika nord som legger til rette for økt arealutnyttelse.

Sentrumsplanen for Sola er godkjent og legger til rette for betydelig fortetting av både bolig og næring, hovedsakelig handel. I Tananger er arbeidet med ny sentrumsplan godt i gang. Det legges opp til at planen vil bli egen-godkjent og behandlet for andre gang i løpet av høsten 2015.

I vedtatt kommuneplan 2015-2026 vises det til fremtidig offentlige arealer på Grannes i tilknytning til Universitetet i Stavanger (UiS). Det pågår arbeid med områdeplan for universitetsområdet som kan generere både arbeidsplasser og økt mengde studentboliger.

Sola kommune opplever i 2015 store endringer i arbeidsmarkedet, og en økende arbeidsledighet. Per august 2015 har NAV Sola 510 registrerte arbeidsledige, en økning på om lag 220 personer siden årsskiftet 2014-2015. Sola kommune er den kommunen i Rogaland hvor arbeidsledigheten økte prosentvis raskest de første månedene av 2015. Hovedårsaken tilskrives nedgangen i olje- og gassnæringen. Det er samtidig forventet at flere vil miste jobbene fremover,

både i oljerelatert industri og i annen industri som følge av ringvirkninger. Som en direkte konsekvens av dette opplever kommunen mindre etterspørsel etter næringsarealer enn tidligere.

3.7. Folkehelse og livskvalitet

Sola kommune står midt oppi en betydelig befolkningsvekst. Befolknings-sammensetningen endrer seg, og etter hvert vil det bli flere eldre. Dette får konsekvenser for tjenestetilbudet, og for hvordan kommunen utvikler sine tjenester. Ved å prioritere helsefremmende og forebyggende arbeid kan veksten i behovet for kommunale tjenester trolig avdempes, og tilgjengelige ressurser kan settes inn der de trengs mest.

Folkehelsearbeid handler om å skape gode oppvekstvilkår for barn og unge, forebygge sykdom og skader, og å utvikle et samfunn som legger til rette for sunne levevaner, beskytter mot helsetrusler og som fremmer fellesskap, trygghet, inkludering og deltagelse.

I følge folkehelseloven skal alle kommuner fremme folkehelsen ved å påvirke faktorer som direkte eller indirekte fremmer befolkningens helse og trivsel, både fysisk og psykisk. God folkehelse skapes gjennom god samfunnsutvikling. Samtidig er folkehelsen i befolkningen en viktig faktor for god utvikling. En rekke forhold i samfunnet påvirker folkehelsen, som bolig, utdanning, arbeid og fysiske og sosiale miljøer.

God oversikt er en forutsetning for god folkehelse. Gjennom å få oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer skal man

identifisere sine folkehelseutfordringer.³ Disse skal inngå som grunnlag for planlegging etter plan- og bygningsloven, og som grunnlag for tiltak. Hvilken del eller sektor av kommunen som må gjennomføre tiltak, vil variere med hvilken utfordring man står overfor. Det arbeides med å etablere en bedre struktur for et systematisk folkehelsearbeid integrert i kommunens generelle styrings- og kvalitets-system. Kommunens plikt til å føre internkontroll med folkehelsearbeidet innebærer at kommunen har tilstrekkelig styring med etterlevelsen av bestemmelsene. Fylkesmannens egenmeldingstilsyn med folkehelsearbeidet i alle kommuner i Rogaland høsten 2015 vil vise hvor langt Sola kommune er kommet, og være en hjelp for det videre arbeidet.

Det nye regelverket angir en arbeidsform for folkehelsearbeidet, og bestemmelsene er tilpasset plan- og bygningsloven. Høsten 2015 begynner arbeidet med det skriftlige oversiktsdokumentet som skal utarbeides hvert fjerde år. Dette skal inngå som grunnlag for arbeidet med kommunens planstrategi, som skal vedtas 2016 og vil derfor være hovedfokus for folkehelsearbeidet i 2015 og 2016. Kommunen skal videre fastsette

³ Alle kommuner skal ha oversikt over folkehelsen i befolkningen. Å ha oversikt innebærer å ha oversikt over helsetilstand, påvirkningsfaktorer, folkehelseutfordringer og ressurser, slik at man kan planlegge og gjennomføre effektive tiltak. God oversikt bidrar til et mer treffsikkert folkehelsearbeid – og en god samfunnsutvikling, ved at det er de faktiske utfordringene som legges til grunn. Oversiktsoppgaven inngår som en del av kommunens helhetlige folkehelseansvar etter folkehelseloven og omfattes dermed at de generelle kravene til kommunens styrings-system for oppfølging av folkehelseloven, blant annet kravet om internkontroll § 30.

overordnede mål og strategier for folkehelsearbeidet (kommunens folkehelsepolitikk) som svar på de utfordringene som fremkommer av oversikten over helsetilstanden og påvirkningsfaktorene. Det er opp til kommunen å ta stilling til hvorvidt det skal utarbeides en egen folkehelseplan, eller om mål og strategier på folkehelseområdet skal synliggjøres gjennom øvrige planer, for eksempel Kommuneplanens samfunns- og arealdel. Det er uansett en forutsetning av kommunens folkehelsepolitikk kommer tydelig frem, og at denne blir politisk vedtatt.

3.8. Trygge og gode oppvekstvilkår

Kommunen har som mål å sikre alle barn og unge i Sola, uavhengig av bakgrunn og forutsetninger, trygge og gode oppvekstvilkår. Innsatsen for gode oppvekstvilkår må basere seg på kunnskap om hva som påvirker barn og unges oppvekst og utvikling, hva som skal til for at de opplever en god barndom og utvikler seg til deltagende og fornøyde voksne.

Kommunen skal legge til rette for et aktivt og variert fritids- og læringstilbud som stimulerer barns og unges nysgjerrighet, interesse og ferdigheter – både fysisk og mentalt. Gjennom nærmiljøsatsninger vil en sikre god tilgjengelighet til tilbudene, uavhengig av hvor i kommunen en er bosatt. Uformelle møteplasser, både ute og inne, er viktige arenaer for lek og læring, og er sammen med innsatsen fra frivillige lag og foreninger, viktige bidrag til et godt oppvekstmiljø.

Barn og unge kan ha behov som de ikke klarer å dekke på egenhånd. Eksempler på dette kan være behov for å knytte til seg voksne, behov for å knytte vennskap med jevn gamle av begge kjønn, behov for spenning, opplevelser

og utfordringer, men også behov for trøst, nærhet, trygghet og å dele inntrykk med andre.

Forebyggende barne- og ungdomsarbeid skal bidra til at barn og unge kan kjenne igjen og i størst mulig grad selv ivareta sine behov. Målsettingen med den forebyggende innsatsen skal være å styrke og støtte barn og unge til å bli trygge og aktive deltagere i sine egne liv. For å lykkes med forebyggende arbeid, slik at det bidrar til positiv utvikling, er det avgjørende med et godt samarbeid mellom hjem og kommune, og mellom aktuelle tjenester innad i kommunen.

Barnehagens samfunnsmandat er å tilby et godt omsorgs- og læringsmiljø for barna og et velferdstilbud for småbarnsforeldre. Barnehagene er en viktig arena for sosialisering og læring, og er sammen med hjemmet det første stedet for livslang læring. Et godt barnehagetilbud bidrar til at kommunen fremstår som attraktiv for unge familier. En hovedutfordring for kommunen er å tilpasse barnehagetilbudet til en stor befolkningsvekst, og sikre nok kvalifiserte ansatte til barnehagene.

Skolens mål er å utruste barn og unge til å håndtere livet og mestre utfordringer sammen med andre. Skolene skal fremstå med kvaliteter som understøtter et trygt og godt læringsmiljø for elevene og et godt arbeidsmiljø for de ansatte, og som foreldrene har tiltro til. Samtidig som barn og unge skal oppleve å være aktive i egen læring, skal de også oppleve å bli stilt krav og forventninger til. Et godt opplæringstilbud er å satse på fremtiden, både for individ, familie, nærmiljø og storsamfunn. Skolene skal i tillegg til å være skole, også være viktige ressursentre i nær- og lokalmiljøene.

3.9. Senterstruktur i kommunen

Sola sentrum er i kommuneplanen definert som kommunesenter, mens Tananger er definert som lokalsenter. Områdeplan for Sola sentrum ble vedtatt på slutten av 2013 samtidig med prinsippene for gjennomføringsmodell. Gjennomføringsmodellen for Sola sentrum ble endelig godkjent i mai 2015. Infrastrukturselskap og parkeringsselskap planlegges etablert årsskiftet 2015/2016. Samlet sett skal dette sikre at utbyggere får realistiske og forutsigbare rammevilkår å forholde seg til.

Sentrumsplanen for Tananger ble i juni 2015 vedtatt lagt ut til ny runde med offentlig etter-syn for tredje gang, og planlegges egen-godkjent i løpet av 2015. Dersom vedtatte rekkefølgebestemmelser gir grunnlag for det, skal det også her etableres en gjennomføringsmodell.

3.10. Samfunnssikkerhet og beredskap

Visjonen til Sola kommune er *Ansvar for hverandre*. Dette er også det overordnede målet for samfunnssikkerhetsarbeidet i kommunen.

Delmål:

- Sola kommune skal ha et plan- og styringssystem som ivaretar befolkningen, kritiske samfunnsfunksjoner og næringslivets behov for sikkerhet og trygghet. Dette ved å redusere sannsynlighet for at uønskede hendelser forekommer gjennom god forebygging.
- Sola kommune skal ha en forberedt og øvet kriseorganisasjon for å redusere konsekvensene for befolkningen og kommunen når den utsettes for en uønsket hendelse.

- Sola kommune skal samarbeide nært med eksterne aktører innenfor samfunns-sikkerhet.
- Arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap i organisasjonen Sola kommune skal være lærende og i kontinuerlig utvikling.

Det foreligger et helt nytt beredskapsplanverk for Sola kommune på overordnet nivå. I tillegg er det for første gang laget en beredskapsstrategi for samordning av innsatsen til kommunene Sandnes, Stavanger, Randaberg og Sola ved større hendelser. Sistnevnte omfatter blant annet en felles plan for evakuering av større folkemengder og for opprettelse av senter for evakuerte og pårørende. Planverket skal øves og justeres hver kommune for seg, samhandling på tvers av kommunegrensene og samhandlingen med nødetater og ansvarlige for samfunnskritiske tjenester.

En prioritert oppgave fremover er å sikre en samordnet og koordinert innsats ved større hendelser. Planverket gir et godt grunnlag også på overordnet/Strategisk nivå hos de ulike aktørene i regionen. Felles beredskapsråd for kommunene og sentrale samarbeidspartnere, felles øvelser og annen kompetanseheving settes på programmet i planperioden.

Innen første halvår 2016 skal alle virksomheter i kommunen ha gjennomført en risiko- og sårbarhetsanalyse for sitt ansvarsområde, gjennomføre forebyggende og konsekvensreducerende tiltak (eventuelt ha en plan for slike tiltak) og lage beredskapsplan for å håndtere restrisiko. Beredskapsplanen skal dessuten øves på i løpet av 2016. Analyser og beredskapsplaner skal revideres årlig. Det er stort behov for kompetanseheving på området, og det arrangeres derfor

interne kurs fra høsten 2015 til sommeren 2016. Målet er at hele organisasjonen har en sikkerhetskultur hvor man er årvåkne og jobber systematisk med forebygging, skadebegrensning, beredskap og håndtering av risiko.

Prosjektet «Kartlegging, forebygging og beredskap 2014-2015» avleverer rapport høsten 2015. Prosjektet er et samarbeid mellom Direktoratet for Samfunnssikkerhet og Beredskap (DSB), Rogaland brann og redning IKS og Sola kommune for Risavika. I rapporten er det en rekke tiltak som skal følges opp av kommunen. Dette gjelder tiltak hvor kommunen selv er ansvarlig/medansvarlig, tiltak som krever at kommunen er pådriver overfor andre aktører og tiltak hvor kommunen må dele kunnskap for at andre skal kunne følge opp med tiltak, som for eksempel der endring av lovverk er foreslått vurdert.

Arbeidet med noen av tiltakene er kommet godt i gang. Blant annet foreligger det nå forslag om at regionen anskaffer en SMS-løsning for befolkningsvarsling som omfatter alle som er i et angitt område. Rådmannen

fremmer forslag om å bevilge midler til dette fra 2016. Det ble i august 2016 kjent at Justisdepartementet har bedt DSB om å utrede en nasjonal løsning. Dette kan på sikt innebære at den lokale løsningen eventuelt kan fases ut. Rådmannen antar at det kan dreie seg om to til tre år. Arbeidet med utarbeidelse av en evakueringsstrategi for Risavika i samarbeid med nødetater, virksomheter og Stavangeregionen havn IKS ble startet opp høsten 2015 og forventes ferdigstilt i løpet av vinteren 2016.

Klimaendringene gir samtidig utsikter til mer ekstremvær. Dette byr på store, langsiktige utfordringer for offentlig planlegging og beredskap. Det trengs gode verktøy for å håndtere disse problemstillingene. Sola kommune skal i planperioden søke samarbeid om prosjekter for å bli bedre rustet til fremtidige endringer i klimaet. I denne forbindelse ser kommunen nå på måling av overvann fra Forusområdet, og videre på tiltak for å fordrøye/reducere vannmengden.

4. Tjenesteområdene

Befolkningsvekst og økt etterspørsel etter offentlige tjenester skaper behov for nye løsninger som kan gi flere innbyggere hjelp med samme ressursinnsats, og på en slik måte at kvalitet og tilfredshet bevares. Konjunkturrendringer som regionen for tiden opplever påvirker også kommunens tjenestetilbud både som følge av økt arbeidsledighet, men også som følge av lavere aktivitet i bygge- og anleggsbransjen. For å sikre gode tjenester til våre innbyggere er det nødvendig med kontinuerlig fokus forenkling, fornying og forbedring av kommunens tjenestetilbud.

Kapittel 4 Tjenesteområdene er inndelt som følger:

- 4.1. Politisk nivå
- 4.2. Rådmannsnivå med staber
- 4.3. Tjenesteområde Oppvekst og kultur
- 4.4. Tjenesteområde Levekår
- 4.5. Tjenesteområde Samfunnsutvikling

4.1. Politisk nivå

Hovedmål

Kommunens innbyggere, politikere og administrasjon skal være sikret tilstrekkelig informasjon til at forvaltningen kan skje på et faglig godt grunnlag, og at den enkeltes retts-sikkerhet og mulighet til medinnflytelse sikres.

Arbeids- og ansvarsområder

Politisk nivå er inndelt i følgende ansvar:
Politiske organer og politisk sekretariat.

Politisk sekretariat skal legge forholdene best mulig til rette for arbeidet i kommunens politiske organer når det gjelder forberedelse og gjennomføring av møtestruktur.

Mål- og satsningsområder i planperioden

i 2017 skal det gjennomføres stortingsvalg. I tillegg er det i planperioden tatt høyde for gjennomføring av kommune- og fylkestingsvalg i 2019.

Ordinært budsjettforslag

Rådmannen har i HØP 16-19 innarbeidet bevilgning til gjennomføring av valg i 2017 og

2019. Rådmannen har i tillegg, som følge av vedtak i k-sak 53/15 Politisk organisering – endring samt k-sak 56/15 Folkevalgtes arbeidsvilkår, innarbeidet dekning av økte utgifter til lønn og møtegodtgjørelser.

Utvalg for kultur, samfunnsutvikling og miljø har disponert to bevilgningsreserver; én til allmenne kulturtiltak og én til ungdomsformål. Rådmannen foreslår å overføre bevilgningsreserven for allmenne kulturtiltak til Utvalg for oppvekst og kultur, mens bevilgningsreserven for ungdomsformål overføres til fritid på permanent basis for å skape større forutsigbarhet i tjenestetilbudet. Videre foreslår rådmannen å utvikle ubenyttet bevilgningsreserve som kommunestyret har disponert på kr 0,2 mill., jamfør beskrivelse av linje 30 i avsnitt 2.7.3.

4.2. Rådmannsnivå med staber

4.2.1. Rådmannsgruppen

Sola kommune skal ivareta viktige fellesoppgaver i samfunnet gjennom å yte service og tjenester av rett kvalitet til innbyggere og næringsliv. Kommunen skal ha selvstendige enheter og medarbeidere som i samarbeid med brukerne tilrettelegger for god tjenesteyting.

Hovedmål – kobling mot kommuneplanen

Sola kommunes visjon: *Ansvar for hverandre.*

Hovedmål: *Vi skal være en sterk kommune på Nord-Jæren, tuftet på historie, kultur, bærekraft, nærhet og lokaldemokrati.*

For å nå visjon og hovedmål er det formulert frem satsingsområde i Kommuneplan 2015-2026 for Sola kommune:

1. Helsefremmende lokalsamfunn med ansvar for hverandre.
2. God oppvekst for alle.
3. Helhetlig lokalsamfunnsutvikling – Sola i regionen.
4. Bærekraftig økonomi
5. Innovativ organisasjonsutvikling.

Arbeids- og ansvarsområder

Rådmannens ledergruppe utgjør kommunens strategiske nivå, og gruppen skal ivareta følgende hovedfunksjoner:

- Sikre strategisk utviklingsarbeid og utviklingsretning for Sola kommune som samfunn og arbeidsplass.
- Sikre helhetlig planverk, styring og oppfølging av drift og tjenesteutvikling gjennom å:
 - Bidra til å utvikle og utøve overordnet strategisk ledelse.

- Ivareta oppfølging og kontroll med kommunens virksomhet, rådgivning og tilsyn med utøvelse av delegert myndighet.
- Bidra til å bygge opp organisasjonen gjennom planlegging og styring av virksomhetene.
- Bidra til å sikre en god intern og ekstern kommunikasjon, både med innbyggere, folkevalgte og næringslivet.

Mål og satsingsområder i planperioden

Rådmannens ledergruppe har ansvar for å tilpasse kommunens tjenestelevering og service til økonomiske rammer. Kommunen vil oppleve økt etterspørsel etter tjenester som følge av demografisk utvikling og økt tjenestebehov som følge av flere ressurskrevende brukere. Rådmannens ledergruppe har ansvar at det drives med en kontinuerlig omstilling og endringsarbeid i organisasjonen. Gjennom kommunens satsing på forenkling, forbedring og fornying (FFF) ønsker ledergruppen å møte utfordringer med tjenesteutvikling. Som et ledd i dette arbeidet har rådmannens ledergruppes startet et lederutviklingsprogram som vil strekke seg over til neste år. En god ledelse i framtiden vil være et av de viktigste satsningsområdene i planperioden kombinert med kontinuerlig fokus på forenkling, forbedring og fornying.

Ordinært budsjettforslag

Budsjettet for 2016 er videreført på om lag samme reelle nivå som i 2015. Budsjettet knyttet til sentrale utgifter og inntekter herunder blant annet tilskudd til regionale prosjekt framkommer i avsnitt 2.7.2. og 2.7.3.

4.2.2. Avdeling IKT

Hovedmål

Avdeling IKT drifter og forvalter kommunens datasystemer innenfor de rammebetingelsene som til enhver tid er gitt. Videre skal avdelingen bidra til økt bruk av IKT for å oppnå en effektiv administrasjon og tjenesteyting.

Arbeids- og ansvarsområder

Avdeling IKT ivaretar løpende drift og vedlikehold av kommunens datanettverk, datautstyr og telefoni. Avdelingen samordner all ressursbruk knyttet til maskinpark, infrastruktur og felles IKT-løsninger, samt en rekke fagsystemer.

Sikring av kommunens data gjennom systematisk vurdering av brannmur og sikkerhetsløsninger, brukerstøtte, oppretting og drift av hjemmekontorløsning for ansatte, oppkobling av private barnehager til systemet for barnehageopptak og tilrettelegging for elektronisk kommunikasjon med kommunen, er også viktige arbeidsoppgaver i avdelingen.

Mål- og satsingsområder i planperioden

- Få på plass en ny telefoniløsning for rådhuset samt vurdere den totale telefoniløsningen i kommunen.
- Bytte ut plattformen for gruppevare.
- Oppgradere løsningen for kontorstøtteverktøy til Microsoft Office 2013.
- Videre utbygging av trådløst nettverk i kommunen der det er behov.
- Fortsette arbeidet med å effektivisere driften ved å legge til rette for fjernstyring av datasystemer.
- Kontinuerlig videreutvikling av data-systemene for å øke driftssikkerheten.

- Planlegge og gjennomføre oppgradering av kommunens datasystemer og vedlikehold av databaser.
- Følge opp og sikre at systemene oppfyller krav til informasjonssikkerhet.
- Videreutvikle kompetansen innad i avdelingen.

Ordinært budsjettforslag

Rådmannen viser til vedtak i sak 20/15 i Administrasjonsutvalget 12.05.2015 "Status for utbygging av trådløst nett i kommunale bygg tas til orientering. Rådmannen bes om å utarbeide en prioritert plan for utbygging av trådløst nettverk som skal være ferdigstilt innen utgangen av 2016". Sola kommune har i dag ca 100 trådløse basestasjoner Oppfølging av disse samt videre utbygging vil kreve at Avdeling IKT har en dedikert person som skal drifte nettverkene. Rådmannen tilrår å opprette et årsverk hos avdeling IKT til dette formålet. Rådmannen vurderer at stillingen finansieres innenfor eksisterende budsjetttramme.

Budsjettet for 2016 er videreført på om lag samme reelle nivå som i 2015. Utgiftene fordeles forholdsmessig mellom administrasjon og tjenesteområdene. Rådmannen støtter seg her til definisjonene i KOSTRA når utgiftene fordeles mellom funksjon 120 – administrasjon – og de tjenesteytende funksjonene.

4.2.3. Personal og organisasjon

Personal og organisasjon består av dokument-senter, kommunikasjonsavdeling, personal- og lønn, HMS og beredskap, opplæringskontor (lærlinger) samt rådgivere innen utvikling. I tillegg har leder personaloppfølging av hoved-verneombud og frikjøpte hovedtillitsvalgte. Siste året har kommunen opprettet egen

kommunikasjonsavdeling som inkluderer servicetorg og kopitorg. Det knyttes store forventninger til at organisasjonen blir styrket innen kommunikasjon. Personal og organisasjon er en støtte-/stabsfunksjon for tjenesteområdene. Avdelingen har systemansvar for de fleste administrative systemer. Avdelingen har ansvar for flere internkontroller.

Hovedmål – kobling mot kommuneplanen

Personal og organisasjon skal legge til rette for at organisasjonens evne til å møte dagens og fremtidens utfordringer styrkes. Vi skal ha en bærekraftig organisasjon der alle tar ansvar for hverandre. Målet er og at Sola kommune skal være en attraktiv arbeidsgiver.

Målet i kommuneplanen er at vi skal ha innovativ organisasjonsutvikling. Det betyr at vi har behov for å styrke ressurser til arbeidet med FFF.

Delmål for personal og organisasjon

- Å styrke lederrollen.
- Å være en lærende organisasjon der alle medarbeidere er involvert i arbeidet med å forenkle, forbedre og fornye (FFF), og med å bygge en delingskultur.
- Å innføre system som gir effektiv oppgaveflyt og sikker dokumentbehandling.
- Å eliminere tidstyver.
- Å bygge et godt omdømme.
- Å bidra til at nytt rådhus blir en god og formålstjenlig arbeidsplass.
- Å bidra til at lærlinger fullfører sine læreløp og at ansatte får ta fagbrev.
- Å redusere sykefraværet til 6,5 %, samt å styrke organisasjonens evne til å arbeide forebyggende.
- Å bygge opp og implementere en HMS kultur – internkontroll.

- Å legge til rette for medbestemmelse og god samhandling.
- Å legge til rette for at organisasjonen skal være i stand til å løse de oppgaver som forventes og kreves framover.

Arbeids- og ansvarsområder

HMS – helse miljø og sikkerhet: Inkluderende arbeidsliv, seniortiltak, sikkerhet og beredskap. Teamet arrangerer lovpålagt HMS opplæring av alle verneombud og ledere. De har sekretærfunksjon for AMU. Hovedansvar for implementering av internkontroll og avviksbehandling.

Opplæringskontor: Har ansvar for lærlinger og instruktører, og for at ansatte som ønsker det tar fagbrev.

Personal og lønn: Ansvar for ansettelse og utvikling av arbeidsforhold, lønn, erkjentlighet, velferdstiltak, pensjon og forsikring, arbeids- og permisjons- reglement. Kompetanseutvikling. Koordinering av kompetanse og opplæringsplaner. Administrere og organisere opplæringstiltak. Rekruttering av nye medarbeidere. Fra utlysning til lønnsutbetaling. Implementering og opplæring av nye system.

Dokumentsenter: Postmottak og administrering av dokumentflyt og arkiv. Sikker dokumentbehandling. Arkivplan.

Utvikling: Lederutvikling/-opplæring og organisasjonsutvikling. Ivareta organisasjonen i rådhusprosjektet. Implementering av FFF og innovasjonsarbeidet. Prosjektarbeid.

Kommunikasjonsavdeling: Kommunikasjon eksternt og internt. De skal også bidra i interkommunalt kommunikasjonsarbeid. Sosiale medier, web og intranett. Servicetorg

og kopitorg. Kommunikasjonsavdelingen skal bidra til at målgruppene får:

1. Innsikt og kunnskap om kommunens tjenestetilbud, innbyggernes rettigheter og politiske beslutninger.
2. Mulighet til å påvirke og delta i beslutningsprosesser og i tjenesteutvikling.

Mål- og satsingsområder i planperioden

Ut fra KS sin arbeidsgiverstrategi har kommunesektoren to hovedutfordringer: Evnen til å rekruttere, utvikle og beholde medarbeidere samt evne til utvikling og nyskaping. Sola kommune har også tilsvarende utfordringer, men mangler dedikerte ressurser på noen områder.

- Avdelingen satser på å styrke organisasjonens evne til å Forbedre, forenkle og fornye (FFF) gjennom innovasjon, LEAN og lederutvikling. Medarbeiderinvolvering er viktig stikkord.
- Nytt rådhus med nye organisasjonsmodeller.
- Ny arbeidsgiverpolitisk plan.
- Innføring av e-læring.
- Bygging av HMS-kultur og implementering av beredskapsorganisasjon.
- Bistå rådmann, kommunalsjefer og virksomhetsledere i omstillingsarbeid.
- Elektronisk informasjonsutvikling og digital samhandling med innbyggerne. Vi ønsker å tilby selvbetjente løsninger på nett.

Nye systemer kan være til effektiviseringshjelp, men samtidig ser vi en utviklingstrend til at ansatte ønsker mer individuell behandling og tilrettelegging. Det stiller store

krav til kompetanse og endringsvillighet i organisasjonen.

Ordinært budsjettforslag

Budsjett for 2016 videreføres på om lag samme reelle nivå i 2015 med de endringer som er vedtatt. Det er tatt hensyn til at avdelingen ved omorganisering har fått ansvar for bredere områder. Beredskap, FFF og kommunikasjon er lagt til avdelingen og krever ressurser. Det vises til beskrivelse av tiltak i driftstabell, avsnitt 2.7.2 og 2.7.3.

4.2.4. Økonomi

Hovedmål – kobling mot kommuneplanen

Økonomiavdeling skal legge til rette for god økonomistyring for å sikre at arbeidet mot kommunens overordnende mål og kommuneplanmål skjer innenfor bærekraftig kommuneøkonomi.

Delmål

- Kompetanse: Vi skal ha høy kompetanse på våre fagområder, identifisere organisasjonsbehov for administrativ støtte og legge til rette for utvikling av økonomikompetanse i andre deler av organisasjon.
- Teknologisk utvikling: Avdelingen skal arbeide målrettet for å utvikle systemer og rutiner som frigjør tid til tjenesteproduksjon.
- Økonomi: Vi skal videreutvikle prosesser knyttet til kommunens økonomi-forvaltning for å sikre kommunens inntekter og bidra til effektiv ressursbruk og tilfredsstillende egenkontroll.
- Kommunikasjon: Vi skal ha en tydelig og god kommunikasjon som bidrar til positiv og effektiv samhandling.

- Arbeidsmiljø: Gjennom utvikling av et godt faglig og sosialt nivå skal vi tiltrekke og beholde kompetent arbeidskraft.

Arbeids- og ansvarsområder

- Utarbeidelse av handlings- og økonomiplan og årsbudsjett, årsregnskap og årsrapport.
- Økonomisk analyse og utredningsarbeid for rådmannen og folkevalgte.
- Løpende rapportering.
- Løpende regnskapsførsel.
- Innfordring av skatter og avgifter.
- Arbeidsgiverkontroll og veiledning.
- Finansforvaltning i henhold til eget reglement.
- Offentlig anskaffelse i henhold til egen strategi.

Mål og satsingsområder i planperioden

En god og tilrettelagt budsjettprosess forankret i egen organisasjon samt hos folkevalgte vil fortsatt være høyt prioritert.

Administrasjonsutvalget vedtok 18.08.2015 Sola kommunes Innkjøpsstrategi for perioden 2016-2020, jamfør sak 24/15 i Administrasjonsutvalget. Innkjøpsstrategien lister opp seks fokusområder det skal rettes en spesiell oppmerksomhet mot:

1. Elektronisk handel
2. Bistand og koordinering
3. Internkontroll (regelverk)
4. Entrepriserett
5. Konkurranses med forhandlinger
6. Kontraktoppfølgning (kommersiell/lønns- og arbeidsforhold)

Nærmere omtale av fokusområder er beskrevet i innkjøpsstrategien. Den vedtatte strategien er førstegenerasjons strategi som

skal videreutvikles ved senere rullinger. Fokus har vært å konsolidere kommunens innkjøpsarbeid og prioritere noen fokusområder for de nærmeste årene.

Det følger videre av strategidokumentet at for anskaffelser under kr. 500.000 eksklusive mva. oppfordres de som foretar innkjøp til å vurdere nyetablerte bedrifter som kan være aktuelle å kjøpe tjenester/varer fra. En økt bevissthet om slike bedrifter vil kunne føre til økt lokal verdiskapning, samt føre til innovative løsninger.

Det presiseres likevel at for anskaffelser mellom kr 100.000-500.000, skal tilbudsforespørsel sendes minimum tre leverandører, samt at innkjøp under kr 100.000 også skal baseres på en forretningsmessig vurdering av hva som fremstår som det økonomisk mest fordelaktige kjøpet for Sola kommune.

Ordinært budsjettforslag

Budsjett for 2016 videreføres på om lag samme reelle nivå som i 2015. I Statsbudsjettet 2016 har regjeringen foreslått å overføre skatteoppkreveren til staten. Det er planlagt at overføring skjer fra og med juni 2016. Det vises til beskrivelse av tiltak i driftstabell, avsnitt 2.7.2 og 2.7.3.

4.3. Tjenesteområdet Oppvekst og kultur

4.3.1. Fagstab oppvekst og kultur

Hovedmål – kobling mot kommuneplanen

B: Vi skaper gode oppvekstvilkår gjennom inkluderende og trygge arenaer for barn og unges utvikling samt læring i en atmosfære av omsorg, respekt, tillit og mestring.

TABELL: DELMÅL OPPVEKST OG KULTUR

B 1	Kommunen skaper en trygg oppvekst for barn og unge gjennom tidlig innsats og ved å legge til rette for god fysisk og psykisk helse hos den oppvoksende slekt.
B 2	Kommunen skaper en trygg oppvekst for barn og unge ved å utvikle høy kvalitet på samspillet mellom foresatte og kommunens arenaer, gjennom barn og unges medvirkning og et høyt kompetansenivå hos ansatte.
B 3	Kommunen skaper en trygg oppvekst for barn og unge ved å inkludere alle og legge til rette for læring og lek gjennom høy kvalitet på barnehage, skole og fritidsaktiviteter.
B 4	Kommunen skaper en trygg oppvekst for barn og unge ved å legge til rette for et kulturelt mangfold med vekt på respekt og toleranse, og ved å arbeide aktivt for å utvikle en mobbefri barne- og ungdomskultur med vekt på sosialt samspill og utvikling av god relasjonskompetanse.

Arbeids- og ansvarsområder

Fagstab oppvekst

Fagstaben koordinerer faglig utvikling for virksomhetene i tråd med nasjonale føringer, er bindeledd mellom kommune og stat, og ivaretar kommunens myndighetsoppgaver. Staben formidler kommunale midler og utøver kommunens tilsynsplikt overfor barnehager, skoler og skolefritidsordninger. På det administrative området utføres støtte- og samordningsfunksjoner, herunder rapportering. Kravene til rapportering og dokumentasjon er blitt mer omfattende de siste årene.

Fagstab kultur

Fagstaben har en rekke drifts- og saksbehandleroppgaver, forvaltning, og sikring av kulturminner. Staben har prosjektledelse for en lang rekke ulike arrangement og markeringer i løpet av året. Fagstaben ivaretar også en stor del av saksbehandlingen av søknader og innspill fra kommunens lag og foreninger, samt regionale aktiviteter.

Familiesenter og ungdomsteam

Familiesenteret og Ungdomsteamet er en del av tjenesteområdet oppvekst og kultur. Tilbudene har lav terskel inn, slik at barn, unge

og foreldre skal kunne søke hjelp på et tidlig stadium av problemutvikling. Familiesenteret er et tilbud for barn, ungdom og familier som har behov for støtte og oppfølging. De ansatte tilbyr rådgivning og terapi, individuelle samtaler, familie- og gruppesamtaler og foreldreveiledning. Ungdomsteamet jobber oppsøkende med rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak. De ansatte gir tett oppfølging til ungdom i målgruppen og driver forebyggende virksomhet rettet mot ungdom og foresatte.

Mål- og satsingsområder i planperioden

Tjenesteområdet oppvekst og kultur har flere satsingsområder som går på tvers av virksomhetene. Barn og unge med hjelpebehov skal få koordinerte og effektive tiltak. Det er et førende prinsipp at hjelp skal gis på et tidlig stadium og det arbeides spesielt med tjenesteutvikling på dette området, kompetanse og gode strukturer for samhandling. Det er behov for veilednings-tilbud til familier med barn med sammensatte hjelpebehov. Det er behov for videre satsning på gode tiltak rettet mot barn og unges psykiske helse på flere nivå. Dette gjelder forebyggende tiltak som retter seg mot alle barn og unge, så vel som gruppe- og individuelle tilbud. Det er et felles mål å jobbe

for inkludering og en mobbefri barne- og ungdomskultur. Tjenesteområdet har i samarbeid med Læringsmiljøsentret ved UiS startet opp en stor satsing på anti-mobbeprogrammet VI (tidligere Zero). Programmet retter seg mot alle arenaer for barn og unge, og alle virksomhetene i tjenesteområdet deltar.

Ordinært budsjettforslag

Fagstab oppvekst

Budsjett for 2016 videreføres på om lag samme reelle nivå som i 2015. Det overføres 0,2 årsverk øremerket Den kulturelle skolesekken fra stab oppvekst til kulturskolen.

Fagstab kultur

Budsjett for 2016 videreføres på om lag samme reelle nivå som i 2015. Rådmannen foreslår intern husleierefusjonsordning fra kommunale aktører med til sammen 0,25 mill. Rådmannen foreslår også å øke tilskuddene til kystkultursenteret, Jærmuseet og frivillighets-sentralen med ca 0,17 mill.

Det er ikke funnet dekning for økning i husleierefusjonsordning til lag og foreninger og produksjonsmidler til lokale oppsetninger før tidligst 2017. Stillinger til kulturminne-konsulent og tekniker ved kulturhuset, samt julemarked er det ikke funnet dekning for.

4.3.2. Skolene, SFO og Voksenopplæring

Hovedmål – kobling mot kommuneplanen

Sola kommune skaper en trygg oppvekst for barn og unge ved å legge til rette for et kulturelt mangfold med vekt på respekt og toleranse, og ved å arbeide aktivt for å utvikle en mobbefri barne- og ungdomskultur med vekt på sosialt samspill og utvikling av god relasjonskompetanse.

Arbeids- og ansvarsområder

Opplæringsloven med forskrifter, læreplanen Kunnskapsløftet med reviderte fagplaner samt statlige og kommunale vedtak og føringer gir føringer for skolenes hovedoppdrag:

- Ordinær tilpasset opplæring med Kunnskapsløftets kompetansemål som læringsmål.
- Spesialundervisning for elever som ikke har tilfredsstillende utbytte av den ordinære opplæringen.
- Særskilt språkopplæring for elever med annet morsmål enn norsk og samisk som ikke har tilstrekkelig kompetanse til å følge den vanlige opplæringen i skolen.
- Skolefritidsordning som gir omsorg og tilsyn før og etter skoletid.
- Voksenopplæring: Grunnskoleopplæring og spesialundervisning for voksne og norskopplæring for innvandrere i og utenfor det kommunale introduksjonsprogrammet.

Solaskolen består av 11 grunnskoler og Sola voksenopplæring. Det gis tilbud om SFO ved alle skoler med barnetrinn. Læringscenteret, Ressurssenteret for elever med store hjelpebehov og innføringsgrupper for minoritets-språklige elever er i tillegg en del av det samlede skoletilbudet.

Mål- og satsningsområder i planperioden

Skolestruktur og kapasitet

Sola kommune vil i årene som kommer ha en særlig utfordring når det gjelder å sikre alle elever gode fysiske rammevilkår. Forslag til skolebruksplan 2016-2026 er utarbeidet og denne vil bli rullert. En skolebruksplan vil kunne gi føringer når det gjelder å sikre skoleplass til alle elever i sitt nærmiljø.

Rekruttering

En sentral arbeidsoppgave i perioden vil være å legge til rette for rekruttering av ansatte i skolen og sikre at disse har godkjent og relevant kompetanse. Behovet for flere ansatte vil være stort i årene som kommer, både på grunn av vekst i elevtall men også fordi ca 15 % av våre lærere i dag er over 60 år og således vil pensjonere seg de nærmeste årene. Kommunen legger vekt på å ha utdannede veiledere for studenter i praksis og for nyutdannede lærere slik at disse tiltakene har høy kvalitet og bidrar til at lærere ønsker å arbeide i Sola kommune.

Kvalitetsarbeid i skolen

Dyktige lærere og god skoleledelse vil fortsatt være sentralt for kvalitetsarbeidet i skolen. Inneværende skoleår tar 29 lærere og ni skoleledere videreutdanning gjennom statlig ordning for frikjøp og stipend. Arbeidet med å legge til rette for skolebasert kompetanseutvikling i tråd med prinsippene i ungdomstrinnsatsingen vil fortsette. Skolelederne i Sola er fra august 2015 delt inn i tre nettverk der skolesjefens stab deltar. Samtidig vil arbeidet med å knytte skolesjefens kvalitetsamtaler tettere sammen med det daglige arbeidet med skoleutvikling fortsette. Seks av kommunens skoler vil delta i utprøving av kompetansehevingspakker i den nasjonale strategien for språk, lesing og skriving 2016-2019.

Sola kommunes ramme for kvalitetsarbeidet er Den gode Solaskolen. Vurdering og klasseledelse har vært kommunens felles fokusområde i perioden 2012-2015. I 2015 igangsettes et omfattende samarbeid mellom alle virksomheter i stab oppvekst og kultur og Læringsmiljøsenderet ved UIS for å sikre varig innsats for verdighet og inkludering. Det

legges fram politisk sak om fokus for kvalitetsarbeidet 2016-2019 rundt årsskiftet.

Ordinært budsjettforslag

Budsjett for 2016 videreføres på om lag samme reelle nivå som i 2015. Dette gjelder også videreutdanning av lærere med mer. I forslag til statsbudsjett 2016 er det lagt opp til å videreføre satsingen fra tidligere innenfor strategien kompetanse for kvalitet. Demografikostnader er innarbeidet med ca halvparten av det som skolebruksplanen tilsier. Resten må dekkes inn ved å redusere voksentettheten. Utvidelse av Grannes ressurscenter fra 18 til 20 plasser er beregnet til å koste 1,8 mill. som dekkes inn ved å redusere "justeringspotten" som brukes til spesialundervisning ved andre skoler. Nødvendig styrking av Grannes ressurscenter og SFO budsjetteres i rådmannens forslag med 1 mill. Som følge av økte kostnader foreslår rådmannen å styrke budsjettet med 1 mill. til kjøp av tjenester fra andre kommuner og private for den undervisningen av Sola-elever som foregår andre steder. I forslag til statsbudsjett 2016 er det foreslått bevilget midler til en ekstra time naturfag per uke på mellomtrinnet. Rådmannen foreslår derfor å øke bevilgningene med kr 0,36 mill. i 2016, med helårseffekt fra 2017.

Rådmannen har i dette budsjettforslaget ikke funnet dekning for økt administrasjonsressurs ved skolene, styrking av tilbudet til fremmedspråklige i grunnskolen, styrket bemanning og friplasser ved SFO, samt økning av saksbehandlerressursen ved skolene.

4.3.3. Barnehagene

Hovedmål – kobling mot kommuneplanen

Vi skaper gode oppvekstvilkår gjennom inkludering og trygge arenaer for barns

utvikling og læring i en atmosfære av omsorg, respekt og tillit. Kommunen skaper en trygg og god oppvekst for barn og unge gjennom tidlig innsats og ved å legge til rette for fysisk og psykisk helse hos den oppvoksende slekt.

Sola kommunes visjon "Ansvar for hverandre" står som en fin metafor når en skal omforme formålsparagrafen til praksis i barnehagene. Denne henspeiler til kjerneverdiene som ligger til grunn i barnehagenes lov- og planverk.

Noen tema en har hatt fokus på tidligere er nå etablert praksis. De målområdene det er satsinger på i denne planperioden er:

- Tidlig innsats
- Barnesentrert fokus
- Lærende ledelse med vekt på medarbeiderskap
- Kompetanse som gjenspeiler ny kunnskap
- Mangfold

Kompetansebyggingen i sektoren har hele personalgruppen som målgruppe. I denne perioden vil det også bli opplæring for de uten pedagogisk utdanning. De tiltakene som presenteres skal preges av innhold i oppdatert lovverk og bygges på den nyeste forskning og kunnskap. I tråd med "Strategi for kompetanse i barnehagesektoren" (KD 2013) legges det vekt på at ufaglærte ansatte skal kunne ta fagbrev, og at de øvrige blir tilbudt barnehagefaglig kompetanse.

Flerkulturell pedagogikk er et fokusområde. Det er i gang en lokal videreutdanning for pedagoger, og en prøver ut nye arbeidsformer for å implementere mangfold som arbeidsmåte. Videre skal en i denne perioden prøve ut modellen "Styrka barnehage".

Arbeids- og ansvarsområder

Arbeidsoppgavene er regulert i Lov om barnehage med forskrifter, Kunnskapsdepartementets merknader og bestemmelser i Opplæringsloven.

Kommunen er delt inn i fire opptaksområder: Sentrum nord, Sentrum sør, Tananger og Sør. Alle tar i mot barn i alderen 1-5 år. Barnehagene har ulike profiler så som naturbarnehage, Reggio-Emilia-inspirerte, musisk inspirert, preget av mangfold og en forsterket avdeling. Alle våre kommunale barnehager har barn med annen bakgrunn enn norsk.

Oversikt over tilbudet: 13 kommunale barnehager, 17 private barnehager, tre private åpne barnehager og ett senter for styrket barnehagetilbud.

Mål- og satsingsområder i planperioden

Hovedmål

- Nok barnehageplasser for å imøtekomme barnehageretten jf. § 12a Barnehageloven
- Godt læringsmiljø for barna
- Organisasjonsutvikling
- Beholde og rekruttere ansatte
- Bygge opp kompetanse for ufaglærte ansatte
- Likeverdig behandling

Verktøy

- Implementere kvalitetsplanen "Den gode Solabarnhagen"
- Barnehagebruksplanen årlig rullering
- Tilsyn

Tiltak

Kvalitetsplanen sikrer et felles fokus, ny kunnskap og at praksis gjennomføres i tråd med gjeldende lov- og regelverk. Dette er til hjelp for å utvikle gode og fremtidsrettede

organisasjoner. For å være en attraktiv og synlig barnehageaktør, er det nødvendig å satse på de ansatte og å vise seg igjen i regionen. Barnehagebruksplanen viser en årlig fremskriving noe som er nødvendig for å kunne ha nok barnehageplasser å tilby de som har rett til plass. Tilsyn er et verktøy både for kontroll og utvikling.

Ordinært budsjettforslag

Demografi

Demografi er basert på barnehagebruksplan vedtatt høst 2014 og siste oppdaterte prognoser befolkningsfremskrivning per september 2015.

Innføring av nye ordninger for foreldrebetaling

Kommunal ordning med 80 % reduksjon i foreldrebetaling dersom inntekt inntil 3G og 60 % reduksjon inntil 4G foreslås avviklet og erstattes med det nasjonale minstekravet til redusert foreldrebetaling for familier med lav inntekt som ble innført 01.05.2015. Kostnader til denne ordningen samt gratis kjernetid er estimert til kr 0,62 mill. i rådmannens budsjettforslag.

Kommunale barnehager

Budsjettet for de kommunale barnehagene er i hovedsak videreført på samme nivå som i 2015 justert med forslaget om utvidelse av administrative ressurser.

Ikke-kommunale barnehager

Tilskudd til ikke kommunale barnehager foreslår styrket med kr 3 mill. basert på beregninger i dagens ordning og siste tilgjengelige telling per 15.12.14. I tillegg legges det opp til økning i tilskuddsgolv fra 98 % til 100 % i tråd med forslaget i statsbudsjettet 2016. Det vises til beskrivelse av tiltak i driftstabell, avsnitt 2.7.2 og 2.7.3.

Spesialpedagogisk hjelp

Rådmannen viser til sak 107/12 i formannskapet og sak 2/15 i Utvalg for oppvekst. I rådmannens forslag styrkes området med kr 0,8 mill. i 2016 og kr 0,4 mill. i 2017.

Tiltak som ikke er prioritert

Via vekst i frie inntekter legger regjeringen opp til et mer fleksibelt barnehageopptak. Rådmannen vurderer at Sola allerede har et fleksibelt barnehageopptak, og har ikke funnet rom for å styrke ordningen ytterligere. Kompetanseløft i barnehager mot 2020 og innspilte tiltak fra enkelt barnehager til driftsmidler er det ikke er funnet rom for i rådmannens budsjettforslag. Konsekvens er at kompetanseheving mot 2020 kan ikke gjennomføres slik forventet. I tillegg vil innspilte tiltak fra enkelt barnehager som det ikke er funnet rom for, medføre ytterligere omstillingskrav til de kommunale barnehagene dette gjelder.

4.3.4. Barnevern

Hovedmål – kobling mot kommuneplanen

Sola kommune ønsker å skape en trygg oppvekst for barn og unge gjennom tidlig innsats og ved å legge til rette for god fysisk og psykisk helse hos den oppvoksende slekt. Barneverntjenesten i Sola er opptatt av å sikre barn og unge som lever under vanskelige oppvekstforhold en god utvikling, ved at tiltak gis av stabile, trygge og kompetente ansatte.

Arbeids- og ansvarsområder

Barneverntjenesten sine oppgaver er definert i Lov om barneverntjenester. Formålet med loven er å sikre at barn og unge, som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. Samt å bidra til at barn og unge får

trygge oppvekstvilkår. Barneverntjenesten har fra 2014 fått oppgaver etter Lov om barn og foreldre med å føre tilsyn under samvær.

Barneverntiltak utenfor familien omfatter alle tiltak knyttet til barn som bor utenfor hjemmet, både som hjelpetiltak og som omsorgstiltak. Dette er i hovedsak tiltak som fosterhjem og plassering i institusjon.

Mål- og satsingsområder i planperioden

Forebyggende innsats gjennom:

- Fortsatt deltagelse i prosjektet "Tidlig innsats" som i år innbefatter fem barnehager.
- Informasjon til foreldre på foreldremøter og i møte med frivillige organisasjoner hvor barneverntjenesten blir invitert.
- Tverretattlig samarbeid gjennom deltagelse i ulike fora, samt deltagelse i evaluering og utvikling av tverretattlige samarbeidet med skolene i Sola.

Bidra til at barn får en trygg oppvekst gjennom:

- Høy kvalitet på undersøkelser av barns behov ved bekymring.
- Sikre at barn som er utsatt for vold og overgrep får en trygg omsorgssituasjon.
- Gi hjelp som virker utviklingsfremmende.
- Gi fosterhjemmene nødvendig oppfølging.
- Sørge for at barn i fosterhjem får rettmessig tilsyn.

Fokus på barn og unges medvirkning gjennom:

- Deltagelse i prosjektet Mitt Liv, hvor vi jobber sammen med barnevernproffer for å bedre barns deltagelse i egne liv.
- Samtaler og/eller observasjon med alle barn.

- Barns deltagelse ved iversetting og evaluering av tiltak, hvor barns ønsker og tilbakemeldinger blir vektlagt.

Bedre samarbeidet og oppfølging av foreldre gjennom:

- Fokus på brukermedvirkning ved valg og iverksetting av hjelpetiltak
- Rutiner for evaluering av tiltak sammen med foreldrene.
- Vurderer alltid hvorvidt barn kan plasseres hos slekt og nettverk ved behov for plassering.
- Deltar i et prosjekt med familievernkontoret hvor foreldre som er fratatt omsorgen for sine barn får hjelp.

Øke kompetansen hos ansatte ved:

- Tilbud om videreutdanning og sertifisering.
- Tilbud om ulike kurs.
- Skolering sammen med andre kommuner.
- Interne fagdager.
- Fagdager med ATV (alternativ til vold).
- Veiledning til alle ansatte.
- Opplæring for nyansatte.

Ordinært budsjettforslag

Ordinært budsjettforslag er videreført på samme nivå som i 2015.

4.3.5. Helsestasjon

Hovedmål – kobling mot kommuneplanen

Sola kommune ønsker å skape en trygg oppvekst for barn og unge gjennom tidlig innsats og ved å legge til rette for god fysisk og psykisk helse hos den oppvoksende slekt. Helsestasjonens formål er å forebygge mer for å reparere mindre.

Arbeids- og ansvarsområder

Kommunens helsefremmende og forebyggende tjenester i helsestasjons- og skolehelsetjenesten er hjemlet i helse- og omsorgstjenesteloven § 3-4 og forskrift av 3.april 2003 § 2-4, i tillegg til smittevernloven § 3-8 første ledd. Det gis tilbud til gravide, barn og ungdom 0-20 år.

Mål- og satsingsområder i planperioden

Ivareta forebyggende og helsefremmende tjenester gjennom:

- Tidlig innsats i svangerskap og barseltid: Gi tidlig oppfølging av jordmor i svangerskapet, og nært samarbeid mellom jordmor og helsesøster når barnet er født. Fokus på mors fysiske og psykiske helse med tidlig hjemmebesøk/barselkontakt, ammeveiledning, vektkontroll, drop-in-tilbud med mer.
- Styrke foreldrene i foreldrerollen: Gi foreldre bekreftelse på sin nye rolle med fokus på samspill med barnet sitt. Øke felles forståelse av foreldrerollen og grensesetting. Bevisstgjøre foreldrenes bruk av digitale medier.
- Nettverksbygging: Gi tilbud om ulike grupper i svangerskapet og barseltiden, for å styrke sosialt nettverk og for å utveksle erfaringer og utfordringer i den nye livssituasjonen.
- Utvidet trefftid på enkelte skoler: Ved økt tilstedeværelse er det mulig å etablere tettere samarbeid med skolens ledelse, for å fremme mestring og god selvfølelse blant barn og ungdom, "friskfokus".
- Tverrfaglig samarbeid: Delta aktivt i TI i barnehager og skolehelsetjenestens OT. Samarbeide i enkeltsaker på ulike nivå.

- Sikre kvalitet i tjenestetilbudet: Evaluere og oppdatere kvalitetsrutiner årlig for å sikre forsvarlig utførte tjenester. Utvikle egen kompetanse.

Ordinært budsjettforslag

Budsjettramme er videreført på om lag samme nivå som i 2015. Rådmannen legger opp til opptrapping med 1,5 årsverk i 2016 samt videre opptrapping fra og med 2017 med 1,5 årsverk i tråd med føringer i statsbudsjettet.

4.3.6. PPT – Pedagogisk psykologisk tjeneste

Hovedmål – kobling mot kommuneplanen

Hovedmålet for oppvekst og kultur i kommuneplanen er; "Vi skaper gode oppvekstvilkår gjennom inkluderende og trygge arenaer for barn og unges utvikling, samt læring i en atmosfære av omsorg, respekt, tillit og mestring". Sola PPT har utviklet en egen visjon og sentrale verdier som er utledet fra hovedmålet. Sola PPT sin visjon er: "Inspirasjon til utvikling og mestring". Sola PPT skal yte veilednings- og rådgivningstjenester av høy kvalitet for barn, unge og voksne med særlige utviklings- og opplæringsbehov. Vi ønsker at våre veilednings- og rådgivningstjenester inspirerer foreldre og pedagogisk personale, slik at de kan møte barn, unge og voksne med særlige opplæringsbehov på en måte som medfører at de opplever vekst, muligheter og mestring. Faglig bevissthet, åpenhet og lojalitet er sentrale verdier som skal ligge til grunn for arbeidet PPT gjennomfører både internt og eksternt.

Arbeids- og ansvarsområder

PPT sine arbeidsoppgaver er hjemlet i § 5-6 i opplæringsloven:

- Utarbeide sakkyndig vurdering der loven krever det.
- Bistå skoler og barnehager med kompetanse og organisasjonsutvikling vedrørende barn med særlige opplæringsbehov.

De ulike virksomhetene innenfor skole og barnehage har en hovedkontakt ved PPT. I de tilfeller hovedkontakten trenger annen kompetanse inn på sine skoler eller barnehager, hentes dette i første rekke fra andre fagpersoner internt ved PPT.

Mål- og satsingsområder i planperioden

- PPT skal bistå skoler og barnehager i alle tre faser ved implementeringen av *VI i Sola*.
- Bistå skoler og barnehager med å utvikle inkluderende læringsmiljøer for alle barn. Forankre systemarbeid hos skole- og barnehagesjef, rektorer og styrere. Videreføre tospannmodellen for å bidra til en mer enhetlig tjenesteprofil.
- PPT skal ha utredningskompetanse på de høyfrekvente vanskegruppene. PPT skal ha oversikt over virkningsfulle tilretteleggingstiltak for de høyfrekvente vanskegruppene. PPT skal arbeide systematisk med å videreutvikle veiledningskompetansen hos de ansatte.
- PPT skal ha en koordinerende rolle for Tidlig innsats. Flere ansatte hos PPT skal være med i arbeidet.

Ordinært budsjettforslag

Ordinært budsjettforslag er videreført på samme nivå som i 2015.

4.3.7. Kultur

Kultursektor i Sola omfatter virksomhetene fritid, kulturskole og bibliotek i tillegg fagstab for kultur. Kultursektor ledes av kultursjef, som har et overordnet strategisk ansvar for hele kulturområdet, underlagt kommunalsjef for oppvekst og kultur. Virksomhetene har ansvar for daglig drift og utvikling/strategi for eget tjenesteområde, herunder personal- og økonomiansvar. Det er egne virksomhetsledere for de tre områdene. Kultursjef har ansvar for saker til politisk behandling, strategi og utvikling på overordnet nivå, helhetsperspektiv på tjenestetilbudet, på brukerne og medarbeiderne, samt støtte og følge opp virksomhetslederne innen sektorområdet.

Hovedmål – kobling mot kommuneplanen

Kultursektorens overordnede mål og visjon:
Kultur for alle!

Kulturopplevelser og deltagelse er viktige forutsetninger for kommunen for å sikre vekst og utvikling. Gjennom kulturaktiviteter utvikles kompetanse som kreativitet og originalitet, evnen til å kjenne igjen kvalitet og det å drive kreative og skapende prosesser. Dette er også kompetanse med overføringsverdier for alle andre deler av samfunnslivet. Kultur i Sola bygger på verdiene kvalitet, trivsel og respekt.

Kommunestyret vedtok i juni 2015 ny kommunedelplan for kultur. Vi har koblet våre mål og satsninger i kultur mot denne planen som beskriver i korte trekk hovedmålssettingene for driften innen de ulike områdene i kultursektor. Planen gir og en beskrivelse av aktivitet og innhold på området, og planen setter ikke minst fokus på de utfordringer feltet står ovenfor i tiden som kommer. Hvert enkelt kapittel i planen

avsluttes med en oversikt over de tiltak som sektor mener det er behov for å få løst i planperioden 2015-2026. Hovedmålet med kommunedelplanen er å synliggjøre alt det positive som skjer innen kulturfeltet, og samtidig fremme tiltak som bygger videre på dette.

Mål- og satsingsområder i planperioden

For perioden 2016-2019 peker planen på følgende hovedutfordringer for kulturområdet:

- Biblioteket har vært uforandret i mer enn 25 år og må oppgraderes for å kunne møte dagens og fremtidens brukeres behov for bibliotekstjenester, på tider som passer brukerne. En fornyelse på biblioteket må ses i sammenheng med behovet for bedre publikumsfasiliteter i kulturhuset (billettsalg, servicefunksjoner og salgsområder).
- Nytt kommunalt bygg med plass for kulturaktiviteter i Tananger sentrum.
- Utviklingen av Sømmevågen som museumspark, kulturarena og rekreasjonsområde.
- Øvings- og produksjonsfasiliteter for kulturskole og det frivillige kulturlivet, spesielt innen feltene dans, teater og billedkunst.

4.3.7.1. Sola kulturskole

Hovedmål – kobling mot kommuneplanen

Sola kulturskole: *En skole for alle!*

Sola kulturskole skal bidra til å utvikle barn og unges kreativitet og kunstneriske evner etter den enkeltes forutsetninger gjennom musikk, dans og teatertilbud, og gjennom samarbeid med lokale lag og organisasjoner.

Kulturskolen skal også kunne tilby opplæring innenfor visuell kunst. Kulturskolen er todelt:

- Kommunalt opplærings- og opplevelsessenter
- Ressurs- og kompetansesenter for grunnskolen, barnehager, sykehjem og kulturliv

Arbeids- og ansvarsområder

Kulturskolens kjernevirksomhet er å gi instrumental- og vokalopplæring i musikk, individuelt og i grupper, samt opplæring i teater og dans. Kulturskolen har som en del av opplæringen konserter, forestillinger og teaterproduksjoner. I tillegg er det et utstrakt samarbeid med skolekorpene gjennom tilbud om dirigenttjenester. Kulturskolen er aktiv i lokale og regionale samarbeids- og utviklingsprosjekter, og koordinering av Den Kulturelle Skolesekken (DKS) inngår fra 2015 også i kulturskolens portefølje.

Eksempler på prosjekter som kulturskolen har hatt i 2015 med og for andre aktører:

- Barnehageprosjektet "Musikk i kofferten".
- Samarbeidsprosjekt med innføringsklassen ved Sola ungdomsskole "Barn av regnbuen".
- Samarbeidsprosjekt med Sola sjukeheim "Dans med demente".
- Teaterfestival sammen med Stavanger kulturskole.

Foruten tilbudet som kulturskolen har i Sola kulturhus arbeider kulturskolen også desentralisert i kommunen, det vil si på skoler og bygg i Tananger, i Sola sentrum og på Dysjaland. Det er en spesielt utfordrende situasjon i Tananger der undervisningsfasilitetene ikke er tilfredsstillende.

Mål- og satsingsområder i planperioden

- Lokaler: Nye undervisningslokaler i Tananger. Tilrettelagte øvings- og produksjonslokaliteter for dans, teater og billedkunst i kulturhuset.
- Rammebetingelser: Lokal tilpasning til, endringsarbeid for og implementering av ny nasjonal rammeplan blir en hovedoppgave i årene framover.
- Styrking av opplæringstilbudet: Kulturskolens opplæringstilbud til spesielt motiverte og talentfulle elever styrkes og utvikles. Stikkordene her er regionale/ interkommunale samarbeidsmodeller.
- Etablering av nye og flere opplærings-tilbud: Etablering av opplæringstilbud innenfor visuell jamfør k-sak 92/99.
- Videreutvikle og systematisere samarbeidet med korpsene i Sola, avklare roller og forventninger for å gi forutsigbarhet, langsiktighet og likeverdige rammevilkår.
- Koordinere og videreutvikle Den Kulturelle Skolesekken (DKS) som fra 2015 ble overført til kulturskolen.

I sum, og i tillegg til løpende driftsoppgaver, står kulturskolen overfor en rekke nye og krevende utviklingsoppgaver der utfordringene særlig knytter seg til å jobbe fram strategiske løsninger lokalt og interkommunalt, jamfør Ny nasjonal rammeplan. Dagens ressurser avsatt til ledelse og administrasjon er ikke dimensjonert for en slik situasjon, hvilket må søkes løst.

Ordinært budsjettforslag

Budsjett for 2016 videreføres på om lag samme reelle nivå som i 2015. 0,2 årsverk øremerket arbeid med den kulturelle skolesekken overføres fra stab oppvekst til kultur-

skolen. Foreldrebetaling justeres med generell økning på 3 % og en jevn opptrapping i langtidsperioden. Rådmannen har ikke funnet dekning for ny inspektørstilling og økning av vikarbudsjetten.

4.3.7.2. Sola bibliotek

Hovedmål

Sola bibliotek skal gi en lett tilgjengelig bibliotek- og informasjonstjeneste tilpasset den enkelte brukers nivå og behov.

Arbeids- og ansvarsområder

Biblioteket skal fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet for alle i kommunen. Biblioteket skal videreutvikle sin rolle som uformell møteplass, som senter for kultur- og kunnskapsutvikling og som formidler og som arena for samfunnsdebatt i lokalsamfunnet. Biblioteket satser mye på tiltak spesielt rettet mot barn og unge, og legger ellers til rette for flerkulturell kommunikasjon rettet mot fremmedspråklige innbyggere. Det satses på digital utvikling og formidling, herunder e-bøker og andre e-media, og på digitalisering av lokalt materiale.

Mål- og satsingsområder i planperioden

- Satse spesielt på tilbud til barn og unge gjennom barnehage- og klassebesøk, fortellerstunder og andre arrangement.
- Tilby en mediesamling, fysisk og digital, som er aktuell, mangfoldig og av høy kvalitet for alle grupper i befolkningen.
- Gjøre lokalene bedre egnet til forskjellige aktiviteter, slik at de fremstår som innbydende og godt egnet som en prioritert sosial møteplass.

- Gi innbyggerne et lavterskeltilbud, med god tilgjengelighet, tilrettelagte nettløsninger.
- Søndagsåpent bibliotek, utvidede åpningstider gjennom økt selvbetjening og ubetjent bibliotek.
- Styrke og utvikle samarbeidet med andre kommunale aktører som skoler, skolebibliotek, barnehager, kulturskole.
- Videreutvikle samarbeidet "Jærbiblioteka" (Sola, Klepp og Time), og samarbeidet "Bibliotek på Nord-Jæren" (Sola, Randaberg, Sandnes og Stavanger).
- Utvikle sammen med Avinor en spennende og attraktivt løsning for flyplassbibliotek.

Ordinært budsjettforslag

Budsjett for 2016 videreføres på om lag samme reelle nivå som i 2015.

4.3.7.3. Fritid

Hovedmål

Alle barn og unge skal gis mulighet til å få en aktiv fritid med positive opplevelser.

Arbeids- og ansvarsområder

Drift av et kreativt ungdomshus tilrettelagt for utstrakt ungdomsmedvirkning. Ungdomshuset gir gode vilkår og trygge rammer for ungdom som ønsker å drive selvdrevne kultur- og interessegrupper, og tilbyr kompetanse-givende workshops. Veiledning av barn og unge i skolealder til en aktiv fritid og bygge bro til allerede eksisterende fritidstilbud. Ivareta ungdomsinitiativene i nærmiljøene. Synliggjøre og arbeide for å styrke frivilligheten i lokalmiljøene. Drift av den lovpålagte fritidskontakttjenesten. Drift av to fritidsklubber for mennesker med utviklingshemming. Medarrangør av Dragefestivalen i

samarbeid med Sola Drageklubb, Havdur og FAU ved Dysjaland skole.

Mål- og satsingsområder i planperioden

- Implementering av nye arbeidsmodeller i driften, vedtatt mai 2014.
- Videreutvikle det tredelte tilbudet i Fritidskontakttjenesten.
- Utarbeide frivillighetsmelding som gir gode rammer for samarbeid mellom frivillighet og kommune.
- Utvikle gode informasjonskanaler som synliggjør fritidslivet i kommunen.
- Implementere fritidsveiledning for barn og unge med innvandrerbakgrunn i ordinær drift (tidligere prosjekt).
- Pilotkommune for implementering av trivselsprogrammet VI i fritidssektoren.

Ordinært budsjettforslag

Budsjett for 2016 videreføres på om lag samme reelle nivå som i 2015. Rådmannen har ikke funnet dekning for stilling som fritidsveileder for barn og unge fra innvandrerfamilier med aktivitetsmidler. Det ble også meldt inn behov for en koordinatorstilling ved Stangelandsenteret som det ikke ble funnet rom i rådmannens forslag. Rådmannen foreslår å overføre Utvalg for kultur, samfunnsutvikling og miljø sin bevilgningspott for ungdomsformål til Fritid på permanent basis for å skape økt forutsigbarhet i tjenestetilbudet.

4.3.7.4 Kulturhuset

Hovedmål – kobling mot kommuneplanen

Kulturhuset har som mål å tilby innbyggerne i kommunen og regionen for øvrig et kvalitativt og bredt kulturtilbud gjennom hele året.

Arbeids- og ansvarsområder

Kulturhuset er kommunens kulturelle kraftsenter. Her er samlet bibliotek, kulturskole, Feelgood ungdomshus, fritidsklubb for funksjonshemmede, kulturkontor og kafé i tillegg til de scenene som kulturhuset bruker til egne produksjoner og utleie. På kulturhuset er også de administrative funksjonene i kultursektor samlet. Kulturhuset administrer også utleie av Sola ruinkyrkje. Kulturhuset er og skal være et ressurscenter for kommunen og dets innbyggere.

Andre oppgaver som kulturhuset administrerer er:

- Fordele og leie ut lokaler i kulturhuset til kommunale instanser, kunstnere, bedrifter, frivillige organisasjoner og profesjonelle arrangører/leietagere.
- Disponere og fordele midlene i husleie-fritaksordningen for lag og foreninger i Sola kommune.
- Legge til rette for de andre virksomhetene i kulturhuset, frivillige lag/organisasjoner og andre arrangører ved gjennomføring av konserter, teater, revyer, med mer i kulturhuset.

Mål- og satsingsområder i planperioden

- Kulturhuset skal være et profesjonelt og ledende kulturhus, med spesielt fokus på aktiviteter med og for barn og unge.
- Gjennomføre forestillinger, konserter og lignende innenfor gitte budsjettammer, gjerne i samarbeid med andre aktører.
- Tilby et spennende og allsidig program for alle aldersgrupper i kulturhuset, med

spesiell vekt på arrangementer for barn, ungdom og familie.

- Kontinuerlig oppgradere materiell og bygg for dagens- og fremtidens behov.
- Legge til rette for flere visuelle kunstutstillinger.
- Være et treffsted for barn, ungdom og voksne, både på forestillinger og i hverdagen.
- Utvikle uteområdet i aksen kulturhuset, nytt rådhus og ny kirke til et levende sentrumsområde, tilrettelagt også for større utearrangementer.

Ordinært budsjettforslag

Se Fagstab kultur under avsnitt 4.3.1.

4.4. Tjenesteområde Levekår

Hovedmål – kobling mot kommuneplanen

Helsefremmende lokalsamfunn med ansvar for hverandre.

Kommunen vil legge til rette for god livskvalitet og redusert hjelpebehov ved at:

- Den enkeltes ressurser i større grad tas i bruk for økt mestringsopplevelse og kontroll over eget liv.
- Ny teknologi og innovative løsninger gjøres tilgjengelig.
- Det stimuleres til å ta ansvar for seg selv, hverandre, og økt solidaritet mellom generasjoner.

TABELL: STYRINGSPARAMETER/MÅL 2016

Styringsparameter	Mål 2016
Øke mulighetene for å bo lenger hjemme	• Utarbeide en kommunedelplan for helse og velferdstjenesten i Sola kommune 2016-2027. • Prøve ut ulike velferdsteknologiske løsninger. • Rehabiliterende arbeidsmetoder i tjenestetilbudene. • Etablere veiledning i hjemmet. • 100 % belegg på korttidsavdelingene. • 70 % belegg på øyeblikkelig hjelp senger. • Hjemmet skal være tilrettelagt og ergonomisk utformet.
Økt satsing på forebyggende arbeid	• Smittevernsamarbeid med Stavanger kommune. • Videreføring av folkehelseiltak i ordinær drift. • Rask psykisk helsehjelp/psykolog etableres.
Redusere utgiftene til hospits/pensjonat	• Ha tilstrekkelig antall kommunale utleie boliger til vanskeligstilte. • Hindre utkastelse av leietakere. • Etablere en rusfri ettervernsbolig.
Redusere utgifter til sosialhjelp	• Andel langtidsmottakere skal være under 35 % av sosialhjelpmottakerne. • Andel mottagere med sosialhjelp som hovedinntektskilde skal være under 40 %. • Ingen under 25 år skal være passive stønadsmottakere. • Praksisplasser i kommunale virksomheter øker med minimum 15 plasser. • Samarbeidsavtaler om praksisplasser i private bedrifter i nærområdet øker med minimum 15 plasser. • 35 % av de i arbeidstreningspraksis går over i vanlig ordinært arbeid. • Minimum 30 skal delta i kvalifiseringsprogrammet. • Ingen i introduksjonsprogrammet skal avsluttes til å bli passive mottagere av sosialhjelp.
Økt effektivitet	• Antall årsverk i brukerrettet tjeneste per mottaker reduseres til 0,60. • Alle virksomhetene i Levekår skal ha igangsatt et FFF prosjekt i løpet av 2016.

Arbeids- og ansvarsoppgaver

4.4.1. Fagstab levekår

Staben skal bistå på både strategisk nivå og tjenestenivå i oppgaver som går på tvers av

virksomheter, for å få en helhetlig oversikt over overordnede oppgaver innen tjenesteområdet og en effektiv koordinering av disse.

Fagstab levekår omfatter følgende stillinger per 01.09.2015:

TABELL: ÅRSVERK FAGSTAB LEVEKÅR

Beskrivelse	Årsverk
Rådgivere (inkl. øk.rådgiver)	5,0
IKT-systemansvarlig	1,0
Kommuneoverlege	1,0
Turnuslege	2,0
Saksbehandlere, fagstab	2,0
Bestillerkontor	8,1
Sum	19,10

Fagstabens hovedoppgaver er plan- og utviklingsarbeid samt saksutredning til politiske utvalg. Fagstaben skal ha oversikt over overordnede planer og styringsdata, øremerkede tilskudd og koordinering av disse. En administrerer også interkommunalt samarbeid om legevakt og krisesenter, miljørettet helsevern, folkehelsearbeid og søknader om tilskudd. Staben har en rådgivende funksjon i faglige spørsmål.

Stavanger kommune kjøper 40 % av kommuneoverlegens kapasitet til funksjonen som smittevernoverlege i Stavanger.

Bestillerkontoret

Bestillerkontoret har ansvar for å saksbehandle alle søknader om institusjonsplasser, ulike hjemmetjenester, omsorgslønn, omsorgsboliger, parkeringsplasser, avlastning med mer. Bestillerkontoret kartlegger behov og fatter vedtak om tjenester.

Legetjenester

Yter akutt og kurativ behandling og sikrer en lett tilgjengelig og best mulig primærhelsetjeneste til Solas befolkning.

Per 01.09.2015 har kommunen 20 fastlege-hjemler og to turnusleger som dekker befolkningens behov for legetjenester på dagtid. Fastlegene driver privatpraksis og mottar støtte fra kommunen etter gitte satser per innbygger. Legevaktstjenester gis ved Stavanger legevakt.

4.4.2. Virksomhetene

Arbeidsoppgavene er regulert gjennom helse- og omsorgstjenesteloven, folkehelseloven, pasientrettighetsloven, helsepersonelloven og ulike forskrifter.

Tjenesteområdet Levekår er organisert i åtte virksomheter

- Sola sjukeheim: institusjon med 70 døgnplasser og dagsenter for eldre.
- Sola bo- og hjemmetjenester: alderspensjonat med 42 døgnplasser, hjemmetjenester, vaskeri og hjelpemiddellager.
- Tananger bo- og hjemmetjenester: sykehjem med 35 døgnplasser, omsorgsboliger for eldre og yngre funksjonshemmede, hjemmetjenester, dagsenter for demente og aktivitetssenter.
- Åsenhagen barne- og avlastningsbolig. Avlastning og boliger for barn.
- Miljøtjenesten: botilbud, hjemmetjenester og dagtilbud til personer med utviklingshemming og utviklingsforstyrrelser.

- Psykisk helse og rus: botilbud, hjemme-tjenester og dagtilbud for mennesker med psykiske lidelser og rusmiddel-avhengighet. Drifter livskrisehjelpen.
- Fysio- og ergoterapi: rehabilitering, behandling, forebyggende tiltak og praktisk tilrettelegging til alle alders-grupper i og utenfor institusjon. Frisklivssentralen.
- NAV (Sosiale tjenester): økonomisk hjelp, rådgivning, skaffe boliger og bidra til sysselsetting/integrering av vanskeligstilte/flyktninger.

Mål og satsingsområder i planperioden

I tjenesteområdet Levekår, og innenfor de ulike virksomhetene, er det mange utfordringer og oppgaver som daglig løses for å gi innbyggerne i Sola de tjenestene de har krav på og behov for. For å videreutvikle tjenestene er det valgt ut noen felles satsingsområder en vil gi særskilt oppmerksomhet framover. Hver virksomhet lager i tillegg sine årlige mål som bygger på kommuneplanmål og de felles satsingsområdene.

Øke mulighetene for å bo lenger hjemme

Mål 2016:

- Utarbeide en kommunedelplan for helse og velferdstjenestene i Sola kommune 2016-2027.
- Prøve ut ulike velferdsteknologiske løsninger.
- Rehabiliterende arbeidsmetoder i tjenestetilbudene.
- Etablere veiledning i hjemmet.
- 100 % belegg på korttidsavdelingene.
- 70 % belegg på øyeblikkelig hjelp senger.
- Hjemmet skal være tilrettelagt og ergonomisk utformet

Velferdsteknologi

Bruk av velferdsteknologi er et av hoved-satsningsområdene både nasjonalt og lokalt. En plan for innføring av velferdsteknologi vil bli beskrevet i kommunedelplanen helse og velferdstjenester i Sola 2016-2027.

Bruk av teknologi skal bidra til at flere kan mestre eget liv og helse, og bidra til at de kan bo lenger i eget hjem. Rett bruk av teknologi kan bidra til at institusjonsinnleggelse blir forebygget eller utsatt. Ulike typer teknologi vil bli prøvd ut, og all utprøving vil være basert på en vurdering av hvilken gevinst teknologien kan gi. Gevinst kan i denne sammenheng være både økonomisk og kvalitetsmessig.

Eksempler på teknologi som kan være aktuell å teste ut i årene fremover er GPS-sporing, automatiske medisindispensere, robot-støvsugere, elektroniske dørlåser med mer.

Trygghetsalarmer og mobil pleie (arbeidslister og pasientjournal på mobile enheter) er eksempler på velferdsteknologi som kommunen allerede har tatt i bruk. Bruk av velferdsteknologi kan bidra til at Sola kommune evner å møte større etterspørsel etter tjenester på en måte som gjør at ressurser kan utnyttes bedre. En viktig del av teknologisatsingen er å arbeide for at de ansatte sin hverdag blir mest mulig effektiv, slik at deres tid og kompetanse blir bedre utnyttet. Dette arbeidet er allerede startet, og vil bli videreført i 2016.

Rehabiliterende arbeidsmetoder/hjemmerehabilitering

I 2016 skal det jobbes aktivt med å implementere rehabiliterende arbeidsmetoder i den ordinære hjemmetjenesten, korttids- og rehabiliteringsavdelingen, i tillegg til virksomhetene rus og psykiatri og miljø-tjenesten. Tanken er at bruker tidlig setter mål

for hva han/hun ønsker å bevare eller gjenoppta av egne ressurser. Dette vil gi bruker økt livskvalitet og mulighet for å bo lenger hjemme, samt reduserer faren for at kommunen gir bruker varige tjenester. Hjemmetjenesten, bestillerkontoret og korttids- og rehabiliteringsavdelingen er med i et læringsnettverk for å sikre gode pasientforløp.

Strategisk plan for hvordan styrke pårørende- og frivilligomsorg

I et helhetlig helseperspektiv fremheves deltagelse og medvirkning som helsefremmende aktiviteter. I møte med morgendagens omsorgsutfordringer blir det nødvendig å mobilisere samfunnets samlede omsorgsressurser til innsats på helse- og omsorgsområdet. Sola kommune ønsker å arbeide systematisk for å utløse ressurser hos brukerne selv, deres familier/pårørende og sosiale nettverk, i nærmiljøet og lokalsamfunn, i ideelle virksomheter og næringslivet. Planen for hvordan en skal styrke pårørende- og frivilligomsorgsarbeidet vil inngå i kommunedelplanen helse og velferdstjenester i Sola 2016-2027.

Økt satsing på forebyggende arbeid - Folkehelse

Mål 2016:

- Smittevernssamarbeid med Stavanger kommune.
- Videreføring av folkehelseiltak i ordinær drift.
- Rask psykisk helsehjelp/psykolog etableres.

Signalene som kommer fra staten gjennom samhandlingsreformen, fremhever viktigheten av forebygging og folkehelsearbeid. I stedet for å ha oppmerksomheten rettet mot å behandle, og følge opp de som har fått en sykdom eller funksjonssvikt, må kommunene i

større grad jobbe for å forebygge og redusere sykdom og skade.

Smittevern

Smittevernarbeidet i Sola kommune er i dag spredt utover flere ulike personer og virksomhetsområder. Både oppvekst, ved helsestasjonen, og levekår, ved sykehjem og hjemmebaserte tjenester, har personer som i større eller mindre grad driver med daglig smittevernarbeid, og som har kompetanse på sitt felt, men kompetansen er fragmentert. Et samarbeid med smittevernkontoret i Stavanger kommune vil gi en vesentlig kvalitetsheving på smittevernarbeidet i Sola kommune

Smittevernkontoret vil kunne ta for seg det lovpålagte tuberkulosearbeidet i kommunen, som innebærer tuberkulosekontroll av alle flyktninger, asylsøkere, arbeidsinnvandrere og turister med opphold over tre måneder.

Smittevernkontoret vil ha ansvar for kommunens infeksjonskontrollprogram, samt internkontrollprogrammet for kommunens storkjøkken.

I tillegg driver kontoret utstrakt rådgiving av sykehjem og hjemmebaserte tjenester i smittevernsspørsmål, noe som har en viktig forebyggende effekt for å hindre smitte og sykdom i de kommunale helsetjenestene.

Videreføring av folkehelseiltak inn i ordinær drift.

Seniordrøsen startet opp i 2013, og har til hensikt å øke kunnskapen hos senioren om ting en selv kan gjøre for å bidra til å greie seg hjemme lengst mulig. Tiltaket med forebyggende hjemmebesøk til alle 80-åringer som ikke har kommunale tjenester er godt mottatt og vil fortsette. I regi av Frisklivssentralen er det satt i gang åpne

treningsgrupper for eldre med fokus på styrketrening/funksjonstrening/fallforebygging.

Forskning og utvikling

Sola kommune har sammen med Juztmove (internettbasert aktivitetsplattform med treningsprogrammer på video) fått tilskudd fra Innovasjon Norge til et pilotprosjekt som skal utvikle et nytt tilbud til bruk i Frisklivs-sentralen, og generelt i folkehelsearbeidet i Sola kommune. Prosjektet skal undersøke hvordan fysisk trening over Internett kan benyttes for å få flere friske innbyggere.

Psykiske lidelser er et økende problem i samfunnet og krever innsats på mange områder.

Rask psykisk helsehjelp

Sola kommune har mottatt tilskudd fra Helse-direktoratet til en psykologstilling over ordningen "Psykologer i den kommunale helse- og omsorgstjenesten". Psykologen skal bidra til å styrke det samlede kommunale arbeidet på psykisk helse- og rusfeltet, herunder forebygging og tidlig intervensjon, samt behandling av psykiske problemer og/eller rusmiddelproblemer. Tilskuddet skal understøtte samhandlingsreformens mål-setting om økt vektlegging på kommunenes ansvar og kompetanse for et bedre tilbud til mennesker med psykiske problemer og/eller rusmiddelproblemer.

I tillegg har kommunen søkt Helsedirektoratet om deltakelse i pilotprosjektet "Rask psykisk helsehjelp" jamfør interpellasjon fra Høyre i kommunestyret 18.06.2015 sak 4/15. Der det i vedtakets punkt fire står "vurdere å søke Helsedirektoratet om å få delta i prosjektet 'Rask psykisk helsehjelp'". Formålet med denne ordningen er å stimulere kommunen til

å utvikle et behandlings-tilbud til mennesker med lett og moderat angst og depresjon. Den kommunale helse- og omsorgstjenesten skal styrkes, og det skal legges sterk vekt på forebygging og tidlig intervensjon. Målgruppen er mennesker over 18 år. Forutsetningen for deltakelse er at det etableres et team som skal ledes av psykolog, og at ansatte i teamet har en videreutdanning i kognitiv terapi. Tilbudet er gratis og gis uten henvisning.

Redusere utgiftene til hospits/pensjonat

Mål 2016

- Å ha tilstrekkelig antall kommunale utleieboliger til vanskeligstilte.
- Hindre utkastelse av leietakere.
- Etablere en rusfri ettervernsbolig.

Sola kommune har de siste årene avsatt midler til boligsosial handlingsplan, for å sikre at også de som er vanskeligstilt på bolig-markedet skal få et sted å bo. Det er imidlertid fortsatt en stor utfordring å finne egnet bosted til en del av de som er i boligkøen. Utgiftene til hospits/pensjonat har de siste årene vært svært høye. I 2016 håper man å få uttelling for å ha arbeidet systematisk med å opprette flere både midlertidige og varige botilbud. Da vil man kunne redusere utgiftene til hospits samtidig som brukerne får bedre boforhold.

De som får bolig (både av midlertidig og varig karakter), og som har lav boevne, må gis så tett individuell oppfølging at de mestrer de kravene som stilles til dem og ikke blir kastet ut. NAV og psykisk helse og rus samarbeider om et prosjekt som handler om biveiledning til de som strever mest.

Redusere utgifter til sosialhjelp

Mål 2016:

- Andel langtidsmottakere skal være under 35 % av sosialhjelp mottakerne.
- Andel mottagere med sosialhjelp som hovedinntektskilde skal være under 40 %.
- Ingen under 25 år skal være passive stønadsmottakere.
- Praksisplasser i kommunale virksomheter øker med minimum 15 plasser.
- Samarbeidsavtaler om praksisplasser i private bedrifter i nærområdet øker med minimum 15 plasser.
- 35 % av de i arbeidstreningspraksis går over i vanlig ordinært arbeid.
- Minimum 30 skal delta i kvalifiseringsprogrammet.
- Ingen i introduksjonsprogrammet skal avsluttes til å bli passive mottagere av sosialhjelp.

Arbeid for sosialhjelp ble innført i Sola kommune i 2013. NAV Sola har gruppen "unge" som satsingsområde og arbeider tett med hver enkelt fra første dag. Det blir stilt krav/vilkår om deltakelse i kvalifiserings- eller kompetansehevende tiltak (for eksempel CV-verksted/kurs med mer), krav til annen yrkesrettet aktivitet, eller vilkår om å møte til veilednings-timer på NAV-kontoret. Hver enkelt får individuell avklaring og oppfølging.

NAV Sola jobber aktivt med å inngå avtaler og lager system over aktuelle arbeidstreningsplasser. Dette gjøres hovedsakelig i ulike virksomheter i Sola kommune, men og med andre private arbeidsgivere i nærområdet. Det er et tett samarbeid med alle veiledere ved NAV kontoret, flyktningeteam, og voksenopplæringen for å finne riktig kandidat til de ulike arbeidstreningsplassene. Praksiskandidat og arbeidsgiver følges systematisk opp gjennom hele praksisperioden. Dette er en

suksessfaktor for å kunne beholde arbeidstreningsplasser over tid.

På landsbasis ligger overgang til ordinært arbeid fra arbeidspraksis på om lag 30 %, mens målet i Sola kommune er 35 %. Arbeidstreningsplasser blir også benyttet til avklaring og kvalifisering til arbeid, i tillegg brukes arbeidspraksis til for å forhindre lediggang.

Kvalifiseringsprogrammet er det viktigste kommunale tiltaket for å få personer som står utenfor arbeidslivet til å komme inn i arbeid igjen. Etter en obligatorisk arbeidsevnevurdering får deltakerne individuell oppfølging gjennom programmet. Innholdet i programmet kan være kurs, praksisplasser, arbeidssøking, motivasjonstrening og helsehjelp. Deltagerne i programmet mottar lønn i form av kvalifiseringsstønad mens de deltar. En stor del av deltakerne i programmet mottar sosialhjelp før de går inn i programmet.

Sola har ikke fylt opp plassene i kvalifiseringsprogrammet siste år. NAV Sola vil fremover arbeide med å få opp antall deltakere i kvalifiseringsprogrammet. Dette vil være til nytte for deltakerne samt redusere utgifter til sosialhjelp for den samme gruppen.

Sola har en høyere andel langtidsmottakere, i tillegg til flere mottakere av sosialhjelp som hovedinntekt, enn våre nabokommuner og landsgjennomsnittet (Kostra-tall for 2014). Fremover må det arbeides med å gi tett og individuell oppfølging slik at mottakere så raskt som mulig får plass i arbeidsrettete tiltak, eventuelt avklares til en annen stønads- eller trygdeordning. Dette vil bidra både til lavere andel langtidsmottakere, samt at færre har sosialhjelp som hovedinntekt.

En god integrering av flyktninger

Nyankomne innvandrere starter kort tid etter ankomst i introduksjonsprogrammet. Gjennom et toårig programforløp får de opplæring i norsk og samfunnskunnskap, samt tiltak som forbereder til videre utdanning eller arbeid. Hvorvidt kommunen lykkes med introduksjonsprogrammet, kan best vurderes ut fra hvilken situasjon deltakerne er i ved endt program. Dersom deltakeren avsluttes til arbeid eller videre utdanning, anses det som vellykket. Om deltaker avsluttes til arbeidsledighet/sosialhjelp så har ikke programmet lykkes på en god nok måte. Nasjonalt er det et mål å få 55 % ut i jobb eller utdanning etter introduksjonsprogrammet.

Gjeldsrådgivning

Det fremgår av Lov om Sosiale tjenester og nasjonale mål at økonomisk gjeldsrådgivning en prioritert oppgave. Gjeldsrådgiver gir veiledning i forhold til disponering av penger, bistår med oppsett av budsjett, lager faste betalingsavtaler i forhold til faste og variable utgifter og blant annet kreditorer, har oppfølgingssamtaler og bevisstgjøring av eget forbruk. Med tett oppfølging av bruker viser det seg at behovet for sosialhjelp reduseres. Det har vært en sterk økning i behov for gjeldsrådgivning i 2015, og med dagens sterke økning i arbeidsledighet, må vi påregne et ytterligere behov for økonomisk gjeldsrådgivning framover.

Økt effektivitet

Mål 2016:

- Antall årsverk i brukerrettet tjeneste per mottaker reduseres til 0,60.
- Alle virksomhetene i Levekår skal ha igangsatt et FFF prosjekt i løpet av 2016.

Tall fra Kostra fra 2014 viser at Sola har 0,69 årsverk i brukerrettet tjeneste per mottaker, mens landsgjennomsnittet er på 0,49. Brukerundersøkelser viser at vi har gode tjenester og fornøyde ansatte. Men en høy bemanning gir en høy enhetskostnad både for institusjon og hjemmetjenester. En av kommunens utfordringer framover blir å gi flere innbyggere hjelp med samme ressursinnsats, og på en slik måte at kvalitet og tilfredshet bevares. Resultat fra andre kommuner viser at dette er mulig å få til når alle er enige om hvordan en skal prioritere og hvilket tjenestenivå som er "godt nok".

FFF-satsning – forenkling, forbedring og fornying

Strukturert metodikk støtter prosessen med å nå kommunens mål med forbedringsarbeidet. Metodikken som anvendes er en kombinasjon av Lean og innovasjon. Målet med FFF-satsningen er:

- Å skape en lærende organisasjon.
- Å skape en kultur for forenkling, forbedring og fornying i organisasjonen.
- Å skape et sterkt medarbeiderskap.
- Å skape gode tjenester sammen.

Ordinært budsjettforslag

Budsjett for 2016 videreføres på om lag samme reelle nivå som i 2015. Mange av de nye tiltakene det er funnet rom for i ordinært budsjettforslag er økte kostnader som vil komme uten at kommunen har mulighet til å påvirke dette.

Ut fra en behovsanalyse finner ikke rådmannen at det er behov for å øke kapasiteten på institusjonsplasser ytterligere i 2016. Rådmannen foreslår derfor at resterende plasser ved TABO åpnes i 2017 og at nytt sykehjem i Sola sentrum åpnes i 2019.

Rådmannen vurderer fortløpende det eksakte behovet for nye plasser og vil komme tilbake med eventuelle justeringer ved neste rullering av handlings- og økonomiplanen.

Fra 01.01.2016 blir kommunene pålagt å ha et tilbud om døgnopphold for øyeblikkelig hjelp for pasienter med somatiske sykdommer.

Driften fullfinansieres, men inntektene kommer fra 2016 som en del av kommunens frie inntekter.

Rådmannen foreslår å opprette en veiledningstjeneste på tvers av tjenesteområdene levekår og oppvekst. Etableringen finansieres delvis ved tilskuddsmidler fra Fylkesmannen, og det forventes at tilbudet vil redusere behovet for innkjøp av veilednings- og avlastningstjenester.

Behovet for boliger for psykisk utviklingshemmede tilknyttet personalbase har endret seg den senere tid. Det er etablert base med bemanning dag/kveld, men rådmannen vurderer at det ikke er behov for base med heldøgnsbemanning på Myklebust. Kommunen har for tiden tilstrekkelig kapasitet til å kunne dekke behovet for antall brukere med vedtak om bolig tilknyttet base.

Rådmannen tilrår å styrke budsjettet til flyktningeteamet ved NAV for å finansiere 1,5 årsverk fra 2016 med en ytterligere økning i 2017. Det er i 2015 vedtatt å motta flere flyktninger både i 2015 og 2016 enn tidligere vedtatt, og det er nødvendig å styrke mottaksapparatet for å følge opp disse.

Rådmannen tilrår også å bevilge kr 0,33 mill. til finansiering av 0,5 årsverk som skal arbeide med personer med nedsatt arbeidsevne gjennom kvalifiseringsprogrammet. Rådmannen forventer at økt stillingsressurs tilknyttet kvalifiseringsprogrammet vil bidra til

å redusere veksten i utgiftene til økonomisk sosialhjelp.

4.5. Tjenesteområde Samfunnsutvikling

Tjenesteområde Samfunnsutvikling omfatter virksomhetene Eiendom, Arealbruk og Kommunalteknikk. Virksomhetene er generelt sett konjunkturfølsomme, og enkelte seksjoner har i 2015 merket at det i regionen har vært et lavere nivå enn tidligere. Konjunktorene påvirker også aktivitetsnivået i kommunen, særlig innenfor boligbygging, trafikk, veiprosjekter og antallet passasjerer ved Stavanger lufthavn Sola.

Tjenesteområdets overordnede mål er at kommunen skal forvalte sine arealer og eiendommer på en effektiv og bærekraftig måte, og slik at det fremmer et variert næringsliv og fellesskapets interesser. Videre har tjenesteområdet fire delmål:

- Kommunen skal være en aktiv eiendomsforvalter med sikte på å ivareta kommunens og næringslivets interesser og behov i et langsiktig perspektiv.
- Kommunens eiendommer, bebygde og ubebygde, skal være en aktiv innsatsfaktor i den kommunale tjenesteyting.
- Det skal tilrettelegges for et mangfoldig næringsliv i henhold til lokale, regionale og nasjonale føringer, og det skal settes krav til estetikk, robusthet og bærekraftig utvikling.
- Kommunen skal bidra til et effektiv transportnett for næringsliv, et robust kollektivnett inkludert bybane, og for et attraktivt og sikkert gang- og sykkelveinett.

Tjenesteområde Samfunnsutvikling har totalt 140,9 årsverk. Fagstab samfunnsutvikling består av 6,5 stillinger, herav to kommuneplanleggere, en økonomirådgiver, en rådgiverstilling, samt 2,5 rådgivere som jobber med plangjennomføring.

4.5.1. Eiendom

Hovedmål

De overordnede virksomhetsmålene gjennomføres og sikres ved at virksomhet Eiendom tar ansvar for:

- Prosjektering, planlegging og gjennomføring av utbygginger og rehabiliteringer av kommunale byggeprosjekter vedtatt i HØP, og Kommunedelplan for energi og klima.
- Gjennomføre alle bygge- og vedlikeholdsprosjekter uten skade på person eller miljø.
- Verdibevarende og miljøriktig ivaretagelse av kommunens eiendom, bygg og anlegg. Forvalte, drifte og vedlikeholde alle kommunale bygg, parker, lekeplasser, friområder og kirkegårder.
- Leverer tjenester innen renhold, service og støtte til andre virksomheter i Sola kommune i henhold til service- og leveranseavtaler.
- Inn- og utleie av boliger og leiebygg til kommunal tjenesteproduksjon, leiekontrakter.
- Forbedret evne til forsvarlig forvaltning.

Organisasjon

Virksomheten ledes av kommunens eiendomssjef og er organisert i fire seksjoner:

- Seksjon Byggdrift
- Seksjon Park og Gravlund
- Seksjon Idrett og Bad
- Seksjon Eiendomsutvikling

Hver seksjon ledes av en seksjonsleder som har fag-, personal- og økonomiansvar for sin seksjon. Tre av fire seksjoner i virksomheten fortsetter implementering av intern omstilling i virksomheten vedtatt i k-sak 50/14 "Utredning av mulig konkurranseutsetting av kommunale tjenester". Hensikten med omstillingen er å optimalisere dagens organisasjon når det gjelder ressursutnyttelse, styrke den kommunale eiendomsforvaltningen og innføre tjenesteleveranseavtaler. Videre er det ønskelig å få på plass klare ansvarsforhold for igjen å kunne levere bedre verdibevaring av kommunens eiendomsportefølje, samt å avklare behov for riktig service og støtte til bygg og anlegg når det gjelder responstider og omfang. Ny organisasjon vil også ha økt fokus på kontinuerlig balanse av egenproduksjon og kjøp av eksterne tjenester, blant annet innenfor renholds- og parktjenester. Virksomheten omfatter totalt 84,8 årsverk.

Seksjon Byggdrift

Seksjonen har ansvaret for drift og vedlikehold av kommunale bygg (skoler, barnehager, helseinstitusjoner og andre kommunale bygg). Seksjonen gjennomfører også mindre ombygginger og rehabilitering av de bygg de drifter for å opprettholde standard på byggene.

Mål og satsingsområder i planperioden

- Utarbeide vedlikeholdsplan for 3-5 år med god kvalitet.
- Synliggjøre samsvaret mellom gjennomført vedlikehold og de bevilgede vedlikeholdsrammer.

- Optimalisere egen seksjon i henhold til vedtak, anbefalinger og ny organisasjonsplan.

TABELL: STYRINGSPARAMETRE SEKSJON BYGGDRIFT

	Mål 2016
Tilstandskontroll av kommunale bygg og anlegg	15 %
Gjennomføre godkjent vedlikeholdsplan for kommunale bygg og anlegg	100 %
Sentral overvåking av SD-anlegg	30 %
Innlegging av bygg i IK-bygg	25 %
FDV-dokumentasjon skal oppdateres, med særskilt fokus på brann og elektro	2-4 bygg

SD-anlegg (Sentralt Driftsovervåking) er i hovedsak en overordnet styring av de tekniske anlegg i kommunens bygg. IK-bygg er en forkortelse for kommunens internkontrollsystem for bygningsmasse. FDV er en forkortelse for forvaltning, drift og vedlikehold.

Vedlikehold av bygninger

Sola kommunes bygningsmasse (i overkant av 160.000 m²) er vurdert til å ha en verdi på om lag 1,7 mrd. kr. Det anbefales i utredninger at det bør avsettes 1-1,5 % av bygningsmassens verdi til vedlikehold hvert år. Basert på denne verdien burde det i budsjettet vært avsatt mellom kr 17 og 25,5 mill. kr til årlig vedlikehold for å opprettholde standarden igjennom byggets levetid. I tillegg kommer utviklingskostnader (ombygginger/tilpassninger).

Det er i dag knappe midler til jevnlig vedlikehold av kommunale bygg. Erfaringen fra de rehabiliteringsprosjektene som har vært gjennomført de siste årene viser at en god del eiendomsmasse (realkapital) har forvitret/forfalt. Drift og vedlikehold av kommunale bygg må sikres nødvendig kompetent personell. Dette er nødvendig for å kunne følge opp utarbeiding og oppfølging av vedlikeholdsplan for kommunale bygg,

utarbeiding og oppfølging av branntekniske planer oppfølging av pålegg etter branntilsyn og andre krav i forskrift.

Renhold

Kommunen kjøper renholdstjenester i flere store bygg, som for eksempel skoler. I forbindelse med utarbeidelse av anbuds-dokumenter blir renholdsrutiner og -frekvens vurdert. Det samme blir renholdsrutiner og -frekvens i bygg der kommunen selv har egne renholdere. Dette kan medføre at renholds-frekvensen blir redusert der man finner dette forsvarlig.

Drift

Det er en pågående omstillingsprosess i seksjonen, noe som påvirker både egne kolleger og brukere av kommunale bygg. Målsettingen og forventningen med den nye organisasjonen er å oppnå større effektivitet og være bedre rustet til å møte morgendagens utfordringer og krav.

Seksjon Park og Gravlund

Seksjonen har ansvar for forvaltning og drift av omtrent 600 små og store grøntanlegg, innbefattet skoler, barnehager, sykehjem, parker og lekeplasser. I tillegg har seksjonen ansvaret for tre gravlunder og store friområder.

Seksjonen skal skape gode opplevelser for alle som ferdes i våre felles grøntanlegg, samt skape trygge rammer for barn og unge. Seksjonen skal bidra til at Sola kommune oppleves på en god måte, både for de som bor og jobber i kommunen, samt for de som besøker kommunen. Seksjonen ønsker å yte god service for kommunens innbyggere for å skape et godt helhetsinntrykk av kommunen.

Mål og satsingsområder i planperioden

- Tilstrebe og bruke tilgjengelige ressurser på en slik måte at flest mulig grøntanlegg til enhver tid vil bære preg av godt vedlikehold og at anleggene til enhver tid vil være i en positiv utvikling.
- Kontinuerlig arbeid med organisasjonsutvikling og effektivisering av de oppgaver seksjonen har ansvaret for.
- Standardfastsetting av samtlige anlegg i porteføljen og implementering av styringsverktøyet ISY-Park.
- Synliggjøring av det faktiske vedlikeholds- og etterslepsbehov.

TABELL: STYRINGSPARAMETRE SEKSJON PARK OG GRAVLUND

	Mål 2016
Gjennomføring av interne og eksterne prosjekter	100 %
Forvaltningsplaner for friområder	50 %
Implementere nye rutiner for ettersyn og ingen alvorlige hendelser på personell	100 %
Sikkerhetskontroller på lekeplasser, skoler, barnehager og nærmiljøanlegg	100 %
Implementering av nytt system for varsling av feil og mangler	100 %
Standardisering av søknader og saksbehandling	100 %

Seksjon Idrett og Bad

Som følge av omorganisering i virksomhet Eiendom ble det fra 01.02.2015 opprettet en egen seksjon for idrett og bad. Seksjonen har ansvar for drift og vedlikehold av idrettsanleggene, utviklingen av nye anlegg, kontakt med idrettslag, behandling av søknader om tilskudd, samt saksbehandling av idrettspolitiske saker.

Sola kommune har flere kommunale idrettsanlegg, hvorav tre svømmehaller som er åpne for offentlig bading, syv flerbrukshaller, 12

fotballbaner og to friidrettsstadioner.

Seksjonen er delt i to team; team idrett drifter uteanlegg og Åsenhallen, og team bad drifter svømmeanlegg med tilhørende haller.

Mål- og satsingsområder i planperioden

- Godt vedlikehold av kommunens idrettsanlegg, samt se til at kommunen oppnår høyest mulig tildeling av spillemidler.
- God og nær kontakt med Idrettsrådet og idrettslagene.

- Aktiv deltaker i kommunens folkehelsearbeid.
- Delta i interkommunale samarbeidsprosjekt innenfor utbygging av idrettsanlegg.
- Etablere fast morgenbading i en av svømmehallene i 2016.
- Starte arbeidet med masterplan for sentralidrettsanlegget.
- Alle idrettslag i kommunen skal ha lokaler som tjener laget og klubben i utnyttelse.

TABELL: STYRINGSPARAMETRE SEKSJON IDRETT OG BAD

	Mål 2016
Være en god støttespiller for seksjon utvikling i prosjekter som kan utløse spillemidler, slik at kommunen blir tildelt høyeste sats for spillemidler på sine prosjekter.	100 %
Øke antall besøkende i svømmehallene	10 %

Seksjon utvikling

Kommunen står overfor store utbyggings- og rehabiliteringsprosjekter, som for eksempel bygging av nytt sykehjem i Sola sentrum og nytt rådhus.

Mål- og satsingsområder i planperioden

- Seksjonen skal gjennomføre alle kommunale byggeprosjekter i henhold til Retningslinjer for kommunale byggeprosjekter og Kommunedelplan for energi og klima.
- Gjennomføre alle kommunale byggeprosjekter uten skade på person eller miljø.
- Ivareta kommunens interesser i felter med privat utbygger.
- Fokus på førstegangsetablerere.
- Fokus på pris og kvalitet.
- Ingen avvik på anskaffelser. All dokumentasjon arkiveres i kommunens elektroniske arkiv (ESA).

TABELL: STYRINGSPARAMETRE SEKSJON UTVIKLING

	Mål 2016
Igangsette vedtatte investeringsprosjekter i henhold til vedtatte planer i Handlings- og økonomiplan 2016-2019.	100 %
Gjennomføre igangsatte prosjekter innenfor vedtatte totale budsjettammer.	100 %
Gjennomføre vedtatte prosjekter innenfor vedtatt fremdriftsplan.	> 75 %
Fremforhandle nye rammeavtaler for fag i samarbeid med Innkjøp.	5 stk.

Ordinært budsjettforslag

Ordinært budsjettforslag for 2016 er en videreføring av budsjettet for 2015 med følgende endringer/presiseringer:

Budsjettet for forvaltning, drift og vedlikehold (FDV) styrkes med kr 1,24 mill. grunnet økt kommunal eiendomsmasse, deriblant Sola skole, helårseffekt av Grannes ressurscenter og flere småboliger og kommunale leiligheter. Rådmannen har ikke funnet rom til å øke rammene i forhold til usolgte selvfinansierte leiligheter, der det blant annet løper kostnader i forbindelse med vann og avløp, strøm og fellesutgifter i sameiet. Risikoen ved usolgte, selvfinansierte leiligheter vil bli omtalt i egen sak sent 2015.

Det foreslås også en deltidsstilling som spesialarbeider i seksjon Idrett og Bad. For øvrige opplysninger, se kapittel 2.7.

Sola kommunes andel av regjeringens tiltaks-pakke før økt sysselsetting utgjør kr 2,5 mill. 70 % av tilskuddsmidlene er tiltenkt vedlikeholdsprosjekter på kommunens skolebygg, mens de resterende 30 % er tiltenkt vedlikeholdsprosjekter på kommunens omsorgsbygg.

4.5.2. Arealbruk

Organisering

Virksomheten ledes av virksomhetsleder Arealbruk (plan- og bygningssjef), har 0,5 årsverk merkantil stilling og omfatter følgende seksjoner (totalt 23, 6 årsverk):

- Plan (7,5 årsverk)
- Byggesak (8 årsverk)
- Kart og oppmåling (5 årsverk)
- Landbruk og miljø (1,6 årsverk)

Hovedmål

Virksomhet Arealbruk skal arbeide for at arealressurser i Sola kommune forvaltes på en måte som ivaretar hensynet til en bærekraftig utvikling. Virksomheten skal legge til rette for utvikling av trygge, trivelige og utfordrende forhold å vokse opp og leve i. Virksomheten skal legge til rette for at beslutninger fattes etter åpne beslutningsprosesser med bred medvirkning. Virksomhet Arealbruk skal ivareta grunneieres rettssikkerhet og tilrettelegge for mangfoldig næringsutvikling innenfor rammen av vedtatte kommunale planer, nasjonale og regionale føringer og politiske vedtak.

Seksjon Plan

Planseksjonen har ansvar for rådgivning og saksbehandling i forbindelse med forslag til reguleringsplaner. Skattefinansierte oppgaver, som for eksempel interkommunalt planarbeid, områdeplaner og offentlige detaljplaner, utgjør hovedtyngden av saksmengden. Seksjonen har også ansvar for utarbeiding og behandling av kommunale reguleringsplaner i tråd med kommunal planstrategi. I tillegg arbeider planseksjonen med trafikksikkerhetstiltak og annen transportplanlegging. Seksjonen yter også planfaglig arbeid i forbindelse med kommuneplanleggingen og annen strategisk planlegging i regi av kommunen.

TABELL: STYRINGSPARAMETRE SEKSJON PLAN

	Mål 2016
Overholde lovpålagt frist om førstegangsbehandling maks 12 uker fra mottatt forslag.	Alle
Kunngjøre vedtak maks én måned etter vedtaksdato.	Alle
Sende foreløpig svar på alle henvendelser innen tre uker. Inkluderer svar om mottatte planforslag er komplette.	Alle
Prioritering av kommunale planer i henhold til kommunal planstrategi.	Alle

Seksjon Byggesak

Seksjonen har ansvar for byggesaksbehandling (herunder tilsyn) etter plan- og bygningsloven (PBL), forurensningsloven, vegloven og vegloven for kommunale veier. Seksjonen arbeider med delingssaker etter PBL, og med

seksjonering av eiendommer. Videre rapporteres B-delen i Matrikkelen (riksdekkende register for grunn, adresse og bygning), og byggesaksseksjonen bekrefter erklæringer om konsesjonsfrihet ved erverv av fast eiendom etter konsesjonsloven.

TABELL: STYRINGSPARAMETRE SEKSJON BYGGESAK

	Mål 2016
Det skal gjennomføres tilsyn i 10 % av byggesakene.	10 %
Ulovlige byggerier skal reduseres gjennom adekvat og rask saksbehandling.	Reduksjon
Tidsfrister i byggesøknader skal overholdes.	Alle

Seksjon Kart og oppmåling

Seksjonen har ansvaret for alt arbeid etter matrikkelloven, der oppmålingsforretninger utgjør hoveddelen. Seksjonen har ansvar for drift og vedlikehold av grunnkart og plankart i kommunens kartdatabaser. Hovedtyngden av

arbeidet er daglig drift av basene og tilrettelegging og utveksling av kartdata med andre brukere. Seksjonen har en betydelig leveranse av digitale data til konsulenter med mer.

TABELL: STYRINGSPARAMETRE SEKSJON KART OG OPPMÅLING

	Mål 2016
Overholde fastsatte frister i matrikkelloven.	100 %
Øke ajourholds nivået i grunnkart og plankart.	100 %
Tilstrekkelig support og støtte for brukere av digitale kart internt i Sola kommune.	100 %

Seksjon Landbruk og miljø

Seksjonen har ansvaret for den kommunale landbruksforvaltningen og gjennomføring av den statlige støtte- og finansieringsordningen

innen landbruket. Seksjonen behandler landbrukssaker etter gjeldende lovverk, og fungerer som et veilednings- og informasjonskontor innen

landbrukslovgivingen. Videre er seksjonen med i diverse plan- og prosjektarbeid både internt og eksternt. Seksjonen har et spesielt ansvar for miljø- og viltforvaltningen i kommunen. Seksjonen har hovedansvar for å følge opp forurensningssaker, tiltaksplaner for gravearbeider i forurenset grunn, den

kommunale oppfølgingen av vannforskriften, gi pålegg om tilkopling av boliger i spredt bebyggelse til det kommunale avløpsnettet, samt å behandle søknader om tilskudd til slik tilkopling i henhold til vedtatte tilskuddsordninger.

TABELL: STYRINGSPARAMETRE SEKSJON LANDBRUK OG MILJØ

	Mål 2016
Gjennomføring av tilsyn.	5 %
Gjennomsnittlig behandlingstid for saker etter særlovene reduseres.	2 mnd.
Gjennomsnittlig behandlingstid for klagesaker reduseres.	2 mnd.
Økt antall tiltak innen miljøvern og friluftsliv.	15 stk.

Ordinært budsjettforslag

Fra regnskapsavslutningen 2014 ble det avsatt på selvkostfond overskudd på seksjon Kart og oppmåling, mens seksjonene Plan og Byggesak gikk i minus. Positive og negative fond må dekkes inn over 3-5 år.

Rådmannen refererer til f-sak 91/15 «Revidering av selvkostprinsippet og virksomhet Arealbruk». Rådmannen har i forbindelse med utarbeidelsen av HØP 16-19 vurdert forventet aktivitetsnivå på henholdsvis skatte- og gebyrfinansierte tjenester for året 2016 hos alle seksjonene som benytter selvkostprinsippet hos virksomheten. Rådmannen finner det nødvendig å budsjettere seksjon Plan med et høyere nivå av skattefinansierte arbeidsoppgaver og foreslår en fordeling mellom skatt og gebyr på 80 % skattefinansierte arbeid og 20 % gebyrfinansierte arbeid. Rådmannen vurderer det at seksjon Byggesak i 2016 vil ha 95 % gebyrfinansierte arbeid, og seksjon Kart og oppmåling vil ha 50 % gebyrfinansierte arbeid. Dette betyr ingen budsjettendring i forholdet mellom skatt og gebyr for disse

seksjonene sammenlignet med budsjett for 2015.

Rådmannen foreslår at gebyrene for Plan økes med 5 %, gebyrene for Byggesak økes med 13,9 % og gebyrene for Kart og oppmåling økes med 3 %, se avsnitt 6.3. Rådmannen velger av forsiktighetsprinsippet å ikke øke inntektsbudsjettet til seksjonene tilsvarende gebyrøkningene.

TABELL: SELVKOSTFOND AREALBRUK PER 31.12.2014

Alle tall i hele kr 1000	31.12.2014
Selvkostfond Plan	0
Selvkostfond Byggesak	0
Selvkostfond Kart og oppmåling	3 266
Resultat	3 266

Tallet henviser til bokført resultat per 31.12.2014. Resultatet vil bli korrigert ved regnskapsavslutning 2015, jmfør f-sak 91/15. Det korrigerte bokførte resultatet per 31.12.2014 er kr 1,54 mill. for seksjon Plan.

4.5.3. Kommunalteknikk

Hovedmål

Virkksomhet Kommunalteknikk skal fortsette med, og videreutvikle følgende:

- Levere nok vann innenfor kvalitetskravene til drikkevannsforskriften.
- Motta og sørge for forskriftsmessig behandling av avløpsvann.
- Motta og sørge for forskriftsmessig behandling av avfall.
- Forestå en god forvaltning, drift og vedlikehold av det kommunale vegområdet.

For vann, avløp, renovasjon og veg skal kommunalteknikk nå de overordnede virksomhetsmålene ved:

- Levere VAR-tjenester til en konkurranse-dyktig pris.
- Forestå en samfunnsøkonomisk utbygging og rehabilitering av det kommunale vann- og avløpsnett.
- Tilrettelegge for økt gjenvinning av avfall, samt videreutvikle innsamlings-ordningene.
- Gjennomføre en forsvarlig forvaltning, drift og vedlikehold av kommunale veger ut fra vedtatte bevilgninger.

Arbeids- og ansvarsområder

Innenfor vei, vann, avløp og renovasjon (VAR) ivaretar kommunalteknikk både myndighets-utøvelse, forvaltning, drift og beredskap innenfor de enkelte ansvarsområdene. Ved prosjektering og utbygging forestår Kommunalteknikk detaljprosjektering, godkjenning av tekniske planer, inngåelse av avtaler, utbygging, kontroll med mer.

Organisasjon

Det er totalt 26 årsverk tilknyttet kommunalteknikk. Årsverkene er fordelt som følgende:

- Kommunalteknisk sjef: 1 årsverk
- Seksjon Veg, Vann og Avløp: 10 årsverk
- Seksjon Renovasjon: 1 årsverk
- Seksjon Juridisk: 1 årsverk
- Seksjon Teknisk drift: 10 årsverk
- Seksjon Stab: 3 årsverk

Seksjon Veg, vann og avløp

Seksjonen har ansvar for forvaltning av vei, vann- og avløpsanlegg (VVA). Den planlegger og kontrollerer tekniske planer og gir teknisk godkjenning av planer. I tillegg kontrolleres utførelsen av VVA-anlegg under opparbeiding. Seksjon vann og avløp er bestiller av drifts- og vedlikeholdsarbeider på kommunens VVA-anlegg.

Seksjon Teknisk drift

Teknisk drift er utfører av oppdrag som er bestilt av forvalter på seksjon Veg, vann og avløp. Seksjonen skal levere i henhold til krav stilt i lovverket og fra forvalter.

Mål og satsningsområder i planperioden

Kommunalteknikk har som mål i perioden å bygge ut vann- og avløpsnett i tråd med hovedplan for vann og avløp og ny hovedplan for VA i Solakrossen. Det er også mål å bygge ut og rehabilitere vei, vann og avløpsanlegg som er nødvendig i forbindelse med annen utbygging i kommunen. Seksjon renovasjon vil i løpet av perioden levere avfall til det nye sorteringsanlegget som IVAR skal etablere på Forus.

TABELL: STYRINGSPARAMETRE KOMMUNALTEKNIKK

	Mål 2016
Sanere vannledninger av asbestsement	600 m
Tilknytte eksisterende boliger/fritidsboliger til det offentlige nett	20 stk
Separere/oppgradere spillvann og overvannsledninger i perioden	700 m
Rehabiliterer avløpsstasjoner	1 stk
Reasfaltere kommunale veier	3 000 m

Ordinært budsjettforslag

Rådmannens forslag til HØP 16-19 for Kommunalteknikk bygger på gjeldende HØP 15-18 og på reviderte *Hovedplaner for Vann og Avløp*, samt *Avfallsplan for Sola kommune*.

Drift, investeringer og bruk av selvkostfond innenfor VAR-sektoren er satt i system, og planlagt for kommende økonomiplanperiode. Det er også anslått gebyrutvikling for perioden. Det er 100 % dekningsgrad innenfor VAR-området hele perioden, inklusive utgifter til kapital- og indirekte kostnader.

Alle foreslåtte investeringstiltak innenfor VAR-sektoren er fullfinansierte med låneopptak. Utgifter til renter og avdrag, samt alle drifts- og vedlikeholdskostnader dekkes i sin helhet av gebyrene og påvirker ikke kommunens øvrige drifts- og investeringsbudsjetter, mens utgifter til veiområdet dekkes i sin helhet av kommunens ordinære drifts- og investeringsbudsjett.

I kapitalkostnadsberegningen er regnskapstall for investeringer innenfor VAR-sektoren lagt til grunn for beregningen. Det benyttes lineær

avskrivning, der avskrivningstiden varierer med forventet levetid i henhold til fastsatte avskrivningsregler i *Forskrift om årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner*, § 8.

Virksomhet kommunalteknikk foreslår å øke gebyrene med 5 % på vann, 5 % på avløp og 2 % på renovasjon, se kapittel 6 for nærmere informasjon.

Det legges opp til at det i planperioden vil bli en underdekning i driftsbudsjettet som skal dekkes av selvkostfondene innenfor VAR-områdene for å slik å bygge ned fondene på en økonomisk forsvarlig måte.

TABELL: SELVKOSTFOND
KOMMUNALTEKNIKK PER 31.12.2014

Alle tall i hele kr 1000	31.12.2014
Selvkostfond Vann	19 413
Selvkostfond Avløp	25 239
Selvkostfond Renovasjon	5 948
Resultat	50 600

5. Kommunale foretak og Sola kirkelige fellesråd

Kapittel 5 Kommunale foretak og Sola kirkelige fellesråd er inndelt som følger:

- 5.1. Kvithei utbyggingsselskap Sola KF
- 5.2. Sola Storkjølken KF
- 5.3. Sola kirkelige fellesråd

Innledning

De kommunale foretakene er en del av kommunen som konsern (juridisk enhet). Foretakenes styrer sender sin innstilling til rådmannen som på bakgrunn av dette innstiller til vedtak til kommunestyret. Kommunestyret fastsetter henholdsvis netto driftsbudsjettramme, investeringsbudsjett og ramme for låneopptak for det enkelte kommunale foretak. Det følger av kommune-loven at kommunestyret fastsetter årsbudsjettet for kommunens virksomhet, og dette omfatter også foretakenes budsjetter.

Regler om inndekking av underskudd følger tilsvarende bestemmelser som for kommuneforvaltningen. Regelen er at slik inndekking skal skje om nødvendig med dekning i foretakets frie fondsbeholdning. Dersom foretaket ikke greier å dekke inn underskuddene, overføres ansvaret til kommunestyret som må bevilge midler til slik inndekking.

Når kommunestyrets vedtak om ramme for foretakets virksomhet, både drift og

investering, foreligger, er det styrets ansvar å fastsette det detaljerte årsbudsjettet og utøve økonomistyring og oppfølging gjennom budsjettåret i samsvar med kommuneloven med forskrifter.

I kapittel 5 fremlegges hovedtallene, mål og prioriteringer slik de fremgår av forslaget fra foretakenes styrer. Til hvert av forslagene har rådmannen gitt sine vurderinger og tilrådninger. På bakgrunn av forslag fra foretakenes styrer og egne vurderinger har rådmannen innarbeidet sitt forslag til vedtak. Forslag til Handlings- og økonomiplan fra foretakenes styrer er innarbeidet i dette kapittelet i sin helhet.

Sola kirkelige fellesråd sitt budsjettforslag trykkes også i sin helhet i dette kapittelet. Rådmannens vurdering av forslaget kan leses etter budsjettforslaget. For ytterligere informasjon, se også kapittel 2 Økonomiske rammebetingelser og prioriteringer, avsnitt 2.7.2. og 2.7.3. driftstabell med beskrivelse av tiltak, linje 14, samt avsnitt 2.6.2. og 2.6.3. investeringstabell med beskrivelse av tiltak innenfor kirke.

5.1. Kvithei utbyggingsselskap Sola KF

Det kommunale foretakets forslag til Handlings- og økonomiplan 2016-2019 og årsbudsjett 2016 er godkjent av styremedlemmene og er som følger:

KVITHEI UTBYGGINGSSKAP SOLA KF HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2016-2019

Kvithei utbyggingsselskap Sola KF – handlings- og økonomiplan 2016-2019

Forutsetninger

Kvithei utbyggingsselskap Sola KF ble opprettet i k.sak 30/10 (22.04.2010) og selskapet har som formål og ansvarsområde å tilrettelegge for utvikling og salg av de arealer selskapet disponerer i Kvithei og Hålandsmarka (vedtektene §4). Foretakets aktiviteter har utelukkende vært vurdert som investeringer og alle utgifter og inntekter avgrenses dermed til ett bevilgningsregnskap/-budsjett for investeringer. Foretaket legger etter dette til grunn at alle aktiviteter lånefinansieres i påvente av kommende salgsinntekter.

Arbeidet med områdeplanen for Kvithei har tatt mye lengre tid enn beregnet. Planprogrammet ble vedtatt i Utvalg for arealsaker 21.11.2012 og arbeidet med konsekvensutredningen startet umiddelbart. Konsekvensutredningen ble gjennomført vinteren/våren 2013 og endelig utgave ble levert i mai 2013. Etter dette har det vært arbeidet med forslag til områdeplan for Kvithei.

Områdeplanen/reguleringsplan 0448 Kvithei ble vedtatt i kommunestyret 18.06.2015. Vedtaket ble kunngjort 01.10.2015 med 23.10.2015 som frist for å påklage vedtaket. Eventuelle klager må behandles før områdeplanen er endelig vedtatt og utbygging av området kan planlegges.

Kvithei utbyggingsselskap Sola KF har ikke konkludert med hvordan utbyggingen av Kvithei skal organiseres. Dette henger blant annet sammen med at det i lengre tid har vært arbeidet med å etablere et kommunalt tomteselskap/eiendomsselskap i kommunen. Det skal fremmes sak om dette høsten 2015. Det er mulig at kommunens eiendomsselskap Kvithei utbyggingsselskap skal inngå i det nye selskapet.

I budsjett 2016/handlings- og økonomiplan 2016-2019 utarbeider selskapet et felles budsjett for hele Kvithei slik en har gjort tidligere år. Det legges til grunn i forslag til budsjett 2016 og handlings- og økonomiplan 2016-2019 at en kan starte tilrettelegging/opparbeiding av tomteområder tidlig i 2016. Salg av boligtomter/utbyggingsområder kan da bli gjennomført våren/sommeren 2016. Salg av tomter og/eller tomteområder i utbyggingsområdet vil kunne finansiere en del av den videre utbygging, slik at selskapet unngår større låneopptak fra 2016. Før oppstart av utbygging av delfelter, vil det bli foreslått egne budsjetter for hvert delfelt. Når det er avgjort om utbyggingsselskapet skal fortsette eller inngå i et nytt selskap, må en komme tilbake med forslag til budsjetter for delfelter som skal bygges ut.

Sola, 08.10.2015

Håkon Rege
Styreleder

Gunvar Sværen
daglig leder

Kvithei utbyggingsselskap Sola KF – investeringsbudsjett

Kvithei Utbyggingsselskap Sola KF

Handlings og økonomiplan 2016-2019		2016	2017	2018	2019
31400	Annonser/kunngjøringer	30 000	30 000	30 000	30 000
31959	Div. avgifter vedrørende grunnnerv/salg	100 000	100 000	50 000	50 000
32320	Tomteopparbeiding	7 000 000	4 000 000	4 500 000	5 000 000
32701	Eksterne konsulenttjenester	100 000	100 000	50 000	50 000
33755	Revisjonsutgifter, Rogaland revisjon IKS	25 000	25 000	25 000	25 000
33800	Lønn fast ansatt/honorar Sola kommune	200 000	200 000	200 000	200 000
33801	Adm. tjenester Sola kommune	75 000	75 000	75 000	75 000
33808	Avdrag Sola kommune	3 405 000	14 594 000	14 500 000	14 302 000
33809	Renteutgifter Sola kommune	1 065 000	876 000	570 000	268 000
35000	Renteutgifter av eksterne lån (byggelån)	0	0	0	0
35100	Avdrag på eksterne lån (byggelån)	0	0	0	0
35300	Dekning av tidl. års underskudd	0	0	0	0
Sum utgifter		12 000 000	20 000 000	20 000 000	20 000 000
36700	Prosjekter/tomtesalg	-12 000 000	-20 000 000	-20 000 000	-20 000 000
39009	Renteinntekter (byggelån)	0	0	0	0
39100	Låneopptak (byggelån)	0	0	0	0
39800	Udekket investeringsregnskapet	0	0	0	0
Sum inntekter		-12 000 000	-20 000 000	-20 000 000	-20 000 000
Sum utgifter og inntekter		0	0	0	0

	2015	2016	2017	2018	2019
Langsiktig lån Sola kommune 01.01.	55 175 000	52 411 000	49 006 000	34 412 000	19 912 000
Budsjettert låneopptak	0	0	0	0	0
Budsjettert nedbetaling av gjeld	-2 764 000	-3 405 000	-14 594 000	-14 500 000	-14 302 000
Budsjettert langsiktig lån Sola kommune 31.12.	52 411 000	49 006 000	34 412 000	19 912 000	5 610 000

Rådmannens merknader:

Kvithei utbyggingsselskap Sola KF ble opprettet av kommunestyret 22.4.2010, jf. k-sak 30/10. I lys av foretakets formål og ansvarsområde betraktes foretakets aktiviteter som investeringer. Foretaket har etter dette lagt til grunn at alle aktiviteter lånefinansieres i påvente av en kontantstrøm i form av salgsinntekter. Den negative kontantstrømmen i innledende fase måtte dermed finansieres gjennom låneopptak.

Forslag til Handlings- og økonomiplan 2016-2019 og budsjett 2016 bygger på vedtatt budsjett 2015. Rådmannen er informert om at styret ikke ser at det er grunnlag for å lage nytt budsjettsforlag før videre organisering av arbeidet med utbygging av Kvithei er avklart. Dersom Kvithei utbyggingsselskap Sola KF skal videreføres og ha ansvaret for utbygging i Kvithei, må budsjettet for 2016 justeres og det må lages eget budsjett for hvert byggetrinn. Rådmannen tar sikte på å legge fram sak om etablering av kommunalt tomteselskap i årsskiftet 2015/2016. Hva dette vil innebære for Kvithei utbyggingsselskap Sola KF er i skrivende stund ikke avklart.

Foretaket har i forslag til Handlings- og økonomiplan 2016-2019 lagt opp til at salgsinntekter skal dekke foretakets aktivitet, herunder rente og avdrag på langsiktig gjeld til Sola kommune. Budsjettert nedbetaling av gjeld i planperioden er på kr 46,8 mill., og beregnet restgjeld per 31.12.2019 er på kr 5,6 mill. I 2016 er det budsjettert med nedbetaling av gjeld til Sola kommune på kr 3,405 mill. som videre vil bli benyttet til nedbetaling av langsiktig gjeld for Sola kommune.

I tråd med vedtaket i kommunestyret, k-sak 8/12, behandlet 26.1.2012 er rentesats satt til 3 måneders NIBOR pluss 100 punkter. I skrivende stund er 3 måneders NIBOR 1,1 %

Rådmannens tilrådning til vedtak:

Kommunestyret godkjenner Handlings- og økonomiplan 2016-2019 og budsjett 2016 for Kvithei utbyggingsselskap Sola KF i samsvar med rådmannens tilrådning og i tråd med styrets vedtak. Det betales avdrag på lån på kr 3,4 mill. til Sola kommune som videre benyttes til nedbetaling av langsiktig gjeld.

5.2. Sola Storkjøkken KF

Det kommunale foretakets forslag til Handlings- og økonomiplan 2016-2019 og årsbudsjett 2016 ble behandlet i styremøte 17. juni 2015 og er som følger:

Til: Sola Kommune v/Rådmann

Fra: KF Sola Storkjøkken

Budsjett for Sola Storkjøkken 2016.

Styret i KF Sola Storkjøkken legger herved frem budsjettet for 2016. Budsjettet viser også sammenligning budsjett for 2015 samt regnskap 2014. Påfølgende sider viser videre detaljbudsjettet for 2016.

Styret har lagt til grunn 142,24 institusjons plasser i 2016 (139 plasser i 2015)

samt 25,19 dagsenterplasser i 2015 (25 plasser i 2015)

Blir kost øre på kr 154,66,- for full pensjon per pers/dag .

For 2015 var beløpet kr.153,56,- for full pensjon per dag.

Artikkelnummer	Budsjett 2016	Budsjett 2015	Regnskap 2014
10. Lønn, sosiale utgifter	7 192 000,-	6 974 000,-	7 154 624,-
11. Varer som inngår i Produksjon	5 881 000,-	5 975 000,-	5 491 975,-
12. Utstyr og vedlikehold	325 000,-	490 000,-	138 611,-
13. Kjøp av tjenester fra Sola Kommune	434 000,-	435 000,-	434 192,-
14. Overføringer/mva/tap Fordringer	865 000,-	938 000,-	793 333,-
15 Finansutg/transaksjoner			973 830,-
35 Finansut/finansieringtr			192 563,-
Sum utgifter	14 697 000,-	14 812 000,-	15 179 128,-
16. Salgsinntekter/eksternt	2 952 000,-	2 830 000,-	2 493 408,-
17. Refusjoner/salg kommunen	11 745 000,-	11 782 000,-	11 820 334,-
19 finansinntekter/Fond		200 000,-	672 823,-
Sum inntekter	14 697 000,-	14 812 000,-	15 179 128,-

Art.nr.10.

- Lagt til grunn 4 % lønnsøkning for 2016.

Trekk fra tidligere vedtak i kommunestyret kutt K-144/05 samt kutt K 107/10

Art.nr.12.

Har økt antall betalende institusjonsplasser samt redusert råvarekostnadene som gjør Kjøkkenet ikke øker kostore med mer enn kr.1,10,- pr dag

Art.nr.16.

lagt til grunn en svak økning av salgsinntekter

Sola, 10 juni 2015

(sign)
Idar Møller
Styreleder

(sign)
Rolf Junga
Daglig leder

Sola Storkjøkken KF - budsjett 2016-2019

Art	Tekst	Hovedkj. Tj. 3610	Kafé Tabo Tj. 3624	Matombr. Tj. 3712	Kantinedri Tj. 1227	Catering Tj. 1228	Ekst. fin. Tj. 1870	Int. fin. Tj. 1880	Budsjett 2016-2019
Utgifter:									
10100	Lønn i faste stillinger	3 104 000	663 000	673 000	570 000	0	-	-	5 010 000
10100	Lønnsreserve	124 000	27 000	27 000	23 000	0	-	-	201 000
10104	Vikar vakante stillinger						-	-	0
10120	Helligdagstillegg	170 000				0	-	-	170 000
10204	Vikarlønn enkelttimer	40 000	40 000		10 000	0	-	-	90 000
10208	Vikarlønn ferie	35 000	45 000	30 000		0	-	-	110 000
10220	Avtalefestede tillegg vikar	3 000				0	-	-	3 000
10401	Overtid	15 000	5 000			0	-	-	20 000
10802	Fast ledergodtgjørelse	44 000				0	-	-	44 000
10804	Møtegodtgjørelse	20 000				0	-	-	20 000
10900	Pensjonsutgifter	471 000	105 000	99 000	81 000	0	-	-	756 000
10910	Premie kollektiv ulykkesforsikring	2 000	1 000	1 000	1 000	0	-	-	5 000
10911	Premie gruppelevesforsikring	3 000	1 000	1 000	1 000	0	-	-	6 000
10990	Arbeidsgiveravgift	568 000	125 000	117 000	97 000	0	-	-	907 000
10100	Kutt, K-144/05 og kutt K 107/10	50 000	-50 000	-50 000	-100 000				-150 000
Sum 10	Lønn	4 649 000	962 000	898 000	683 000	0	0	0	7 192 000
11005	Aviser for salg		37 000				-	-	37 000
11150	Matvarer	3 453 000	477 000	433 000	536 000	230 000	-	-	5 129 000
11201	Arbeidstøy	5 000	3 000	2 000			-	-	10 000
11202	Renholdsmidler	30 000	12 000				-	-	42 000
11209	Div. forbruksmateri./varer	135 000	65 000	130 000		50 000	-	-	380 000
11219	Div velferd ansatte	40 000					-	-	40 000
11294	Revisjonsutgifter	30 000					-	-	30 000
11302	Telefonutgifter	3 000		0			-	-	3 000
11306	Banktjenester	4 000	3 000		3 000		-	-	10 000
11400	Annonser, kunngjøringer						-	-	0
11509	Diverse kurs/opplæring	30 000					-	-	30 000
11701	Drift/vedl.hold maskiner	40 000	10 000	5 000	5 000		-	-	60 000
11702	Drift/vedl.hold biler			50 000			-	-	50 000
11703	Forsikring biler			4 000			-	-	4 000
11951	Lisensavgifter	36 000					-	-	36 000
11959	Div. avgifter		10 000		10 000		-	-	20 000
Sum 11	Varer/tj. inngår i prod. I	3 806 000	617 000	624 000	554 000	280 000	0	0	5 881 000
12009	Diverse inventar	40 000	10 000				-	-	50 000
12019	Diverse utstyr	100 000	30 000				-	-	130 000
12119	Leasing/leie transportmidler			50 000			-	-	50 000
12605	Kjøp av vaskeritjenester	95 000					-	-	95 000
Sum 12	Varer/tj. inngår i prod. II	235 000	40 000	50 000	0	0	0	0	325 000
13800	Kjøp Sola komm., diverse (trykkeri)	4 000	0	0	0	0	-	-	4 000
13801	Kjøp Sola komm., telefon	10 000		0	0	0	-	-	10 000
13802	Kjøp Sola komm., edb-utgifter	11 000	0	0	0	0	-	-	11 000
13803	Kjøp Sola komm., regnskap/lønn	32 000	0	0	0	0	-	-	32 000
13804	Kjøp Sola komm., leie av lokaler	330 000	0	47 000	0	0	-	-	377 000
Sum 13	Internkjøp fra Sola Kommune	387 000	0	47 000	0	0	0	0	434 000
14290	Moms	637 000	104 000	124 000	-	-	-	-	865 000
Sum 14	Overføringer	637 000	104 000	124 000	0	0	0	0	865 000
15400	Avsatt disposisjonsfond	-	-	-	-	-	-	-	0
Sum 15	Finansutgifter	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum utgifter		9 714 000	1 723 000	1 743 000	1 237 000	280 000	0	0	14 697 000

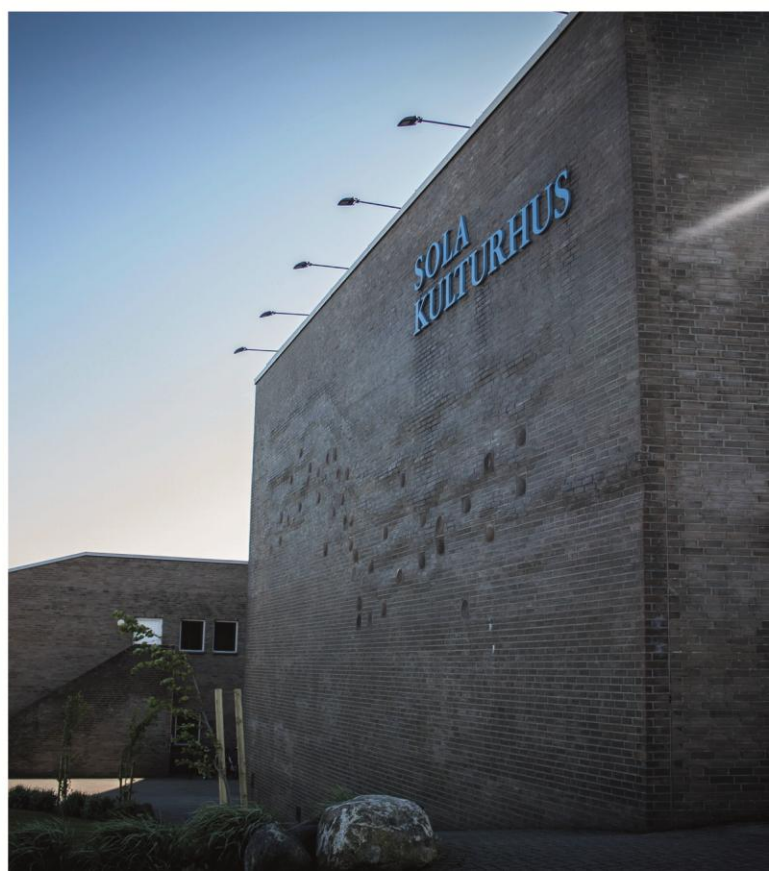
Art	Tekst	Hovedkj. Tj. 3610	Kafé Tabo Tj. 3624	Matombr. Tj. 3712	Kantinedrift Tj. 1227	Catering Tj. 1228	Ekst. fin. Tj. 1870	Int. fin. Tj. 1880	Budsjett 2016-2019
Inntekter:									
16001	Lev. ferdigmat matombr.	0	0	-1 065 000	0	0	-	-	-1 065 000
16289	Diverse avg.frie inntekter	0	-783 000	0	0	0	-	-	-783 000
16521	Ekstern matsalg (avg pliktig)	0	0	0	0	-550 000	-	-	-550 000
16599	Kantinesalg (avg.pliktig)	0	0	0	-554 000	0	-	-	-554 000
17100	Refusjon langtidssykdom						-	-	0
17801	Lev. ferdigmat institusjoner	-6 938 000	0	0	0	0	-	-	-6 938 000
17801	Lev. tørrvarer institusjoner	-2 066 000	0	0	0	0	-	-	-2 066 000
17803	Matsalg møter/kurs	-440 000	0	0	0	0	-	-	-440 000
Sum 16/17 Salgsinntekter		-9 444 000	-783 000	-1 065 000	-554 000	-550 000	0	0	-12 396 000
17804	Refusjon Sola Kommune	0	-940 000	-678 000	-683 000	0			-2 301 000
Sum 17 Refusjoner		0	-940 000	-678 000	-683 000	0	0	0	-2 301 000
19400	Bruk av disp.fond		-	-	-	-			0
Sum 19 Finansinntekter		0	0	0	0	0	0	0	0
Sum inntekter		-9 444 000	-1 723 000	-1 743 000	-1 237 000	-550 000	0	0	-14 697 000
Overskudd/underskudd		270 000	0	0	0	-270 000	0	0	0
Fortjeneste i prosent									0,00 %

Rådmannens merknader:

Sola Storkjøkken KF har i sitt forslag til Handlings- og økonomiplan 2016-2019 og budsjett 2016 videreført budsjettet på om lag samme reelle nivå som i 2015 justert for lønns- og prisvekst. Det er lagt til grunn en liten økning i gjennomsnittlig bruk av antall institusjons- og dagsenterplasser. En betydelig del av foretakets kontantstrøm har identiske motposter i kommunens budsjett.

Rådmannens tilrådning til vedtak:

Kommunestyret godkjenner Handlings- og økonomiplan 2016-2019 og budsjett 2016 for Sola Storkjøkken KF i samsvar med rådmannens tilrådning og i tråd med styrets vedtak.

5.3. Sola kirkelige fellesråd

DEN NORSKE KIRKE

Sola kirkelige fellesråd

Sola kommune
Rådhusvegen 21
4050 SOLA

E-post: epost@sola.kommune.no

Deres ref.:
Rådmann
Økonomisjef
Budsjettleider

Vår ref.:
13/00010-016

Vår saksbeh.:
TT

Arkivkode:
112

Dato:
Sola 02.07.2015

BUDSJETTINNSPILL 2016 FRA SOLA KIRKELIGE FELLESRÅD - INNSPILL TIL SOLA KOMMUNES HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2016 – 2019

1 Innledning

Kirkelig fellesråd har i sitt møte 10.06.2015 under *FR-sak 20/2015: Budsjettprosess 2016 – innspill til Sola kommune* drøftet kommende års budsjettsituasjon, budsjettbehov og har gjort følgende enstemmige vedtak:

- a. Sola kirkelige fellesråd ber om at ordinær driftsramme fra Sola kommune for 2015 framskrives for 2016 mht. lønnsmerutgifter og prisstigning.*
- b. Følgende tiltak prioriteres i budsjettinnsillet til Sola kommune for 2016 og videre:*
 - 1. Drift:**
 - Økt vedlikeholdsramme for kirkene i Sola fra kr. 200 000 til kr. 500 000
 - Økning av vaktmester-ressurs fra 55 % til 100 % for kirkene i Sola (kr. 300 000)
 - Ny 100 % stilling som ungdomsarbeider / ungdomsdiakon for alle menighetene i Sola med kommunens utbyggingsområder (Skadberg/Jåsund) som prioritert satsingsområde (kr. 600 000)
 - 2. Investering:**
 - Prosjektmidler til ny kirke i Sola sentrum
 - Midler til nytt alterparti og nye skyvedører i Sørnes kirke
 - Midler til nødvendige tiltak stein – og murkirkene (evt akutte vedlikeholdsbehov)
- c. Fellesrådet gir administrasjonen sammen med økonomiutvalget fullmakt til å utforme endelig budsjettsskriv til kommunen.*

Sola kirkelige fellesråd fastsetter kommende års driftsbudsjett i etterkant av Sola kommunestyres budsjettvedtak i desember 2015, jfr. Kirkelovens § 15 *Kommunens økonomiske ansvar*. Budsjettert rammetilskudd fra Sola kommune for 2015 er kr 12 129 000, inkludert lønns- og pensjonsreserve.

DEN NORSKE KIRKE

Sola kirkelige fellesråd

2 Viktige kommentarer til driftsramme for 2016

Sola kirkelige fellesråd ber Sola kommune om at tilsvarende beregning av rammetilskuddet videreføres for 2016 som for 2015. Nærmere 80 % av fellesrådets driftsbudsjett brukes årlig til personalkostnader i faste stillinger. Fellesrådet sammen med menighetsrådene i Solakirkene er opptatt av å kunne videreføre nåværende tilbud og aktivitetsnivå i de 4 menighetene.

Solakirkenes servicetorg har nå vært i drift i 5 år. Felles sentralbord og fellesadministrative tjenester knyttet til kirkelige handlinger har gitt mer rasjonelle og effektive tjenester. Hovedformålene med etableringen er å ha et høyt servicenivå overfor alle henvendelser samt å kunne frigjøre ressurser lokalt i menighetene til utadrettet virksomhet.

Gudstjenestene i kirkene er forordnet av Stavanger biskop. Det avholdes årlig langt over 200 gudstjenester med om lag 35 000 fram møtte. Sola kirkelige fellesråd er arbeidsgiver for den kirkelige betjeningen, utenom sokneprestene, som har Stavanger bispedømmeråd som sin arbeidsgiver. Det er i gjennomsnitt ca. 90 vielser og vel 100 begravelser årlig i Sola-kirkene. Den norske kirkes menigheter er preget av høy aktivitet med mange ukentlige tilbud til barn, ungdommer, konfirmanter, voksne og eldre. Menighetene har et stort frivillig nettverk omkring aktivitetene i kirkene med omlag 1000 frivillige medarbeidere totalt.

Sola kirkelige fellesråd prioriterer stramt når rådet henvender seg til Sola kommune om økt økonomisk rammetilskudd for 2016. De 4 menighetsrådene signaliserer årlig mange behov og ønsker som fellesrådet gjerne skulle støttet med midler, men som det ikke klarer å imøtekomme. Sola kommune vil være kjent med at flere av de konkrete behovene for ekstra ressurser har vært presentert for kommunen gjennom en del år, og fellesrådet bekrefter med dette sine prioriteringer.

3 Konkrete budsjettinnspill

A. DRIFT

1. Årlig økt vedlikeholdsramme for kirkene i Sola fra kr. 200 000 til kr. 500 000
2. Årlig økning av vaktmesterressurs fra 55% opp til 100 % stilling: kr. 300 000

Sola kirkelige fellesråd forvalter totalt 5 kirkebygg: Tananger kirke (2002), Ræge kirke (2009), Sørnes kirke (1977) - rehabilitert og påbygget i (2012), Sola kirke (1955) samt Tananger kapell (1879) som er lite i bruk og leies ut til en eritreisk ortodoks menighet på søndagene. Fellesrådet har et ansvar for å ta vare på og vedlikeholde kirkebyggene på en forskriftsmessig måte.

Som forvalter av kirkebyggene blir det årlig mer og mer krevende å håndtere nødvendige kostnader knyttet til avanserte tekniske installasjoner som må ha jevnlig service og vedlikehold. Det legger mye større beslag på vedlikeholdsbudsjettet enn tidligere år. Det er også større krav til faglig kompetanse enn før. Fellesrådet har gjennom noen år uttrykt et tydelig behov for en felles ambulerende vaktmesterfunksjon som både kan forestå daglig forvaltning av kirkebyggene, foreta selv enklere vedlikehold og ivareta samlet ansvar for FDV-arbeidet (*forvaltning, drift og vedlikehold*) og annen dokumentasjon. Fellesrådet har p.t. to små deltidsstillinger som vaktmester / kirketjener i hhv. Tananger og Ræge kirker, totalt 55 %. Vaktmesterarbeidet i Sørnes kirke har i årevis blitt utført på dugnad, også fordi fellesrådet så langt ikke har funnet lønnsmidler til dette. Det er videre behov for å legge til rette for en fast vaktmestertjeneste også i Sola kirke som heller

DEN NORSKE KIRKE

Sola kirkelige fellesråd

ikke har fast betjening. Fellesrådet tror også at en felles vaktmesterfunksjon kan stimulere og legge til rette for økt frivillighet og dugnad i kirkene, og vil redusere noe bruk av eksterne fagtenester. Dette vil totalt sett gi en mindre nettoøkning på driftssiden enn lønnsøkningen som vil komme.

Kommunen har i sitt rammetilskudd fra tidligere år gitt et årlig øremerket tilskudd på kr 200 000 fra Sola kommune, - den såkalte "vedlikeholdsreserven". I forhold til antall bygningsvolum / kvm er denne rammen reelt sett alt for lav i forhold til å ivareta et planmessig og forsvarlig vedlikehold av de 5 kirkebyggene. For 2015 bruker fellesrådet 300 000 kr. av regnskapsmessig mindreforbruk 2014 til gode og nødvendige vedlikeholdstiltak, og setter også av nærmere 200 000 kr til mulige framtidige vedlikeholdsbehov. Rådet vurderer det som god og forebyggende forvaltning av disse midlene.

Dagens kirkebygg har avansert installert teknisk utstyr for lyd, data og AV-utstyr som betjener nåtidens krav og forventning til lyd, tekst og bildeforvaltning. Dette utstyret i kirkene utrangeres og må skiftes ut, og fellesrådet trenger mer midler for å kunne opprettholde et normalt godt nivå på disse funksjonene.

Årlig kostnad økning av vedlikeholdsreserve til kr 500 000	: kr 300 000
Årlig kostnad økning av vaktmesterressurs fra 55% opp til 100 % stilling	: kr 300 000

3. Ny 100 % stilling som ungdomsarbeider / ungdomsdiakon for alle menighetene i Sola med kommunens utbyggingsområder (Skadberg/Jåsund) som prioritert satsingsområde.

Menighetenes representanter i kirkelig fellesråd har gjennom flere år meldt behovet for et utadrettet tilbud om tiltak blant barn og ungdom i Sola. De nye utbyggingsområdene på Skadberg og Jåsund er konkrete satsingsområder. Fellesrådet ser et behov for å kunne planlegge, tilrettelegge og gjennomføre felles tilbud og aktiviteter for ungdommer i typiske utbyggingsområder, både lavterskeltilbud og aktiviteter for organisert ungdom. Menighetene i Sola har høy kompetanse på og mye erfaringer med barne – og ungdomsarbeid og ønsker å bidra i lokalmiljøene, gjerne i tilknytning til eksisterende positive nettverks – og ungdomsarbeid i de lokale menighetene. Av erfaring vil fellesrådet også hevde at denne type medarbeider vil løse ut betydelig frivillig innsats.

Profilen på tilbudet skal være nytenkende og proaktiv i forhold til akutte behov og utfordringer som oppstår. Det må være et nært samarbeid med kommunens øvrige etater og tilbud på feltet som SLT team, utekontakten, idrettslag etc. Dette ønsket har også vært tema i kontakten mellom Stavanger biskop og kommunens ledelse og Stavanger biskop ifm bispevisitasen i november 2013.

Årlig kostnad ny 100 % stilling som ungdomsarbeider / ungdomsdiakon	kr. 600 000
---	-------------

DEN NORSKE KIRKE

Sola kirkelige fellesråd

B. INVESTERING

1. Prosjektmidler til ny kirke i Sola sentrum

Sola kirkelige fellesråd og Sola menighet uttrykker stor takknemlighet til Sola kommune for 1 mill.kr. som ble avsatt for 2015 til forberedelser til og arkitektkonkurranse for planlagt ny kirke i Sola sentrum. Dette arbeidet er igangsatt våren 2015, og den formelle prosessen er godt i gang. Fellesrådet verdsetter høyt det gode samarbeidet som er etablert også for dette kirkebygget mellom kommunen og menigheten/fellesrådet i det påbegynte planleggingsarbeidet. Den nye kirken skal være et tydelig kirkebygg som samtidig blir et signalbygg i Sola sentrum i lang framtid. Det må derfor ha bygningsmessige kvaliteter som gjenspeiler dette sammen med nytt rådhus og eksisterende kulturhus. Fra kirkens side er det et tydelig ønske om en god framdrift i prosjektarbeidet, og at Sola kommune avsetter nødvendige midler i kommende års økonomiplan. Prosessen er imidlertid ikke kommet så langt (pr. juni 2015) at det er relevant å foreslå forventet totalkostnad og oppstartstidspunkt.

2. Midler til nytt alterparti og nye skyvedører Sørnes kirke (2016 - 2017)

Sørnes kirke ble vigslet og tatt i bruk i 1977, og både inventar og liturgiske møbler bærer preg av slitasje etter mange år med høyt aktivitetsnivå med ungdomskor mv i kirkerommet. Sørnes menighet har over flere år meldt et tydelig behov for en helhetlig fornyelse og oppgradering av kirkerommet, der alterpartiet er et sentralt element. Total kostnadsramme vil være avhengig av materialvalg, utførelse, kunstnerisk uttrykk mv. Menighetsrådet har innledet samarbeid med arkitektfirma i arbeidet med ny utforming av kirkerommet og alterpartiet, og gjør bruk av ekstern, sakkyndig ekspertise ang. de liturgiske møblene. Dette vil også kreve godkjenning av Stavanger biskop. (Kostnadsoverslag kr. 500 000).

Det er et stort behov for utskifting av skyvedørene mellom kirkerommet og den utvidede menighetsalen (Kostnadsoverslag 500 000 kr.). Skyvedørene er fra byggeår 1977 og preget av slitasje og elde etter nærmere 40 års bruk.

Det er ønskelig med noe prosjektmidler i 2016 (kr. 100 000) for å kunne utrede fornyelsen av kirkerommet, med tanke på utførelse i 2017 (kr. 900 000). Sørnes menighet har også gode tradisjoner på egeninnsats og innsamling av midler i forbindelse med utvidelsen av den nylige utvidelsen av menighetssalen.

Stipulert prosjektmidler 2015	: kr. 100 000
Stipulert engangskostnad 2016	: kr. 900 000

3. Tilstandsrapport på stein – og murkirkene i kommunen

Kirkevergen har våren 2015 bestilt en ekstern faglig tilstandsrapport for Sola kirke, Tananger kirke og Sørnes kirke med tanke på kommende års mulige vedlikeholdsbehov. I lys av betydelige utfordringer knyttet til Sørnes kirke senere år er det viktig å få avdekket sannsynlige og potensielle framtidige vedlikeholds – og oppgraderingsbehov på disse stein – og murbyggene på et tidlig stadium, for å unngå fordyrende utsettelser og forsinkelser. Kirkelig fellesråd ber om å få komme tilbake med beskrivelse og kostnadsestimat på eventuelle akuttbehov tidlig høst 2015, og følger ellers disse forholdene opp i kommende års budsjettinnspill.

Stipulert reparasjonskostnad:	p.t. ikke utredet
-------------------------------	-------------------

DEN NORSKE KIRKE

Sola kirkelige fellesråd

3 Avsluttende budsjettkommentarer

Sola kirkelige fellesråd vektlegger en god og profesjonell økonomiforvaltning av de årlige tilskuddsmidlene fra Sola kommune. Midler til nøkkelstillinger i menighetene, trosopplæring, diakoni, undervisning samt effektiv og nødvendig administrasjon skal sammen med godt vedlikehold av kirkene alltid være prioritert. De fleste stillinger er knyttet til faste og nødvendige funksjoner som biskopens forordnede gudstjenester i de fire kirkene, kirkelige handlinger (dåp, vielser, begravelser), et stort konfirmantarbeid, barne – og ungdomsarbeid m.v. Kirkenes staber er i stor grad minimumsbemannet og er sårbare overfor uforutsette endringer. Menighetsrådene sammen med mange frivillige krefter driver etter beste evne mange og varierte lokale kirkelige tilbud til en stor og ung befolkning i vekstkommunen Sola. Fellesrådet verdsetter den store og frivillige innsatsen i menighetene som bidrar med egne lønnsmidler til vel 3 årsverk samt tusenvis av dugnadstimer. Den norske kirkes menigheter i Sola står i en sterk tusenårig tradisjon og engasjerer svært mange mennesker. Viktige deler av menighetenes virksomhet bæres oppe av tilsammen noen hundre unike frivillige medarbeidere, og mange av disse tilbudene er rettet mot barn og ungdom i Sola.

Med vennlig hilsen
for Sola kirkelige fellesråd

Christian Lie (sign.)
Leder Sola kirkelige fellesråd

Trygve Torgersen (sign.)
Kirkeverge

Rådmannens merknader:

Rådmannen har mottatt Sola kirkelige fellesråds innspill til Handlings- og økonomiplan 2016-2019. I rådmannens forslag til HØP 2016-2019 er budsjetttrammen for drift videreført fra 2015 justert for lønnsvekst og indeksregulering av mva-kompensasjon samt redusert med kr 60.000 i bevilgning til døpefont Ræge kirke som kun var gjeldende for 2015. I tillegg tilrår rådmannen å bevilge kr 0,3 mill. til økt vedlikeholdsramme for kirkene i Sola samt kr 0,3 mill. til økning av vaktmesterressurs fra 55 % til 100 % for kirkene i Sola. Rådmannen har ikke funnet dekning til 100 % stilling som ungdomsarbeider/ungdomsdiakon til en kostnad på kr 0,6 mill.

Sola kirkelige fellesråd har bedt om midler til nytt alterparti og nye skyvedører Sørnes kirke. Rådmannen har i forslag til investeringsbudsjett 2016-2019 innarbeidet tiltaket i takt med fellesrådets fremdrift under samlebevilgning kirke.

Rådmannen har innarbeidet midler til avslutning av plan- og designkonkurranse for ny kirke i Sola sentrum i 2016. Videre er det lagt inn midler til forprosjekt for kirken i 2019, og byggestart er planlagt i 2020. Prosjektet er planlagt ferdigstilt i 2020/2021.

Sola kirkelige fellesråd har i sitt innspill til HØP 16-19 meldt inn mulig behov for midler til nødvendige tiltak stein- og murkirker i kommunen. I etterkant er det foretatt befarings av Sola og Tananger kirker med eksterne fagfolk. Tilbakemeldingene så langt er at det ikke er avdekket noen akutte vedlikeholdsbehov knyttet til mur/stein for disse byggene som er av en slik karakter at det må/bør utføres i 2016. Kirkevergen har på bakgrunn av dette meldt til rådmannen at det ikke er behov for bevilgning til dette formålet i 2016.

Bevilgningen til Sola kirkelige fellesråd inngår i rådmannens tilrådning til budsjettvedtak for Sola kommune.

6. Rådmannens forslag til avgifter, gebyrer og egenbetalinger

I dette kapittelet har rådmannen valgt å presentere et samlet forslag til avgifter, gebyrer og egenbetalinger for 2016. Endringene i satser påvirker de økonomiske rammene til kommunen. Etter rådmannens vurdering er det derfor viktig at forslaget til avgifter, gebyrer og egenbetalinger behandles sammen med rådmannens forslag til handlings- og økonomiplan.

Rådmannen tilrår at kommunestyret godkjenner endringer i avgifter, gebyrer og egenbetalinger i forbindelse med behandling av handlings- og økonomiplanen.

Kapittel 6 Rådmannens forslag til avgifter, gebyrer og egenbetalinger er inndelt som følger:

- 6.1. Oppvekst og kultur
- 6.2. Levekår
- 6.3. Samfunnsutvikling
- 6.4. Feieavgift

6.1. Oppvekst og kultur

6.1.1. Barnehage

Sola kommune krever inn foreldrebetaling i barnehage tilsvarende maks pris på nasjonalt nivå. I 2015 er pris for full barnehageplass kr 2.580 per måned, som gir en pris per år på kr 28.380. Fra 01.05.2015 ble det innført nasjonalt minstekrav til redusert foreldrebetaling for familier med lav inntekt.

Ordningen sikret at foreldrebetalingen per år for en heltidsplass i barnehage skal utgjøre maksimalt 6 % av den samlede person- og kapitalinntekten til husholdningen, med maksimalprisen som en øvre grense.

Inntektsgrensen for 2015 var satt til kr 473.000. I tillegg ble det fra 01.08.2015 innført gratis kjernetid for fire- og femåringer fra familier med lav inntekt. Inntektsgrensen for 2015 var satt til inntil kr 405.000 per år.

I tråd med forslag til statsbudsjett 2016 settes maksimalsats for foreldrebetaling i barnehage til kr 2.655 per måned, som gir en pris per år på kr 29.205. Det nasjonale minstekravet til redusert foreldrebetaling med lav inntekt

videreføres. I 2016 vil husholdninger med inntekt under kr 486.750 ha rett til redusert foreldrebetaling. Gratis kjernetid for fire- og femåringer fra familier med lav inntekt videreføres også, med en foreslått inntektsgrense på kr 417.000 gjeldende fra 01.08.2016.

Kommunal ordning med 80 % reduksjon i foreldrebetaling dersom inntekt inntil 3G og 60 % reduksjon inntil 4G foreslås avviklet og erstattes med det nasjonale minstekravet til redusert foreldrebetaling for familier med lav inntekt som ble innført 01.05.2015.

I tillegg betales kostpenger knyttet til matservering. Satsen for kostpenger i kommunale barnehager ble fra 2014 økt med kr 50 for barn med oppholdstid fra og med 25 timer, og kr 25 for barn med oppholdstid 2+3 dager. Satsene har etter dette ikke blitt økt, og rådmannen tilrår heller ingen økning av kostpenger i kommunale barnehager i 2016.

Rådmannen tilrår følgende satser for foreldrebetaling og kostpenger i kommunale barnehager fra 01.01.2016:

TABELL: FORELDREBETALING BARNEHAGE

Oppholdstid	Hel plass	30 timer per uke	27 timer per uke	25 timer per uke	2+3 dager per uke
Terminbeløp	2 655	2 175	1 750	1 600	1 450
Mat (kommunale)	300	300	300	300	175

I kommunale barnehager fordeles foreldrebetalingen over 11 terminer med forfall den 15. hver måned. Det er ulike ordninger i de private barnehagene. Det gis 30 % søskenmoderasjon for barn nr. 2 og 50 % søskenmoderasjon for barn nr. 3 osv. Søskenmoderasjon gjelder søsken som bor fast sammen.

6.1.2. Skolefritidsordning – SFO

Sola kommune tilbyr 60 % og 100 % plass i kommunal SFO. Rådmannen tilrår å øke satsene med 3-5 % avrundet til mest mulig hele beløp fra 2016. Rådmannen tilrår følgende endring i satsene for plass i kommunal SFO fra 01.01.2016:

TABELL: FORELDREBETALING KOMMUNAL SFO

	Satser 2015	Endring i beløp	Endring i prosent	Satser 2016
100 % plass	2 650	100	3,8 %	2 750
Matutgifter 100 % plass	150	0	0,0 %	150
Samlet pris 100 % plass	2 800	100	3,6 %	2 900
60 % plass	1 900	100	5,3 %	2 000
Matutgifter 60 % plass	100	0	0,0 %	100
Samlet pris 60 % plass	2 000	100	5,0 %	2 100

Foreldrebetaling SFO i andre kommuner

Rådmannen har innhentet opplysninger om betalingssatser for 2015 med mer fra noen nabokommuner til sammenligning. Stavanger, Sandnes og Randaberg har ganske likt opplegg som Sola. Disse kommunene har også 100 % og 60 % plasser. Det er gjennomgående 11 betalingsterminer, og det gis søskenmoderasjon med 25 % for barn nr. 2 og 50 % for barn nr. 3.

Stavanger kommune (f.o.m. 01.08.2015):

100 % plass - 2.780 kroner per måned

60 % plass – 1.920 kroner per måned

Sandnes kommune (f.o.m. 01.03.2015):

100 % plass - 2.600 kroner per måned

60 % plass – 1.560 kroner per måned

Randaberg kommune:

100 % plass - kr 2.825 kroner per måned

6.1.3. Kulturskole

Rådmannen tilrår å øke satsene i kulturskolen med 3 % fra 2016 noe som tilvarer en gjennomsnittlig lønns- og prisvekst.

TABELL: EGENBETALING KULTURSKOLE

Undervisningstilbud	Sats 2015	Sats 2016
Instrumental/ vokalopplæring	1 630	1 680
Gruppeundervisning dans/drama	1 130	1 165
Instrumentopplæring korpsmedlemmer	1 210	1 250
Instrumentleie	290	300

Det gis søskenrabatt på kr 225 per semester fra barn nr. 2.

Til sammenligning var prisene for 2015 i Sandnes per semester for enkeltelever kr 1.575, for gruppe kr 1.300 og leie av instrumenter kr 300 (uendret fra 2014). I Stavanger er prisene for enkeltelever: instrumental/vokalopplæring kr 1.800, teater/drama kr 1.800 + materiellavgift kr 110, dans fra kr 1.600 til kr 1.800 og instrumentleie kr 350.

6.2. Levekår

Satsene for egenbetaling er gjennomgått på ny. Alle forskriftsstyrte satser er justert i tråd med forslag til statsbudsjett for 2016. De øvrige satser foreslår økt med 3 %. Rådmannen tilrår at satsene endres fra 01.01.2016 som beskrevet under.

6.2.1. Betaling for langtidsopphold

Betaling for langtidsopphold i institusjon reguleres av Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester: Det kan kreves 75 % av inntekt mellom kr 7.800 og folketrygdens grunnbeløp, og 85 % av overskytende inntekt. Fribeløpet før

beregning av vederlag, kr 7.800, er justert i tråd med forslag til statsbudsjett for 2016. Maksimalsatsen foreslås økt til kr 35.900 per mnd. ved sykehjemmene og til kr 25.300 per mnd. ved Soltun Alderspensionat.

TABELL: BETALING FOR LANGTIDSOPPHOLD

	Sats 2015	Sats 2016
Fribeløp	7 500	7 800
Maksimalsats per måned, sykehjem	34 900	35 900
Maksimalsats per måned, Soltun	24 600	25 300

6.2.1.1. Fradrag for boutgifter til egen bolig

Det gis 100 % fratrekk for følgende boutgifter i seks måneder:

- Strøm – nettleie, årspris pt. kr 1.860.
Nettleie "blokk", årspris pt. kr 1.650.
- Forsikring av bolig og innbo.
- Husleie/fellesutgifter.
- Kommunale avgifter.

Det gis 50 % fratrekk for boutgifter i ytterligere seks måneder for pasienter med hjemmeboende ektefelle.

Det gis fratrekk for gjeldsrenter på lån. For pasienter som har hjemmeboende ektefeller og hefter for felles gjeld, gis det 50 % fradrag for gjeldsrenter så lenge beboer bor i institusjon. Dette gjelder også for de som har korttidsopphold mer enn 60 døgn per år.

Det gis ikke fradrag for utgifter knyttet til fritidsbolig.

Det gis fratrekk for boutgifter når korttidsopphold overstiger 60 døgn per kalenderår

Det må fremlegges dokumentasjon på alle beløp som kan medføre fratrekk i beregningsgrunnlaget for vederlag i institusjon.

Rett til fradrag utgår ved salg eller overdragelse av bolig.

6.2.2. Betaling for korttidsopphold

I følge Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester kan kommunen maksimalt kreve kr 150 per døgn for korttidsopphold i institusjon. Etter 60 døgn på korttidsopphold i løpet av et år, kan betaling kreves etter reglene for langtidsopphold. Korttidsopphold i institusjon settes til maksimal sats i henhold til forskrift, kr 150 per døgn for inntil 60 døgn per kalenderår og langtidsatts for opphold ut over dette. Dette er en økning fra kr 147 i 2015. Satsen er justert i tråd med forslag til statsbudsjett 2016.

6.2.3. Betaling for dagsenteropphold

Dagsenter for psykisk utviklingshemmede

På Sande dagsenter betaler brukerne for transport (kr 56 per dag) og en liten sum til drikke/lunsj. Utover dette har det ikke vært krevd egenbetaling. Rådmannen tilrår at dagens ordning videreføres og at det ikke kreves betaling for opphold. Rådmannen tilrår å øke betaling for transport og mat/drikke med 3 %.

TABELL: EGENBETALING DAGSENER OG TRANSPORT FOR PSYKISK UTVIKLINGSHEMMEDE

	Sats 2015	Sats 2016
Transport per dag	55	57
Mat/drikke per måned	206	212

Dagsenter for eldre og funksjonshemmede

Betaling for dagsenter reguleres i Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester. I 2015 betales det kr 76 per dag for dagsenter. I tillegg betales det kr 62 per dag for måltider ved dagsenteret. Betaling for

dagsenter i 2016 settes til kr 80 per dag i tråd med forslag til statsbudsjett 2016. I tillegg tilrår rådmannen at det betales kr 64 kroner per dag for måltider ved dagsenteret. Det skal ikke betales for fravær som er meldt senest én uke i forveien, ved akutt sykdom og opphold i institusjon/sykehus.

TABELL: EGENBETALING DAGSENER ELDRE OG FUNKSJONSHEMMEDE

	Sats 2015	Sats 2016
Dagsenter per dag	76	80
Måltider per dag	62	64

6.2.4. Betaling for trygghetsalarm

Rådmannen tilrår å øke satsen for trygghetsalarm med 3 %. Etableringsgebyr på kr 500 beholdes, og det samme gjelder erstatningsgebyr på kr 750. Egenbetalingen beregnes ut fra husstandens samlede inntekt, og for husstander med inntekt under 2G betales maksimalsats tilsvarende maksimalsats for praktisk bistand i hjemmet.

TABELL: BETALING FOR TRYGGHETSALARM

	Sats 2015	Sats 2016
Etableringsgebyr	500	500
Abonnementsavgift, inntekt under 2G	186	190
Abonnementsavgift, inntekt 2G-3G	290	299
Abonnementsavgift, inntekt 3G-4G	400	412
Abonnementsavgift, inntekt over 4G	500	515
Erstatningsgebyr	750	750

6.2.5. Betaling for praktisk bistand i hjemmet

I henhold til Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester § 11.2 og Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester § 8, har kommunen adgang

til å fastsette betalingssatser for praktisk bistand og opplæring som ikke er til personlig stell og egenomsorg. Sola kommune krever maksimal betalingssats for husstander med inntekt under 2G, kr 190 per måned, i tråd

med forslag til statsbudsjett 2016. Rådmannen tilrår å øke timesatsen og maksimal månedssats for de andre prisgruppene med 3 %.

TABELL: BETALING FOR PRAKTISK BISTAND I HJEMMET

	Nettoinntekt	Timesats 2015	Maksimal månedssats 2015	Timesats 2016	Maksimal månedssats 2016
Under 2G	0 - 180 136	186	186	190	190
2G - 3G	180 137 - 270 204	286	800	295	824
3G - 4G	270 205 - 360 272	344	1 497	354	1 542
4G - 6G	360 273 - 540 408	344	3 003	354	3 093
Over 6G	540 409 -	400	3 427	412	3 530

6.2.6. Betaling Frisklivssentralen

Det skal betales egenandel for reseptperiode på 3 måneder samt egenbetaling for 60+ trening. Rådmannen tilrår å øke egenandel for

reseptperiode på tre måneder med kr 100 fra 2015 til 2016. Videre tilrår rådmannen at egenbetaling for 60+ trening videreføres på kr 400 per halvår.

TABELL: BETALING FRISKLIVSENTRALEN

	Sats 2015	Sats 2016
3 måneder reseptperiode	400	500
60+ trening (pris per halvår)	400	400

6.3. Samfunnsutvikling

6.3.1. Eiendom

Rådmannen tilrår å øke billett- og leiepriser i kommunale idrettsanlegg og gymsaler i 2016 med 3 % avrundet til nærmeste 5-krone.

TABELL: BILLETT- OG LEIEPRISER KOMMUNALE IDRETTSANLEGG OG GYMSALER

	Sats 2015	Sats 2016
Idrettshaller og gymsaler		
Idrettshall med garderobe, leiepris per time	600	620
Idrettshall med garderobe halv sal, leiepris per time	350	360
Gymsal, leiepris per time	200	205
Leie av hall til kommunens idrettslag til kommersielle arrangement som dans, messer og lignende, leiepris per helg	15 000	15 450
Leie av hall til eksterne arrangement hall nummer en, leiepris per døgn	15 000	15 450
Leie av hall til eksterne arrangement hall nummer to, leiepris per døgn	7 500	7 725

TABELL: BILLETT- OG LEIEPRISER KOMMUNALE IDRETTSANLEGG OG GYMSALER, FORTSETTELSE

	Sats 2015	Sats 2016
Fotballbaner med gress- eller kunstgressdekke		
Leie av fotballbaner med gress- eller kunstgressdekke, leiepris per time	600	620
- leie av garderober, leiepris per gang	100	105
Svømmehaller		
Svømmehall inkludert garderobe, leiepris per time	700	720
Enkeltbillett	50	50
Enkeltbillett student, honnør, barn	30	30
Klippekort 10 klipp	350	360
Klippekort 10 klipp, student, honnør, barn	200	205
Familiekort gyldighet ett år fra salgsdato	1 500	1 545
Halvårskort	1 000	1 030

6.3.2. Kommunalteknikk

Vann, avløp og renovasjon drives etter selvkostprinsipper, det vil si at gebyr-inntektene fra innbyggere skal ikke være høyere enn kommunens kostnader. Disse tjenestene er 100 % gebyrfinansierte. Det er kostnadsnivået som danner grunnlag for gebyr- og inntektsnivået og kommunen skal ikke ha noe fortjeneste knyttet til disse tjenestene. Dersom inntektene er lavere enn kostnadene ett enkelt år avsluttes selvkost-regnskapet med underskudd. Rent finansielt bruker man da av tidligere års avsetninger (bundne driftsfond) for å dekke underskuddet. Dersom det ikke er avsatt merinntekter til fond tidligere år, fremføres et underskudd til påfølgende år. Et eventuelt underskudd indikerer et potensial for å heve gebyr-finansieringen i påfølgende år. Positive og

negative fond skal gå i balanse i påfølgende år. Se kapittel 4 Tjenesteområdene for mer informasjon.

6.3.2.1. Gebyrutvikling innenfor VAR-området 2016-2019 (årsgebyrer)

I tabellen nedenfor vises de kommunale gebyrer innenfor VAR-områder for husholdninger, basert på stipulert forbruk av vann og avløp innenfor de aktuelle arealklasser, samt ett standard renovasjons-abonnement (fastpris renovasjon, 120 liter restavfallsbeholder, 140 liter papiravfalls-beholder og 140 liter beholder for våtorganisk avfall). Leieareal = bruksareal (BRA) x 0,55.

Tall fra Kostra viser at Sola kommune hadde de nest laveste gebyrene innenfor VAR-sektoren på Nord-Jæren i 2014, kun slått marginalt av Stavanger kommune.

TABELL: GEBYRER FOR VAR, STANDARDABONNEMENT

Priser eksklusiv mva.	2015	2016
Vann og avløp for boliger 0-75 m ² leieareal og standard renovasjonsabonnement	4 800	4 974
Vann og avløp for boliger 76-150 m ² leieareal og standard renovasjonsabonnement	7 337	7 637
Vann og avløp for boliger 151-200 m ² leieareal og standard renovasjonsabonnement	9 029	9 413

Som tabellen viser vil det bli en liten økning i gebyrene for vann, avløp og renovasjon. Økningen fordeler seg med 5 % økning på vann, 5 % økning på avløp og 2 % økning på renovasjon. Økningen kommer som følger av at utgiftsnivået til kommunalteknikk øker, blant annet grunnet stor utbyggingsaktivitet i kommunen og hos I.V.A.R. Virksomheten planlegger å bygge ned selvkostfondet de neste tre årene, og foreslår en gradvis økning i gebyrer over de neste fire årene slik at ikke gebyrøkningen vil bli veldig stor når selvkostfondet er tatt ned. Dersom kommunestyret ikke vedtar økning av gebyrene viser grove beregninger at selvkostfond for vann vil gå i null innen utgangen av 2018, selvkostfond for avløp vil gå i null i løpet av 2020, og selvkostfondet for renovasjon vil gå i null tidlig på 2020-tallet.

6.3.2.2. Gebyrberegning vann og avløp

Årsgebyr vann og avløp for bolig- og fritidsbygg med stipulert forbruk beregnes på grunnlag av leieareal, jamfør Sola kommunes forskrifter for vann og avløpsgebyrer. På grunnlag av leiearealstørrelsen blir boligen plassert inn i tilhørende gebyrklasse. Leiearealet fremkommer ved å multiplisere bruksarealet (BRA) med en faktor på 0,55.

Beregnet vannmengde for bolig- og fritidsbygg med stipulert forbruk er 2 m³ per kvadratmeter leieareal. For andre bygg med stipulert forbruk gjelder 2 m³ per kvadratmeter bruksareal (BRA). Det er det største areal i hver

gebyrklasse som legges til grunn i gebyrberegningen.

Abonnenter med vannmåler betaler gebyr i forhold til faktisk forbruk multiplisert med vannpris i kr/m³.

Avløpsmengde settes som hovedregel lik vannmengde inn, det vil si vann inn er lik avløpsvann ut. Ved beregning av tilknytningsavgift vann og avløp for bolig- og fritidsbygg, benyttes leieareal som grunnlag for beregningen multiplisert med tilknytningsgebyr per kvadratmeter. Det er det største areal i hver gebyrklasse som legges til grunn i gebyrberegningen.

Ved beregning av tilknytningsavgift vann og avløp for næringsbygg benyttes bruksareal (BRA) som grunnlag for beregningen multiplisert med tilknytningsgebyr per kvadratmeter. Det er det største areal i hver gebyrklasse som legges til grunn i gebyrberegningen.

For øvrig vises det til forskrifter for vann- og avløpsgebyrer.

6.3.2.3. Årsgebyr 2016

Årsgebyr vann 2016

Vannpris i kr/m³ foreslås økt med 5 % i 2016. Dette betyr at vannprisen i 2016 vil bli kr 7,39 per m³, mens den i 2015 var kr 7,04 per m³.

Vannmålerleie (næringskunder) økes med 5 % i 2016.

TABELL: ÅRSGEBYR VANN 2016

Priser eksklusiv mva.	2015	2016
Årsgebyr vann stipulert, 0-75 m ² leieareal, beregnende mengde 150 m ³ /år	1 056	1 109
Årsgebyr vann stipulert 76-150 m ² leieareal, beregnende mengde 300 m ³ /år	2 111	2 217
Årsgebyr vann stipulert, 151-200 m ² leieareal, beregnende mengde 400 m ³ /år	2 815	2 956
Årsgebyr vann stipulert, 201-250 m ² leieareal, beregnende mengde 500 m ³ /år	3 519	3 695
Årsgebyr vann stipulert, 251-300 m ² leieareal, beregnende mengde 600 m ³ /år	4 223	4 434
Vannpris i kr/m ³	7,04	7,39

Årsgebyr avløp 2016

Avløpspris i kr/m³ foreslås økt med 5 % i 2016.

Dette betyr at avløpsprisen i 2016 vil bli kr 10,37 per m³, mens den i 2015 var kr 9,88 per m³.

TABELL: ÅRSGEBYR AVLØP 2016

Priser eksklusiv mva.	2015	2016
Årsgebyr avløp stipulert, 0-75 m ² leieareal, beregnende mengde 150 m ³ /år	1 482	1 556
Årsgebyr avløp stipulert 76-150 m ² leieareal, beregnende mengde 300 m ³ /år	2 964	3 111
Årsgebyr avløp stipulert, 151-200 m ² leieareal, beregnende mengde 400 m ³ /år	3 952	4 148
Årsgebyr avløp stipulert, 201-250 m ² leieareal, beregnende mengde 500 m ³ /år	4 940	5 185
Årsgebyr avløp stipulert, 251-300 m ² leieareal, beregnende mengde 600 m ³ /år	5 928	6 222
Vannpris i kr/m ³	9,88	10,37

Årsgebyr slamtømming 2016

Årsgebyret for slamtømming foreslås økt med 10 % i forhold til årets pris. Grunnlaget for økt

pris på slamtømming er at ny kontrakt med slamtømmerfirma har medført økte kostnader.

TABELL: ÅRSGEBYR SLAMTØMMING 2016

Priser eksklusiv mva.	2015	2016
Slamavskillere 0-3,9 m ³ , en tømming hvert 2. år	774	850
Slamavskillere 4,0-6,9 m ³ , en tømming hvert 2. år	1 297	1 425
Slamavskillere 7,0-9,5 m ³ , en tømming hvert 2. år	1 755	1 930
Tillegg per m ³ for slamavskiller utover 9,6 m ³	380	420

Tilknytningsgebyr bolig- og fritidsbygg 2016

Tilknytningsgebyr per kvadratmeter for bolig- og fritidsbygg foreslås økt med 5 % for vann og 5 % for avløp. For året 2016 blir gebyrene

kr 38,00 for vann og kr 190,00 for avløp per kvadratmeter leieareal for bolig- og fritidsbruk.

TABELL: TILKNYTNINGSGEBYR BOLIG- OG FRITIDSBYGG 2016

Priser eksklusiv mva.	Vann 2015	Vann 2016	Avløp 2015	Avløp 2016
Tilknytningsgebyr, 0-120 m ² leieareal	4 349	4 560	21 582	22 800
Tilknytningsgebyr 121-170 m ² leieareal	6 162	6 460	30 576	32 300
Tilknytningsgebyr 171-220 m ² leieareal	7 974	8 360	39 568	41 800
Tilknytningsgebyr 221-270 m ² leieareal	9 785	10 260	48 560	51 300
Tilknytningsgebyr per m ²	36,25	38,00	179,86	190,00
Tilknytningsgebyr i felt eller område ⁽¹⁾	100	100	100	100

(1) Satsen gjelder i et felt eller område hvor abonnenten har bekostet eller deltatt økonomisk i utbygging av offentlig vann- og/eller avløpsledning (førstegangsbygging).

Kommunestyret i Sola vedtok 10.12.1992 i k-sak 242/92 at det ved påbygg/tilbygg i felt eller områder hvor abonnenten har bekostet eller deltatt økonomisk i utbyggingen av offentlige vann- og/eller avløpsledninger at det skal betales tilknytningsgebyr etter pris per kvadratmeter.

Tilknytningsgebyr næringsbygg 2016

Tilknytningsgebyr per kvadratmeter for næringsbygg foreslås økt med 5 % for vann og 5 % for avløp. For året 2016 blir gebyrene kr 38,00 for vann og kr 190,00 for avløp per kvadratmeter bruksareal for næringsbygg.

TABELL: TILKNYTNINGSGEBYR NÆRINGSBYGG 2016

Priser eksklusiv mva.	Vann 2015	Vann 2016	Avløp 2015	Avløp 2016
Tilknytningsgebyr, 0-120 m ² bruksareal	4 349	4 560	21 582	22 800
Tilknytningsgebyr 121-170 m ² bruksareal	6 162	6 460	30 576	32 300
Tilknytningsgebyr 171-220 m ² bruksareal	7 974	8 360	39 568	41 800
Tilknytningsgebyr 221-270 m ² bruksareal	9 785	10 260	48 560	51 300
Tilknytningsgebyr per m ²	36,25	38,00	179,86	190,00
Tilknytningsgebyr i felt eller område ⁽¹⁾	100	100	100	100

(1) Satsen gjelder i et felt eller område hvor abonnenten har bekostet eller deltatt økonomisk i utbygging av offentlig vann- og/eller avløpsledning (førstegangsbygging).

Sola kommunestyre vedtok 10.12.1992 i k-sak 242/92 at det ved påbygg/tilbygg i felt eller områder hvor abonnenten har bekostet eller deltatt økonomisk i utbyggingen av offentlige vann- og/eller avløpsledninger, skal betales tilknytningsgebyr etter pris per kvadratmeter.

Renovasjonsgebyr 2016, hyttekunder

Renovasjonsgebyr for hyttekunder foreslås økt med 2 % i 2016. Økningen skyldes økte kostnader forbundet med innhenting av renovasjonen, blant annet som følge av økt mengde.

TABELL: RENOVASJONGEBYR HYTTEKUNDER 2016

Priser eksklusiv mva.	Tømming	2015	2016
Fastpris per abonnement ⁽¹⁾		224	230
Andel restavfall i felles container/beholder/nedgravd system ⁽²⁾	2. hver uke	811	850

(1) Alle abonnementer må betale dette gebyret. (2) Tømming annenhver uke i perioden april – september.

Renovasjonsgebyr 2016, husholdningskunder

I henhold til forurensningsloven skal abonnementene betale fullt ut for den renovasjonsordning som administreres av kommunen. Beregnet gebyrutvikling i perioden er vist for ett standard husholdningsabbonnement.

Gebyrsats for husholdning med standard abonnement i 2016 foreslås økt med 2 %, det vil si til kr 2.309 per år (eksklusive mva.).

Behandlingsgebyr i forbindelse med bytte av beholdere foreslås økt til kr 200 per gang.

TABELL: RENOVASJONGEBYR HUSHOLDNINGSKUNDER 2016

Priser eksklusiv mva.	Tømming	2015	2016
Standard abonnement inkl. fast og variabelt gebyr ⁽¹⁾	2./4. hver uke	2 262	2 309
Fastpris per abonnent ⁽²⁾		224	230
Valgfrie beholderstørrelser/abonnement/ tjenester:			
Restavfall 120 liter beholder	2. hver uke	893	911
Restavfall 240 liter beholder	2. hver uke	1 555	1 586
Restavfall 660 liter beholder	2. hver uke	3 719	3 793
Papiravfall 140 liter beholder	4. hver uke	357	364
Papiravfall 240 liter beholder	4. hver uke	530	541
Papiravfall 660 liter beholder	4. hver uke	1 272	1 297
Våtorganisk avfall 140 liter beholder	2. hver uke	788	804
Våtorganisk avfall 240 liter beholder	2. hver uke	1 303	1 329
Nedgravde avfallssystemer	Når full	964	1 060
Kompostbinge, leie per år		303	310
Bytte av beholdere per gang (Behandlingsgebyr)		168	200
Strø til kompostbeholdere, per sekk		80	85
Henting/tilbakesetting beholdere, per år ⁽³⁾		0	0
En ekstrasekk inkl. tømming/deponering ⁽⁴⁾		60	60
25 stk. bioposer 37x39 cm		40	40
10 stk. biosekker 140 liter		80	80
10 stk. biosekker 240 liter		100	100

(1) 120 liter restavfallsbeholder, 140 liter våtorganisk- og papirbeholder eller nedgravde beholdere. Alle abonnenter må som minimum ha et standardabonnement, eventuelt gå sammen om å dele et standardabonnement. Deling av standardabonnementer gjelder ikke for nedgravde avfallssystemer. (2) Alle abonnenter må betale dette gebyret. (3) Behov må dokumenteres, og vurderes etter søknad. (4) Sekker fjernes samtidig som avfallsfraksjonen tømmes.

6.3.3. Arealbruk

Gebyrfinansierte tjenester innen arealplan, byggesak og oppmåling drives etter selvkostprinsipper, det vil si at gebyrinntektene fra innbyggere ikke skal være høyere enn kommunens kostnader. I tråd med

vedtaket i f-sak 91/15 «Revidering av selvkostprinsipper hos virksomhet Arealbruk» har rådmannen vurdert forventet aktivitetsnivå hos seksjonene for budsjettåret 2016 og foreslår at arealplan blir 20 % gebyrfinansiert, byggesak 95 %

gebyrfinansiert og oppmåling 50 % gebyr-finansiert. Det er kostnadsnivået som danner grunnlag for gebyr- og inntektsnivået og kommunen skal ikke ha noen fortjeneste knyttet til disse tjenestene. Dersom inntektene er lavere enn kostnadene ett enkelt år, avsluttes selvkostregnskapet med underskudd. Rent finansielt bruker man da av tidligere års avsetninger (bundne driftsfond) for å dekke underskuddet. Dersom det ikke er avsatt merinntekter til fond tidligere år, fremføres et underskudd til påfølgende år. Et eventuelt underskudd indikerer et potensial for å heve gebyrfinansieringen i påfølgende år. Positive og negative fond skal gå i balanse over tid (3-5 år).

Se kapittel 4 Tjenesteområdene for mer informasjon og begrunnelse for økning i gebyrsatsene.

Gebyrer Arealplan

På bakgrunn av vedtak i f-sak 91/15 «Revidering av selvkostprinsippet hos virksomhet Arealbruk» ble det i f-sak 86/15 «Budsjettoppfølgning 2015 – drift per 31.08.2015» korrigert i forhold til tidligere års feil i avsetning til fond. Fond per 31.12.14 er således på kr 1,54 mill. Rådmannen tilrår at gebyrer for arealplan økes med 5 % fra 2015 til 2016. Økningen i gebyrene for arealplan i 2016 tar blant annet høyde for økte utgifter til lønn og driftsmateriell i seksjonen.

TABELL: GEBYR AREALPLAN 2016

		2015	2016
1	Reguleringsplaner		
	Arealgebyr		
1.01	For arealer til og med 2 000 m ²	52 840	55 480
1.02	For arealer fra 2 001 m ² til og med 5 000 m ²	88 220	92 630
1.03	For arealer fra 5 001 m ² til og med 10 000 m ²	107 250	112 610
1.04	For arealer fra 10 000 m ² til og med 20 000 m ²	140 910	147 960
1.05	For arealer fra 20 001 m ² belastes et tillegg til punkt 1.04 per påbegynte intervall på 1 000 m ²	1 820	1 910
	Tilleggsgebyr for bebyggelse		
1.06	Tilleggsgebyr for bebyggelse, per påbegynte intervall	910	960
	Tilleggsgebyr for endringsforslag		
1.07	Tilleggsgebyr kan kreves når forslagsstiller fremmer endringsforslag under veis	Tillegg på 30 % av gebyr	Tillegg på 30 % av gebyr
2	Mindre reguleringsendringer		
2.01	Grunngebyr for arealer til og med 2 000 m ²	8 810	9 250
2.02	For arealer fra 2 001 m ² til og med 5 000 m ²	17 620	18 500
2.03	For arealer fra 5 001 m ² til og med 10 000 m ²	26 410	27 730
2.04	For arealer over 10 001 m ²	35 220	36 980

TABELL: GEBYR AREALPLAN 2016, FORTSETTELSE

		2015	2016
3	Konsekvensutredninger		
3.01	For planer som faller inn under Forskrift om konsekvensutredning (PBL §§4.1 og 4.2) skal det betales tilleggsgebyr	Tillegg på 75 % av gebyr for reguleringsplan, satser i punkt 1.01-1.05	Tillegg på 75 % av gebyr for reguleringsplan, satser i punkt 1.01-1.05
4	Dispensasjon fra plankrav		
4.01	Behandlingsgebyr	18 500	19 430
5	Andre tjenester		
5.01	Startpakke	1 970	2 070

FORSKRIFT OM GEBYRREGULATIV FOR BEHANDLING AV PRIVATE REGULERINGS-PLANER

Gebyrene er vedtatt av Kommunestyret i Sola 17.12.2015, med hjemmel i plan- og bygningsloven av 27.6.2008 nr 71 § 33-1.

§ 1 Gebyret innebefatter

Gebyret innbefatter avklaringsmøter, saksbehandling og planbearbeiding i plan-saker som fremmes i medhold av plan og bygningsloven av 27.06.2008 § 12-11. Gebyret utstedes til fakturamottaker som oppgis ved bestilling av startpakke.

§ 2 Dekning av utgifter til andre myndigheter m.m.

I tillegg til gebyrer etter dette regulativ skal privat forslagsstiller etter avtale dekke alle utgifter til saksbehandlingen, herunder avklaring i forhold til kulturminneloven, konsekvensutredninger, kopiering av planer med mer frem til kommunen fatter vedtak om planen skal tas til behandling eller ikke.

§ 3 Betalingsplikt

Alle som får utført tjenester etter dette regulativ skal betale gebyr. Gebyret forfaller til betaling 14 dager etter fakturadato.

§ 4 Gebyrberegningstidspunkt - Avregning

Gebyret beregnes etter de satser som gjelder på det tidspunkt det mottas planforslag. Grunnlaget for beregning av arealgebyr, punkt 1.01-1.05, er det arealet som inngår i planområdet i forslag til reguleringsplan. Areal der eksisterende arealbruk videreføres uten endringer kan likevel trekkes fra.

Grunnlag for beregning av tilleggsgebyr, punkt 1.06, regnes ut fra maksimal utnyttelse som planen gir mulighet for. Beregningsgrunnlaget for bebyggelse gjelder kun ny bebyggelse. Eksisterende bebyggelse som skal bli stående uten endringer, regnes ikke med. Arealet beregnes i tråd med NS 3940 og skal fremgå av planbeskrivelsen.

§ 5 Betalingstidspunkt

Gebyret skal være betalt før saken tas opp til førstegangsbehandling.

§ 6 Urimelig gebyr

Hvis gebyret anses for å være åpenbart urimelig i forhold til det arbeid og de kostnader kommunen har hatt med saken, eller anses urimelig av andre grunner, kan Rådmannen fastsette et passende gebyr.

§ 7 Klageadgang

Gebyrfastsettelsen i den enkelte sak kan ikke påklages der gebyrregulativet følges.
Rådmannens avgjørelse av søknad om reduksjon av gebyr kan påklages etter reglene i forvaltningsloven.

§ 8 Ikrafttredelse

Forskriften gjelder fra 01.01.2016.

Gebyrer Kart og oppmåling

Rådmannen tilrår at gebyrer for oppmåling økes med 3 %.

TABELL: GEBYR KART OG OPPMÅLING

		2015	2016
1.1	Oppretting av matrikkelenhet		
1.1.1	<u>Oppretting av grunneiendom og festegrunn</u>		
	Areal fra 0 til og med 500 m ²	15 585	16 050
	Areal fra 501 til og med 2 000 m ²	20 745	21 400
	Areal fra 2 001 m ² , økning per påbegynt daa	640	660
	For eiendom som ikke er selvstendig bruksenhet, beregnet et halvt gebyr.		
	For samtidig oppmåling av flere tilgrensende tomter som er rekvirert av samme rekvirent, gis følgende reduksjoner i gebyret:		
	4 - 10 tomter: 15 % reduksjon		
	11 - 20 tomter: 20 % reduksjon		
	21 og flere tomter: 25 % reduksjon		
1.1.2	<u>Matrikulering av eksisterende umatrikulert grunn</u>		
	Areal fra 0 til og med 500 m ²	15 585	16 050
	Areal fra 501 til og med 2 000 m ²	20 745	21 400
	Areal fra 2 001 m ² , økning per påbegynt daa	640	660
1.1.3	<u>Oppretting av uteareal på eierseksjon</u>		
	Gebyr for tilleggsareal per eierseksjon		
	Areal fra 0 til og med 50 m ²	5 180	5 350
	Areal fra 51 til og med 250 m ²	7 775	8 000
	Areal fra 251 til og med 2 000 m ²	10 370	10 700
	Areal fra 2 001 m ² , økning per påbegynt daa	640	660
1.1.4	<u>Oppretting av anleggseiendom</u>		
	Gebyr for oppretting av anleggseiendom		
	Areal fra 0 til og med 2 000 m ²	26 110	26 900
	Areal fra 2 001 m ² , økning per påbegynt daa	1 300	1 350

TABELL: GEBYR KART OG OPPMÅLING, FORTSETTELSE

		2015	2016
1.2	Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning. Avbrudd i oppmålingsforretning.		
1.2.1	Gebyr for oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning	7 775	8 000
1.2.2	<u>Avbrudd i oppmålingsforretning eller matrikulering</u> Gebyr uten fullført arbeid når saken blir trukket før den er fullført, må avvises eller ikke lar seg matrikkelføre på grunn av endrede hjemmelsforhold settes til 1/3 av gebyrsatsene etter 1.1 og 1.2		
1.3	Grensejustering		
1.3.1	<u>Grunneiendom</u> Ved gebyr for grensejustering kan arealet for involverte eiendommer justeres med inntil 5 % av eiendommens areal, maksimalt 500 m ² . Areal fra 0 til og med 250 m ² Areal fra 251 til og med 500 m ²	5 180 7 775	5 350 8 000
1.3.2	<u>Anleggseiendom</u> Anleggseiendom kan justeres med inntil 5 % av anleggseiendommens areal, maksimalt 1 000 m ² . Areal fra 0 til og med 250 m ² Areal fra 251 til og med 1 000 m ²	7 775 10 370	8 000 10 700
1.4	Arealoverføring		
1.4.1	<u>Grunneiendom</u> Ved arealoverføring skal oppmålingsforretning og tinglysning gjennomføres. Arealoverføring utløser dokumentavgift. Areal fra 0 til og med 250 m ² Areal fra 251 til og med 500 m ² Per påbegynt 500 m ² , økning	10 370 13 020 640	10 700 13 400 660
1.4.2	<u>Anleggseiendom</u> Areal fra 0 til og med 250 m ² Areal fra 251 til og med 500 m ² Per påbegynt 500 m ² , økning	13 020 15 585 1 300	13 400 16 050 1 350
1.5	Klarlegging av eksisterende grense der grensen tidligere er koordinatsbestemt ved oppmålingsforretning		
	For inntil to punkter	2 585	2 650
	For overskytende grensepunkt, per punkt	390	400

TABELL: GEBYR KART OG OPPMÅLING, FORTSETTELSE

	2015	2016
1.6 Klarlegging av eksisterende grense der grensen ikke tidligere er koordinatsbestemt, eller klarlegging av rettigheter		
For inntil to punkter	5 180	5 350
For overskytende grensepunkt, per punkt	1 300	1 350
1.7 Privat grenseavtale		
For inntil to punkter eller 100 meter grenselengde	3 905	4 000
For hvert nytt punkt eller påbegynt 100 meter (rimeligste alternativ skal nyttes)	640	660
1.8 Urimelig gebyr		
Dersom gebyret åpenbart er urimelig i forhold til de prinsipper som er lagt til grunn, og til det arbeidet og de kostnadene kommunen har hatt, kan rådmannen eller den han/hun gir fullmakt, av eget tiltak fastsette et passende gebyr.		
1.9 Betalingstidspunkt		
Gebyr skal være betalt forskuddsvis før tinglysning/matrikkelføring.		
1.10 Forandringer i grunnlaget matrikkelføring av saken		
Gjør rekvirenten under sakens gang forandringer i grunnlaget for matrikkelføring av saken, opprettholdes allikevel gebyret.		
1.11 Utstedelse av matrikkelbrev		
Matrikkelbrev inntil 10 sider	185	190
Matrikkelbrev over 10 sider	380	390
1.12 Andre tjenester		
For arbeider som ikke passer i klassene over, vil arbeidet bli fakturert per time (ingeniør)	935	960
2.0 Salg av tjenester og kart		
Kartdata		
Leveres på papir, diskett, CD-rom eller e-post		
Papirkopi:		
Kartdata på A4 papirformat	445	460
Kartdata på A3 papirformat	835	860
Kartdata på A2/A10 papirformat	1 080	1 100
Digitale kartdata:		
Vektordata A4 format, maks 1:1000	1 080	1 100
Raserdata A4 format, maks 1:1000	1 080	1 100
Vektordata A0 format, maks 1:1000	1 730	1 800
Raserdata A0 format, maks 1:1000	1 730	1 800

Gebyrer Byggesak

Rådmannen tilrår at gebyrer for seksjon Byggesak økes med 13,9 % fra 2015 til 2016. Dette begrunnes i økte kostnader, samt at inndekning av framført underskudd fra 2014 vil bli gjort i løpet av selvkostperioden på 3-5 år. Dersom kommunestyret ikke vedtar økning av gebyrene vil inndekning av fremført underskudd ta lengre tid enn forskriftsmessig selvkostperiode på 3-5 år.

Et byggesaksgebyr består av et basisgebyr bestemt ut fra byggklasse og et arealgebyr som avhenger av byggets bruksareal.

Byggesaksregulativene i kommunene i umiddelbar nærhet til Sola er bygd opp på forskjellige måter, noe som vanskeliggjør en sammenligning.

Rådmannen har forsøkt å foreta en forenklet sammenligning av seks byggklasser og alle tre

tiltaksklasser (totalt 15 variabler) i kommunene Stavanger, Sandnes, Sola og Randaberg (SSSR). I denne forenklingen kommer Sola ut som den rimeligste kommunen i fem av variablene og nest rimeligst ut de resterende ni variablene. Totalt kommer Sola kommune ut nest rimeligst, bare Sandnes kommune har rimeligere gebyrer. Stavanger kommune er i dag om lag 20 % dyrere i snitt enn Sola kommune, mens Randaberg er om lag 35 % dyrere i snitt enn Sola kommune ut fra dagens nivå. Det er uvisst om de andre kommunene i SSSR velger å foreslå gebyrøkninger i sine handlings- og økonomiplaner for planperioden, men dersom de ikke endrer sine gebyrsatser vil Sola kommune fremdeles være nest billigst i snitt, kun slått av Sandnes kommune.

TABELL: GEBYR BYGGESAK

	2015	2016
Tiltak som behandles etter søknad		
I tillegg til basisgebyr betales et arealgebyr per m ² bruksareal	14,50	17,00
Redusert arealgebyr per m ² for tiltak i henhold til PBL§21-7, 2. ledd	8,70	10,00
Delt igangsetting		
Det tas et gebyr for igangsettingssøknad nummer 2, 3, 4 osv.	2 520	2 870

TABELL: GEBYR BYGGESAK, FORTSETTELSE

Basisgebyr		Satser 2015			Satser 2016		
		Tiltaks- klasse 1	Tiltaks- klasse 2	Tiltaks- klasse 3	Tiltaks- klasse 1	Tiltaks- klasse 2	Tiltaks- klasse 3
01	<u>Boliger, inkludert eventuell garasje (ett basisgebyr)</u>						
A	Ren enebolig	14 580	20 410		17 520	24 160	
B	Enebolig med hybel/sokkelleilighet	14 580	20 410		17 520	24 160	
C	Tomannsbolig, vertikalt delt, per leilighet	8 740	14 580		10 870	17 520	
D	Tomannsbolig, horisontalt delt, per leilighet	8 740	14 580		10 870	17 520	
E	Andre småhus (ikke over fire leiligheter per hus)	20 410	26 260		24 160	30 820	
F	Rekkehus, per leilighet	8 740	11 690		10 870	14 230	
G	Enebolig i kjede	14 580	20 410		17 520	24 160	
H	Bygg på to etasjer med fem eller flere leiligheter	20 410	26 260		24 160	30 820	
	Til- og påbygg (A-H), gjelder også hagestue/vinterhage						
	Mindre enn 30 m ² samlet areal	4 310	5 840		5 820	7 560	
	Større (eller lik) 30 m ² samlet areal	5 840	8 740		7 560	10 870	
K	Ombygging (A-H) mindre enn 50 % av totalt areal	1 470	1 470		1 670	1 670	
L	Ombygging – hovedombygging (A-H) større enn 50 % av totalt areal	2 900	2 900		3 300	3 300	
M	Blokk	46 800	72 970	81 450	54 220	84 020	93 680
N	Høghus/punkthus/lamellhus	46 800	72 970	81 450	54 220	84 020	93 680
O	Terrassehus	46 800	72 970	81 450	54 220	84 020	93 680
P	Til- og påbygg (M-O)						
	Mindre enn 50 m ²	2 900	5 840		5 820	7 560	
	Større (eller lik) 50 m ²	8 740	8 740		10 870	10 870	
Q	Ombygging (M-O) mindre enn 50 % av totalt areal	5 840	8 740		6 650	9 950	

TABELL: GEBYR BYGGESAK, FORTSETTELSE

Basisgebyr		Satser 2015			Satser 2016		
		Tiltaks- klasse 1	Tiltaks- klasse 2	Tiltaks- klasse 3	Tiltaks- klasse 1	Tiltaks- klasse 2	Tiltaks- klasse 3
R	Ombygging (M-O) større enn 50 % av totalt areal	11 690	14 000		13 310	15 950	
S	Bruksendring (A-O), fra tilleggsdel til hoveddel				2 590	2 590	
T	Ny boenhet i eksisterende bolig				10 870	10 870	
	Andre tiltak på boligeiendom						
	Fasadeendring	1 470	1 470		2 590	2 590	
	Støttemurer	1 470	2 900		2 590	4 210	
	Innhengning/gjerde/ støyskjerm	1 470			2 590		
	Brygger	4 670	5 840		6 230	7 560	
	Graving/fylling/sprengning	1 470			2 590		
	Basseng/brønn/dam	4 670			6 230		
02	<u>Andre nybygg</u>						
A	Garasjer og uthus for boliger	2 330			3 570		
B	Naust for boliger	5 840			7 560		
C	Andre, mindre tilbygg til bolig	2 330			3 570		
D	Til- og påbygg (A-C)	1 480			2 600		
03	<u>Produksjonsbygg for verksted og industri</u>						
A	Etasjebygg for fabrikk eller verksted	23 350	43 800	58 410	27 510	50 800	67 440
B	Etasjebygg for fabrikk eller verksted kombinert med kontor	23 350	43 800	58 410	27 510	50 800	67 440
C	Produksjonshall	20 410	35 050	52 550	24 160	40 830	60 770
D	Produksjonshall kombinert med kontorfløy	20 410	35 050	52 550	24 160	40 830	60 770
E	Andre produksjonsbygg	20 410	35 050	52 550	24 160	40 830	60 770
F	Til- og påbygg (A-I)						
	Minimumsgebyr små til-/påbygg eller ombygginger mindre enn 100 m ²	6 530	6 530	6 530	8 350	8 350	8 350
	Mindre enn 1000 m ² BRA	11 690	11 690	11 690	14 230	14 230	14 230
	Større, eller lik 1000 m ² BRA	15 210	15 210	15 210	18 235	18 235	18 235

TABELL: GEBYR BYGGESAK, FORTSETTELSE

Basisgebyr		Satser 2015			Satser 2016		
		Tiltaks- klasse 1	Tiltaks- klasse 2	Tiltaks- klasse 3	Tiltaks- klasse 1	Tiltaks- klasse 2	Tiltaks- klasse 3
G	Ombygging mindre enn 50 % av totalt areal (A-I)	11 690	11 690	11 690	14 230	14 230	14 230
H	Ombygging større enn 50 % av totalt areal (A-I), hovedombygging	14 580	14 580	14 580	17 520	17 520	17 520
I	Bruksendring (A-E)	11 690	11 690	11 690	14 230	14 230	14 230
04	<u>Kontor-, forretnings- og andre næringsbygg</u>						
A	Kontorbygg og administrasjonsbygg	43 800	80 280	116 750	50 800	92 350	133 890
B	Varehus og andre butikkbygg	43 800	80 280	116 750	50 800	92 350	133 890
C	Ekspedisjonsbygg og terminaler	43 800	75 520	102 190	50 800	86 930	117 310
D	Lagerbygg og garasjebygg	23 350	43 800	58 410	27 510	50 800	67 440
E	Bensinstasjon	23 350	43 800	58 410	27 510	50 800	67 440
F	Annet bygg for kontor, forretning eller samferdsel	23 350	43 800	58 410	27 510	50 800	67 440
G	Tilbygg- og påbygg (A-F)						
	Minimumsgebyr små til-/påbygg/ombygginger, samlet areal mindre enn 100 m ²	4 750			6 320		
	Mindre enn 1000 m ² samlet areal	17 510	17 510	17 510	20 860	20 860	20 860
	Større enn 1000 m ² samlet areal	20 410	20 410	20 410	24 160	24 160	24 160
H	Ombygging mindre enn 50 % av totalt areal (gjelder også bruksendring)	14 580	21 890	29 220	16 610	24 930	33 280
I	Ombygging større enn (eller lik) 50 % av totalt areal betales som for nybygg (gjelder også bruksendring)	21 880	28 860	43 800	24 920	32 870	49 890
J	Bruksendring (A-F)	11 690	11 690	11 690	14 230	14 230	14 230

TABELL: GEBYR BYGGESAK, FORTSETTELSE

Basisgebyr		Satser 2015			Satser 2016		
		Tiltaks- klasse 1	Tiltaks- klasse 2	Tiltaks- klasse 3	Tiltaks- klasse 1	Tiltaks- klasse 2	Tiltaks- klasse 3
05	<u>Hotell og restaurantbygg</u>						
A	Hotell	58 410	87 560	145 970	67 440	100 640	167 170
B	Andre bygg/andre butikkbygg	43 800	72 970	102 190	50 800	84 020	117 310
C	På- og tilbygg (A-B), minimumsgebyr	4 410	4 410	4 410	5 930	5 930	5 930
	Samlet areal mindre enn 100 m ²	5 190	5 190	5 190	6 820	6 820	6 820
	Mindre enn 1000 m ² samlet areal	23 350	43 800	58 410	27 510	50 800	67 440
	Større enn (eller lik) 1000 m ² samlet areal	43 800	58 410	87 560	50 800	67 440	100 640
D	Ombygging (mindre enn) 50 % av bygning (A-B)	35 050	43 800	58 410	39 920	49 890	66 530
E	Ombygging større enn (eller lik) 50 % bygning (A-B) betales som for nybygg	43 800	58 410	72 970	49 890	66 530	83 110
F	Bruksendring (A-B)	11 690	11 690	11 690	14 230	14 230	14 230
06	<u>Bygg for offentlige og private tjenester</u>						
A	Bygg for undervisning/forskning		87 560	145 970		100 640	167 170
B	Sykehus/aldershjem/sykehjem		87 560	145 970		100 640	167 170
C	Barnehager	20 460	35 050		24 220	40 830	
D	Omsorgsboliger	20 460	35 050		24 220	40 830	
E	Kirke/kapell og lignende		87 560	145 970		100 640	167 170
F	Samfunnshus/forsamlingshus		87 560	145 970		100 640	167 170
G	Teater/kinobygg		87 560	145 970		100 640	167 170
H	Idrettsbygg		58 410	87 560		67 440	100 640
I	Andre bygg		43 810	58 410		50 810	67 440
J	Til- og påbygg (A-I), små til- /påbygg/ombygginger mindre enn 100 m ² BRA	7 810	7 810	7 810	9 810	9 810	9 810
	Mindre enn 1000 m ² samlet areal	14 580	14 580	14 580	17 520	17 520	17 520
	Større enn (eller lik) 1000 m ² samlet areal	29 220	29 220	29 220	34 190	34 190	34 190

TABELL: GEBYR BYGGESAK, FORTSETTELSE

Basisgebyr		Satser 2015			Satser 2016		
		Tiltaks- klasse 1	Tiltaks- klasse 2	Tiltaks- klasse 3	Tiltaks- klasse 1	Tiltaks- klasse 2	Tiltaks- klasse 3
K	Ombygging mindre enn 50 % av totalt areal	7 310	23 350	43 810	8 330	26 600	49 900
L	Ombygging større enn 50 % av totalt areal, hovedombygging	16 050	43 810	72 970	18 280	49 900	83 110
M	Bruksendring (A-I)	11 690	11 690	11 690	14 230	14 230	14 230
07	<u>Søknad - bygg for jordbruk, fiske og fangst</u> Alminnelige driftsbygninger (se PBL § 20-2, punkt b)						
A	Driftsbygninger i landbruket	4 410	8 740		5 930	10 870	
B	Andre bygg	4 410	8 740		5 930	10 870	
C	Til- og påbygg (A-B), ved små til-/påbygg/ombygger, minimumsgebyr						
	Mindre enn 100 m ²	1 470	2 900		2 590	4 210	
	Større enn (eller lik) 100 m ²	2 900	5 840		4 210	7 560	
D	Ombygging mindre enn 50 % av totalt areal	1 470	2 190		1 670	2 490	
E	Ombygging større enn (eller lik) 50 % av totalt areal, hovedombygging	2 190	2 900		2 490	3 300	
F	Bruksendring driftsbygninger i landbruket (dispensasjon kommuneplan), gebyr betales på forskudd	11 690	11 690		13 310	13 310	
08	<u>Andre bygg</u>						
A	Fritidsbolig	11 690	11 690		14 230	14 230	
B	Naust, uthus	2 330			3 570		
C	Andre tilbygg	2 330			3 570		
D	Til- og påbygg A-C, gjelder også garasje som tilbygg til bolig	1 470			2 590		
E	Ombygging tiltak A-C	1 470			1 670		

TABELL: GEBYR BYGGESAK, FORTSETTELSE

Basisgebyr		Satser 2015			Satser 2016	
		Tiltaks- klasse 1	Tiltaks- klasse 2	Tiltaks- klasse 3	Tiltaks- klasse 1	Tiltaks- klasse 2
09	<u>Dispensasjonssøknader</u>					
	I tillegg til gebyr for behandling av dispensasjonssøknad, kommer ordinært behandlingsgebyr					
A	Formål i kommuneplan/ reguleringsplan – dispensasjon fra plankrav, 100 meters beltet Gebyr betales på forskudd, før saksbehandling.	11 690			13 310	
B	Utnyttelsesgrad	2 330			2 650	
C	Plassering (reg. byggegrense, m.v.)	2 330			2 650	
D	Etasjetall	2 330			2 650	
E	Høyde (gesims – møne)	2 330			2 650	
F	Andre forhold i reg.best.	2 330			2 650	
G	Avstandskrav PBL § 29-4	2 330			2 650	
H	Vegopparbeidelse, jf. PBL § 27	2 330			2 650	
I	Erstatningsbolig i LNF				2 650	
J	Andre dispensasjoner	2 330			2 650	
10	<u>Riving av bygg</u>					
	Riving av bygning, konstruksjon eller anlegg. Jamfør § 20-1, garasje/uthus	1 470	2 330		1 670	2 650
	Bolig/andre bygg	2 330	4 670		2 650	5 320
11	<u>Tekniske installasjoner PBL § 20-1</u>					
	Ventilasjonsanlegg – oppføring/endring/reparasjon	1 470			1 670	
	VVS-planer nyanlegg/større endringer og reparasjoner	1 470			1 670	
	Skorstein	1 470			1 670	
12	<u>Andre tiltak</u>					
	Fasadeendring	1 470			1 670	
	Skilt/reklame	1 470			1 670	
	Større skiltplan	2 330			2 650	
	Støttemurer	2 330			2 650	

TABELL: GEBYR BYGGESAK, FORTSETTELSE

Basisgebyr		Satser 2015			Satser 2016		
		Tiltaks- klasse 1	Tiltaks- klasse 2	Tiltaks- klasse 3	Tiltaks- klasse 1	Tiltaks- klasse 2	Tiltaks- klasse 3
	Innhegning/gjerde/støyskjerm	2 330			2 650		
	Ledningsanlegg (50 % reduksjon ved enkle stikkledninger)	3 250			3 700		
	Masseuttak/deponi	11 690			13 310		
	Anlegg av veg eller parkeringsplass	2 660			3 030		
13	<u>Godkjenning av selvbygger</u>						
A	Ved lokal godkjenning av selvbygger	2 060			2 350		
14	<u>Utendørsplaner/ Opparbeidelsesplan (per plan)</u>						
A	Område mindre enn 5 000 m ²	1 470			1 670		
B	Område større enn (eller lik) 5 000 m ²	4 410			5 020		
15	<u>Utstikking/beliggenhetskontroll</u> Se regulativ for oppmålingssaker						
16	<u>Utslippstillatelse</u>						
	Behandling av søknad om utslipp fra separate avløpsanlegg (ikke offentlige)	4 670			5 320		
17	<u>Tiltaksplan</u>						
	Behandling av tiltaksplan for terrenginngrep i forurenset grunn				13 310		
18	<u>Frikjøp parkering</u>						
	Beløp fastsettes ihht. k-sak 369/85 med indeksregulering per plass ihht. SSBs byggekostnads-indeks per 17.08.15	94 590			97 050		
19	<u>Tilleggssøknader</u>						
	Reviderte tegninger/endingssøknader				1 670		

TABELL: GEBYR BYGGESAK, FORTSETTELSE

	Basisgebyr	Satser 2015			Satser 2016		
		Tiltaks- klasse 1	Tiltaks- klasse 2	Tiltaks- klasse 3	Tiltaks- klasse 1	Tiltaks- klasse 2	Tiltaks- klasse 3
20	<u>Fradeling</u> Gebyr for oppmålingsarbeider og matrikkelbrev kommer i tillegg, jamfør Gebyrforskriften del 1 Ved positivt vedtak kommer oppmålingsgebyr i henhold til oppmålingssatser i del 1 i tillegg.						
A	Fradeling (behandlingsgebyr av kurante saker i henhold til reguleringsplan)	1 470			2 590		
B	Fradeling med dispensasjon (behandlingsgebyr disp. fra kommuneplan/ reguleringsplan)	11 690			14 230		
C	Mindre vesentlig endring PBL § 28-1 (behandlingsgebyr, regulert område)	Se gebyr for plan					
	<u>Gebyrsatser for tillatelse til seksjonering</u>						
	Rettsgebyr i henhold til sentralt vedtak, p.t.	860			860		
	For behandling av seksjoneringssøknad uten befaring betales et gebyr på 3 ganger rettsgebyret	2 580			2 580		
	I tillegg belastes gebyr for tinglysning i henhold til sentralt vedtak, p.t.	1 060			525		
	Sum for behandling av seksjoneringssøknad uten befaring	3 640			3 105		
	For behandling av seksjoneringssøknad med befaring betales et gebyr på 5 ganger rettsgebyret	4 300			4 300		
	I tillegg belastes gebyr for tinglysning i henhold til sentralt vedtak, p.t.	1 060			525		
	Sum for behandling av seksjoneringssøknad med befaring	5 360			4 825		
	Dersom det er nødvendig med målebrevskart betales et tilleggsgebyr i henhold til gebyr for kart- og oppmålingsarbeider						

FORSKRIFT OM GEBYRREGULATIV FOR BYGGESAKER

Gebyrene er vedtatt av Kommunestyret i Sola 17.12.2015, med hjemmel i plan- og bygningsloven av 27.06.2008 nr 71 § 33-1, lov om eierseksjoner, samt lov om forurensning.

Alminnelige bestemmelser

Gebyrregulativet tar utgangspunkt i de bygningstyper som er definert i Matrikkelen. Regulativet gjenspeiler det faktiske saksbehandlingsarbeidet de forskjellige saks-typene medfører. Gebyret er bygget opp av to elementer – et basisgebyr som avspeiler hovedtyngden av arbeidet innenfor hver saks-kategori avhengig av tiltaksklasse, og et areal-gebyr som fanger opp merarbeid som følge av størrelsen på bygget. I tillegg kommer gebyr for godkjenning av selvbygger samt gebyr for behandling av eventuelle dispensasjoner.

§ 1 Gebyret innebefatter

Gebyret innebefatter saksbehandling og tilsyn i byggeperioden, gebyret utstedes til tiltaks-haver. Seksjonering har gebyr i henhold til Lov om Eierseksjoner. Gebyr for måletekniske arbeider fastsettes i henhold til gebyr for kart- og oppmålingsarbeider.

§ 2 Betalingsplikt

Alle som får utført tjenester etter dette regulativ skal betale gebyr. Gebyret forfaller til betaling 14 dager etter fakturadato. Ved søknad om seksjonering, eller dispensasjon fra planformål, skal gebyret betales inn på forhånd/før behandling.

§ 3 Gebyrberegningstidspunkt – Avregning

Gebyret beregnes etter de satser som gjelder på det tidspunkt melding/søknad mottas og er komplett.

§ 4 Fakturerings- og betalingstidspunkt

Når vedtak som innebærer godkjenning av søknaden blir fattet, herunder også ramme-tillatelse, faktureres fullt gebyr. Ved behandling av igangsetting betales gebyr for ansvarlige foretak som er kommet til. Ved delt igangsettingssøknad påløper et behandlings-gebyr på kr 2.870 for hver igangsettings-søknad utover førstegangssøknaden. Dersom tiltakshaver trekker prosjektet etter ramme-tillatelse er gitt kan en søke om å få refundert inntil 30 % av innbetalt gebyr.

§ 5 Ved kombinerte bygg/flere tiltaksklasser

Består bygningen av flere funksjoner, beregnes basisgebyret med utgangspunkt i den funksjon som har høyest basisgebyr. Ved prosjekter som kommer inn under flere tiltaksklasser beregnes gebyret etter byggets samlede tiltaksklasse.

§ 6 Midlertidige bygninger

Midlertidige bygninger belastes fullt gebyr i den kategori bygget omfatter.

§ 7 Avslag

Blir søknad avslått skal det betales 50 % av fullt gebyr. Dette gjelder ikke avslag på dispensasjoner fra planformål hvor det betales fullt ut for selve dispensasjons-behandlingen. Beløpet betales inn på forskudd og vil ikke bli refundert ved avslag.

§ 8 Gebyr beregnet på anvendt tid

Gebyr for tilsyn i forbindelse med behandling av søknad om tillatelse til tiltak er medtatt i ordinært gebyr. Gebyr for tilsyn og saks-behandling i forbindelse med avvik fra tilsyn/godkjenning/behandling av ulovlig oppført byggetiltak beregnet etter medgått tid med kr 1.230 per time. Gebyr som ikke er omhandlet i gebyrregulativet fastsettes på

annen måte, beregnes etter medgått tid med kr 1.230 per time.

§ 9 Allerede utført arbeid

Allerede utført byggearbeid, som det søkes om tillatelse for i ettertid, blir belastet med 50 % høyere basisgebyr enn normalsatsen for tilsvarende tiltak. Ved avslag skal det betales 50 % av normalsatsen.

§ 10 Urimelig gebyr

Hvis gebyret anses for å være åpenbart urimelig i forhold til det arbeid og de kostnader kommunen har hatt med saken eller anses urimelig av andre grunner, kan Rådmannen fastsette et passende gebyr.

§ 11 Klageadgang

Gebyrfastsettelsen i den enkelte sak kan ikke påklages der gebyrregulativet følges. Rådmannens avgjørelse om reduksjon av gebyr kan påklages etter reglene i Forvaltningsloven.

§ 12 Ikrafttredelse

Forskriften gjelder fra 01.01.2016.

6.4. Årsgebyr for feiing og tilsyn per pipeløp

Rogaland brann og redning IKS har ansvar for feiing og tilsyn i Sola kommune. Årsgebyret for feiing (feieavgift) utgjør i 2015 kr 265 eksklusive mva per pipeløp.

Kommunestyret behandlet sak om feiegebyrer/forskrifter den 05.02.2015, jamfør

k-sak 4/15. Det ble fattet følgende vedtak: *"Kommunale forskrifter for feiing med virkning fra 1. januar 2015 vedtas. Kommunestyret vedtar eget feiegebyr hvert år i forbindelse med handlings- og økonomiplan etter selvkostprinsippet. Det opprettes et eget selvkostfond for feietjenester. Dette administreres av avdeling økonomi. Rådmannen gis fullmakt til å foreta mindre endringer i forskriften."*

Innføring av selvkost på feietjenester fra 2015 innebærer at brukerbetalingen skal dekke alle kommunens kostnader til feietjenester, altså både direkte og indirekte kostnader. Dersom regnskapet avsluttes med overskudd på selvkostområdet, settes overskuddet på bundet driftsfond. Dersom et selvkostområde avsluttes regnskapsmessig med et underskudd, skal dette nedskrives på områdets selvkostfond. Dersom det ikke er avsatt overskudd til fond tidligere år, fremføres et underskudd til påfølgende år. Selvkostfond skal i henhold til forskrift gå i balanse i løpet av en tre til fem års periode.

Beregninger basert på budsjetterte utgifter til feietjenester i 2016 tilsier at årsgebyret må settes til kr 295 eksklusive mva. per pipeløp for å dekke kommunens utgifter til denne tjenesten.

Rådmannen tilrår å øke årsgebyret for feiing (feiegebyr) til kr 295 eksklusive mva per pipeløp.

7. Vedlegg – Forskriftsregulerte skjema

Kapittel 7 Vedlegg – Forskriftsregulerte skjema inneholder forskriftsregulerte skjema og er inndelt som følger:

- 7.1. Økonomiske oversikter og budsjettskjema
 - 7.1.1. Økonomisk oversikt – Drift
 - 7.1.2. Budsjettskjema 1A – Driftsbudsjettet
 - 7.1.3. Budsjettskjema 1B – Driftsbudsjett per virksomhet
 - 7.1.4. Driftsbudsjettet fordelt per Kostrafunksjon
 - 7.1.5. Økonomisk oversikt – Investering
 - 7.1.6. Budsjettskjema 2A – Investeringsbudsjettet
 - 7.1.7. Budsjettskjema 2B – Investeringer per prosjekt

7.1.1. Økonomisk oversikt – Drift

Tall i hele kr 1000

	Regnskap 2014	Oppr. bud 2015	Just. bud. 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019
Driftsinntekter							
Brukerbetalinger	59 119	68 044	65 091	68 880	69 980	71 930	73 730
Andre salgs- og leieinntekter	125 741	130 072	131 100	139 422	141 999	146 364	149 012
Overføringer med krav til motytelse	163 551	155 748	159 774	159 166	155 633	155 083	155 403
Rammetilskudd	366 583	370 800	378 000	381 100	379 900	396 500	408 500
Andre statlige overføringer	56 930	18 320	21 460	27 730	28 830	26 280	25 280
Andre overføringer	4 806	511	511	511	511	511	511
Skatt på inntekt og formue	894 740	928 000	928 000	997 800	1 021 700	1 046 400	1 075 500
Eiendomsskatt	0	0	0	0	0	0	0
Andre direkte og indirekte skatter	0	0	0	0	0	0	0
Sum driftsinntekter	1 671 470	1 671 495	1 683 936	1 774 609	1 798 553	1 843 068	1 887 936
Driftsutgifter							
Lønnsutgifter	797 729	825 329	835 307	845 332	849 046	849 919	863 586
Sosiale utgifter	222 332	234 955	237 942	241 117	241 927	242 365	246 254
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	221 369	192 270	195 504	199 274	195 998	200 530	204 592
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	281 440	275 585	280 500	297 056	313 609	324 606	333 184
Overføringer	115 531	99 809	95 340	129 826	133 624	135 899	137 993
Avskrivninger	76 248	0	0	0	0	0	0
Fordelte utgifter	-37 024	-35 310	-33 624	-35 458	-36 113	-36 113	-36 113
Sum driftsutgifter	1 677 625	1 592 638	1 610 969	1 677 147	1 698 091	1 717 206	1 749 496
Brutto driftsresultat	-6 155	78 857	72 967	97 462	100 462	125 862	138 440
Finansinntekter							
Renteinntekter og utbytte	68 369	56 470	55 770	54 070	55 770	62 470	67 770
Gevinst på finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	183	60	60	60	60	60	60
Sum eksterne finansinntekter	68 552	56 530	55 830	54 130	55 830	62 530	67 830
Finansutgifter							
Renteutgifter og låneomkostninger	49 436	37 007	31 944	33 983	33 660	40 935	40 204
Tap på finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	42 000	48 332	48 332	64 333	68 356	92 381	108 590
Utlån	0	23	23	23	23	23	23
Sum eksterne finansutgifter	91 436	85 362	80 299	98 339	102 039	133 339	148 817
Resultat eksterne finanstransaksjoner	-22 884	-28 832	-24 469	-44 209	-46 209	-70 809	-80 987
Motpost avskrivninger	76 248	0	0	0	0	0	0
Netto driftsresultat	47 209	50 025	48 498	53 253	54 253	55 053	57 453

7.1.1. Økonomisk oversikt – Drift, fortsettelse

Tall i hele kr 1000

	Regnskap 2014	Oppr. bud 2015	Just. bud. 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019
Interne finanstransaksjoner							
Bruk av tidligere års regnskapsmessig mindreforbruk	3 381	0	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	4 738	800	4 028	800	800	800	0
Bruk av bundne fond	8 842	8 143	8 188	8 215	8 215	8 215	8 215
Sum bruk av avsetninger	16 960	8 943	12 216	9 015	9 015	9 015	8 215
Overført til investeringsbudsjettet	52 060	58 900	59 103	62 200	63 200	64 000	65 600
Dekning av tidligere års regnskapsmessig merforbruk	0	0	0	0	0	0	0
Avsatt til disposisjonsfond	6 609	0	0	0	0	0	0
Avsatt til bundne fond	5 500	68	1 611	68	68	68	68
Sum avsetninger	64 169	58 968	60 714	62 268	63 268	64 068	65 668
Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk	0	0	0	0	0	0	0

7.1.2. Budsjettskjema 1A – Driftsbudsjettet

Tall i hele kr 1000

	Regnskap 2014	Oppr. bud. 2015	Just. bud. 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019
Skatt på inntekt og formue	894 740	928 000	928 000	997 800	1 021 700	1 046 400	1 075 500
Ordinært rammetilskudd	366 583	370 800	378 000	381 100	379 900	396 500	408 500
Skatt på eiendom	0	0	0	0	0	0	0
Andre direkte eller indirekte skatter	0	0	0	0	0	0	0
Andre generelle statstilskudd	23 842	22 500	23 400	28 100	28 600	27 400	26 800
Sum frie disponible inntekter	1 285 165	1 321 300	1 329 400	1 407 000	1 430 200	1 470 300	1 510 800
Renteinntekter og utbytte	68 400	55 200	54 500	52 800	54 500	61 200	66 500
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	49 275	37 007	31 944	33 983	33 660	40 935	40 204
Tap finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	41 999	48 332	48 332	64 333	68 356	92 381	108 590
Netto finansinntekter/utgifter	-22 874	-30 139	-25 776	-45 516	-47 516	-72 116	-82 294
Til dekning av tidligere regnskapsmessig merforbruk	0	0	0	0	0	0	0
Til ubundne avsetninger	3 381	0	0	0	0	0	0
Til bundne avsetninger	0	0	0	0	0	0	0
Bruk av tidligere regnskapsmessig mindreforbruk	3 381	0	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	0	0	0	0	0	0	0
Bruk av bundne avsetninger	0	0	0	0	0	0	0
Netto avsetninger	0	0	0	0	0	0	0
Overført til investeringsbudsjettet	52 060	58 900	59 103	62 200	63 200	64 000	65 600
Til fordeling drift	1 210 231	1 232 261	1 244 521	1 299 284	1 319 484	1 334 184	1 362 906
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	1 210 231	1 232 261	1 244 521	1 299 284	1 319 484	1 334 184	1 362 906
Mer-/mindreforbruk	0	0	0	0	0	0	0

7.1.3. Budsjettskjema 1B – Driftsbudskjett per virksomhet

Tall i hele kr 1000

Virks. h.nr.	Virksomhet	Oppr. vedt. bud. 2015	Forslag til bud. 2016	Forslag til bud. 2017	Forslag til bud. 2018	Forslag til bud. 2019	Endring 2015-2016
001	Politisk nivå m/sekretariat	15 930	15 714	16 814	15 714	17 014	-1,4 %
101	Rådmannsgruppen	9 990	9 294	9 294	9 294	9 294	-7,0 %
103	Personal og organisasjon	24 639	25 697	25 826	25 961	25 989	4,3 %
104	Økonomi	11 875	10 303	8 453	8 453	8 453	-13,2 %
105	IKT	0	0	0	0	0	0,0 %
Sum Rådmannsnivå med staber		62 434	61 008	60 387	59 422	60 750	-2,3 %
200	Fagstab Oppvekst og kultur	27 879	29 906	30 266	30 486	30 536	7,3 %
Flere	Grunnskole	273 760	282 501	286 292	288 151	290 142	3,2 %
229	Sola voksenopplæring	7 604	7 781	7 781	7 781	7 781	2,3 %
239	Sola PPT	7 238	7 243	7 243	7 243	7 243	0,1 %
Flere	Barnehage	237 733	253 147	263 345	268 245	273 545	6,5 %
281	Barnevern	28 236	28 518	28 518	28 518	28 518	1,0 %
282	Helsestasjon	17 075	17 993	18 993	18 993	18 993	5,4 %
291	Fritid	11 524	12 254	12 254	12 254	12 254	6,3 %
292	Sola bibliotek	6 112	5 979	5 979	5 979	5 979	-2,2 %
293	Sola kulturskole	8 929	8 970	9 170	9 170	9 170	0,5 %
Sum Oppvekst og kultur		626 090	654 292	669 841	676 820	684 161	4,5 %
300	Fagstab levekår	15 800	19 276	20 106	19 810	20 192	22,0 %
301	Sola sjukeheim	63 948	64 975	64 813	64 544	64 370	1,6 %
302	Sola bo- og hjemmetjenester	67 882	68 196	68 390	67 908	81 641	0,5 %
303	Tananger bo- og hjemmetjenester	54 058	54 979	56 797	58 106	58 023	1,7 %
311	Åsenhagen avlastnings-/barnebolig	20 076	20 400	20 400	20 400	20 400	1,6 %
321	Miljøtjenesten	58 530	59 461	59 911	60 411	62 911	1,6 %
331	Psykisk helsearbeid og rus	36 090	37 194	37 194	39 154	39 094	3,1 %
341	NAV - Sosiale tjenester	38 223	42 668	43 318	43 318	43 318	11,6 %
351	Fysio-/ergoterapi	16 028	17 061	17 101	17 526	17 536	6,4 %
Sum Levekår		370 635	384 210	388 030	391 177	407 485	3,7 %
400	Fagstab samfunnsutvikling	4 668	5 433	5 433	5 433	5 433	16,4 %
401	Eiendom	88 387	89 239	89 387	94 297	98 106	1,0 %
411	Kommunalteknikk	12 377	12 389	12 389	12 389	12 389	0,1 %
421	Arealbruk	7 245	11 357	11 357	11 357	11 357	56,8 %
Sum Samfunnsutvikling		112 677	118 418	118 566	123 476	127 285	5,1 %
101	Diverse fellesutgifter	64 577	86 451	87 100	87 729	87 665	33,9 %
801	Fordelte utgifter og avskrivninger	17 604	18 653	19 308	19 308	19 308	6,0 %
901	Diverse finanstransaksjoner	-21 756	-23 748	-23 748	-23 748	-23 748	9,2 %
Sum Felles inntekter og utgifter		60 425	81 356	82 660	83 289	83 225	34,6 %
Sum totalt budsjettskjema 1B		1 232 261	1 299 284	1 319 484	1 334 184	1 362 906	5,4 %
Til fordeling drift fra budsjettskjema 1A		1 232 261	1 299 284	1 319 484	1 334 184	1 362 906	5,4 %
Mer-/mindreforbruk		0	0	0	0	0	0,0 %

7.1.4. Driftsbudsjettet fordelt per Kostrafunksjon

Tall i hele kr 1000

Kostrafunksjon	Betegnelsen	Oppr. budsj. 2015	Forslag til budsj. 2016	Forslag til budsj. 2017	Forslag til budsj. 2018	Forslag til budsj. 2019	Endring 2015-2016
100	Politisk styring	12 913	12 654	13 754	12 654	13 954	-2,0 %
110	Kontroll og revisjon	1 296	1 332	1 332	1 332	1 332	2,8 %
120	Administrasjon	83 052	101 127	99 465	98 955	98 989	21,8 %
121	Forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen	8 504	9 746	9 894	14 804	18 613	14,6 %
130	Administrasjonslokaler	5 897	6 243	6 243	6 243	6 243	5,9 %
180	Diverse fellesutgifter	662	716	701	704	732	8,2 %
190	Interne serviceenheter	0	0	0	0	0	0,0 %
201	Førskole	222 386	237 380	247 978	253 278	258 578	6,7 %
202	Grunnskole	282 623	290 878	294 669	296 528	298 519	2,9 %
211	Styrket tilbud til førskolebarn	18 601	20 166	19 766	19 366	19 366	8,4 %
213	Voksenopplæring	4 297	4 405	4 405	4 405	4 405	2,5 %
215	Skolefritidstilbud	8 675	9 028	9 028	9 028	9 028	4,1 %
221	Førskolelokaler og skyss	15 418	15 511	15 511	15 511	15 511	0,6 %
222	Skolelokaler	24 135	24 199	24 199	24 199	24 199	0,3 %
223	Skoleskyss	2 587	2 587	2 587	2 587	2 587	0,0 %
231	Aktivitetstilbud barn og unge	7 069	7 764	7 764	7 764	7 764	9,8 %
232	Forebygging, helsestasjons og skolehelsetjeneste	18 500	19 568	20 568	20 568	20 568	5,8 %
233	Annet forebyggende helsearbeid	3 906	4 153	4 643	4 653	4 663	6,3 %
234	Aktiverings- og servicetj. eldre og pers.m/funksj.neds.	22 425	22 393	22 859	22 879	22 899	-0,1 %
241	Diagnose, behandling, re-/habilitering	36 505	38 589	38 799	39 397	39 592	5,7 %
242	Råd, veiledning og sosialt forebyggende arbeid	14 337	14 445	14 495	14 555	14 610	0,8 %
243	Tilbud til personer med rusproblemer	-279	-209	-189	-179	-159	-25,1 %
244	Barnevernstjeneste	10 672	10 889	10 889	10 889	10 889	2,0 %
251	Barnevernstiltak når barnet ikke er pl. av barnevernet	4 623	4 688	4 688	4 688	4 688	1,4 %
252	Barnevernstiltak når barnet er plassert av barnevernet	12 968	12 969	12 969	12 969	12 969	0,0 %
253	Helse- og omsorgstjenester i institusjon	122 298	122 136	123 640	124 398	137 964	-0,1 %
254	Helse- og omsorgstjenester til hjemmeboende	139 876	144 144	144 494	146 805	149 157	3,1 %
255	Medfinansiering somatiske tjenester	0	0	0	0	0	0,0 %
256	Tilbud om øyeblikkelig hjelp døgnopphold i kommunene	0	2 650	2 730	2 810	2 900	100,0 %
261	Institusjonslokaler	13 032	13 147	13 147	13 147	13 147	0,9 %
265	Kommunalt disponerte boliger	-7 332	-7 315	-7 315	-7 315	-7 315	-0,2 %
273	Arbeidsrettede tiltak i kommunal regi	4 640	4 706	4 706	4 656	4 656	1,4 %
275	Introduksjonsordningen	5 370	6 375	7 025	7 025	7 025	18,7 %
276	Kvalifiseringsordningen	5 731	6 077	6 077	6 077	6 077	6,0 %
281	Økonomisk sosialhjelp	17 354	20 354	20 354	20 354	20 354	17,3 %
283	Bistand til etabl. og oppretth. av egen bolig	1 336	1 345	1 345	1 345	1 345	0,7 %
285	Tjenester utenfor ord. komm. ansv.område	40	0	0	0	0	-100,0 %
301	Plansaksbehandling	2 761	6 871	6 871	6 871	6 871	148,9 %

7.1.4. Driftsbudsjettet fordelt per kostrafunksjon, fortsettelse

Tall i hele kr 1000

Kostra-funksjon	Betegnelse	Oppr. budsj. 2015	Forslag til budsj. 2016	Forslag til budsj. 2017	Forslag til budsj. 2018	Forslag til budsj. 2019	Endring 2015-2016
303	Kart og oppmåling	2 517	2 517	2 517	2 517	2 517	0,0 %
304	Bygge- og delesaksbehandling, ansvarsrett/utslippstillatelser	300	300	300	300	300	0,0 %
315	Boligbygging og fysiske bomiljøtiltak	-159	-159	-159	-159	-159	0,0 %
320	Kommunal næringsvirksomhet	-2 560	-2 560	-2 560	-2 560	-2 560	0,0 %
325	Tilrettelegging og bistand for næringslivet	1 133	562	597	632	668	-50,4 %
329	Landbruksforvaltning og landbruksbasert næringsutvikling	1 298	1 300	1 300	1 300	1 300	0,2 %
332	Kommunale veier	12 437	12 449	12 449	12 449	12 449	0,1 %
335	Rekreasjon i tettsted	8 511	8 556	8 556	8 556	8 556	0,5 %
338	Forebygging av branner og andre ulykker	0	0	0	0	0	100,0 %
339	Beredskap mot branner og andre ulykker	17 396	18 957	18 906	18 910	18 914	9,0 %
340	Produksjon av vann	10 242	11 108	14 586	17 730	18 971	8,5 %
345	Distribusjon av vann	-17 740	-18 816	-22 294	-25 438	-26 679	6,1 %
350	Avløpsrensing	11 648	12 927	14 070	15 291	16 698	11,0 %
353	Avløpsnett/innsamling av avløpsvann	-25 274	-27 527	-28 670	-29 891	-31 298	8,9 %
354	Tømming av slamavskillere, septiktanker o.l.	-100	-100	-100	-100	-100	0,0 %
355	Innsamling, gjenvinnig og sluttbehandling av husholdningsavfall	-403	-1 211	-1 211	-1 211	-1 211	200,5 %
360	Naturforvaltning og friluftsliv	401	401	401	401	401	0,0 %
365	Kulturminneforvaltning	53	53	53	53	53	0,0 %
370	Bibliotek	6 078	5 945	5 945	5 945	5 945	-2,2 %
375	Muséer	1 405	1 575	1 585	1 605	1 655	12,1 %
377	Kunstformidling	151	151	151	151	151	0,0 %
380	Idrett og tilskudd til andres idrettsanlegg	5 445	5 445	5 445	5 445	5 445	0,0 %
381	Kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg	15 501	15 421	15 942	16 424	16 286	-0,5 %
383	Musikk- og kulturskoler	8 900	8 941	9 141	9 141	9 141	0,5 %
385	Andre kulturaktiviteter og tilsk. til andres kulturbygg	6 127	6 406	6 856	7 156	7 156	4,6 %
386	Kommunale kulturbygg	3 458	3 458	3 458	3 458	3 458	0,0 %
390	Den norske kirke	12 602	13 511	13 511	13 511	13 511	7,2 %
392	Andre religiøse formål	2 617	3 554	3 554	3 554	3 554	35,8 %
393	Gravplasser og krematorier	3 128	3 162	3 162	3 162	3 162	1,1 %
800	Skatt på inntekt og formue	-928 000	-997 800	-1 021 700	-1 046 400	-1 075 500	7,5 %
840	Statlig rammetilskudd og øvrige generelle statstilskudd	-375 800	-385 600	-383 800	-399 800	-412 200	2,6 %
850	Generelt statstilskudd vedrørende flyktninger m.v.	-17 500	-23 600	-24 700	-24 100	-23 100	34,9 %
870	Renter/utbytte og lån (innlån og utlån)	30 139	45 516	47 516	72 116	82 294	51,0 %
880	Interne finansieringstransaksjoner	58 900	62 200	63 200	64 000	65 600	5,6 %
998	Ikke fordelte utg. (ikke Kostra-funksjon)	20 271	21 247	21 902	21 902	21 902	4,8 %
T O T A L T		0	0	0	0	0	

7.1.5. Økonomisk oversikt – Investering

Tall i hele kr 1000

	Regnskap 2014	Oppr. budsj. 2015	Just. budsj. 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019
Inntekter							
Salg av driftsmidler og fast eiendom	36 494	339 774	41 158	276 247	243 453	0	75 000
Andre salgsinntekter	0	0	0	0	0	0	0
Overføringer med krav til motytelse	8 666	3 500	900	0	0	3 500	3 500
Kompensasjon for merverdiavgift	21 303	44 782	26 030	28 984	56 165	52 433	31 094
Statlige overføringer	16 670	20 565	7 048	23 001	6 330	19 500	128 030
Andre overføringer	17 112	0	0	0	0	0	0
Renteinntekter og utbytte	43	0	0	0	0	0	0
Sum inntekter	100 288	408 621	75 136	328 232	305 948	75 433	237 624
Utgifter							
Lønnsutgifter	7 473	5 094	5 098	4 852	4 852	4 852	4 852
Sosiale utgifter	2 141	1 502	1 504	1 431	1 431	1 431	1 431
Kjøp av varer og tjenester som inngår i tjenesteproduksjon	403 305	561 224	313 866	329 489	296 380	275 618	192 458
Kjøp av tjenester som erstatter tjenesteproduksjon	21 103	0	0	0	0	0	0
Overføringer	24 243	44 782	-9 514	28 984	56 165	52 433	31 094
Renteutgifter og omkostninger	2 936	5 703	2 964	2 455	0	0	0
Fordeelte utgifter	-8 119	-6 596	-6 602	-6 883	-6 883	-6 883	-6 883
Sum utgifter	453 082	611 709	307 316	360 328	351 945	327 451	222 952
Finanstransaksjoner							
Avdrag på lån	103 529	144 251	46 998	258 286	73 722	5 000	89 623
Utlån	67 939	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000
Kjøp av aksjer og andeler	20 856	4 171	2 746	3 415	9 031	4 035	4 390
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0	0	0	0	0
Avsatt til ubundne investeringsfond	4 606	6 823	1 960	16 961	7 731	0	0
Avsatt til bundne investeringsfond	3 386	0	0	0	0	0	0
Sum finansieringstransaksjoner	200 316	195 245	91 704	318 662	130 484	49 035	134 013
Finansieringsbehov	553 110	398 333	323 884	350 758	176 481	301 053	119 341
Dekket slik:							
Bruk av lån	456 382	315 452	245 663	257 856	91 809	223 312	40 000
Salg av aksjer og andeler	0	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	30 781	16 541	16 541	13 741	13 741	13 741	13 741
Overført fra driftsbudsjettet	52 060	58 900	59 103	62 200	63 200	64 000	65 600
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	7 281	0	0	0	0	0	0
Bruk av bundne driftsfond	0	0	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne investeringsfond	6 606	6 823	1 960	16 961	7 731	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	0	617	617	0	0	0	0
Sum finansiering	553 110	398 333	323 884	350 758	176 481	301 053	119 341
Udekket/udisponert	0	0	0	0	0	0	0

7.1.6. Budsjettskjema 2A – Investeringsbudsjettet

Tall i hele kr 1000

	Regnskap 2014	Oppr. budsj. 2015	Just. budsj. 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019
Investeringer i anleggsmidler	453 082	611 709	307 316	360 328	351 945	327 451	222 952
Utlån og forskutteringer	67 939	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000
Kjøp av aksjer og andeler	20 856	4 171	2 746	3 415	9 031	4 035	4 390
Avdrag på lån	103 529	144 251	46 998	258 286	73 722	5 000	89 623
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0	0	0	0	0
Avsetninger	7 992	6 823	1 960	16 961	7 731	0	0
Finansieringsbehov	653 398	806 954	399 020	678 990	482 429	376 486	356 965
Finansiert slik:							
Bruk av lånemidler	456 382	315 452	245 663	257 856	91 809	223 312	40 000
Inntekter fra salg av anleggsmidler	36 494	339 774	41 158	276 247	243 453	0	75 000
Tilskudd til investeringer	33 782	20 565	7 048	23 001	6 330	19 500	128 030
Kompensasjon for merverdiavgift	21 303	44 782	26 030	28 984	56 165	52 433	31 094
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	39 447	20 041	17 441	13 741	13 741	17 241	17 241
Andre inntekter	43	0	0	0	0	0	0
Sum ekstern finansiering	587 451	740 614	337 340	599 829	411 498	312 486	291 365
Overført fra driftsbudsjettet	52 060	58 900	59 103	62 200	63 200	64 000	65 600
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0	0	0	0
Bruk av avsetninger	13 887	7 440	2 577	16 961	7 731	0	0
Sum finansiering	653 398	806 954	399 020	678 990	482 429	376 486	356 965
Udekket/udisponert	0	0	0	0	0	0	0

7.1.7. Budsjettskjema 2B – Investeringer per prosjekt

Tall i hele kr 1000

Investering rådmannsnivå						
Prosjektnavn	Ansvar	Prosjekt	2016	2017	2018	2019
Samlebevilgning formål felles (inkl. adm.bygg)	12999	Flere	100	100	100	600
Utbygging av trådløst nettverk, kommunale bygg	12999	19020	1 375	1 375	0	0
IKT-investering strategisk (årsbev.)	12999	19601	2 000	1 500	1 500	1 500
Egenkapitalinnskudd KLP (årsbev.)	12999	19606	3 415	3 711	4 035	4 390
Datamaskiner/fornyng skoler (årsbev.)	12999	29602	1 852	3 216	2 394	2 202
Inventar skole (planlagt utskiftning) (årsbev.)	12999	29620	250	250	250	250
Velferdsteknologi Levekår (årsbevilgning)	12999	39094	750	900	1 000	1 000
Inventar levekår (årsbev.)	12999	39609	600	600	600	600
Innskudd folkehallene	12999	49604	0	5 320	0	0
Investering Eiendomsdrift						
Prosjektnavn	Ansvar	Prosjekt	2016	2017	2018	2019
Samlebevilgning formål barnehage	13999	Flere	2 000	2 000	2 000	2 000
Samlebevilgning formål energi	13999	Flere	2 000	2 000	2 000	2 000
Samlebevilgning formål felles (inkl. adm.bygg)	13999	Flere	1 250	1 250	1 250	1 250
Samlebevilgning formål idrett	13999	Flere	5 000	0	0	0
Samlebevilgning formål kirke	13999	Flere	650	2 900	0	0
Samlebevilgning formål levekår	13999	Flere	2 350	2 350	2 150	650
Samlebevilgning formål skole og SFO	13999	Flere	6 050	3 050	3 050	3 050
Samlebevilgning formål uteareal	13999	Flere	6 100	3 000	4 400	3 000
Tilrettel. universell utforming komm. bygg (årsbev.)	13999	19017	500	500	500	500
Tiltak radonoppfølging kommunale bygg (årsbev.)	13999	19022	1 000	2 000	1 000	0
Trimpark Hålandskogen	13999	49642	600	0	0	0
Investering Eiendomsutvikling						
Prosjektnavn	Ansvar	Prosjekt	2016	2017	2018	2019
Samlebevilgning formål barnehage	14999	Flere	2 500	2 500	2 500	2 500
Samlebevilgning formål kirke	14999	Flere	500	300	500	300
Samlebevilgning formål kultur	14999	Flere	2 021	200	200	1 240
Samlebevilgning formål idrett	14999	Flere	3 500	3 500	0	0
Samlebevilgning formål skole og SFO	14999	Flere	1 500	1 500	1 500	1 500
Samlebevilgning formål uteareal	14999	Flere	0	1 100	0	0
Nytt rådhus	14999	19016	17 500	92 500	71 200	29 100
Intern prosjektledelse eiendomsutvikling (årsbev.)	14999	19600	6 883	6 883	6 883	6 883
Erverv av areal (årsbev.)	14999	19604	50 350	2 850	700	12 010
Skolebruksplan, ny skole Jåsund	14999	29001	0	0	2 000	70 000
Ressurssenteret Grannes skole, utvidelse (del 1)	14999	29044	5 114	0	0	0
Skolebruksplan, Dysjaland skole, utbygging	14999	29060	14 620	14 500	0	0
Skolebruksplan, Sande skole (4 klasserom)	14999	29070	0	0	1 500	17 000

7.1.7. Budsjettskjema 2B – Investeringer per prosjekt, fortsettelse

Tall i hele kr 1000

Investering Eiendomsutvikling						
Prosjektnavn	Ansvar	Prosjekt	2016	2017	2018	2019
Skolebruksplan, Sola skole	14999	29073	41 800	0	0	0
Ressurssenteret Grannes skole, utvidelse (del 2)	14999	29076	0	0	0	1 000
Erstatningslokaler kommunale bhg.	14999	29077	0	0	0	2 000
Skolebruksplan, Håland skole (3 klasserom)	14999	29078	0	4 000	10 000	0
Skolebruksplan, Storevarden skole	14999	29079	0	0	400	8 000
Bokollektiv Skadbergv./Åsensv. (4 leil. + pers.base) (BSHP)	14999	39050	2 204	0	0	0
Ny sjukeheim Sola sentrum	14999	39052	0	121 760	138 900	8 400
Skadbergv./Åsensv. lavbl. (50 leil. for salg)	14999	39068	16 862	0	0	0
Skadbergv./Åsensv. lavbl. (10 komm. leil.)(BSHP)	14999	39074	3 088	0	0	0
Småhus, midlertidige/permanente	14999	39087	3 600	3 600	0	3 600
4 boliger m/base, Kjelsberg ring (rus/psyk.)	14999	39093	1 250	11 250	10 000	0
Erstatning av utleieboliger K/T/B3	14999	39095	0	0	0	12 500
Sola hybelhus	14999	39097	10 170	0	0	0
Kommunale utleieboliger (gruppe 1)	14999	39098	0	0	21 000	0
Kommunale utleieboliger (gruppe 2)	14999	39099	5 000	5 000	12 500	0
Erstatning av utleieboliger B05	14999	39100	0	12 500	0	0
Myklebust felt G	14999	39605	58 817	0	0	0
Skytehall Forus Bedriftsidrettsarena	14999	49024	1 000	5 000	0	0
Krigshistorisk museum, Sømmevågen	14999	49040	1 600	0	0	0
Ny kirke Sola sentrum	14999	49041	500	0	0	1 000
Superlekeplass i Sola sentrum	14999	49645	2 000	2 000	0	0
Skatepark Dysjaland	14999	49646	300	0	0	0
Turveg Hellestø - Sele	14999	59621	2 000	1 500	0	0
Turveg Hafrsfjord - Sørnes	14999	59652	1 890	0	0	0
Turveg Tananger indre havn	14999	59654	0	1 200	0	0
Turveg Tananger indre havn, bryggeområder	14999	59669	2 600	0	0	0
Turveg Hafrsfjord - Grannes	14999	59672	0	4 900	0	0
Turveg Hafrsfjord - Joa	14999	59673	5 465	0	0	0
Turveg Hafrsfjord - Jåsund	14999	59674	0	7 644	1 057	0
Turveg Hafrsfjord - Snøde	14999	59675	500	500	0	0
Turveg Hafrsfjord - Sømme	14999	59676	500	500	0	0
Investering Kommunalteknikk						
Prosjektnavn	Ansvar	Prosjekt	2016	2017	2018	2019
A97 Rehab. pumpest. avløp (årsbev.)	51999	59101	800	1 000	1 000	1 000
R116 Renovasjon (årsbev.)	51999	59206	250	250	250	250
VA157, Ølbergvegen	51999	59312	14 000	0	0	0
VA63 Lensmannsvegen	51999	59320	13 000	1 000	0	0

7.1.7. Budsjettskjema 2B – Investeringer per prosjekt, fortsettelse

Tall i hele kr 1000

Investering Kommunalteknikk						
Prosjektnavn	Ansvar	Prosjekt	2016	2017	2018	2019
VA18 Bergevegen	51999	59327	0	0	0	3 300
VA111 Uforutsette tiltak (årsbev.)	51999	59335	1 500	1 000	1 000	1 000
VAR105 Div. mask./utrustning/utstyr (årsbev.)	51999	59337	350	150	350	150
VA49 Røyneberg (vann)	51999	59339	6 000	1 000	4 000	2 000
Omlægging av VA-ledninger, Sømmevågen	51999	59341	5 000	0	0	0
VA, undergang Rægekrossen	51999	59343	0	2 000	0	0
VA Sola sentrum	51999	59347	2 650	6 000	4 000	4 800
VA151-153 Kolnes	51999	59352	16 000	650	0	0
Tiltak ved priv. utbyggingspr. (årsbev.)	51999	59356	500	500	500	500
VA40 Grotnes nord	51999	59359	0	0	1 200	14 000
VA42 Grotnes sør	51999	59360	0	900	10 500	2 500
Infrastruktur regionalt sykkelanlegg	51999	59364	0	5 500	5 500	0
Utskiftning gatelys, standardheving (årsbev.)	51999	59406	2 000	1 500	1 000	1 000
Trafikksikkerhetsplan, standardheving veger (årsbev.)	51999	59406	500	500	500	500
Trafikksikkerhetsplan, ikke spesifikke tiltak (årsbev.)	51999	59406	1 100	1 100	1 100	1 100
Småanlegg veger (busskur mv.) (årsbev.)	51999	59406	400	400	400	400
Ræge kirke, ny veg	51999	59406	900	0	0	0
Ombygging av kryss, Sømmekroken	51999	59406	500	0	0	0
P107 Biler/større maskiner (årsbev.)	51999	59901	1 700	1 200	0	1 700
Finansieringsbehov						
			2016	2017	2018	2019
Sum investeringer/finansieringsbehov			370 626	367 859	338 369	234 225

Finansieringsbehov				
	2016	2017	2018	2019
Finansiering av investeringer				
Husbanktilskudd boliger (maks 30 %)	18 642	6 330	3 750	4 830
Husbanken investeringstilskudd	4 359	0	15 750	123 200
Salg øvrige eiendommer	6 000	167 000	0	75 000
Spillemidler	0	0	3 500	3 500
Diverse inntekter	6 883	6 883	6 883	6 883
Bruk av ubundet investeringsfond	16 961	7 731	0	0
Overføring fra drift	62 200	63 200	64 000	65 600
Avdrag fra Lyse	8 741	8 741	8 741	8 741
Momskompensasjon i investering	28 984	56 165	52 433	31 094
Låneopptak eksklusiv byggeprosjekt	142 177	51 809	183 312	0
Ekstraordinært avdrag på lån i investeringsregnskap	0	0	0	-84 623
Låneopptak selvfinansierte byggeprosjekt	75 679			
Sum finansiering av investeringer	370 626	367 859	338 369	234 225

Sola kommune
Ansvar for hverandre

Navn: Sola kommune

Adresse: Rådhusvegen 21, 4050 Sola

Tel: 51 65 33 00

E-post: epost@sola.kommune.no

Webside: www.sola.kommune.no
